

Muzeul Vrancei

CRONICA VRANCEI

Focsani • 2013

<http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

Tipar: S.C. PAPER PRINT INVEST S.A.
Brăila, Șos. Baldovinești nr. 20 Tel./Fax: 0239 610 210
e-mail: paper_printinvest@yahoo.com

Muzeul Vrancei

Cronica Vrancei XVI

Coordonator : **Horia Dumitrescu**

Editura PALLAS

Focșani

2013

<http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

Consilier editorial:

Horia Dumitrescu

Culegere text:

**Aurora - Emilia Apostu
Ramona Miron
Niculina Hapău**

Coperta și tehnoredactare:

Paul Oprea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronica Vrancei, vol. 16

Coordonator: Horia Dumitrescu

Editura Pallas, Focșani, 2013

ISBN 978-973-7815-53-8

**Volum editat cu sprijinul
Consiliului Județean Vrancea**

<http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

CUPRINS

Argument	7
Gheorghe Miron	
Ionuț Iliescu	
Contribuții privind participarea putnenilor la Războaiele Balcanice. Campania din 1913	9
Alin Spânu	
Pregătirea informativă / contrainformativă a armatei române înaintea marilor bătălii din vara anului 1917.....	39
Angel Tâlvăr	
Aspecte privind Comunitatea Israelită din Focșani în perioada 1911 - 1920.....	50
Ramona Miron	
Alegerile parlamentare din anul 1920 în județul Putna	87
Horia Dumitrescu	
Constantin C. Ollănescu (1861 - 1934).....	99
Gheorghe Miron	
Ionuț Iliescu	
Județul Putna și Cadrilaterul (1939 - 1946). Aspecte de ordin demografic și economic.....	141
Ionuț Iliescu	
Marilena Sima	
Aspecte privind parcurile din Focșani între anii 1934 - 1941	180
Gheorghe Miron	
Aspecte privind activitatea Comitetului Județean Putna al P.C.R. în anul 1945	191
Gheorghe Miron	
Aspecte privind viața politică putneană în anul 1946.....	222

Ionuț Iliescu Aurora - Emilia Apostu Aspecte privind exploatarea carierelor de piatră din județul Vrancea.....	236
Eduard Lambrino Nicolae N. Săveanu (1866 – 1952).....	254
Dumitru Huțanu Contribuții la istoria culturală focșăneană: poezii Pavel Nedelcu și Alexandru Călinescu	273
Horia Dumitrescu Marilena Sima Ion Basgan (1902 - 1980)	287
Ionuț Iliescu Aurora - Emilia Apostu Aspecte privind exploatarea zăcămintelor carbonifere din județul Putna	304
Horia Dumitrescu Ștefan Voitec și Țara Vrancei.....	313
Ionuț Iliescu Aurora - Emilia Apostu Aspecte privind identificarea zăcămintelor de gaze naturale din Vrancea și posibilități de exploatare a lor la scară industrială ...	331
Lelia Pavel Mădălina Stănescu Biserica Donie din Focșani - ctitoria căpitanului de margine Done Damian	336
Lelia Pavel Monumentul Eroilor din Panciu	363

Argument

Apariția unei publicații științifice cu un conținut diversificat a devenit o necesitate reclamată tot mai insistent de realitate.

O necesitate impusă de multitudinea și valoarea intrinsecă și semantică a patrimoniuului cultural vrâncean.

O necesitate impusă de numărul din ce în ce mai mare de intelectuali vrânceni implicați în cercetarea și evidențierea acestuia.

O necesitate resimțită acut de procesul instructiv – educativ din școlile vrâncene.

O necesitate pentru regăsirea în conștiința oamenilor locului a raportului trecut – prezent – viitor, ca temelie a permanenței și progresului civilizației românești.

Acestor necesități încearcă să le răspundă noua publicație a instituției noastre, „Cronica Vrancei”.

În concepția noastră, publicația se dorește a fi o frescă sugestivă a trecutului și prezentului cultural – istoric al județului. În paginile sale se vor regăsi evenimente, oameni de seamă din toate domeniile, informații legate de istoria instituțiilor administrative, juridice, de învățământ, de cultură, de monumentele de cult și laice.

O edităm și cu speranța ca, în timp, „Cronica Vrancei” să devină o adevărată reflectare a potențialului uman vrâncean, implicat în viața cultural – științifică a acestui spațiu geografic românesc.

CONTRIBUȚII PRIVIND PARTICIPAREA PUTNENILOR LA RĂZBOAIELE BALCANICE. CAMPANIA DIN 1913.

**Gheorghe Miron
Ionuț Iliescu**

Aflată la intersecția a două mari imperii - Rusia și Austro - Ungaria - și a încă unuia, aflat în descompunere, dar care mai reprezenta o forță în Balcani - Imperiul Otoman - România a încercat să se mențină independentă și să stea departe de conflictele majore. Evenimentele din timpul Războiului pentru Independență și de la Congresul de la Berlin au arătat regelui Carol și clasei politice românești, ce însemna riscul de a urmări obiective de politică externă fără patronajul uneia sau a mai multora dintre Marile Puteri ¹. Chiar dacă sentimental, opinia publică favoriza o apropiere de Franța, atitudinea guvernului francez față de România, mai ales la Congresul de la Berlin, dar și în anii următori, la care se adaugă și izolarea diplomatică a Franței, au determinat alegerea din partea românilor a unei alianțe cu Austro - Ungaria. După Congresul de la Berlin, relațiile României cu Austro - Ungaria erau greu încercate de nenumărate discursuri economice și politice. Concesiile vamale în favoarea Austro - Ungariei au dus la invadarea pieței românești cu diferite produse manufacturiere, mai ales textile și produse din metal, în dezavantajul nostru, iar situația românilor transilvăneni își făcea loc, prin presă, în conștiința opiniei publice din România. Aproximarea României de Puterile Centrale a fost dictată de originea germană a

---

¹ Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *Istoria României*, Editura Enciclopedică, București, 1998, p. 412.

dinastiei de la noi, dar și de interese economice ale cercurilor conducătoare din țară pentru relațiile cu Germania.

Aderarea României la Tripla Alianță a luat forma unui Tratat bilateral încheiat cu Austro - Ungaria, la 18 / 30 octombrie 1883. Prin acesta, noii aliați promiteau să-și acorde ajutor în cazul unui atac venit din partea Rusiei, chiar dacă aceasta nu era numită explicit și au promis să nu se alăture unei alte alianțe îndreptate împotriva unuia dintre ei. În aceeași zi, Germania a aderat și ea la acord, printr-un act separat. Cunoscut doar de câteva persoane, la insistențele regelui Carol I și ale lui Ion Brătianu, acordul cu Puterile Centrale a fost ținut secret, căci se știa că protestele politicianilor și opiniei publice vor fi furtunoase datorită atitudinii pro-franceze a acestora ².

Trebuie spus faptul că, pentru unii dintre politicienii români, tratatul avea importanță prin prezența Germaniei în alianță, căci se spera că aceasta va interveni la Viena pentru a îmbunătăți soarta românilor ardeleni. Momentele de încredere între București și Viena au continuat și după anul 1883, culminând cu susținerea liderilor memorandiști de către București. Mai târziu, când condițiile au fost favorabile, românii au intrat în luptă pentru eliberarea fraților transilvăneni.

România s-a afirmat în sud - estul Europei, la începutul secolului XX, ca un factor de stabilitate politică, încercând, prin politica sa externă, să urmărească realizarea intereselor naționale. Noua conjunctură politică, în special apropierea Austro - Ungariei de Bulgaria și creșterea agresivității acesteia după anul 1908, când a anexat Bosnia și Herțegovina, au avut un impact negativ și asupra românilor transilvăneni. Anexarea Bosniei și Herțegovinei a accentuat contradicțiile din această zonă a continentului, mai ales că, pretențiile Rusiei față de strâmtoarele Bosfor și Dardanele au fost ignorate. Mai mult, Bulgaria dorea să-și sporească teritoriul pe scama Turciei, punând astfel în pericol statu-quo-ul balcanic. Opinia publică românească a reacționat împotriva politicii anti-sârbești a Austro -

---

² *Ibidem*, p. 412 - 413.

Ungariei, iar Germania a înțeles că, în cazul unui război, opinia publică nu îi va permite României să se alăture monarhiei dualiste³.

Începând cu anul 1910, în tot Imperiul Otoman au re izbucnit mișcările naționale remarcându-se, în special, lupta albanezilor. În acest context, s-a exercitat și politica Marilor Puteri direct interesate în zonă, respectiv, Austro - Ungaria și Rusia. Era posibil din nou ca Marile Puteri să rezolve problema divizării Turciei în funcție de propriile lor interese specifice, neținând cont de popoarele din zonă. Criza tot mai accentuată a Imperiului Otoman genera dorințe de profit din partea tuturor celor interesați în țară, un prim pas în acest sens fiind, izbucnirea războiului italo - turc, în octombrie 1911, pentru ultimul teritoriu pe care Constantinopolul îl mai stăpânea efectiv în Africa de Nord, Tripolitania. Aici au debarcat, în octombrie 1911, trupe italiene, cu scopul de a cuceri acest teritoriu, deschizând astfel, perspectiva unor noi pierderi teritoriale în defavoarea Turciei⁴.

În aceste împrejurări are loc formarea unei alianțe între Serbia, Bulgaria, Muntenegru și Grecia împotriva Imperiului Otoman. La 13 martie 1912, între Bulgaria și Serbia au fost semnate Tratatul de alianță și prietenie și o anexă secretă, care vor fi completate cu o Convenție militară secretă. Tratatul nu era îndreptat numai împotriva Turciei, ci și a României, în cazul în care acesta ar fi susținut Imperiul Otoman și ar fi atacat statele balcanice. Grecia, nedorind să fie lăsată la o parte într-o înțelegere a statelor balcanice pe seama Turciei, a semnat un tratat cu Sofia, la 29 mai 1912. Înțelegerea a fost urmată de una asemănătoare între Bulgaria și Muntenegru, iar la 27 septembrie 1912, s-a semnat Convenția politică și militară sârbo - muntenegreană, cu caracter ofensiv față de Turcia și defensiv față de Austro - Ungaria⁵. Drumul spre război era astfel deschis.

³ Stevan K. Pavlowitch, *Istoria Balcanilor. 1804 - 1945*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 183.

⁴ Gheorghe Zbucnea, *România și Războaiele Balcanice. 1912 - 1913. Pagini de istorie sud - est europeană*, Editura Albatros, București, 1999, p. 41 - 42.

⁵ *Ibidem*, p. 43 - 44.

Primul Război Balcanic a izbucnit la 5 / 18 octombrie 1912, generațiile militare desfășurându-se conform planului: ofensiva bulgară în Turcia Orientală și spre Constantinopol, cea sârbă în nordul Macedoniei și Kosovo, cea muntenegreană în teritoriile albaneze , iar cea greacă în Epir și pe mare. Rapiditatea succesorilor statelor balcanice a luat prin surprindere puterile europene, care, inițial, nu au vrut să intervină, mizând pe forța militară a Turciei. Apropierea aliaților balcanici de Constantinopol a neliniștit și îngrijorat Marile Puteri ⁶, care au intervenit pentru Turcia obligată, la 3 decembrie 1912, să ceară și să semneze armistițiul. Negocierile de pace au început la Londra, la 16 decembrie 1912 ⁷. Negocierile de pace de la Londra au fost greoaie, atât din cauza neînțelegerilor dintre aliați, cât și din pricina Turciei, care nu dorea să dea curs revendicărilor teritoriale ale statelor balcanice și se confrunta cu răscoale ale garnizoanelor locale și anarhie. Războiul a izbucnit, la 3 februarie 1913, ceea ce a determinat implicarea și mai serioasă a puterilor europene, care au reușit să oprească ostilitățile la 26 aprilie 1913, iar la 30 mai au fost semnate preliminarile de pace, tot la Londra, Imperiul Otoman pierzând aproape toate posesiunile sale europene, iar soarta insulelor egeene și a Muntelui Athos urma să fie stabilită de Marile Puteri ⁸.

Războaiele Balcanice au constituit cel mai sever test al alianței României cu Austro - Ungaria. Victoria rapidă a Bulgariei și a aliaților săi asupra Turciei, a stârnit o profundă îngrijorare la București pentru că amenința și tulbura echilibrul de putere în țară ⁹. Nerăbdător să consolideze rolul țării sale ca garant al echilibrului de forțe în Balcani, regele Carol I era convins că Marile Puteri aveau să recompenseze România, în schimbul neutralității sale din 1912, în

---

⁶ Daniela Bușă, *Modificări politico - teritoriale în sud - estul Europei între Congresul de la Berlin și primul război mondial (1878 - 1914)*, Editura Paideia, București, 2003, p. 253 - 254.

⁷ Gheorghe Zbucea, *op. cit.*, p. 52.

⁸ *Ibidem*, p. 60.

⁹ Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *op. cit.*, p. 414.

calitatea sa de garant al ordinii în regiune. Considerând că este îndreptățită să ceară sudul Dobrogei cu Silistra, în schimbul neutralității sale, România a demarat negocieri la Sofia în acest sens, încă din timpul convorbirilor pentru pace, însă fără niciun rezultat ¹⁰.

Mai mult, Bucureștiul a primit sprijin redus din partea Vienei, al cărui scop principal era atragerea Bulgariei în Tripla Alianță.

Tratatul de la Londra nu au reușit să rezolve problema rectificării frontierei dobrogene, așa că s-a ajuns la organizarea unei Conferințe europene, care să rezolve această chestiune, la Sankt Petersburg, între 18 / 31 martie - 26 aprilie / 9 mai 1913. Nici această Conferință nu a adus schimbări majore, însă reprezentanții Marilor Puteri, cu excepția Germaniei, au recunoscut dreptul României de a încorpora Silistra. Protocolul medierii, semnat la 26 aprilie / 9 mai 1913, păstra vechiul traseu al graniței, cu excepția zonei din jurul Silistrei, cu raza de 3 km, ce revenea României. Teritoriul urma să fie delimitat în decurs de trei luni, iar cetățenii bulgari care nu doreau să rămână aici, aveau la dispoziție șase luni pentru a pleca. Medierea puterilor europene care urmărea să dea satisfacție României, fără a supăra Bulgaria, a avut un efect contrar, ambele țări fiind nemulțumite ¹¹.

În cursul lunii iunie 1913, evenimentele s-au precipitat. Neînțelegerile dintre foștii aliați erau din ce în ce mai mari, iar dispariția inamicului, Imperiul Otoman, a făcut ca între Bulgaria, pe de o parte și Grecia și Serbia pe de alta, să apară o ruptură care va duce la război. Guvernul bulgar a refuzat întrunirea unei Conferințe la Petersburg a șefilor de guvern ai celor patru state balcanice pentru rezolvarea problemelor litigioase.

Bulgarii, sprijiniți de către diplomația austro - ungară și amețiți de succesele obținute până atunci, au declanșat, în noaptea de 16 - 17 / 28 - 29 iunie 1913, operațiuni militare împotriva Serbiei și Greciei în Macedonia.

---

¹⁰ Ștevan K. Pavlowitch, *op. cit.*, p. 184.

¹¹ Daniela Bușă, *op. cit.*, p. 267 - 268.

Operațiunile militare, în ziua de 17 / 30 iunie 1913, aveau să se generalizeze în cadrul a ceea ce avea să fie cunoscut ca cel de-Al Doilea Război Balcanic, cu o durată mult mai scurtă decât primul și cu consecințe dezastruoase pentru Bulgaria. Bazându-se pe elementul surpriză, atacând fără declarație de război, Bulgaria dorea să-și valorifice superioritatea potențialului său militar în raport cu Grecia și Serbia .

În fața acestei situații, România nu a avut de ales. Regele Carol I, la 20 iunie / 3 iulie 1913 a semnat decretul de mobilizare generală, iar la 26 iunie / 9 iulie s-a hotărât intrarea în cel de-al doilea Război Balcanic. Intervenția României, cu asentimentul Rusiei și al Franței, a însemnat începutul îndepărtării de Puterile Centrale.

România a mobilizat un total de 509.093 de soldați, dintre care 71.000 trupă și 1.310 ofițeri cu 128 de tunuri, sub comanda generalului Culcer, alcătuiau Corpul 5 Armată. Acestui Corp i-a revenit sarcina de a acționa în Dobrogea spre noua linie de graniță solicitată de generalul român.

La 28 iunie 1913, trupele române au trecut granița, iar avangarda Regimentului 23 Ialomița a pătruns în Silistra, fără a trage un foc de armă. La ora 11 au intrat în oraș generalul C. N. Herjeu, reprezentând guvernul român, însoțit de generalii Culcer și Vălcănuș și căpitanul Nicolae Filipescu, cunoscut om politic român.

La 2 iulie 1913, un detașament al Regimentului 6 Călărași a ocupat orașul Varna, care a fost predat de către prefectul Poliției și de către reprezentanți ai autorităților locale.

Ocuparea Cadrilaterului de către trupele române a fost însoțită de o declarație a guvernului român, difuzată în străinătate, în care se arăta că scopul înaintării armatei române pe teritoriul bulgar era de a asigura României o frontieră sigură pe Dunăre .

Înfrângerea bulgarilor de către sârbi la Bregalnița și de către greci la Salonic, recucerirea Adrianopolului de către turci, intervenția românilor la sudul Dunării în direcția Sofia și ocuparea liniei Turtucaia - Balcic au impus capitularea Bulgariei la 19 / 31 iulie 1913.

Dacă pe frontul bulgar armata română nu a vărsat nicio picătură de sânge, armata bulgară, refuzând să lupte, sătulă de război, izbucnirea unei epidemii de holeră a făcut ca trupele române să piardă peste 1.000 de oameni.

Primele cazuri de holeră au fost semnalate încă din 10 iulie 1913, boala răspândindu-se cu repeziciune și luând prin surprindere Serviciul Sanitar al armatei române, fapt de neacceptat. În unitățile avansate, boala a atins 10 % din efective, iar mortalitatea a ajuns la 25 % din cazuri .

Tratatul de pace au avut loc la București și s-au finalizat printr-un Tratat de Pace, încheiat la 10 august 1913, prin care frontiera bulgaro – română devenea Turtucaia – Balcic, iar Bulgaria pierdea cea mai mare parte a teritoriilor cucerite în Primul Război Balcanic și ieșirea la Marea Egee.

Războaiele Balcanice nu au rezolvat toate problemele teritoriale din zonă, rivalitățile și disputele revenind în actualitate opt luni mai târziu, odată cu izbucnirea Primului Război Mondial.

România a ieșit din război întărită și cu un prestigiu sporit datorită posturii de garant al echilibrului de putere în Balcani. Pe de altă parte, criza balcanică din anii 1912 - 1913 a însemnat distanțarea României de Puterile Centrale și apropierea de Antantă, relațiile oficiale dintre Franța și România încălzindu-se simțitor după ce diplomații francezi sprijiniseră Bucureștiul pe tot timpul celui de-al doilea conflict balcanic și la tratativele de pace .

Locuitorii județului Putna nu au fost nicio clipă indiferenți de soarta românilor din Balcani în timpul conflictelor din această parte a Europei. Acest lucru este dovedit, între altele, de relatarea corespondentului focșănean al ziarului „Universul”, I. M. Dimitrescu, datând din 3 ianuarie 1912:

„Pentru românii din Serbia

Evenimentele din Balcani, pe lângă dezastrele și prefacerile ce au adus în viața popoarelor beligerante, au mai avut un efect îmbucurător în ceea ce privește discuția diferitelor probleme naționale ce ne privesc pe noi, ca români.

De trei luni de când a izbucnit războiul, intelectualii și fruntașii neamului nostru și-au spus cuvântul, unii prin articole de ziare, alții prin diferitele metinguri și întruniri naționale.

Fără îndoială că o chestiune care s-a arătat la orizont în timpul din urmă e și aceea ce privește pe românii din Serbia.

Zilele acestea, am primit prin intermediul unui învățător ce studiază la Jena (Germania) o scrisoare de la un român de peste Dunăre, din Serbia, domnul doctor Popovici, prin care mă roagă să fac un apel către bunii români din regat și de oriunde să-l ajute cu o sumă de bani, spre a putea veni în țară și a începe o propagandă pentru românii din Serbia, ale căror dureri și nevoi le cunoaște mai lesne ca oricare altul.

În adevăr, fiind născut în Serbia, și trăind în mijlocul miilor de frați români ce-și păstrează cu perseverență originea lor etnică, a găsit, ca omul mai luminat, că are o datorie față de neamul său să se înroleze în oștirea sfântă a apostolilor. Domnul doctor Popovici este un mare luptător al cauzei românești din Serbia.

Fiecare dintre noi să facem câte un mic sacrificiu bănesc și pentru românii din Serbia, ajutând pe acest vrednic luptător al cauzei lor.

Oricine dorește să doneze o sumă cât de mică să o trimită la adresa domnului Al.Moisă, casierul Ligei culturale, secția Focșani, pentru domnul doctor Popovici, la Focșani”¹².

În coloanele aceluiași ziar, la 30 decembrie 1912, I. M. Dimitrescu aducea la cunoștința întregii țări un alt eveniment petrecut în orașul de pe Milcov: „Protestarea țării contra sălbăticiilor grecilor și bulgarilor. Întrunirea în Focșani.

Duminică la orele 3 d.a., s-a ținut în sala de solemnități a liceului „Unirea” o întrunire de protestare contra atrocităților comise de greci și bulgari față de frații noștri din Macedonia. Cel dintâi ia cuvântul domnul Irimiș Pană, președintele Ligei culturale: Domnia

---

¹² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond personal I. M. Dimitrescu, dosar nr. 96, f. 17.

sa spune: «Astăzi avem o întrunire mare care se mărește chiar prin prezența domniilor-voastre. E vorba de frații noștri din Macedonia, cari deși departe de noi, dar cu inima suntem lângă dâșii. Ei sufer de veacuri jugul sclaviei și totuși au rezistat ca națiune.

Trebue să protestăm cu cea mai mare energie contra atrocităților comise de greci contra lor. Noi trebuie să stabilim ca opinia publică să fie busola de conducere a guvernului nostru.

Cu drag mă uit la draga noastră armată, apreciată de toată lumea, care ne dă toată încrederea în viitor, avem elemente admirabile de conducere, ofițerii noștri sunt conștienți de datoria lor, înzestrați cu cultură și patriotism».

Domnul Ienache Ionescu, profesor, delegat al comitetului central al Ligei culturale din București, începe a spune că față de evenimentele din Balcani, toate popoarele se agită, chiar cei ce trăesc dincolo de Oceanul Atlantic. Numai noi românii, cari avem în Peninsula balcanică nu numai debușeuri ca alte popoare, dar chiar leagăn în morminte strămoșești și frați de ai noștri, nu ne agităm.

Față de această stare de lucruri, Liga culturală prin studii serioase și conferințe și-a luat însărcinarea să lumineze opinia publică.

Trecând la altă ordine de idei oratorul susține că în educația noastră profesorii au greșit și din punctul de vedere al adevărului istoric și din punct de vedere pedagogic. Adevărul istoric este că noi ne-am desvoltat ca popor în cuprinsul de la marea Adriatică la marea Neagră, de la marea Egee la nordul Carpaților. Adevărul pedagogic este că înainte de a fi învățători trebuie să fim patrioți.

Arată că nici odată Semi-luna n'a ingenuncheat pe românii de nicăieri.

Idealul tuturor statelor s-a plămădit la noi.

Chiar școlile lor erau susținute de budgetul Statului nostru.

Am dat celor de peste Dunăre muncă transformată în aur, sânge și suflet. Care ne-a fost răsplată? Ei ne-au sfărâmat rosturile noastre ca popor, aici la marea Neagră ne-au urât cu înverșunare. Aduce apoi destule argumente că elementul unguresc a fost mai pușin

periculos pentru noi decât panslavismul. Arată apoi că starea țaranului român din Ungaria este mai bună ca a celui de la noi.

Oratorul spune că nu la munte, cum ne sfătuesc unii istorici, ci la Dunăre și Mare este idealul nostru cel mare și adevărat.

Pe Văile Timocului sunt iarăși frați de ai noștri, formând o nouă Bucovină, sunt pionierii români, izvor de energie națională. Oportunitatea cere ca lor să le dăm momental toată atențiunea. Pentru aceasta s-a ridicat Liga Culturală. Noi nu vrem războiu, sânge, ci voim libertatea culturală, bisericească, școlară și politică, pentru frații din Balcani și reîntregirea strămoșeștei Dobrogei.

Vorbind despre atitudinea presei bulgărești, arată că a doua zi dupe ce capul statului nostru, guvernul țarei, parlamentul s-au angajat prin cunoscutul mesaj și discursul președintelui Senatului, jurnalul „Bulgaria” numește gălăgioși pe toți cei ce au pus cestiunea compensațiilor în țara noastră. Singurul patriot nu-i pentru ei decât domnul Nicolae Iorga, apostolul de la Vălenii de Munte.

Domnul Al. Moise, membru în comitetul Ligei Culturale: «În fața evenimentelor din Balcani, care ne interesează în cel mai înalt grad, Liga culturală găsește de datoria ei de a forma și pregăti opinia publică, care este și trebuie să fie un factor determinant în conducerea destinului nostru.

În această acțiune, Liga nu vrea numai de cât a forma un curent în sensul vederilor ei, ci de a produce o frământare în această opinie publică pentru ca din această frământare să iasă voința națională, care este voința lui Dumnezeu».

Vorbitorul își propune de a discuta cestiunea compensațiilor. Arată că mult discutatul Cadrilaterul de azi ne-a fost oferit din 1878 și dacă nu l-am avut este că în dorința de a evita răpirea Basarabiei de către Rusia, am indispus pe această putere, care ar fi fost în cele din urmă în stare să ne ia Basarabia fără să ne dea nimic.

Așa că asupra acestui Cadrilater avem drept și nu-l cerem ca o „pomă” ci ca un drept al nostru, cu atât mai mult cu cât am căpătat astfel o graniță sigură din punct de vedere strategic.

Ne acuză că nu ne-am mișcat și nu ne-am mobilizat, ne mișcăm azi și poate vom mobiliza mâine dacă drepturile noastre nu vor fi respectate. Fiind posibilă perspectiva unui război, Liga culturală se găsește datorită a pregăti opinia publică pentru ca atunci când vom fi chemați să știm pentru ce mergem.

Domnul Ștefan Graur, avocat, își exprimă durerea pentru nepăsarea în care privește publicul nostru interesele cele mari ale națiunii.

Se întreabă unde sunt intelectualii orașului nostru, unde sunt oamenii cari aspiră la demnitățile mari.

Aduce apoi elogii domnilor Ienache Ionescu și Al. Moise.

Face o comparație între situația cetății Cartagena și între nepăsarea și indiferentismul nostru, față de costurile mari ale neamului.

Continuând, domnia sa adaugă că avem datoria ca prin metinguri naționale să formăm opinia publică pentru problemele mari ce ne privesc.

Statele balcanice, înainte de război, vorbeau numai de deosebirea fraților lor, astăzi ele spun cu tărie că nu vor mai părăsi pământurile cucerite. Și aceasta este susținută și de Anglia.

Cu cine să ne unim, în toate părțile numai dușmani, aceasta este situația tragică a țării noastre.

Insistă asupra politicii de oportunitate, dându-ne exemplul Italiei. Să ne ridicăm sufletele către idealul neamului.

Invoacă chipurile mari ale neamului nostru de la care să ne inspirăm în aceste momente. Să strigăm că acest popor cere viața la care el are dreptul.

Domnul I. P. Rădulescu-Râmnic, profesor și vice-președintele Ligei culturale, începe prin a ataca cu vehemență purtarea antaților* greci și bulgari cari după ce în numele crucii au bătut pe turci, acum s-au năpusit asupra fraților noștri din Macedonia, închizându-le

---

* antarți = haiduci greci în Peninsula Balcanică.

școlile, bisericile și omorând pe preoți și profesori, desonorând pe femei, toate acestea comițându-se cu învoirea guvernului grecesc.

Noi n-am făcut decât bine vecinilor noștri, dând chiar și osămintele părinților noștri pentru a-i elibera de sub jugul turcesc.

Dobrogea este a noastră, va trebui să pierim până la unul și să nu fie ruptă din trupul nostru. Școalele noastre au fost deschise bulgarilor și pe pământul nostru s-au hrănit toți antarții.

Spre a le da o asigurare și mai bună de prietenie, am contramandat și manevrele de anul acesta ce erau să aibă loc în Dobrogea.

În manifestul de declararea războiului dat de Țarul Ferdinand* se vorbește despre Rusia eliberatoare, de noi nimic.

Acest popor mongol, slavizat, nu are în dicționarul lui vorbele rușine și recunoștință. Trebuie să ne facem o frontieră tare la sud.

În ceea ce-i privește pe greci ar trebui să-i isgonim din țară. Susține creionarea unui stat albano-macedonean. Dacă va fi nevoie să ne vărsăm și sângele o vom face-o și aceasta.

Întrunirea s-a sfârșit la ora 5”¹³.

Plecarea Regimentului 10 Putna pe front a fost magistral surprinsă de corespondentul ziarului „Universul”, I. M. Dimitrescu: „Impozantul convoi de vrânceni, sosind la Regimentul Putna nr. 10, a strănit printre soldați și rezerviști un entuziasm delirant.

Văzduhul clocotea de sunete puternice pornite din mii de piepturi. „Deșteaptă-te române” era explozia țărâtimei în adevăr deșteptată, trezită prin conștiința națională.

Această manifestare măreață a atras în curtea regimentului pe domnia colonel Văitoianu, comandantul brigăzii XI infanterie, pe

---

* Karl Leopold Maria Ferdinand (1861 - 1948). Ales prinț al Bulgariei în 1887, s-a autointitulat, în 1908, rege sau țar. În 1918, a abdicat în favoarea fiului său, Boris III.

¹³ S. J. A. N. Vn., fond personal I. M. Dimitrescu, dosar nr. 96, filă nenumărată.

domnul colonel Fotescu, comandantul regimentului Putna No. 10, care au dat ordin ca trupa să fie pusă sub arme și muzica să cânte.

În câteva clipe trupa și rezerviștii erau aranjați într-un mare careu iar în mijloc ofițerii și steagul sovejenilor.

Domnul colonel Fotescu a vorbit mulțimei lăudând pe bravii vrânceni, stârnind entuziasmul dorit. Domnia sa promite că se va supune la toate jertfele războiului alături de orice soldat.

Cu convingerea că prin puterea solidarității vom învinge.

Învățătorul Efimescu spune că aduce regimentului Putna 200 de elevi pe care i-a pregătit sufletește pentru orice lupte. Învățătorii români își îndeplinesc cu succes misiunea de educatori și conștiinței naționale. Garantează că țărănimea noastră e mai conștientă azi ca la '77 și că biruința vine cu siguranță.

Poporul nostru este astăzi bine edificat asupra idealului național.

Încredințând domnului colonel steagul sovejenilor, acesta spune că la întoarcerea din război cer să se scrie pe partea cealaltă a pânzei cuvintele: «Am venit, am văzut și am învins». Apoi, acest steag să fie dus iar în satul lor de eroii Sovejei.

Domnul maior Brezeanu, însărcinat cu primirea steagului, promite că se va ține de cuvânt și spune: «Atunci când vă voi restitui steagul, țara noastră va fi mărită și însuflețirea noastră și mai mare».

În sunetul „Imnului Regal”, steagul a fost dus în cabinetul domnului colonel.

După acestea, muzica a cântat, iar rezerviștii au întins o horă mostră”¹⁴.

Intrarea țării noastre în război a însemnat, între altele, luarea unor măsuri de ordin strategic în Focșani și nu numai. La 24 iunie 1913, de pildă, Primăria Orașului Focșani se adresa în următorii termeni Diviziei a 6-a: „La aceste împrejurări, credem absolut necesar a se lua cele mai serioase măsuri pentru paza conduitei de apă care alimentează toată populația orașului, mașinele, căile ferate

---

¹⁴ Ibidem.

și întreaga garnizoană. În consecință am onoare a vă ruga să binevoiți a dispune de urgență înființarea următoarelor posturi de pază:

- 1) un șef și trei oameni la rezervorul de la chilometrul 5 (șoseaua Focșani – Vidra).
- 2) un șef și trei oameni la Castelul de apă de la Babile chil. 18 (aceeași șosea)
- 3) un șef și trei oameni la izvoarele din cotuna Cucuești
- 4) una sau mai multe patrule de protecția conductei pe toată linia de la Cucuești până la rezervorul de la chilometrul 5.

Întreținerea acestor oameni cade în sarcina comunei conform Ordinului Ministerului de Interne nr. 18043 S¹⁵.

Toate aceste operațiuni erau derulate după efectuarea mobilizării, după cum rezultă din Adresa pe care prefectul Teodor Ienibace a trimis-o posturilor de poliție din județ și primarilor orașelor Focșani, Odobești și Panciu la 22 iunie 1913: „Conform ordinului Ministerului de Interne 18043 S, sunteți obligați prin regulamentul a da concurs autorităților militare pe timp de șase zile de la începerea operațiunilor de mobilizare și următorii funcționari publici: percepatorii și agenții fiscali și factorii rurali, mai au această obligație pădurarii, brigadierii silvici, confiniștii și agenții serviciului pescăriilor, picherii și șefii cantonieri, toate acestea numai cei cari nu sunt mobilizați. Veți repartiza toți acești funcționari proporționari pe comune.

Veți lua de îndată măsuri pentru paza drumurilor, căilor ferate și lucrărilor de artă, oficiilor telegrafice și telefonice, administrațiile financiare, depozitele fabricatelor R. M. S. Bănci Naționale și a stabilimentelor mari industriale, fabrici ale căror produse pot fi utile armatei și alimentării publice precum și conductelor de apă. La sate această pază se va face de Jandarmeria rurală conform instrucțiunilor ce au deja compăniile iar la orașe paza se va face prin îngrijirea polițiilor prin posturile fixate.

---

¹⁵ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 88 / 1913, f. 3.

Oamenii necesari posturilor fixate la orașe vor fi luați din milițieni nemobilizați, români de origine. În fiecare post vor merge atâția oameni câți sunt necesari [posturilor] pentru numărul de santinele ce trebuie să existe socotit câte 3 oameni de santinelă, acest număr de oameni va fi stabilit de noi în înțelegere cu Domnia Voastră și va fi cerut de la șefii cercurilor de recrutare respectiv. Întreținerea acestor oameni cade în sarcina comunilor respective”¹⁶.

Din cauza mobilizării polițiștilor focșăneni la finele lunii iunie a anului 1913, orașul avea să fie păzit de milițieni, pentru hrana cărora administrația locală a cheltuit 900 lei¹⁷. Numărul lor nu a depășit cifra de 60¹⁸, ei fiind la datorie în perioada 15 iulie - 7 august 1913¹⁹.

La 25 iunie 1913, Poliția Orașului Focșani cerea Primăriei Orașului Focșani achitarea drepturilor salariale ale celor plasați pe front: *„Cea mai mare parte din funcționarii acestei Poliții fiind mobilizați pentru războiu și trebuind a pleca imediat la destinație, vă rog să binevoiți a dispune să li se elibereze salariul pe luna Iulie a.c., până la venirea ordonanței, în contul statelor pentru legile personalului pe luna Iulie 1913, când se vor restitui sumele plătite cu ocazia mobilizării acelor funcționari”²⁰*. Erau vizați aici cei 31 de sergenți de oraș și doi sergenți majori, mobilizați la 28 iunie 1913²¹.

La 22 iunie 1913, funcționarii focșăneni mobilizați își primeau salariile pe luna iulie²².

La 2 iulie 1913, Primarul Orașului Focșani, Th. M. Bassarabianu (Basarabeanu) și secretarul aceleiași instituții, E. Ionescu, înaintau comandantului Corpului 4 Armată următoarea cerere: *„Domnul Theodor M. Dobroviciu, subcasier la această Primărie însărcinat cu perceperea dărilor comunale, fiind mobilizat*

¹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 87 / 1913, f. 2.

¹⁷ *Ibidem*, f. 40.

¹⁸ *Ibidem*, f. 21.

¹⁹ *Ibidem*, f. 50.

²⁰ *Ibidem*, f. 20.

²¹ *Ibidem*, f. 23 - 23 verso.

²² *Ibidem*, dosar nr. 88 / 1913, f. 14.

*la escadronul al 4-lea de tren în corpul al patrulea ca soldat rezervist am onoare a vă ruga să binevoiți a dispune concedierea lui fiind absolut necesar la executarea împlinirilor, mai cu seamă acum când fiind mobilizați mai mulți agenți de la acel serviciu, suntem expuși a prejudecia mersul împlinirilor paralizând astfel diferitelor servicii care urmează a fi plătite din încasările pe care contează budgetul comunei”*²³.

La 3 iulie 1913, Spitalul Județean Putna informa Primăria Orașului Focșani că medicul primar N. Donescu și medicul secundar F. Moritz au fost mobilizați. Locul lor a fost luat de medicul C. Macri, care lucrase până atunci în Stația C.F.R. Focșani²⁴.

La 5 iulie 1913, Moiseanu medic veterinar al orașului Focșani, fiind mobilizat, era înlocuit de M. Căpitănescu, medicul veterinar al județului. La jumătatea aceleiași luni, avea să fie mobilizat și C. Ionescu, revizor de vite și secretar al Serviciului Veterinar al Județului Putna²⁵.

Tot la începutul acestei luni, Primăria Orașului Focșani cerea Prefecturii Județului Putna scutirea lui Nicolae M. Tutoveanu, mecanic comunal de la Serviciul hidraulic, mobilizat în Corpul de gardă al Regimentului nr. 10 Putna, „*întrucât este absolut necesar serviciului*”²⁶.

La 14 iulie 1913, I. Baronescu, șeful Uzinei Electrice din Focșani, cerea Primăriei focșănene să intervină la Prefectură pentru a-i scuti de mobilizare pe mecanicul maistru de rețea Ștefan Tomulescu, aflat la Regimentul I Cetate și pe Ilie Moraru, prim-lampist însărcinat cu reparatul lămpilor, mobilizat în cadrul Regimentului 11 Artilerie²⁷. Era mare nevoie de aceștia, ei neputând fi înlocuiți²⁸.

---

²³ *Ibidem*, f. 11.

²⁴ *Ibidem*, dosar nr. 87 / 1913, f. 1.

²⁵ *Ibidem*, f. 6 - 6 verso.

²⁶ *Ibidem*, dosar nr. 88 / 1913, f. 12.

²⁷ *Ibidem*, dosar nr. 87 / 1913, f. 7.

²⁸ *Ibidem*, f. 9.

Pentru izbânda armatei române s-au rugat toți focșănenii, indiferent de etnie și religie. La 23 iunie 1913, Secțiunea Focșani a Uniunii Evreilor Pământeni aducea la cunoștința Primăriei focșănene următoarele: „*Uniunea Evreilor Pământeni, secțiunea Focșani, organizând pe ziua de luni 24 curent ora 5 p.m., în Templul Coral Israelit, un serviciu divin pentru izbânda Armatei Române, vă roagă respectuos, să binevoiți a asista la acest serviciu, împreună cu Onor Consiliu Comunal*”²⁹.

Printre cei aflați pe front s-a numărat și I. M. Dimitrescu, corespondent al ziarului „*Universul*”, sergent rezervist în Regimentul 50 Infanterie. Un prim articol semnat de acesta se intitulează „*Cum trăesc rezerviștii. Vestea primului botez de sânge*”³⁰ și are cuprinderea următoare: „*Viața de campanie este plină de veselie. În zorii zilei trupele trec grăbite către platourile de instrucție.*

Deși trupa și gradele ce o încadrează sunt oameni care au circa 30 – 36 ani, viața militară pare a-i fi întinerit, ducându-i cu gândul la cei 10 – 15 ani din urmă când făceau serviciul activ.

Reîntâlnirea cu vechii camarazi și viața comună ce o duc iarăși, le mărește și mai mult dispoziția.

Grija celor rămași în țară pare a fi uitată, toți rezerviștii au o singură dorință: să dea piept cu dușmanul, care n'apare cu nici un chip.

Intelectualii regimentului 50 (Putna și Tecuci) din care fac parte și eu, prin îndemnul domnului colonel Bănescu, au organizat un cor care va cânta liturgia la biserică și va entuziasma trupa, prin diferite marșuri patriotice și cântece naționale.

D. colonel Bănescu a mai venit în ajutorul intelectualilor, grade inferioare, prin înființarea unei popote în foarte bune condițiuni. Domnia sa se interesează personal ca aceștia să fie bine serviți.

---

²⁹ *Ibidem*, f. 17.

³⁰ S. J. A. N. Vn., fond personal I. M. Dimitrescu, dosar nr. 96, filă nenumărată.

Din zvon public s-a răspândit în cantonament știrea că locotenentul Boureanu din cavalerie ar fi fost ucis. Cum numitul locotenent este fiul domnului colonel Boureanu ce conduce brigada din care facem parte, știrea a îngrijorat și întristat pe toți, dat fiind bunătatea acestui excelent comandant.

O zi întreagă i s-a ascuns totul și se luase măsuri ca să nu pătrundă până la domnia sa nici o gazetă.

Azi dimineață sosind ziarul „Universul”, au aflat, cu bucurie, că locotenentul fusese ușor rănit.

Domnul căpitan Cicerone Săndulescu, șef de stat major al brigadei 26, prevenind pe d. colonel Boureanu despre cele întâmplate fiului său, acesta a primit vestea cu sânge rece.

Sunt vesel, adaugă bravul ostaș și părinte, că cel dintâi botez de sânge l-a primit fiul meu. Dumnezeu să-l aibă în grijă și să se facă sănătos.

Vorbele domnului colonel au produs în cercurile militare o impresie excelentă”³¹.

Un alt articol al aceluiasi ziarist se referă la „Svonuri alarmante. Cum e privită noua stăpânire românească. Viața de cantonament” :

„Un prieten îmi scrie că prin județul și orașul nostru circulă fel de fel de svonuri, care mai de care mai alarmante cu privire la starea trupelor și ofițerilor din regimentele orașului nostru, primite pe câmpul de operații. Ca unul ce mă găsesc în mijlocul lor, sunt în măsură să arăt că toate aceste svonuri sunt născociri.

Pot să spun că toți suntem sănătoși și într-o dispoziție sufletească excelentă.

Așteptăm încheierea păcii ca cu toții să ne întoarcem la căminurile noastre.

Acum ne găsim într-un sat în care elementul turcesc predomină. Se găsesc câțiva bulgari sau mai bine zis bulgăroaice, căci bărbații sunt la războiu.

---

³¹ Ibidem.

Românii pribegiți prin aceste locuri depărtate sunt buni gospodari, servindu-mi ca interpreți.

Pe aici e o regiune agricolă admirabilă, fertilă, cum e întreg Cadrilaterul. În curțile sătenilor de aici se văd numai șire de grâu și la fiecare casă observ mașini agricole.

Acum populația se ocupă cu treieratul. Printre agricultori se văd foarte mulți copii între 6 – 15 ani precum și femei.

Din când în când apare câte un rănit, desertori din armata bulgară, ce trece grăbit spre satul lui pe care l-a părăsit acum unsprezece luni.

În deobște lumea e mulțumită de venirea românilor, turcii mai cu seamă jubilează”³².

Începând demobilizarea, la 6 august 1913, Marele Stat Major al armatei române anunța Primăria Orașului Focșani că „Au început transporturile trupelor pentru demobilizare”³³.

Regimentul 11 Artilerie – care făcea parte din Corpul 3 Armată, Divizia a 6-a, Brigada a 6-a Artilerie – informa Primăria focșăneană, la 7 august 1913, că „Divizionul de Obuziere mobilizat de acest corp ... se află în carantină”³⁴.

A doua zi, șeful Stației C.F.R. Cotești, aducea la cunoștința autorităților locale din orașul de pe Milcov următoarele: „Vă comunic că mâine vineri 9/22 august curent, vor sosi și debarca în stația Cotești două trenuri militare imbarcate și expediate din stația Medgidia, după debarcare în gara Cotești vagoanele vor fi aduse pentru curățire, spălare și desinfectare în stația Focșani, din cauza lipsei de brațe vă rugăm a ne da și concursul Dv. pentru spălarea și desinfectarea vagoanelor trimițându-ne la ora 4 dimineața o echipă de 15 – 20 oameni prevăzuți cu lopeși și târnuri de nule, deoarece aceste vagoane urmează a se înapoia de urgență la București.

---

³² *Ibidem.*

³³ S. J. A. N. Vn. , fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 87 / 1913, f. 29.

³⁴ *Ibidem*, f. 30.

Tot odată vă rugăm a interveni la garnizoana locală a spori garda din gară pentru a face paza nu numai pe peronul stației dar și în împrejurimile stației , de a feri publicul să vină în contact cu trupele militare ce tranzitează prin stație”³⁵.

La 13 august 1913, Regimentul 11 Artilerie cerea Primăriei Orașului Focșani „să binevoiți a dispune să se care imediat apa necesară la 3 coloane de munițiuni și 6 baterii din acest Regiment, care vor sosi Vineri și Sâmbătă pe locul de carantină în apropiere de oraș”³⁶.

La rândul ei, Primăria focșăneană solicita Serviciului Salubrității din subordine să care apa necesară oamenilor și cailor pentru dezinfectare, utilizându-se toate sacalele din dotare. Una dintre căruțe a fost dezinfectată și pusă la dispoziția armatei, pentru asigurarea furajelor necesare³⁷.

La 17 august 1913, Primăria Orașului Focșani cerea comandantului Garnizoanei Focșani demobilizarea în regim de urgență a soldatului Ioan Romanoai, biciclist în cadrul Regimentului 10 Putna și făcând parte din Corpul de gardă, aflat în Stația Cotești. Având funcția de registrator - arhivar al Primăriei focșănene, „este absolut indispensabil serviciului”³⁸.

La 20 august 1913, în Garnizoana Focșani soseau 1.440 de soldați, 18 ofițeri și 3.660 cai. Timp de cinci zile, aceștia s-au aflat în carantină, în extremitatea sud-vestică a poligonului de tragere, unde s-a înființat un cordon sanitar³⁹.

Aidoma întregii țări, județul Putna a fost și el supus regimului rechizițiilor, acoperind o parte a necesităților materiale ale armatei române aflate la sud de Dunăre. De tot ceea ce a cedat populația pe bază de bonuri de rechiziție au beneficiat Comandamentul Diviziei a

---

³⁵ *Ibidem*, f. 32.

³⁶ *Ibidem*, f. 33.

³⁷ *Ibidem*, f. 36.

³⁸ *Ibidem*, f. 37.

³⁹ *Ibidem*, f. 40.

6-a, Spitalul Militar, Compania 3 Subzistență, Batalionul 3 Pionieri, Batalionul 1 Cetate, Batalionul Pontonieri Râuri, Regimentul 11 Artilerie, Regimentul 10 + 16 Infanterie și Regimentul 50 Rezervă ⁴⁰.

La 30 iunie 1913, Primăria focșăneană anunța Comandamentul Diviziei a 6-a că s-au rechiziționat pentru nevoile armatei 48 cai țărănești, zece boi și doi catâri ⁴¹.

Comuna Bătinești a oferit pentru rechiziție cinci trăsură și 163 care ⁴²; comuna Biliiești – nouă trăsură, trei căruțe „*de Brașov*” ⁴³, 127 care și cinci biciclete pentru Batalionul 3 Pionieri ⁴⁴, comuna Bolotești – 239 vite cornute mari și mici, 148 porci, 136 oi și 19 capre ⁴⁵; comuna Câmpineanca 13 trăsură, 91 care, alte patru care de câmp și 58 care de munte trei biciclete pentru compania 3 Subzistență, precum și 414 vite cornute mari și mici, 200 porci, 496 oi și opt capre ⁴⁶; comuna Călienii – cinci trăsură și 117 care ⁴⁷, comuna Ciușlea – 11 trăsură, nouă căruțe, 167 care, patru biciclete ⁴⁸; comuna Făurei – opt trăsură, o căruță și 170 care ⁴⁹; pentru Batalionul de Pontonieri Brăila, aceeași comună a oferit la rechiziții 73 perechi de boi, pentru Batalionul 3 Pionieri – 57 cai, pentru Regimentul 11 artilerie – patru cai pentru baterii, 16 cai pentru coloane și zece perechi de hamuri; pentru Compania 3 Subzistență – 22 perechi de hamuri ⁵⁰; în fine, pentru aceleași unități, cărora li s-a adăugat Regimentul 16 Artilerie, din Făurei au plecat 428 vite cornute mari și mici, 197 porci, 3.517 oi și șapte capre ⁵¹; comuna Găgești – 18 trăsură, 158 care ⁵², 110 vite

⁴⁰ *Ibidem*, f. 18.

⁴¹ *Ibidem*, f. 25.

⁴² *Ibidem*, dosar nr. 88 / 1913, f. 103.

⁴³ *Ibidem*, f. 79.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 96 verso.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 84.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 92.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 104.

⁴⁹ *Ibidem*, 105.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 106

⁵¹ *Ibidem*, f. 108.

cornute, 163 porci, 708 oi și 167 capre⁵³; comuna Jariștea – 33 trăsură, 326 vite cornute, 132 porci, 90 cai, 37 oi și 30 capre⁵⁴; comuna Jorăști - 203 care și șase biciclete pentru Regimentul 10 Putna și Compania 3 Subzistență⁵⁵; comuna Mera - 20 trăsură și 134 care⁵⁶; comuna Mircești - cinci trăsură și 219 care⁵⁷; comuna Nănești – două trăsură și 99 care⁵⁸; comuna Nămolosa – 18 trăsură, 359 de care și șapte biciclete pentru Batalionul 4 Pionieri⁵⁹; comuna Pătești – 28 trăsură, o căruță , 139 care și trei biciclete pentru Cartierul general al Brigăzii 4 Infanterie Focșani, Batalionul Pionieri și Regimentul 16 Artilerie⁶⁰, comuna Reghiu .- 142 care de munte⁶¹; comuna Răstoaca patru trăsură, 176 care, patru boi, 42 cai și 53 vite⁶²; comuna Suraia – 14 trăsură, 171 care și 23 biciclete pentru Corpul 3 Subzistență⁶³; comuna Vărsătura – 12 trăsură și 152 care⁶⁴; comuna Vultură – o motocicletă, o trăsură, 90 de care și șase biciclete pentru Batalionul 3 Pionieri și Regimentul 16 Artilerie⁶⁵; tuturor acestora li se adaugă alte zeci de animale (peste 60)⁶⁶ și multe tone de fân, rechiziționate din întreg județul⁶⁷.

---

⁵² *Ibidem*, f. 85.

⁵³ *Ibidem*, f. 88.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 89 - 91.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 112.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 80.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 113.

⁵⁸ *Ibidem*, 101.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 110.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 111.

⁶¹ *Ibidem*, f. 78.

⁶² *Ibidem*, f. 21 - 23, 100.

⁶³ *Ibidem*, f. 109.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 98.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 99.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 27 - 27 verso.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 38.

Nu doar comunele din județ au sărit în ajutorul armatei noastre; orașul Odobești, de pildă, a contribuit cu 10 biciclete, 35 de trăsură și 163 care ⁶⁸.

Circumscripția I Focșani avea să sprijine unitățile noastre din Bulgaria cu trei motociclete dintre care una de tip Motosacache de 2 c.p. (proprietar Gheorghe Popescu), un automobil dublu Faiton cu cinci locuri, de 40 cai putere, un alt automobil (aparținând lui Ion Simionescu – Râmniceanu), 36 trăsură, 95 care și 52 biciclete. De toate acestea aveau să beneficieze Batalionul 3 Pionieri, Cartierul General al Diviziei a 6-a Focșani și Compania 3 Subzistență Focșani ⁶⁹.

La rândul ei Circumscripția a II-a Focșani pune la dispoziția armatei următoarele: o căruță de tip Brașov și șapte biciclete pentru Batalionul 3 Pionieri; șapte trăsură, o căruță de tip „Brașov”, patru automobile și 13 biciclete pentru Cartierul General al Diviziei a 6-a Focșani; șapte biciclete pentru Cartierul General al Diviziei 3 Rezervă Galați; 45 biciclete pentru Regimentul nr. 10 Putna; trei biciclete pentru Cartierul general al Brigăzii a 6-a Infanterie Focșani; 16 biciclete mari pentru Batalionul 4 Pionieri. Toate aceste unități aveau să mai primească 47 trăsură, 90 care, nouă cărucioare, 28 biciclete și trei automobile, toate avându-l ca proprietar pe Iorgu Gh. Slavone. Unul dintre ele era un Faiton Ford cu patru locuri, de 16 c.p.; cel de-al doilea era un Renault cu două locuri, de 8 c.p.; în fine, cel de-al treilea – Benzina avea șase locuri și avea un motor de 18 c.p. ⁷⁰.

În fine, Circumscripția a III-a Focșani contribuia cu 54 trăsură, două căruțe de tip Brașov, 190 care, 11 biciclete și trei automobile marca Dion, aparținând lui Gherfas Covaci. Unul dintre ele, model

⁶⁸ *Ibidem*, f. 102 - 102 verso.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 114 - 114 verso.

⁷⁰ *Ibidem*, f. 115 - 115 verso.

1904, avea un motor de 45 c.p. Celelalte două, fabricate în 1906, aveau motoare de 8, respectiv 12 c.p.⁷¹.

La toate acestea trebuie adăugat și automobilul marelui proprietar Constantin C. Langa, marca Woxhall de 30 c.p., rechiziționat pentru Divizia a 6-a⁷².

Pentru toate aceste bunuri (cu excepția mijloacelor de transport, care au fost înapoiate proprietarilor), populația avea să primească din partea statului drepturile bănești cuvenite, Comisia de lichidare a bonurilor de rechiziții din județul Putna încheindu-și activitatea în a doua jumătate a lunii februarie 1914⁷³.

La 20 noiembrie 1913, Ministerul de Interne anunța Primăria Orașului Focșani că prin Înaltul Decret Regal nr. 6247, publicat în Monitorul Oficial nr. 179 din 10 noiembrie 1913, s-a instituit medalia comemorativă „*Avântul Țărei*”. Aceasta avea să fie conferită funcționarilor care au adus servicii armatei în timpul mobilizării și care, firește, nu au fost pe front. Ei erau propuși de Primărie, precizându-li-se funcția ocupată, serviciul îndeplinit și datele personale⁷⁴.

Lista celor care aveau să primească medalia „*Avântul Țărei*” a fost trimisă Ministerului de Interne la 6 decembrie 1913, toți cei care figurau în document evidențiindu-se cu prilejul efectuării rechizițiilor: primarul Theodor M. Bassarabianu (Basarabeanu), născut în Focșani la 16 octombrie 1870; prim ajutorul de primar Lascăr P. Dimitriu, născut în Odobești la 22 februarie 1873; al doilea ajutor de primar Dimitrie Rotta, născut la 19 iulie 1849 în Buzău; consilierul comunal Cristache N. Solomon, născut în comuna Oltenescu, județul Fălciu la 20 octombrie 1875; secretarul Primăriei, Vasile Gh. Petrovici, născut în Brăila la 1 ianuarie 1864

---

⁷¹ *Ibidem*, f. 116 - 116 verso.

⁷² *Ibidem*, f. 71.

⁷³ *Ibidem*, dosar nr. 87 / 1913, f. 23.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 57.

- inspectorul salubrității, Gh. Bodescu, născut în Panciu la 23 iunie 1867

- șef birou Grigore Ionescu, născut în Măicănești, județul Râmnicu Sărat, la 21 noiembrie 1866

- copistul Teodor Gândescu, născut în Crucea de Jos la 31 august 1877

- ajutor registrator Ștefan P. Soare, născut în Râmnicești, județul Râmnicu Sărat, la 2 noiembrie 1875

- copistul Gh. Petrovici, născut în Focșani la 10 martie 1875

- copistul Teodor Romașcan, născut în Focșani la 6 decembrie 1867

- ajutorul de secretar și desenatorul Traian Macovei, născut în Alexandria, județul Teleorman, la 14 iunie 1865

- copistul Traian Gh. Simionescu, născut în Focșani la 20 iunie 1889⁷⁵.

La 10 ianuarie 1915, Ministerul de Interne trimitea Primăriei focșănene medaliile respective, însoțite de brevetele cu numerele 7.805 - 7.816⁷⁶, emise de Ministerul de Război la 3 ianuarie 1914⁷⁷.

Singurul monument din județul Vrancea ridicat în memoria celor care s-au jertfit pentru țară în campania din Bulgaria (23 iunie – 31 august 1913) se află în Odobești, pe strada Ștefan cel Mare, la numărul 44, starea de conservare fiind bună.

Monumentul, figurând pe Lista Monumentelor Istorice, a fost inaugurat la 25 martie 1914, fiind rodul inițiativei căpitanului Finichi Dumitru. Pe frontispiciul său sunt trecute numele eroilor care și-au dat jertfa supremă atât la nord cât și la sud de Dunăre, ei provenind din Țifești, Jariștea, Odobești și Focșani, toți făcând parte din Regimentul 10 Dorobanți Putna⁷⁸:

---

⁷⁵ *Ibidem*, f. 58.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 76 - 76 verso.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 77.

⁷⁸ Lelia Pavel, Aurora - Emilia Apostu, Dumitru Huțanu, Horia Dumitrescu, *Patrimoniul cultural național construit din județul Vrancea*, Editura Pallas, Focșani, 2008, p. 301.

*„Serg. Stan Stan 1913 Aug. 18 Brăila
Cap. Mironică Ion 1913 iul. 30 Kainare (Bulgaria)
Cap. Hanganu Gh. 1913 Aug. 10 Turnu – Măgurele
Sold. Moimăscu Alex. 1913 Aug. 17 Brăila
Sold. Pavel Neculai 1913 Aug. La Brăila
Sold. Celes Gheorghe 1913 iul. 26, Brenița
Sold. Potop Ion 1913 Aug. 17 Brăila
Sold. Cristian Gh. 1913 Nicopole (Bulgaria)
Serg. Potop Ion 1913 Aug. 18 Brăila
Serg. Dinică Iorg. 1913 Aug. 16 Brăila
Serg. Șelaru Gh. 1913 iul. 10 Alexandria
Serg. Racoviță D. 1913 Aug. 30 Focșani
Serg. Crăciunescu Ion 1913 Aug. 21 Borșani
Serg. Drăstaru Gh. 1913 Aug. 26 București
Serg. Trifan Ștefan 1913 Aug. 2 Kainare (Bulgaria)
Serg. Alexiu Gh. 1913 Aug. 19 Brăila”*

Pe aceeași latură de vest mai stă scris: *„Inaugurat la 25 martie 1914. Din inițiativa căpitanului Finichi Dumitru ajutat de sublocot. Stănescu Mihai*

T.N. Renneris

Galați”.

Pe latura de sud a monumentului stă scris: *„Du-te la bătae, pentru țară mori / Și-ți va fi mormântul încoronat cu flori”, iar pe cea de nord:*

„Înălțătorul avânt

Din Carpați peste Dunăre la Balcani

23 iunie – 31 august 1913”.

În fine, inscripția de pe latura estică este consacrată celor care au acționat în vederea ridicării acestui monument:

„Au contribuit la ridicarea monumentului inimi caritabile din Focșani, Odobești, Jariștea, Țifești și alte comune din județul Putna și împrejurimi s-a ridicat acest monument în al 48 an de ... [ilizibil].

Comandanți

Corpul III Armată General de divizie Iarca Alex.

Divizia III General de brig. Costescu Const.

Brigada II inf. Colonel Văitoianu Arthur
Regimentul Putna 10 colonel Fotescu Petre
Adj. Comandant Reg. Maior Brezeanu Vasile
Batalion I maior Grigoriu Angelo
Batalion II maior Petrescu Grigore
Batalion III maior Profireoiu Const.”.

Având o înălțime de 3,70 m și realizat din marmură și beton mozaicat ⁷⁹, monumentul aflat în curtea Spitalului Orășenesc din Odobești rămâne o mărturie în timp a participării putnenilor la Războaiele Balcanice.

Alte două monumente aflate în orașul de pe Milcov pe Bulevardul București amintesc de eroii putneni căzuți la datorie în timpul Războaielor Balcanice.

Primul dintre ele, inaugurat în 1930 și consacrat în principal eroilor Războiului de Independență 1877 - 1878, este amplasat în fața fostului sediu al Regimentului 10 Dorobanți, unde se află actualmente UM 01270. Cea de a doua parte a inscripției este grăitoare: „*România, Turtucaia, Balcic: Amintiri glorioase, onoare vitejilor camarazi morți pentru apărarea patriei pe câmpul de onoare 1913*” ⁸⁰.

Cel de-al doilea monument se află în parcare a fostei Societăți M.O.P.A.F., fiind dedicat „*eroilor Reg. 11 Art. 1913, 1916 – 1918; maior Stoenescu Corneliu căzut în luptele de la Berevoiești C. Lung Muscel la 15 noiembrie 1916*” ⁸¹.

La finele lunii februarie ⁸² și începutul celei următoare a anului 1940, veteranii putneni participanți la campania anului 1913 din Bulgaria aveau să fie înscrși pe listele de membri ale Societății „*Marele Voevod Mihai de Alba Iulia*” din București ⁸³. De buna

---

⁷⁹ Arhiva Muzeului Vrancei (în continuare se va cita: A. M. Vn.), dosar Fișe de Evidență a Operelor Comemorative de Război de pe teritoriul Județului Vrancea, f. 114 (Documentare realizată în 1988 de muzeograf Lelia Pavel).

⁸⁰ *Ibidem*, p. 261.

⁸¹ *Ibidem*, p. 261 - 262.

⁸² S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 99 / 1940, f. 12.

⁸³ *Ibidem*, f. 226.

desfășurare a operațiunii răspundea delegatul Societății, orfanul de război Anghel T. Anușoiu din Năruja, care percepea o taxă de 39 lei (copie de pe brevet, taxa mărcilor poștale pentru formularul de adeziune și acoperirea cheltuielilor de transport) ⁸⁴.

Copia de pe brevet avea cuprinderea următoare:

„Regatul României

Ministerul de Război

Brevet

Din Ordinul

Majestății Sale Regele Carol I

Șeful suprem al armatei

S-a conferit .... Medalia „Avântul Țărei” pentru că a luat parte în campania din anul 1913.

În numele Ministrului de Război

.....

No.....

La .....191.....

Prezenta copie este conformă cu originalul și se certifică de noi Anghel T. Anușoiu, Delegatul Societății Marele Voevod Mihai de Alba-Iulia, domiciliat în Năruja – Putna” ⁸⁵.

Printre cei care au primit medalia „Avântul Țărei”, însoțită de Brevet, s-a numărat și Costescu G. Constantin:

„Regatul României

Ministerul de Război

Brevet

Din Ordinul

Majestății Sale Regele Carol I

Șeful suprem al Armatei

S'a conferit Căpitanului Costescu G. Constantin din Regimentul 11 Artilerie medalia Avântul Țărei pentru că a luat parte în campania din anul 1913.

---

⁸⁴ *Ibidem*, f. 176, 182.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 179.

Ministru

General Hârjeu

N. 1793

La 2 Ianuarie 1914

București

Director Superior al Personalului

Lt. Colonel Rișcanu”⁸⁶.

Brevetul este însoțit de Medalia „*Avântul Țării*” din 1913, de formă rotundă, cu diametru de 35 mm și realizată din metal argintat. Medalia este prevăzută cu un inel de prindere, realizat din două ramuri de laur. Panglica este confecționată din pânză albastru - violet, având pe margini dungi galbene și roșii.

Pe aversul medaliei, pe margine, apare inscripția „*În amintirea înălțătorului avânt*”. Aflată în poziție centrală, acvila cruciată și încoronată ține în gheara dreaptă spada, iar în cea stângă sceptrul. Pieptul este împodobit cu un medalion cu chipul regelui Carol I și inscripția „*Carol I - Rege al României*”. *Sub acvilă se află o eșarfă cu deviza Pace*”.

Pe reversul medaliei, pe margine, este trecută inscripția „*Din Carpați peste Dunăre la Balcani*”. În centru este redată scena trecerii Dunării de către armata română pe un pod de vase. Victoria este simbolizată de o femeie care, plutind, ține în mâna dreaptă o ramură de palmier, iar în cea stângă sceptrul. Pieptul este împodobit cu un medalion cu chipul regelui Carol I și inscripția „*Carol I - Rege al României*”. *Sub acvilă se află o eșarfă cu deviza „Pace”⁸⁷.*

Pe reversul medaliei, pe margine, este trecută inscripția „*Din Carpați peste Dunăre la Balcani*”. În centru este redată scena trecerii Dunării de către armata română pe un pod de vase. Victoria este simbolizată de o femeie care, plutind, ține în mâna dreaptă o ramură de palmier, iar în mâna stângă o coroană de lauri.

---

⁸⁶ A. M. Vn., fond Brevete, Medalii și Decorații, doc. inv. nr. 29.914.

⁸⁷ *Ibidem*.

A sintetiza în doar câteva cuvinte atât de complexa, prin cauze, efecte, urmări, reverberații în structura politică și națională a sud – estului european, problematica Războaielor Balcanice din 1912 – 1913, este dificil, nerelevant și chiar neavenit, dacă ne-am sprijini, ca argumente, pe mărturiile locale de mai sus.

Ceea ce ni se pare relevant și trebuie subliniat rămâne efervescența chestiunii naționale, devenită aproape dominantă în desfășurarea evenimentelor, dincolo de jocul de interese al marilor puteri europene în zonă.

Din această realitate, coroborată cu trăsătura esențială a mentalului colectiv focșănean al timpului – conștiința unității de neam și de limbă a poporului român și necesitatea, ca drept istoric, de realizare a unirii tuturor românilor în fruntariile uneia și aceeași patrii – România, rezultă și semnificația istorico – documentară a mărturiilor cuprinse în tema lucrării.

Din rândurile lor emană cu ușurință, pentru înțelegerea cititorului, ideea că focșănenii, care prin dorință, implicare ardentă în evenimentele anilor, redeșteptării noastre naționale (1848 – 1866), au conferit, încă de atunci, Focșanilor simbolul de „*Oraș al Unirii*”.

Și, cum glăsuiesc documentele în toată jumătatea secolului al XIX – lea și în primele decenii ale secolului XX – atenția și grija lor s-au îndreptat către frații lor români aflați în fruntariile marilor imperii. Acțiunile lor s-au concretizat prin sprijinul moral și material acordat luptei acestora de eliberare națională și de unire cu Patria mamă.

Mai mult, nu i-au putut uita și s-au simțit solidari cu toate populațiile de origine română, trăitoare în statele balcanice, fără nicio urmă de revendicări teritoriale, de tendințe și exprimări naționaliste.

Privite din această perspectivă ideatică și de conștient românesc, documentele de mai sus, în esență, capătă, chiar și acum, după împlinirea unui secol de la evenimente, valoare, sens, importanță și ecou în conștiința celor care se apleacă spre pagina tipărită a cărții.

PREGĂTIREA INFORMATIVĂ / CONTRAINFORMATIVĂ A ARMATEI ROMÂNE ÎNAINTEA MARILOR BĂTĂLII DIN VARA ANULUI 1917

Alin Spânu

În evoluția evenimentelor desfășurate în Primul Război Mondial anul 1917 nu a reprezentat un punct de reper important, politic sau militar. Niciunul dintre beligeranți nu a reușit să obțină o victorie decisivă și, cu atât mai puțin, să scoată din luptă măcar unul din vectorii taberei adverse. Totuși, intrarea SUA în război de partea Antantei (6 aprilie 1917) a oferit o perspectivă favorabilă acestui bloc militar în confruntarea cu Puterile Centrale.

Pe Frontul Românesc situația nu era deloc cea preconizată de guvernul de la București înaintea intrării în conflict. Aderarea la Antantă și declanșarea ostilităților (15 august 1916) a desconggestionat Frontul de Vest de presiunea forțelor germane, care a redirectionat unele mari unități către Carpați. Dar a doua parte din Convenția militară - ofensiva armatei aliate de la Salonic conduse de generalul Maurice Sarrail¹ contra Bulgarici pentru a fixa trupele germane,

---

¹ **Maurice Paul Emanuel Sarrail** (n. 1856, Carcassonne - d. 1929, Paris), ofițer de carieră, absolvent al Școlii Militare St. Cyr (1877), participă la campania din Tunis (1881), comandă, succesiv, Corpurile 8 și 6 Armată (1914), după care preia comanda Armatei 8 cu care se remarcă în apărarea Verdunului (1914 - 1915). La 5 august 1915 este numit comandant al Armatei franceze de Orient, cu sediul la Salonic, iar din 1916 a preluat comanda tuturor forțelor aliate din zonă. În urma unor neînțelegeri cu prim - ministrul George Clemenceau a fost eliberat din funcție (decembrie 1917). A revenit în actualitate pentru scurtă vreme, fiind numit înalt comisar pentru Siria (1924 - 1925), însă nu a reușit să rezolve problemele din zonă și a fost înlocuit.

bulgare și otomane – nu s-a declanșat. Prin inactivitatea sa, generalul Sarraill a permis ca trupele Puterilor Centrale din Bulgaria, comandate de August von Mackensen ², să atace virulent România dinspre sud. Prinsă în cleștele a două ofensive, armata română nu a putut rezista și, la numai 3 luni de la intrarea în conflict, s-a văzut nevoită să se recunoască învinsă și să se retragă în Moldova unde, alături de patru armate ruse, a stabilizat frontul.

Iarna anului 1916 / 1917 a fost una grea din toate punctele de vedere: temperaturi extrem de scăzute, apariția epidemiei de tifos exantematic, mulțimea de refugiați, întreținerea celor circa un milion de militari ruși și moralul scăzut în urma înfrângerilor militare au reprezentat câteva dintre problemele dificile cu care s-au confruntat autoritățile române stabilite la Iași. Principalul obiectiv însă, a fost refacerea armatei, de la organizare și echipare până la instrucție și

---

² **August von Mackensen** (n. 6 decembrie 1849, Leinitz - d. 8 noiembrie 1945, Schmiedelberg), feldmareșal german, a absolvit Școala de Cavalerie (1865), iar din 1891 a lucrat în Statul Major General, fiind influențat de gândirea militară a generalului August von Schlieffen. Din 1914 a comandat Corpul 17 Armată în bătăliile de la Gumbingen și Tannenberg, iar la sfârșitul aceluiași an a primit comanda Armatei 9, cu care s-a remarcat în luptele de la Lodz și Varșovia. Un an mai târziu, în fruntea Armatei 11, se află în Galiția, unde participă la capturarea fortărețelor Przemyśl și Lemberg, după care este mutat pe frontul sârb, pentru a doua campanie în zonă. După intrarea României în conflict este detașat la Dunăre și numit comandant al forțelor Puterilor Centrale din zonă (1916). A reușit să înfrângă armata română în 1916, dar victoria nu i-a mai aparținut în luptele din vara anului 1917 din Moldova. Guvernator militar al României (1917) și comandant al trupelor Puterilor Centrale din Europa de Sud-Est (1918), nu a mai reușit să facă față atacurilor Antantei și s-a retras spre Germania. A fost capturat în Ungaria de trupele franceze și a fost deținut până în noiembrie 1919. Din 1920 s-a retras din armată. Pentru mai multe detalii privind activitatea sa a se consulta: C. Căzăneșteanu, V. Zodian, A. Pandea, *Comandanți Militari. Dicționar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 201 - 202 și Theo Schwarzmüller, *Zwischen Kaiser und "Führer". Generalfeldmarschall August von Mackensen. Eine politische biographie*. Munich: Deutsche Taschenbuch Verlag, 1995.

motivarea angajării în luptă. Acest lucru a fost posibil și cu sprijinul Misiunii Militare Franceze condusă de generalul Henri Mathias Berthelot ³, care a asigurat înzestrarea cu noi tipuri de arme și instrucția necesară utilizării acestora. Armata română a fost organizată în conformitate cu realitățile și posibilitățile existente; astfel, au rămas două armate cu cinci corpuri de armată, care coordonau 15 divizii de infanterie și două de cavalerie ⁴.

În paralel cu organizarea unităților și marilor unități militare, a înzestrării și instrucției fiecărei arme în parte, o atenție deosebită a fost acordată unui domeniu în care armata a dovedit unele lacune și slăbiciuni – spionajul și contraspionajul. Campania din 1916 a relevat, prin eșecurile înregistrate, lipsurile organice și limitele umane și materiale din acest domeniu. Mai mult, la începutul anului 1917, inexistența unor structuri contrainformative a făcut posibilă trădarea

---

³ **Henri Mathias Berthelot** (n. 7 decembrie 1861, Feurs - d. 28 ianuarie 1931, Paris), general francez. A absolvit Școala Militară St. Cyr (1883), după care a activat în Algeria. Din 1907 și-a desfășurat activitatea în Statul Major General, subșef al Marelui Stat Major (1913 - 1914), comandantul trupelor de rezervă din regiunea Soissons (1914 - 1915), al Diviziei 53 infanterie rezervă (1915), al Corpului 32 Armată (1915 - 1916). Din 22 septembrie 1916 a fost numit șeful misiunii militare franceze în România, până la 17 mai 1918, după care a fost trimis în SUA (5 iulie 1918) și a fost numit la comanda Armatei 5 (7 octombrie 1918). Vezi detalii privind activitatea sa: C. Căzăneșteanu, V. Zodian, A. Pandeia, *op. cit.*, p. 54.

⁴ Pe larg despre reorganizarea armatei române în 1917: Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României (1916 - 1919)*, vol. II, Tipografia „România Nouă”, București, 1923, p. 55-92; Gheorghe A. Dabija, *Armata română în războiul mondial (1916 - 1918)*, vol. IV, Editura I. G. Hertz, București, 1936; locotenent - colonel V. Nădejde, *Centenarul Renașterii Armatei Române (1830 - 1930)*, Iași, Tipografia „Cultura Românească”, 1930, p. 229 - 236; maior Wladimir Chirilovici, *Războiul Mondial*, Tipografia Cavaleriei, Sibiu, 1930, p. 224 - 231; Zorin Zamfir, Jean Banciu, *Primul război mondial*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 245 - 262; Ion Giurcă, *1917. Reorganizarea armatei române*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999.

colonelului Alexandru Sturdza ⁵, comandantul Diviziei 8 Infanterie. Participând în fruntea Brigăzii 7 Mixte la campania din 1916, colonelul Sturdza a luat câteva decizii care au pus în pericol frontul român, ceea ce a atras atenția generalului Alexandru Averescu ⁶, comandantul Armatei 2, care a cerut îndepărtarea acestuia din funcția

---

⁵ **Colonelul Alexandru Sturdza** (n. 23 mai 1869 - d. 28 septembrie 1939, Zürich), fiul lui D. A. Sturdza, istoric, președintele Partidului Național Liberal și prim-ministru în mai multe rânduri și ginerele lui Petre P. Carp, liderul Partidului Conservator și prim - ministru, a urmat Școala Militară în Germania, după care a revenit în țară (18 aprilie 1892). Atașat militar la Paris (1907 - 1910), profesor și director al Școlii Militare de Ofițeri, calitate în care a elaborat mai multe manuale. Colonel din 1 decembrie 1914, la intrarea României în război a primit comanda Brigăzii 7 Mixte. După trădare a rămas în București, în slujba germanilor și a plecat în Germania la 19 martie 1918. A rămas până în 1938, când s-a stabilit în Elveția, activând ca funcționar de bancă și profesor la o școală privată. Pe larg despre cazul său în: Constantin Kirițescu, *op. cit.*, p. 102 - 104; Glenn E. Torrey, *When treason was a crime: the case of Colonel Alexandru Sturdza of Romania*, Emporia, Kansas, The Graduate School of Emporia State University, 1992; Cristian Popișteanu, Dorin Matei, *Sturzești: din cronică unei familii istorice*, Fundația Culturală Magazin Istoric, București, 1995, p. 67 - 69; Petre Otu, Maria Georgescu, *Radiografia unei trădări. Cazul colonelului Alexandru D. Sturdza*, Editura Militară, București, 2011.

⁶ **Alexandru Averescu** (n. 9 martie 1959, Ismail - m. 3 octombrie 1938, București) urmează Seminarul Teologic din Ismail, participă voluntar la Războiul de Independență (1877 - 1878), absolvă Școala divizionară de la Mănăstirea Dealu (1881) și Școala Militară de la Torino (1886). În cariera sa a deținut, printre altele, funcția de comandant al Școlii Superioare de Război (1894 - 1896), atașat militar la Berlin (1896-1898), șeful Secției Operații din Marele Stat Major (1899 - 1904), ministru de război (1907 - 1909), șef al Statului Major General (1911 - 1913), comandant al Corpului 1 Armată (1914 - 1916). După intrarea României în război i s-a încredințat comanda Armatei 2 (1916 - 1918). Prim - ministru în perioadele ianuarie - februarie 1918, martie 1920 - decembrie 1921 și martie 1926 - iunie 1927. Avansat mareșal în anul 1930. Vezi detalii despre viața și activitatea sa: C. Căzăneșanu, V. Zodian, A. Pandea, *op. cit.*, p. 40 - 41 și Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2005.

deținută. Drept urmare, colonelul Sturdza a fost mutat la comanda Diviziei 8 Infanterie, mare unitate aflată în refacere în spatele frontului. Trecerea în liniile germane a fost efectuată la 23 ianuarie / 6 februarie 1917, împreună cu locotenentul Wachmann, aghiotantul său, însă pe drum și-a ucis ordonanța, un soldat care nu a dorit să-l urmeze în acțiunea sa. Prin măsurile luate imediat s-a reușit nu numai stoparea efectului dorit, dezertarea în masă a militarilor români, ci și identificarea colaboratorilor, printre care s-a numărat și locotenent - colonel Alexandru Crăiniceanu⁷, comandantul Regimentului 25 Infanterie, fiul generalului Grigore Crăiniceanu⁸.

Venirea Misiunii Militare Franceze a avut un efect benefic și asupra structurilor de informații și contrainformații, în primul rând prin schimbul de date referitoare la inamic. La 4 ianuarie 1917, Marele Cartier General, Secția I-a, Biroul Informații a emis un material intitulat *„Procedeele întrebuițate de spionii germani pentru transmiterea informațiilor culese și relativ la prizonierii germani”*. Toate datele și exemplele oferite în primul document au venit pe filieră franceză, fiind cazuri concrete de confruntare cu spionajul

---

⁷ Locotenent - colonel Alexandru Crăiniceanu, fiul generalului Grigore Crăiniceanu, era comandantul Regimentului 25 Infanterie și a fost dovedit ca principal complice al colonelului Sturdza, fiind surprins în flagrant cu materiale de propagandă subversive. A fost judecat și condamnat, inițial, la 15 ani închisoare, dar în urma recursului a fost condamnat la moarte. Execuția a avut loc în vinerea Paștelui, în fața unității pe care a comandat-o, plutonul fiind alcătuit din militarii acelei regiuni.

⁸ **General Grigore Crăiniceanu** (n. 19 iulie 1852, București - d. 1 octombrie 1935, București), sublocotenent de geniu (1873), urmează Școala specială la Bruxelles, participă la Războiul de Independență (1877 - 1878), după care devine profesor de fortificații timp de 18 ani. Colonel (1892) și șef de stat major la Corpul 3 Armată, secretar general al Ministerului de Război (1894), subșeful Marelui Stat Major (1896), șef al Marelui Stat Major și ministru de Război (1 noiembrie 1909 - 29 decembrie 1910) în guvernul Ion I. C. Brătianu. Deși rezervist, la 25 august 1916 a primit comanda Armatei 2, cu care a operat în Transilvania. A lăsat o bogată bibliografie de specialitate în perioada 1881 - 1916. A fost ales membru al Academiei Române.

german. Cel de-al doilea document – „*Relativ la prizonierii germani*” – poate fi considerat elocvent în privința metodelor propuse pentru obținerea de informații de la militarii inamici capturați. Astfel, nota propune marilor unități să introducă „*un agent care joacă rolul de « ispitor »*”⁹ în celulă cu câte un prizonier, pentru a extrage destăinuiți care să confirme sau nu declarațiile oficiale.

Peste o lună, la 20 februarie 1917, generalul Constantin Prezan a aprobat „*Instrucțiunile asupra organizării și funcționării Serviciului de Informații*”, elaborate de Marele Cartier General, Secția I-a, Biroul Informații, care au fost adaptate după regulamentul similar din armata franceză. Pentru prima dată în armata română a fost introdus un asemenea regulament clar și concis, cu capitole care arată scopul, organizarea și compunerea, atribuțiile și mijloacele, modul de efectuare a interogatoriului, analiza documentelor și a presei, precum și întocmirea buletinului de informații. De asemenea, aceste instrucțiuni conțin gemenele de înființare a unei structuri acoperite, condusă direct de Marele Cartier General și intitulată Serviciul Secret. Dovada că acest organ se afla doar în stadiul de proiect este atenționarea că „*vor urma instrucțiuni speciale*”¹⁰ pentru organizarea și funcționarea acestei structuri. Aceste „*Instrucțiuni...*” au fost urmate, la 15 aprilie 1917, de altele, cu un caracter exclusiv contrainformativ, în care s-au impus reguli de compartimentare și conspirativitate a muncii la nivelul ofițerilor de informații din unități și mari unități.

Practic, la fiecare mare unitate a fost creat un nucleu care putea fi asemănat unui triunghi: conducerea și latura informativă aparțineau ofițerilor specializați sau cu calități și abilități în domeniu, latura contrainformativă, în special zona contraspionajului, a fost destinată funcționarilor de siguranță proveniți de la DPSG, aceștia având o experiență profesională mai îndelungată, iar problemele de

---

⁹ A. N. I. C., fond DPSG, dosar nr. 16/1917, f. 3.

¹⁰ Marele Cartier General, Secția I-a, Biroul Informații, *Instrucțiuni asupra organizării și funcționării Serviciului de Informații*, Iași, 1917, p. 8.

poliție militară, ordine și siguranță publică au revenit unui detașament de jandarmi. Aceste nuclee au fost coordonate de Biroul Informații din MCG și consiliate de ofițeri francezi din Misiunea militară, astfel că rezultatele din campania anului 1917 au fost dintre cele mai bune.

Aflat într-o vizită la comandamentul Armatei I, regele Ferdinand a fost ținta unui bombardament german, ceea ce a atras măsura de evacuare a populației evreiești din zonă, întrucât aceștia erau considerați germanofili și neloiali statului român. La 31 mai 1917 a fost publicată o listă cu 33 de spioni și trădători români condamnați la moarte, pe care se aflau un număr însemnat de etnici evrei. Reacțiile negative au venit din partea militarilor ruși aflați în Moldova, care au protestat împotriva „*persecuțiilor evreilor și socialiștilor*”¹¹. La rândul ei, presa din Petrograd și Odesa a urmărit atent sentințele date de Curțile Marțiale și a etichetat liderii români ca „*antidemocrați și antisemiți*”¹². Căpitanul baron Emanuel Tisenhausen, comisar de front al guvernului provizoriu rus, a prezentat nemulțumirea militarilor pe care îi reprezenta, atât din punct de vedere al apropierii ideologice cu cei executați, cât și din cauza pedepsei cu moartea, abolită deja în Rusia.

Totodată, acesta a apreciat că „*sub pretextul contraspionajului*”¹³ minoritățile sunt supuse persecuțiilor, în mod special evreii ruși și români¹⁴. Presiunile au avut un efect imediat: în luna iunie 1917 un număr de 14 persoane a fost condamnat la moarte pentru trădare, dar regele Ferdinand a suspendat pedeapsa pentru

¹¹ *Ibidem*, p. 35.

¹² *Ibidem*, p. 34.

¹³ *Ibidem*, p. 38.

¹⁴ Pentru a-și accentua punctul de vedere, Comitetul Armatei Ruse a elaborat, la 7 august 1917, un manifest în care și-a exprimat protestul față de persecuția etnicilor minoritari din România (documentul a fost editat în Florian Tănăsescu, Dumitru Costea, Ion Iacoș, Gheorghe Neacșu, Marin C. Stănescu, Nicolae Tănăsescu, *Ideologie și structuri comuniste în România 1917 - 1918*, INST, București, 1995, p. 258 - 259).

„a calma lucrurile”¹⁵. Cum problema tindea să se accentueze și să creeze probleme suplimentare în relațiile cu Rusia, prim-ministrul Ion I. C. Brătianu a acordat mai multe interviuri în care a arătat că, din cele peste 100 de persoane condamnate și executate, doar 14 au fost evrei, iar considerentele pentru trimiterea acestora în judecată nu au fost nici rasiale și nici politice, ci dovezile de spionaj în favoarea Puterilor Centrale. Referitor la această problemă, generalul Berthelot a discutat, la 17 mai 1917, cu generalul Prczan și premierul Ion I. C. Brătianu despre „precauțiile ce trebuie luate împotriva spionajului”¹⁶. Cu același prilej, acesta a constatat că se manifestă „o anumită propagandă pacifistă cu tendințe germanofile”¹⁷ și a reproșat DPSG „privirea îngăduitoare”¹⁸ față de această problemă. În octombrie 1917 premierul român a dispus executarea unui alt lot de spioni, „majoritatea evrei ruși plătiți de Germania”¹⁹, care au declanșat alte amenințări din partea Comitetului soldaților ruși, care nu acceptau pedeapsa cu moartea. Excesul de umanitarism a fost temperat cu sprijinul reprezentanților politico-militari francezi și al liderului mișcării de emancipare a cehoslovacilor, Thomas Masaryk²⁰, aflat în vizită la Iași. În antiteză, Constantin Argetoianu, martor la evenimente, a afirmat că „sub pretext de spionaj, de trădare sau de bolșevism o sumă de oameni au fost, într-adevăr, împușcați în prima jumătate a anului 1917 cu o samavolnicie și cu o lipsă de forme legale

---

¹⁵ Glenn E. Torrey, *Armata revoluționară rusă și România. 1917*, Editura Militară, București, 2005, p. 37.

¹⁶ General Henri Berthelot, *Jurnal și Corespondență 1916 - 1919* (traducere din limba franceză de Oltița Cântec), Presa Universitară Clujeană, Cluj - Napoca, 2000, p. 157.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Conte de Saint - Aulaire, *Confesiunile unui bătrân diplomat* (traducere din franceză de Ileana Sturdza, introducere și note de Mihai D. Sturdza), Editura Humanitas, București, 2003, p. 137.

²⁰ Thomas Masaryk (n. 1850 - d. 1937) a fost un filozof, sociolog și om politic cehoslovac. A fost primul președinte al Republicii Cehoslovace (1918 - 1935).

însământătoare”²¹. Acest lucru a fost confirmat de mareșalul Ion Antonescu în ședința de guvern din 25 februarie 1941, imediat după înăbușirea rebeliunii legionare, când a expus modul în care a decis să facă ordine în rândurile Armatei 4 (de Nord) și să elimine sursa unor posibile scurgeri de informații. Printre altele, conducătorul statului a rememorat cum a acționat în Războiul de Întregire împotriva acțiunilor subversive: *„În timpul războiului Armata de Nord a mers așa cum a mers din cauză că am întrebuițat cele mai drastice măsuri împotriva vinovaților. (...) Am spânzurat și trei jidani în piață la Bacău. S-a făcut, însă, atunci în Moldova o ordine exemplară și am economisit în felul acesta viața multor oameni, care ar fi alunecat pe o pantă periculoasă. Tot așa am scăpat și de agitațiile rușilor. Am executat fără milă pe toți rușii care plecau cu fel de fel de misive de la un post de comandă la altul, ca să facă legătura între Sovietele care luaseră ființă atunci. Și cu toate că era armată rusească multă în Moldova, totuși eu am făcut aceste executări. În felul acesta a putut fi salvată Moldova și Țara Românească”*²².

La finalul bătăliilor din vara anului 1917 MCG a dorit să cunoască modul de organizare și funcționare a birourilor de informații de la marile unități, în contextul luptelor abia încheiate și în perspectiva confruntărilor viitoare. În acest scop, la 18 august 1917, căpitanul Popovici a fost delegat a inspecta birourile de informații de la marile unități ale celor două armate române.

Pe baza experienței dobândite în evenimentele militare din vara aceluiași an, Biroul Informații din Marele Cartier General a emis, la 3 octombrie 1917, *„Observații relative la funcționarea Serviciului*

²¹ Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, vol. IV, partea a V-a (1917 - 1918), ediție și indice adnotat de Stelian Neagoe, Editura Humanitas, București, 1993, p. 23.

²² *Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu vol. II (ianuarie - martie 1941)*, ediție de documente întocmită de Marcel - Dumitru Ciucă, Aurelian Teodorescu, Bogdan - Florin Popovici, București, 1998, p. 364.

de Informații”, în care accentul a fost pus pe profesionalizarea și continuitatea personalului care își desfășoară munca în acest domeniu. Au fost constatate cazuri când ofițerii de informații de la unități au fost trecuți la comandă, ceea ce a afectat coordonarea, culegerea, analiza și exploatarea de date utile privind inamicul.

Rezultatele bătăliei pentru Moldova, favorabile trupelor româno - ruse, nu au putut fi exploatate la justa lor valoare. Ascensiunea bolșevicilor la putere cu sloganuri care promovau necesitatea încheierii păcii și aducerea trupelor în țară, a pus capăt, indirect, rezistenței românești. La începutul lunii noiembrie 1917, între Armata 6 rusă și trupele bulgare din fața sa a fost încheiat un armistițiu neoficial. La 22 noiembrie 1917 a venit celebra radiogramă necifrată a lui V. I. Lenin, prin care a cerut tuturor unităților militare încheierea unor armistiții ad-hoc cu inamicul. Prevăzând evoluția evenimentelor, generalul Alexandru Averescu l-a însărcinat pe generalul Constantin Scărișoreanu ²³ cu formarea unui detașament – „*Grupul Tazlău*” – a cărui misiune consta în patrularea în spatele liniilor ruse „*într-o manieră cât mai discretă cu putință*” ²⁴ pentru a tatona intențiile trupelor, iar în caz de defectare să intervină rapid în breșa creată. În data de 28 noiembrie 1917, la Moinești, militarii „*Grupului Tazlău*” s-au confruntat cu Regimentele 6 și 195 Infanterie ruse, aflate într-o retragere dezorganizată și pe o direcție greșită, pe care le-au dispersat după câteva salve de artilerie. Afluența

---

²³ **General Constantin Scărișoreanu** (n. 11 ianuarie 1869 - d. 12 noiembrie 1937), sublocotenent (1890), căpitan (1897), maior (1907), locotenent - colonel (1911), colonel (1914) și general de brigadă (1916). În 1916 primește comanda Diviziei 19 Infanterie, cu care se evidențiază în luptele de la Amzacea și Topraisar, după care preia nou creată Divizie 9 / 19 Infanterie și participă la bătăliile de pe Neajlov și Argeș. La bătălia de la Mărășești se află în fruntea Diviziei 9 Infanterie, cu care a atacat și înfrânt trupele germane din sectorul său. Pe larg despre viața și activitatea sa a se consulta: Teofil Oroian, *Un mare comandant uitat pe nedrept: Generalul Constantin Scărișoreanu*, în revista *Historia* an VII, nr. 61 / ianuarie 2007, p. 25 - 29.

²⁴ Glenn E. Torrey, *op. cit.*, p. 83.

informațiilor despre propaganda bolșevică au fost transmise cu maximă rapiditate la MCG, care, după o atentă analiză și sinteză, a cerut celor două armate române să urmărească și să combată aceste acțiuni ²⁵.

Prin măsurile adoptat și transpuse în practică, armata română a demonstrat, la adevărata ei valoare, potențialul pe care îl deține. Alături de trupele combatante de pe toate fronturile, structurile informative / contrainformative, reorganizate și profesionalizate, au asigurat un flux continuu de date privind inamicul ²⁶, concomitent cu desfășurarea unor acțiuni de contraspoznaj din cele mai eficiente.

---

²⁵ Florian Tănăsescu, Dumitru Costea, Ion Iacoș, Gheorghe Neacșu, Marin C. Stănescu, Nicolae Tănăsescu, *Ideologie și structuri comuniste în România 1917 - 1918*, INST, București, 1995, p. 302 - 302 (documentul 38: 1917, decembrie, 12, Iași: *Instrucțiuni ale MCG către armatele I și II-a privind combaterea propagandei bolșevice*).

²⁶ Spre exemplu, în noiembrie 1917, Marele Cartier General, Biroul Informații a editat broșura *Armata austro - ungară, după datele obținute până în octombrie 1917 din diferite surse (engleze, franceze, italiene și ruse), din cercetarea documentelor și din interogarea prizonierilor capturați pe frontul român*, care cuprindea trei părți: I – Modificări survenite în armata austro - ungară în decursul anilor 1916 - 1917; II – Compunerea marilor unități; III – Tablou rezumativ de regimente și batalioane din armata austro - ungară și arătarea unităților mari cărora aparțin.

ASPECTE PRIVIND COMUNITATEA ISRAELITĂ DIN FOCȘANI ÎN PERIOADA 1911 – 1920

Angel Tâlvăr

Cel de-al doilea deceniu al secolului trecut avea să însemne pentru populația de rit mozaic din orașul de pe Milcov o etapă a „*luminilor și umbrelor*”, pe de o parte, dezvoltare economică și progres în ceea ce privește organizarea instituțională, pe de altă parte, stagnarea prilejuită de evenimentele Primului Război Mondial și de lunga perioadă de refacere care i-a urmat.

Conform recensământului din 1912, populația evreiască din Focșani număra 4.500 de suflete, din care 1.073 erau capi de familie ¹.

În 1915, una din prioritățile Comunității Israelite era „*întocmirea unui statut devenit neapărat necesar pentru funcționarea regulată și după cerințele moderne a epitropiei ...*” ².

Definind locul și rolul Comunității Israelite din Focșani în cadrul mai larg al urbei de pe Milcov - pe de o parte - și reglementând bunul mers al tuturor așezămintelor populației mozaice, pe de altă parte, stabilind drepturile și obligațiile fiecărui coreligionar față de Epitropie, documentul avea cuprinderea următoare:

<< Statutul Comunității Israelite din Focșani:

Organizarea și îndatoririle Comunității

„Comunitatea justifică existența ei numai prin acte religioase, culturale și filantropice”

Art. 1 Statutul formează baza organizării obștei sau Comunității israelite din Focșani, care se administrează conform prescripțiunilor art. 44 și

---

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 83 / 1914, f. 5.

² *Ibidem*, dosar nr. 85 / 1915, f. 70 - 70 verso.

50 din Legea pentru organizarea Comunelor Urbane și art. 226 din Legea Contabilității publice.

Art. 2 Fac parte din Comunitatea Israelită din Focșani, toți locuitorii evrei din acest oraș, cari pot fi alegători și aleși, dacă întrunesc și următoarele condițiuni:

- a) Să aibă vârsta de 21 ani împliniți.
- b) Să fie stabilit în oraș de cel puțin 3 ani consecutivi.
- c) Să se bucure de o reputațiune bună și să nu fi suferit o pedeapsă infamantă.
- d) Să nu aibă o profesie imorală.
- e) Să știe a scrie și a citi.
- f) Să participe direct și indirect la întreținerea instituțiilor Comunității.
- g) Să fie în curent cu achitarea dărilor personale către Epitropie.

Art. 3 Orice evreu stabilit în acest oraș care nu va contribui la sarcinile Comunității, fie direct sau indirect se va considera ca nefăcând parte din Comunitate, și nu va putea beneficia de nici una din instituțiile Comunității, afară numai dacă va achita toate datoriile anterioare către Comunitate.

Art. 4 Pentru conducerea intereselor Comunității locale, alegătorii în drept vor alege un Comitet, sub denumirea de: „Epitropia Comunității Israelite din Focșani” care are calitatea de persoană morală și juridică, recunoscută prin decizia Curții de Apel din Galați No. 70 / 1899.

Art. 5 Alegerea se va face conform legii electorale Comunale.

Art. 6 Epitropia Comunității se compune din 9 membri aleși pe 4 ani, funcțiunea de epitrop este onorifică.

Art. 7 Se va considera retras sau demisionat, orice membru al Epitropiei care nu va asista la 5 ședințe consecutive, fără motive serioase.

Art. 8 Ivindu-se vreo vacanță de epitropi în timpul celor patru ani de la alegere, rezultată fie prin demisie, deces sau alte împrejurări, și dacă aceste vacanțe nu trec de numărul de 3 locuri, Epitropia va putea funcționa fără a-i înlocui.

Dacă însă locurile vacante vor fi 4, atunci se va face o alegere parțială de 4 epitropi.

Art. 9 Epitropia se va considera ca disolvată, dacă se vor ivi 5 locuri vacante, când atunci se va proceda la o nouă alegere a întregii epitropii.

Art. 10 Până la constituirea noilor aleși, vechea epitropie va gira afacerile Comunității și în caz de disolvare a epitropiei, administrația va fi condusă de o comisie interimară instituită de autoritatea în drept.

Art. 11 Membrii epitropiei, imediat după ce alegerea va fi confirmată, vor investi prin votare secretă pe unul din mijlocul lor cu titlu de Președinte și pe un al doilea ca vice - președinte, asemenea vor alege un secretar, un casier și un controlor. Cu majoritate de șase membri ei vor putea fi înlocuiți.

Art. 12 Epitropia va angaja un funcționar, plătit cu leafă lunară cu titlu de contabil care va avea grija lucrărilor curente ale Epitropiei.

Art. 13 Epitropia pentru bunul mers al fiecărei ramuri a administrației și instituțiilor sale, va putea face numirile și revocările de personal ce va crede de cuviință, va putea asemenea elabora regulamente speciale pentru administrația diverselor ramuri, punându-le apoi în aplicare.

Art. 14 Epitropia are facultatea a numi comitete speciale pentru fiecare ramură a instituțiilor Comunității, ca: Comitetul școlar, Comitetul spitalului, Comitet pentru asistență publică, Comitet pentru administrarea Cimitirului, care Comitete vor supraveghea direct instituțiunile, sub controlul și aprobarea Epitropiei.

Art. 15 Epitropia are următoarele îndatoriri și drepturi:

a) De a administra toată averea mobilă și imobilă a Comunității și a revendica drepturile Comunității pe orice cale legală.

b) Președintele Epitropiei și în lipsa acestuia, vicepreședintele, va apăra interesele Comunității înaintea oricărei instanțe judiciare, administrative, financiare și școlare din țară, având dreptul de a delega și un alt membru cu aceste misiuni, sau a da procură în acest scop unuia sau mai multor avocați.

c) De a primi ofrande și donațiuni cu scop filantropic și a hotărî la ce anume operă filantropică să se întrebuințeze eventualele excedente bugetare.

d) De a întreține și supraveghea învățământul primar de băieți și de fete, cum și de a înființa și întreține școli secundare sau profesionale de băieți și de fete, putând subvenționa și alte școli din localitate sau din alte orașe ale țării.

f) De a da ajutoare bănești, medicale și medicamente gratuite săracilor în afară de spital, având dreptul de a face acte de caritate și în alte orașe ale țării, după buna chibzuială a membrilor Epitropiei.

g) De a administra cimitirele.

h) De a întreține Clerul; ca Rabin și SOCHTIM (Haham) și a supraveghia sinagogile și casele de rugăciuni din acest oraș.

Art. 16 Epitropia constituită legal va întocmi un buget anual, ce va fi prezentat Autorității Comunale spre aprobare, iar la finele anului, se va arăta gestiunea și situația epitropiei pentru a obține descărcarea de la autoritatea comunală, în conformitate cu legea pentru organizarea comunelor Urbane.

Anul bugetar al Comunității va începe de la 1 Septembrie.

Pentru acoperirea cheltuelilor ordinare și extraordinare, Epitropia se va servi de:

a) Venitul Gabelei / taxa voluntară / asupra cărnei provenite din tăierea vitelor și păsărilor de către Sochtim (Haham) după ritul mozaic și care se consumă de evrei. Acest venit se bazează pe taxele stabilite de epitropie.

b) Din ofrande ce se obține pentru concesiunea fabricării de Azima pentru Paști.

c) Din cotizațiile anuale ce plătesc membrii comunității, ce nu participă la Gabela dela lit. a.

d) Din contribuții directe personale.

e) Din taxele ce plătesc benevol elevii cu dare de mână.

f) Din venitul cavourilor dela cimitir și din înhumarea decedaților.

g) Din produsul net al festivităților și seratelor date de Comunitate în scop filantropic.

h) Din venitul imobilelor.

i) Din venitul legatelor și

k) Din ofrande în genere.

Art. 18 Președintele convoacă toate ședințele pentru a se debate chestiunile puse la ordinea zilei și a se lua hotărâri, oricând va crede de cuviință, sau după dorința exprimată în scris de 3 membri ai Epitropiei.

Art. 19 Pentru a se putea ține ședință vor trebui să ia parte cel puțin cinci membri ai epitropiei, iar decisiunile luate vor avea valabilitate, dacă vor

fi votate de majoritatea membrilor participanți la ședință. În caz de paritate decide Președintele.

Art. 20 Pentru angajarea de funcționari ca: Rabin, Hahami sau orice alt funcționar, cum și profesori sau institutori, va fi valabilă deciziunea numai dacă va întruni o majoritate de 5 voturi.

Art. 21 Toate actele epitropiei vor fi semnate de Președinte și Secretar.

Vice - Președintele înlocuește în totul pe Președinte în lipsa acestuia.

Încasările și plățile se vor efectua de casierul epitropiei, în conformitate cu deciziunile luate sau avizul Președintelui. Numai Casierul va semna chitanțele de însasări, fiind singurul responsabil de situația cassei.

Casierul nu va avea drept a păstra singur în cassă mai mult decât lei una mie, fiind obligat a depune împreună cu Președintele, prisosul la una din Băncile locale, de unde la trebuință vor putea retrage sumele necesare.

Controlorului îi incumbă datoria a controla și verifica socotelile, făcând imediat cunoscut nereguli sau abateri, la din contra rămâne responsabil.

Art. 22 Orice funcțiune religioasă pentru care se cere o calificăție specială precum:

- a) Dare de cununii / afară de cele ce se oficiază în Templu și Sinagogi /.*
- b) Divorțul religios.*
- c) Circumciziunea rituală.*
- d) Tăierea vitelor și a păsărilor după ritul mozaic, nu se va putea îndeplini, decât de către persoane autorizate în acest scop de Epitropie, care singur e în drept a acorda și revoca asemenea autorizațiuni.*

Art. 23 Prezentul statut s-a votat în ședința epitropiei dela 21 Decembrie 1915 și se va supune spre aprobare Onor. Consiliului Comunal, care statut va servi ca bază administrațiunei comunităței.

Art. 24 Toate statutele și regulamentele anterioare sunt și rămân abrogate”³.

---

³ Ibidem, dosar nr. 84 / 1916, f. 6 - 8 verso.

Și în această perioadă alegerile membrilor Epitropiei Comunității Israelite au captat atenția populației evreiești din oraș.

Alegerile din 24 aprilie 1911 s-au desfășurat în localul Epitropiei, aflat în casele Școlii Primare Israelite de Băieți din strada Ștefan cel Mare ⁴. Câștigătorii aveau să formeze noul Comitet al Epitropiei, în următoarea componență: Herșcu Hachan - președinte ⁵, N. Sager - vicepreședinte ⁶ și Osias Kohl, doctorul Rafail Rosin, Herman Kirmaier, Samson Beestein, Meier Abramovici, H. Freier, N. B. Goldstein, M. Rintzler și Lupu Rubin - membri ⁷. Ei au fost votați de 264 de alegători, din totalul de 743 cetățeni evrei cu drept de vot ⁸.

La 4 decembrie 1914, această echipă își va da demisia motivându-și gestul astfel: „*Învindându-se de câțiva timp divergențe de opinii, relative la Administrație, între membrii Epitropiei d'azi.*

Mai mulți răzvrătiți din oraș, făcând agitații contra noastră, dar aceasta s-au făcut în toți anii contra Epitropiilor precedente, prin „ziare, foi volante etc. Pentru ca instituțiunile noastre să nu sufere” ⁹.

Primarul Ștefan Graur avea să accepte demisiile, concluzionând: „*Se primește demisiunea, cu observație că toți notabilii, intelectualii și oamenii de marcă dintre evrei fug și refuză de a face parte din Comitetul Comunității israelite*” ¹⁰.

Până la alegerile din 21 decembrie 1914 ¹¹, când erau așteptați la urne 908 alegători ¹², a funcționat o Comisiune Interimară compusă din H. Hacken, președinte, doctorul F. Cremnitzer, inginerul Goliger, M. Zosmer și Zeilig Köener, membri ¹³.

---

⁴ *Ibidem*, dosar nr. 75 / 1911, f. 2.

⁵ *Ibidem*, f. 27.

⁶ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1914, f. 51.

⁷ *Ibidem*, dosar nr. 75 / 1911, f. 5 - 5 verso.

⁸ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1914, f. 12 - 13.

⁹ *Ibidem*, f. 9.

¹⁰ *Ibidem*, f. 58.

¹¹ *Ibidem*, f. 51.

¹² *Ibidem*, f. 56.

¹³ *Ibidem*, f. 51.

La 18 decembrie 1914, un număr de 107 cetățeni evrei au cerut Primăriei amânarea alegerilor: „*Subscrișii membri ai Comunității Israelite vă rugăm respectuos să binevoiți a încuviința amânarea alegerii de Epitropi de la 21 curent, până după sărbători.*”

Acum, când întreaga țară trece prin timpuri grele, o bună armonie între toate și menținerea tuturor instituțiilor culturale și de binefacere se impune mai mult ca ori când. Dorim deci să avem timpul necesar a putea înlătura ori ce neînțelegere ce există azi să facem apel în acest sens la toți coreligionarii noștri din localitate și cu asentimentul tuturor să propunem o singură listă de Epitropi, la noua zi de alegere ce veți binevoi a fixa.

*În cazul contrar vedem periclitat bunul mers și chiar existența școalelor noastre și a celorlalte instituțiuni de binefacere”*¹⁴.

Primăria nu a dat curs acestei cereri, alegerile aducându-i în fruntea Comunității pe Herș Hacken, Samson Bernștein, Nachmias Sager, Marcu Clepper, Lupu Rubin, Herman Hartenberg, Josef Schwartz, Leon Baron și Moritz Tenenbaum¹⁵. Ei au fost votați de 537 persoane¹⁶ de bună credință, care nu au boicotat alegerile și care s-au delimitat de „*aceste agitații, provocate de oameni care nu-și dau seama în ce timp trist ne aflăm*”¹⁷. Noul Comitet avea următoarea alcătuire: președinte - H. Hacken, vicepreședinti - Marcu Klepper și Samson Bernstcin, casier - Herman Hartenberg, secretar - Moritz Tenncnbaum, controlori - S. L. Baron și Josef Schwartz, consilieri - N. Sager și Lupu Rubin¹⁸.

La 1 martie 1915 au avut loc noi alegeri pentru Epitropie, în urma demisiei a patru membri din Comitet¹⁹. Evenimentul s-a desfășurat la Primărie, în prezența a doi ofițeri de poliție și patru sergenți, în vederea evitării unor eventuale incidente²⁰. Cei 355 de votanți prezenți la urne²¹,

---

¹⁴ *Ibidem*, f. 79.

¹⁵ *Ibidem*, f. 70.

¹⁶ *Ibidem*, f. 95.

¹⁷ *Ibidem*, f. 82.

¹⁸ *Ibidem*, f. 104.

¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 85 / 1915, f. 25.

²⁰ *Ibidem*, f. 29.

²¹ *Ibidem*, f. 50 verso.

dintr-un total de 932 ²², i-au adus la conducerea destinelor Comunității pe Max Adler, I. Goliger, Adolf Scheffer și Avram Kohn ²³.

Comitetul nou alcătuit îl avea în frunte pe I. Goliger, Avram Kohn fiind vicepreședinte, Moritz Tenenbaum - secretar, Herman Hartenberg - secretar, controlor S. Leon Baron, Max Adler, A. Scheffer și I. Schwartz fiind membri ²⁴.

După expirarea mandatului acestui Comitet, în martie 1919, s-a format un Comitet Provizoriu ²⁵, valabil până la alegerile din 20 aprilie ²⁶, amânate până în septembrie același an ²⁷. În toamnă, alegerile au fost amânate până la 1 februarie 1920 ²⁸, datorită sărbătorilor ritului mozaic ²⁹ și alegerilor parlamentare ³⁰.

Între timp, la conducerea Comunității s-au perindat doctorul Bernard Flitman ³¹, M. I. Rabner și doctorul Rafail Rozin ³².

Alegerile aveau să dea câștig de cauză listei de candidați propuse de << „Concordia”. Societatea meseriașilor și micilor comercianți Evreo - români din județul Putna >>, cu sediul în Focșani ³³. Din 969 de persoane cu drept de vot, au participat la alegeri 480 ³⁴.

Comitetul ales avea următoarea componență: președinte - B. Flitmann; vicepreședinți - H. Freier și Solomon Mintzer; casier - Leon Rosner; controlor - Iacob Kohn; secretar - Carol Silberman; membri - Inghel Grunberg, Lupu Simion și Isidor Freiberg ³⁵.

---

²² *Ibidem*, f. 45 - 46.

²³ *Ibidem*, f. 38.

²⁴ *Ibidem*, f. 59 - 60.

²⁵ *Ibidem*, dosar nr. 106 / 1919, f. 3.

²⁶ *Ibidem*, f. 5.

²⁷ *Ibidem*, f. 18.

²⁸ *Ibidem*, f. 34.

²⁹ *Ibidem*, f. 29.

³⁰ *Ibidem*, f. 27.

³¹ *Ibidem*, f. 11 - 13.

³² *Ibidem*, f. 31.

³³ *Ibidem*, dosar nr. 91 / 1920, f. 12 - 13.

³⁴ *Ibidem*, f. 26 verso - 28.

³⁵ *Ibidem*, f. 43.

Alegerile erau necesare nu doar din punct de vedere statutar, ci și ca urmare a nemulțumirilor manifestate de un anumit segment de populație aparținând acestei comunități. Nu întotdeauna era suficientă situația materială bună a epitropilor în vederea îndeplinirii corespunzătoare a mandatului lor; era nevoie de moralitate, aceasta atrăgând după sine încrederea populației. Ei trebuiau să fie în permanență preocupați „... *de interesele obștei, căutând ... de buna organizație a instituțiilor culturale și filantropice, așa fel ca nici populațiunea săracă să nu fie împovărată cu dări sau contribuții directe și indirecte*”³⁶. Doar astfel tulburările din sânul Comunității puteau să înceteze, lucru dorit de altfel de întregul oraș³⁷.

Desele cereri de demitere a epitropilor, Primăria le răspundea cu refuz categoric, motivându-și decizia că aceste persoane sunt numite în funcții prin voința alegătorilor. În plus, „... *simple reclamațiuni, plângeri sau chiar acuzațiuni formulate înaintea instanțelor represive, nu constituie încă dovada unei rele administrațiuni care să atragă după sine, ca urmare atât de gravă, însuși suspendarea mandatului celor aleși, lucru pe care autoritatea comunală nu l-ar putea face decât numai în cazuri excepționale și extrem de grave, când justiția ar da Comunei proba constatată asupra abaterilor și fraudelor comise de către cei puși sub inculpare*...”³⁸.

De asemenea, Primăria nu era de acord cu înlocuirea fără alegeri a unor membri demisionați cu alții. În 1915, de pildă, N. Sager, Marcu Klepper și Lupu Rubin au demisionat. „*Fiind hărțuiți de diferiți agitatori ai populațiunei noastre din oraș, noi nu avem putere executivă a administra în pace Bunurile Epitropiei*” - își motivează ei decizia³⁹. Contestatarii cer Primăriei înlocuirea lor imediată, dar aceasta nu este de acord: „*Comunitatea nefiind o societate comercială în care sunt permise cooptările membrilor, prezenta cerere se pune la dosar*”⁴⁰.

---

³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1914, f. 3.

³⁷ *Ibidem*, f. 29.

³⁸ *Ibidem*, f. 98 - 99.

³⁹ *Ibidem*, dosar nr. 85 / 1915, f. 5.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 8.

Practic, în preajma alegerilor și nu numai, agitațiile provocate de nemulțumirea evreilor față de cei care le reprezentau interesele, concretizate prin proteste, atacuri în presă și depunerea de plângeri și memorii la Primărie reprezentau adesea „obiect de discuțiune în oraș”⁴¹.

Motivând dezinteresul epitropilor față de instituțiile Comunității, la 11 martie 1919, un număr de 31 de evrei cer Primăriei instalarea unei Comisii Interimare - a cărei componență era deja stabilită - considerată ca singura soluție viabilă ce se poate lua în vederea reinstalării armoniei în sânul Comunității⁴².

În replică, peste numai câteva zile, susținătorii epitropilor contestați cer consultarea electoratului⁴³.

În schimb, în 1920, Apelul Societății „Concordia” adresat electoratului evreiesc s-a bucurat de un real succes, candidații propuși de aceasta câștigând alegerile. Iată ce se spunea în document:

„Zeci de ani de-a rândul Comunitatea israelită din localitate a trecut - regulat - din mâinile unor bogătași, în mâinile celorlalți de aceeași categorie, deși numărul lor e inferior celor mulți, cari compun populațiunea evreiască din oraș și deși acest din urmă suport în mult mai mare parte toate sarcinile acestei comunități.

Niciodată clasele mijlocie și cea de jos n-au fost chemate și dănele să participe la conducerea acestei instituțiuni.

Oligarhia evreiască a ignorat întotdeauna pe modestul meseriaș, pe micul comerciant și muncitor. Această clasă de oameni aparținând democrației n-avea ce căuta printre sus pușii !!

Dacă cel puțin acești simandicoși demnitari de lux își făceau datoria cu o oarecare competență și conștiinciozitate; așa după cum se cere pentru a administra și conduce atâtea instituțiuni culturale și de interes obștesc, n-am fi avut nimic de obiectat, dar când constatăm, cu durere în suflet, că toate instituțiunile, dar absolut toate, care aparțin comunității noastre sunt lăsate în voia soartei, ...

---

⁴¹ *Ibidem*, f. 16 verso - 17.

⁴² *Ibidem*, dosar nr. 106 / 1919, f. 1 - 1 verso.

⁴³ *Ibidem*, f. 2 - 2 verso.

Ei bine ! Această stare de lucruri trebuie să înceteze, odată pentru totdeauna. Vremurile noi în care trăim cere oameni noi, cu moravuri la fel pentru conducerea instituțiilor noastre culturale de interes obștesc. Societatea „Concordia” care a luat ființă de curând și care are satisfacțiune de a sta în capul tuturor societăților din localitate numărând cel mai mare număr de membri dintre meseriași, mici negustori, industriași și muncitori va avea onoare a prezenta o listă oficială de candidați la alegerile comunității compusă din toate straturile sociale și este de datoria fiecărui evreu conștient de a o susține ...”⁴⁴.

La rândul lor, aceste alegeri aveau să declanșeze o serie întreagă de nemulțumiri, mulți contestatari ai celor aleși atrăgând atenție Primăriei că s-a practicat votul multiplu și s-a făcut campanie în ziua de vot, inclusiv în locul de desfășurare a alegerilor⁴⁵. Un alt motiv pentru demiterea celor aleși ar fi lipsa de încredere pe care o inspiră câștigătorii scrutinului⁴⁶. „Se contestă comitetului autoritatea morală pentru că în sânul lui se află persoane declarați faliți nereabilitați și unul din acești faliți este chiar casierul Comunității; apoi Președintele a suferit o condamnare de una lună închisoare, de asemenea se impută comitetului că nu a fost în stare din cauza nerespectării ritului mozaic, în special din partea Președintelui a reține ca rabin pe Dl. Nacht care a păstorit în localitate timp de 20 ani și a fost nevoit să plece din această cauză. Președintele face politică fățiș pentru un anumit partid în casa Comunității uzând de autoritatea sa de Președinte”⁴⁷.

Din acest motiv, președintele Flitman a supraîncărcat schema de personal administrativ al Epitropiei, a distribuit ajutoare numai anumitor persoane⁴⁸; el mai era acuzat că manipulează politic cei peste 250 membri ai Societății „Concordia”, pe care o conducea⁴⁹.

---

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 91 / 1920, f. 20.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 41 verso - 42.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 47 - 48.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 47.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 47 - 48.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 50 - 52 verso.

Primăria, în ciuda numărului mare al protestatarilor ⁵⁰, nu a dat curs doleanțelor lor, afirmând că neregulile electorale trebuiau sesizate pe loc și nu după finalizarea scrutinului ⁵¹, criticând, în schimb, pe președintele Flitman, care a afirmat că „... *legea nu îngăduie onor Primăriei a se amesteca în felul de conducere a instituțiilor și nici de cine sunt conduse, deoarece membrii ce compun comitetul a fost ales de popor prin vot universal și alegerea a fost validată de onor Primărie*” ⁵².

Într-adevăr, acest lucru avea să sensibilizeze conducerea Primăriei, care opina că președintele Flitman „*abuzează de datoria reverențioasă ce trebuie să păstreze în public pe care îl sfidează și cu atât mai mult în calitatea sa de Președinte al Comunității către Onor Primăria locală contestându-i dreptul de a se amesteca în administrația comunității, gest imprudent, ce ... l-a manifestat la ocaziune și către precedentă comisiune interimară a acestui oraș*” ⁵³.

În plus, unii membri ai Comitetului nu inspirau deplină încredere, doi dintre ei fiind declarați faliți nereabilitați, iar al treilea, în calitate de supus austriac, nu beneficia de drepturi politice ⁵⁴.

Cu toate că adversarii acestora cer Primăriei, la 25 iunie 1920, demiterea lor ⁵⁵, situația nu se schimbă, dându-se prilej altor agitații ⁵⁶.

Inevitabil, cazul ajunge pe masa ministrului de Interne ⁵⁷, care cere, la 31 iulie 1920, dizolvarea Comitetului de Epitropi, din care trebuiau îndepărtați toți cei certați cu legea, fiind înlocuiți cu persoane a căror moralitate să nu poată fi pusă sub semnul întrebării ⁵⁸.

Drept urmare, s-a format o Comisie Interimară a Epitropiei Comunității Israelite, în componența căreia intrau: președinte de onoare -

---

⁵⁰ *Ibidem*, f. 49.

⁵¹ *Ibidem*, f. 41 verso - 42.

⁵² *Ibidem*, f. 47 - 48.

⁵³ *Ibidem*, f. 50 - 50 verso.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 52 verso.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 53.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 55.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 56 - 56 verso.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 60.

doctorul Rosen, președinte activ - I. Goliger, vicepreședinte - Mintzer Solomon și șase membri: Herman Pascal, D. Wasserman, Meer Cursband, Gonfrid Leibovici, Zosner I. și Simon Kohn ⁵⁹.

Între noua autoritate și fostul președinte Flitman a izbucnit inevitabilul conflict, aplanat prin mijlocirea autorităților ⁶⁰.

În ceea ce privește bugetul Comunității, acesta se stabilea la data de 1 septembrie a fiecărui an, odată cu începerea anului școlar ⁶¹.

Veniturile Comunității, obținute conform prevederilor statutare, aveau următoarea destinație: retribuirea rabinului, hahamilor, profesorilor de la școlile de băieți, de fete și de la Gimnaziul Comercial, în fine, a personalului de la Spital și cel al administrației Epitropiei, întreținerea școlilor, sinagogilor, Spitalului, subvenții, ajutoare, medicamente gratuite, ajutorarea celor pauperi cu lemne de foc, achitarea impozitelor ⁶², împărțirea darurilor de MUES HITEN (ajutoare date săracilor pentru sărbătorile de Paști) ⁶³ etc.

Finanțele Comunității Israelite - mai precis, legitimitatea perceperii unor taxe, stabilirea cuantumului acestora și transparența cu care se cheltuiau sumele disponibile - au constituit întotdeauna punctul de plecare al încrederii de care se bucurau sau nu epitropii în fața coreligionarilor lor. Orice încălcare a normelor ducea la stări conflictuale, așa cum s-a întâmplat în 1914 ⁶⁴, când li se atrăgea atenția epitropilor: „*Acest Comitet fiind solidari răspunzători pentru avutul Comunității, cu obligațiunea de a feri Comunitatea de or ce daună, de a întrebuința fondurile în mod cinstit pentru întreținerea instituțiunilor culturale și de binefacere*” ⁶⁵. Nerespectarea Legii contabilității de către Epitropie punea sub semnul întrebării onestitatea acestora: „*Registrele cari după legea contabilității trebuie să fie încheiate la zi nu sunt nici astăzi după patru ani de administrație, încheiate și de abia acum se fac operațiunile după necesitate și împrejurări și după cum se susține de cei*

---

⁵⁹ *Ibidem*, f. 61 - 62.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 67 - 68.

⁶¹ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1914, f. 5.

⁶² *Ibidem*, dosar nr. 85 / 1915, f. 13 verso - 14.

⁶³ *Ibidem*, dosar nr. 84 / 1916, f. 1 verso.

⁶⁴ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1914, f. 3.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 12.

*inițiați, pentru a acoperi niște lipsuri ce nu se pot justifica. Mai mult încă, s-a vărsat o cantitate de cerneală pe filele unui registru, aceasta bine înțeles în scopul de a acoperi niște operațiuni ce nu corespund cu realitatea”*⁶⁶. Această situație intolerabilă a declanșat în 1914 un control sever din partea Primăriei⁶⁷ și a Administrației Financiare a Județului Putna⁶⁸.

De aici și până la criticile aduse unor persoane bogate și influente, acuzate că nu contribuie la fondurile Comunității, dar cu tendința de a le utiliza în scop personal, nu a fost decât un pas, cerându-se numirea epitropilor din rândul celor cu o situație financiară modestă, dar de o onestitate ce nu mai trebuia dovedită, pentru care într-adevăr, funcțiile nu erau remunerate⁶⁹.

Neregulile constatate în urma controlului aveau să facă obiectul unui raport a dus la cunoștința celor în drept, inclusiv a judecătorului de instrucție de la Tribunalul Putna⁷⁰. S-au efectuat operații fictive în Jurnalul de Casă, justificându-se astfel lipsuri de numerar. Cei vinovați, în cazul când nu puteau demonstra cu acte cheltuielile făcute, aveau să fie obligați de justiție să acopere pagubele pricinuite Comunității cu bani din propriul buzunar (peste 45.000 lei)⁷¹.

La 30 decembrie 1914, autoritățile locale somau Epitropia Comunității Israelite să țină documentația contabilă în deplină regulă, trimițând Primăriei dări de seamă lunare. În această situație, se va reveni la normalitate, ferindu-se Comunitatea de pagube; în plus, epitropii vor fi scutiți de „*bârfelile celor interesați și a răuvoitorilor*”⁷².

Dintre taxele percepute de Epitropie pentru întreținerea instituțiilor de binefacere ale Comunității, cea mai importantă era gabela - taxa pe carnea cușer, stabilită la 15 noiembrie a fiecărui an⁷³; deși benevolă, mărirea acesteia provoca nemulțumirea evreilor. Așa s-a întâmplat, de pildă, în 1914, când

---

⁶⁶ *Ibidem*, f. 12 - 13.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 14 - 15.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 22.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 28 - 29.

⁷⁰ *Ibidem*, f. 34.

⁷¹ *Ibidem*, f. 37.

⁷² *Ibidem*, f. 34.

⁷³ *Ibidem*, f. 5.

gabela se mărește de la 15 la 20 de bani / kg, „ceia ce apasă mai mult pe cel sărac căci se știe că bogatul nu prea consumă carne cușar”⁷⁴.

Această taxă fusese micșorată în 1913, din cauza mobilizării prilejuite de participarea României la Războaiele Balcanice, care i-a afectat și pe evrei⁷⁵.

Stabilirea cuantumului gabelei fiind o problemă a întregii Comunități, decizia se lua de către epitropi după o consfătuire cu reprezentanții populației iudaice. O Adresă înaintată Primăriei la 7 august 1916, făcea referire tocmai la această problemă: „Conform dorinței exprimate al Dv., avem onoarea a vă face cunoscut că am convocat pentru astăzi după prânz ora 2 populațiunea israelită din acest oraș la o întrunire publică în localul Sinagogei Mari spre a se pronunța asupra eficacității menșinerii Gabelei în forma actuală.

*Aducându-vă acestea la cunoștință, ținem a mai adăuga că de îndată ce vom socoti că populațiunea e adunată într-un număr suficient, vom însărcina un reprezentant al nostru să vă poștească la zisa întrunire, spre a vă putea da seama de părerile exprimate de populațiunea israelită”*⁷⁶.

Hahamii - cei care tăiau carnea cușer conform ritualului mozaic - aveau nevoie, în vederea desfășurării activității lor în cadru legal, de autorizația Primăriei, supunându-se normelor juridice referitoare la abatoare și instrucțiunilor date de medicul veterinar al orașului⁷⁷.

La 14 mai 1915, Epitropia Comunității Israelite înainta Primăriei Orașului Focșani următoarea cerere, soluționată favorabil în foarte scurt timp: „Auzind cererile repetate ale coreligionarilor noștri pentru a se numi încă un haham în funcțiunea acestei Comunități, văzând că bătrânul Haham Dn. M. Rabinovici nu mai poate exercita profesiunea, primind numai o parte din salariul cuvenit (75 din 130 lei), având în vedere raportul D-lui Dr. I. Nacht Rabinul acestei Comunități, Epitropia în ședința de astăzi 14 Maiu, fiind prezinți Dn. I. Goliger, Abr. Kohn, Max Adler, Herm. Hartenberg, Moritz Tenenbaum, Adolf Scheffer, D. L. Baron și Jos. Schwartz, au votat în unanimitate numirea Dl. B. Schapira în calitate de Haham al acestei

---

⁷⁴ Ibidem, f. 3 - 3 verso.

⁷⁵ Ibidem, f. 30 - 31.

⁷⁶ Ibidem, dosar nr. 84 / 1916, f. 22.

⁷⁷ Ibidem, dosar nr. 84 / 1915, f. 82.

Epitropie, cu mențiune << suplinitor al Dl. Haham M. Rabinovici >> cu o remunerație de lei 55 lunar. Cu onoare vă facem cunoscut aceasta spre cele de cuviință rugându-vă să binevoiți a-i da confirmare cuvenită și a recomanda pe acest Haham Dl. Dr. veterinar pentru a fi recunoscut ca având dreptul de a tăia vite și păsări după ritul mozaic”⁷⁸.

Conform obiceiului, hahamului i se cuvenea așa - numita „taxă a tăetorului”⁷⁹, stabilită în 1916 la 10 bani / kg. Cu toate acestea, tendința hahamilor era de a mări taxa. Primăria a intervenit prompt pentru înlăturarea acestui neajuns, fiind sesizată că „... măcelari evrei vând carne cu prețuri fixate de dășii și după bunul lor plac...”⁸⁰.

În toamna anului 1911, Epitropia Comunității Evreiești cerea Primăriei autorizație „pentru facerea unui cuptor, necesar pentru fabricarea azimelor ce se consumă de Pascele Evreesc”⁸¹. Primăria și-a dat acordul, cu condiția ca una din camerele imobilului din strada Grigore Bălănescu, unde avea să fie instalat cuptorul, să fie amenajată conform standardelor în vigoare⁸².

Se pare că recomandările Primăriei au rămas fără urmări, deoarece, la 8 ianuarie 1912, epitropii Sinagogii Achai - Verei aduceau la cunoștința Primăriei următoarele: „*Epitropia Comunității Israelite din Focșani a pus în construcție un cuptor pentru fabricat pâine și azime în curtea Spitalului Israelit, în niște case ruinate cari sunt situate lângă casa mortuară; aceasta constituind un pericol la sănătatea publicului care s-ar putea foarte ușor propaga diferite boale, v-am adus-o la cunoștință și vă rugăm să binevoiți a lua măsuri urgente*”⁸³.

Referindu-se la imobilul respectiv, medicul primar al orașului nota: „... *I-am găsit detestabil. În niște anexe ale Spitalului Israelit, construite acum vreo 52 de ani, azi părăsite, dărăpănate, igrasioase și murdare, se află un perete de scânduri șubred și rău închis: într-o parte e camera mortuară (am*

⁷⁸ *Ibidem*, f. 81.

⁷⁹ *Ibidem*, dosar nr. 84 / 1916, f. 21.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 11.

⁸¹ *Ibidem*, dosar nr. 75 / 1911, f. 28.

⁸² *Ibidem*, f. 28 verso.

⁸³ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1912, f. 1.

găsit chiar un mort acolo) și în celelalte se construiește cuptorul și probabil și depozitul de făină și azimă. ... aicea vor să facă un fabricat și depozit de alimente, care se mănâncă rece, alături cu cadavre.

*Oprirea unei asemenea instalații se impune de la sine”*⁸⁴.

La rândul său, inginerul - arhitect al orașului era de aceeași părere, imobilul trebuind, în opinia sa, dărâmat, fiind plin de igrasie și de microbi; acolo a funcționat cândva o spălătorie și constituia un adevărat focar de infecție⁸⁵.

La finele anului 1912⁸⁶, Comunitatea, având autorizație eliberată de Primărie, a început lucrările de construcție la o brutărie pentru pască în strada Concordia, în curtea Sinagogii de aici⁸⁷.

La 25 februarie 1912, Primăria a eliberat Epitropiei autorizație pentru funcționarea brutăriei, „... *păzind a nu se întâmpla accidente în timpul cât va funcționa fabricarea azimei, pentru care va rămâne responsabilă*”⁸⁸.

Au fost și contestatari ai acestei inițiative, care se îndoiau de rentabilitatea ei: „*În fiecare an în ajunul Paștelui, se concesiunea fabricarea azimei (pască) prin licitație publică, iar produsul se întrebuiința pentru ajutorarea săracilor. Actuala epitropie însă a găsit de cuviință de a fabrica pasca în regie și în loc să obțină produsul arătat mai sus, a rezultat o sumă mult mai mică și aceia, în loc să o distribuie la săraci, am dat-o ca gratificație unui membru din Comitet, pe când e știut că toți membrii sunt și trebuie să fie onorifici fără plată*”⁸⁹. În acel an, venitul brutăriei era de 1.500 lei, costurile înființării acesteia fiind de 6.000 lei⁹⁰. Făina necesară brutăriei era procurată de Comunitate, ajutată de obicei și de Primărie⁹¹. În 1920, Comunitatea achiziționase în acest scop un vagon de făină⁹².

---

⁸⁴ *Ibidem*, f. 1 verso.

⁸⁵ *Ibidem*.

⁸⁶ *Ibidem*, dosar nr. 72 / 1913, f. 1.

⁸⁷ *Ibidem*, f. 1 verso.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 2 verso.

⁸⁹ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1914, f. 12 - 13.

⁹⁰ *Ibidem*, f. 30 - 31.

⁹¹ *Ibidem*, dosar nr. 91 / 1920, f. 47 - 47 verso.

⁹² *Ibidem*, f. 50 - 52 verso.

Despre puterea economică a Comunității Israelite din Focșani vorbesc de la sine documentele vremii. În 1911, de pildă, din cei 329 de proprietari de magazine, mici fabrici și ateliere, 123 erau evrei, aria specializărilor fiind extrem de diversă : argintari, bărbieri, boiangii, berari, calapodari, croitori, curelari, cismari, caretași, căciulari, jocari, cufărari, căldărari, depozitari de piei, dogari, dulgheri, frânghieri, fierari, fotografi, fabricanți de apă gazoasă, lemnari și negustori de lemne și material lemnos, modiști, mezelari, pălărieri, producători de perii, rotari, stoleri, spălători, șelari, tricotori, tinichigii, fabricanți de teracotă, tâmplari, tapițeri și umbrelari ⁹³.

În 1914 se înființează o fabrică de ciment și var hidraulic, ambele deținute de doi întreprinzători evrei ⁹⁴.

În 1919, 122 de comercianți, mici industriași și proprietari de ateliere aveau dreptul de alegători la Camera de Comerț și Industrie a Județului Putna (agenți de asigurări, distribuitori de băuturi alcoolice, bogasieri, funcționari de bancă, băcani, proprietari de birturi, brutari, ceasornicari, agenți de comisoane, cofetari, distribuitori de cărbuni, căldărari, curelari, ceaprazari, negustori de cereale, furnizori de echipamente militare, deținători de florării, fierari, farmaciști, deținători de articole de galanterie, giuvaergii, producători și negustori de hamuri, hotelieri, negustori de haine, negustori de încălțăminte, antreprenori de lucrări publice, deținători de depozite de lemn și cherestea, librari, furnizori de mobilă, marchidani, distribuitori de articole din pânză, depozitari de piei, pielari, pălărieri, samsari, distribuitori de spirt, de articole de sticlărie, de spălători de haine, de fabrici de săpun, de simigerii, de stofe, vopsitorii și ateliere de tâmplărie ⁹⁵.

În ceea ce-i privește pe negustorii care închiriau prăvăliile Primăriei din Piața Independenței și Piața Libertății, în 1920 cei de religie mozaică erau în număr de 41, din totalul de 127. De această dată, mărfurile destinate

---

⁹³ *Ibidem*, dosar nr. 71 / 1911, f. 36 - 41 verso, vezi și dosar nr. 58 / 1916, f. 4 - 4 verso, 25.

⁹⁴ *Ibidem*, dosar nr. 101 / 1914, f. 1 - 1 verso.

⁹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 88 / 1919, f. 42 - 45 verso.

vânzării nu erau de o mare diversitate (carne, coloniale, fructe, gaz, haine vechi, mărunțișuri, obiecte vechi, pește proaspăt și zarzavat)⁹⁶.

În 1920, din cei 237 de alegători, 128 dintre ei erau evrei, aria profilurilor lor de activitate industrial - comercială fiind impresionantă - nu mai puțin de 51 de specializări⁹⁷.

În 1911, în timpul unui incendiu de proporții, izbucnit în Obor, negustorii evrei au pierdut mărfuri și bunuri de ordinul miilor de lei⁹⁸. O asemenea calamitate a mai avut loc în noiembrie 1914, cu urmări similare⁹⁹.

În 1915, pe piața concurențială a orașului se impuneau manufacturile deținute de evrei (Meier David), depozitele de lemne (Haim Stich), de cereale și zahăr ale următorilor furnizori: S. Koffler, Seg. Berstein, S. Baron, Filip Pascal, Leo Reslamann, B. Cremnitzer, M. Bauer, M. Cofer. În acea perioadă, Focșanii aveau o singură cârciumă deschisă pe timpul nopții - cea a lui David Alon¹⁰⁰.

Nerespectarea legilor comerciale de către negustorii evrei a dus la amendarea lor cu sume importante, pe motivul practicării unor prețuri de speculă, peste cele maximele¹⁰¹.

Dintre negustorii vremii, câteva figuri se cuvin a fi rememorate. Unul dintre ei, Haim Rozenberg, avea un magazin de manufactură, bumbac importat din Italia și Anglia și articole de lipscănie *en gros*¹⁰². Și-a ajutat colegii de breaslă prin acordarea de credite. Copiii săi i-au călcat pe urme, înființând un magazin cu articole de galanterie și lipscărie¹⁰³.

Până la declanșarea Primului Război Mondial, unul din magazinele apreciate din oraș era cel de galanterie patronat de Levi Finchelstein și Simon Kohn.

---

⁹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 15 / 1920, f. 22 - 24 verso.

⁹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 77 / 1920, f. 66 - 68.

⁹⁸ Ștefan O. Neagu, Nicu Mazere, *Focșani. File din istoria comerțului (1546 - 1948)*, Editura Rafet, „, 2013, p. 34.

⁹⁹ *Ibidem*, p. 173.

¹⁰⁰ *Ibidem*, p. 43.

¹⁰¹ *Ibidem*, p. 43 - 44.

¹⁰² *Ibidem*, p. 105.

¹⁰³ *Ibidem*, p. 106.

Dintre librării focșăneni, îi amintim pe Margulies, care s-a ocupat și de sucursala din oraș a firmei Socce și pe Alexandru N. Leon¹⁰⁴.

În manufactură excela și David Wasserman, iar în galanterie și lipscărie, Ghiță Rusovici. Fratele său, N. Rusovici, a deținut funcția de președinte al Camerei de Comerț și Industrie din Focșani, încurajând de pe această poziție învățământul comercial în orașul de pe Milcov.

La rândul lor, frații Finchelstein erau profilați tot pe articole de lipscărie¹⁰⁵.

Un magazin apreciat, cu articole de galanterie, era cel al lui Jean Rozner, practicând prețuri atractive pentru o marfă pe măsură.

Până la declanșarea primei conflagrații mondiale, atrăgea atenția magazinul cu manufactură și stofe din țară și nu numai, aparținând unui anume Weinhaub.

Un magazin pentru toate buzunarele și gusturile era cel al lui Sorin Iancu, profilat pe haine bărbățești¹⁰⁶.

Magazine de renume erau și cele ale asociațiilor Anghel și Wasserman, specializate în articole de manufactură și galanterie, ștabela fiind preluată de firma fraților Leon și Paul Rozner.

Pe locul vechii Uzine Electrice din oraș se afla, în acea perioadă, cofetăria Raidel¹⁰⁷.

În zona magaziilor Stației C. F. R. funcționa pe atunci depozitul de mărfuri al fraților Ditrstein, profilat pe butoaie de stejar.

La începutul războiului, depozitul a fost preluat de doi asociați, unul dintre ei, Weisman, fiind de loc din București¹⁰⁸.

După Primul Război Mondial, negustorii Lazăr Firdelman și I. Henric au preluat un magazin profilat pe mașini de cusut Singer, făcând din el cinematograf¹⁰⁹.

---

¹⁰⁴ *Ibidem*, p. 109.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 113.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 114.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 115.

¹⁰⁸ Ștefan O. Neagu, *Focșani și Ținutul Putnei - Leagăn al iudaismului românesc*, Editura Rafet, 2011, p. 39 - 40.

¹⁰⁹ *Ibidem*, p. 40.

Statisticile anului 1920 arată că peste 36 % din evreii focșăneni erau angrenați în activități caracteristice meșteșugurilor și micii industrii ¹¹⁰.

În ceea ce privește situația lăcașelor de cult, în 1918 acestea erau în număr de cinci, după cum urmează: Templul Coral, aflat în strada Profesor Petre Mihăileanu, cu o suprafață construită de 721,082 m. p.; Sinagoga Croitorilor, situată în strada Miron Costin, având o suprafață construită de 310,5 m. p.; Sinagoga Achai - Verei, aflată în strada Grigore Bălănescu, cu o suprafață construită de 171,85 m. p.; Sinagoga Levi Echan, din strada Rozei; Sinagoga Nouă (Sinagoga birjarilor), situată pe strada Grigore Bălănescu, cu o suprafață clădită de 183,19 m. p.

În acest an, evreii care aparțineau de Templul Coral, l-au angajat pe rabinul Herescu P. Landman să officieze serviciul religios pe o perioadă de zece ani ¹¹¹.

Evreii participau la slujbe în număr mare; conform unei mărturii din anul 1920, „... în Sinagoga Achai - Verei din strada Israelită Nr ° 50 se închină peste 120 enoriași (capi de familie)” ¹¹².

La rândul lor, cimitirele evreiești (unul în strada Virgula, celălalt pe Șoseaua Crângului) erau întreținute cu bani din bugetul Comunității ¹¹³. Cimitirul vechi era în stare de conservare, dar „nu mai funcționează ca cimitir” ¹¹⁴. Dacă acesta se afla la marginea orașului, cel nou se afla situat în afara lui ¹¹⁵. Din păcate, nu întotdeauna cimitirul nou era întreținut cum se cuvine, în 1920, de pildă, curățenia lăsând aici de dorit ¹¹⁶.

Spitalul Evreiesc, aflat în strada Grigore Bălănescu, a funcționat cu întreruperi, lipsa de activitate aici atrăgând după sine și deteriorarea clădirii, așa cum se întâmpla, de pildă, în 1914 ¹¹⁷. În acest an, el a avut 12 paturi,

¹¹⁰ *Ibidem*, p. 30.

¹¹¹ Cezar Cherciu, *Focșanii - O istorie în date și mărturii (secolul XVI - 1950)*, Editura Andrew, Focșani, 2010, p. 341.

¹¹² S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 91 / 1920, f. 44.

¹¹³ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1914, f. 5 - 5 verso.

¹¹⁴ *Ibidem*, f. 11 - 11 verso.

¹¹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 85 / 1915, f. 74.

¹¹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 91 / 1920, f. 20.

¹¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 83 / 1914, f. 3 - 3 verso, 5 - 5 verso.

funcționând doar jumătate de an, pe timpul iernii, la conducerea lui fiind numit doctorul Poitaș¹¹⁸.

În 1920, situația sa fiind neschimbată, Comunitatea l-a cedat temporar Primăriei, care a înființat aici un dispensar¹¹⁹.

Dintre medicii evrei care au vegheat la sănătatea focșănenilor în acei ani, trebuie amintiți internistul Bălceanu, Bernard Camiol, Feigenbaum S., Văleanu V., Weinbach Emil și Weiner Wilhelm¹²⁰.

O caracteristică a perioadei analizate o reprezintă funcționarea cu întreruperi a școlilor evreiești, atât din cauza evenimentelor Primului Război Mondial, cât și datorită fondurilor reduse de care dispunea Comunitatea Israelită.

În anul școlar 1910 - 1911, Școala Primară de Băieți a Comunității Israelite, condusă de L. Grumberg, avea un efectiv de 200 de elevi, repartizați astfel: clasa I - 74 elevi, clasa a II-a - 65 elevi, clasa a III-a - 33 elevi și clasa a IV-a - 28 de elevi¹²¹. Ei aveau ca obiecte de studiu Scrierea și exerciții gramaticale, Citirea, Exerciții de memorie și liberă reproducere, Exerciții de intuiție, Matematicile, Religia, Cântul, fiind notați și pentru Purtare și Frecvență. La clasa I au promovat 55, nouă fiind repetenți și patru fiind retrași¹²².

Elevii din clasa a II-a nu mai făceau Religie, dar aveau ca materii noi Exerciții de Compunere, Istorie, Geografie, Caligrafie, Desen. Au promovat 40 dintre ei, 10 fiind retrași și 15 au rămas repetenți¹²³.

Referitor la clasa a III-a, dispărea Intuiția ca obiect de studiu, dar apar Științele fizico - naturale, Cântul, Exercițiile corporale și jocurile gimnastice. Au promovat 28 de elevi, cei retrași fiind în număr de patru, fiind declarat repotent unul singur¹²⁴.

---

¹¹⁸ *Ibidem*, f. 30 - 31.

¹¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 91 / 1920, f. 20.

¹²⁰ Ștefan O. Neagu, *op. cit.*, p. 125 - 126.

¹²¹ S. J. A. N. Vn., fond Școala Primară de Băieți a Comunității Israelite Focșani, Registru matricol nr. 6 / 1910, p. 200.

¹²² *Ibidem*, p. 7 - 74.

¹²³ *Ibidem*, p. 75 - 139.

¹²⁴ *Ibidem*, p. 140 - 172.

La clasa a IV-a s-au retras șase elevi, promovând alți opt, restul de 14 susținând examenul de sfârșit de an la o școală publică (în dreptul lor era trecută mențiunea: „*A depus examenul la Stat*”) ¹²⁵.

În anul școlar 1911 - 1912, aceeași Școală avea 246 de elevi (90 la clasa I, 84 la clasa a doua, 40 la clasa a III-a și 32 la clasa a IV-a) ¹²⁶. La clasa I au promovat 75 elevi, fiind retrași 6 și 9 declarați, repetenți ¹²⁷. La clasa a II-a, 10 elevi s-au retras, 15 fiind repetenți, fiind promovați 59 ¹²⁸. La clasa a III-a au promovat 33 elevi, patru retrăgându-se și 3 fiind nevoiți să repete anul ¹²⁹. În fine, clasa a IV-a a avut un singur repetent, doi elevi retrăgându-se, din cei 29 de promovați 16 dând examenul, fiind la o școală publică din oraș ¹³⁰.

În 1912, Școala de Băieți a fost condusă de Ad. Hoffmann ¹³¹. Clasa I avea 24 elevi ¹³², clasa a II-a - 85 ¹³³, clasa a III-a - 60 ¹³⁴ și clasa a IV-a - 33 elevi, toți promovați, din care 24 au dat examenul de sfârșit la o școală de stat ¹³⁵.

În anul școlar 1913 - 1914, Școala a avut 249 de elevi (62 în clasa I, 80 în clasa a II-a, 67 în clasa a III-a și 40 în clasa a IV-a) ¹³⁶.

Anul școlar 1914 - 1915 debutează cu o noutate - apariția claselor paralele, cei 200 de elevi având următoarea distribuție: clasa I - 10, clasa a II-a A - 34, clasa a II-a B - 33, clasa a III-a A - 37, clasa a III-a B - 33 și clasa a

---

¹²⁵ *Ibidem*, p. 173 - 200.

¹²⁶ *Ibidem*, Registrul matricol nr. 8 / 1911, p. 246.

¹²⁷ *Ibidem*, p. 1 - 45.

¹²⁸ *Ibidem*, p. 46 - 172.

¹²⁹ *Ibidem*, p. 173 - 212.

¹³⁰ *Ibidem*, p. 213 - 249.

¹³¹ *Ibidem*, Registrul matricol nr. 9 / 1912, p. 24.

¹³² *Ibidem*, p. 177 - 200.

¹³³ *Ibidem*, p. 92 - 176.

¹³⁴ *Ibidem*, p. 34 - 91.

¹³⁵ *Ibidem*, p. 1 - 33.

¹³⁶ *Ibidem*, Registrul matricol nr. 10 / 1913, p. 250.

IV-a - 53 ¹³⁷. S-au înregistrat mai multe cazuri în care în locul unui elev retras s-a înscris altul ¹³⁸.

În acea perioadă, Școala Primară de Fete a Comunității Israelite era condusă de A. Scheffer ¹³⁹, care răspundea de 208 eleve ¹⁴⁰.

În anul școlar 1914 - 1915, efectivul acestora creștea la 218 ¹⁴¹.

În ciuda prevederilor statutare, în baza cărora învățământul era gratuit, în 1914 Comitetul de Epitropi ai Comunității Israelite percepea taxe pentru elevii Școlii Primare de Fete și Școlii Primare de Băieți ¹⁴². Drept urmare, unii părinți ai elevilor de religie mozaică au preferat să-și mute copiii la școlile publice din localitate ¹⁴³.

Cu toate acestea, la Școala de Fete din strada Ștefan cel Mare, care funcționa într-un local donat de W. Schayer, erau înscrise 323 eleve, repartizate în patru clase primare și una mixtă, preparatorie ¹⁴⁴. Din numărul total de 650 de elevi și eleve, 200 erau scutiți de taxe, ceilalți 450 plătind între șase și 30 lei anual, în funcție de starea materială a familiei (7.000 lei în total) ¹⁴⁵. Manualele nu se cumpărau de la orice librărie, ci de la un furnizor anume, care era și epitrop ¹⁴⁶.

De la 1 septembrie 1911, grație inițiativei lui Samson Bernstein, vicepreședintele Comunității, și-a început activitatea Școala Comercială, în baza Autorizației nr. 54.542, date de Ministerul Cultelor ¹⁴⁷. Cursurile puteau fi frecventate de orice elev, indiferent de religie și naționalitate. Subvenționată de Comunitate cu 2.000 lei anual ¹⁴⁸, Școala Comercială aducea un venit

---

¹³⁷ *Ibidem*, Registrul matricol nr. 11 / 1914, p. 200.

¹³⁸ *Ibidem*, Registrul matricol nr. 12 / 1914, p. 216.

¹³⁹ S. J. A. N. Vn., fond Școala Primară de Fete a Comunității Israelite Focșani, Registrul matricol nr. 2 / 1912, p. 1.

¹⁴⁰ *Ibidem*, *passim*.

¹⁴¹ *Ibidem*, Registrul matricol nr. 3 / 1914, p. 218.

¹⁴² S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 83 / 1914, f. 12 - 13.

¹⁴³ *Ibidem*, f. 3 - 3 verso.

¹⁴⁴ *Ibidem*, f. 5.

¹⁴⁵ *Ibidem*, f. 30 - 31.

¹⁴⁶ *Ibidem*, f. 28 - 29.

¹⁴⁷ *Ibidem*, f. 40.

¹⁴⁸ *Ibidem*, f. 5 - 5 verso.

(prin perceperea de taxe) estimat la 10.000 lei ¹⁴⁹. Dacă în 1911 Școala pornea la drum cu 39 de elevi, numărul lor a fost în continuă creștere: 66 în 1912, 83 în 1913 și 132 în 1914 (clasele I - IV) ¹⁵⁰.

În urma unor sesizări făcute din interiorul Comunității, Administrația Financiară Putna a efectuat un control la sediul instituției, dovedindu-se astfel că într-adevăr, „*Dl. Samson Bernștein vicepreședintele comunității israelite încasează în folosul său taxele de frecvență ale elevilor de la gimnaziul comercial al acestei comunități*” ¹⁵¹.

Raportul întocmit de controlorul fiscal Victor Dimitriu oferă detalii cu privire la acest caz:

„2) *S-a clădit de comunitate local special școalei și această școală s-a îngrijit din fondurile comunității în ce privește curățenia, lemnele de foc și reparațiunile, afară de o subvenție anuală ce se dădea școalei de comunitate.*

3) *Profesorii nu au fost plătiți de comunitate, ci de Dl. Samson Bernștein, care își însușea veniturile acestei școli și se pretindea ca proprietar al ei.*

4) *Nu s-a făcut venit în casa Comunității nici o sumă provenită din încasările taxelor elevilor ce urmau cursurile și care elevi erau în număr mare după cum se poate constata din situația anexată.*

5) *Dl. Samson Bernstein pretins ca proprietar al școalei, nu a plătit nici o chirie comunității pentru localul ce-l are în trebuința și e lesne de înțeles pentru care cauză nu s-a procedat altfel, căci tot D-sa era și vice - președinte a Comunității.*

6) *Taxele anuale pentru elevi nu au fost fixate, ci se luau după cum se învoia d. Bernstein cu părinții elevilor, iar încasarea lor se făcea fără chitanțe*” ¹⁵².

Ca și în cazul Școlii Primare de Băieți ¹⁵³, numărul elevilor retrase de părinți de la Școala Primară de Fete în anul școlar 1915 - 1916 avea să fie destul de mic (16 eleve, dintr-un total de 199) ¹⁵⁴.

---

¹⁴⁹ *Ibidem*, f. 28 - 29.

¹⁵⁰ *Ibidem*, f. 32.

¹⁵¹ *Ibidem*, f. 39.

¹⁵² *Ibidem*, f. 40.

În acest an, reclamațiile la adresa lui Samson Bernstein, legate de Școala Comercială, continuă, impunându-se necesitatea stabilirii unor norme atât în ceea ce privește scutirea de taxe școlare, cât și impunerea acestora ¹⁵⁵.

Tot acum s-a pus problema efectuării unor rectificări bugetare, în vederea măririi salariilor profesorilor, ținând cont că aceștia nu aveau asigurată pensia ¹⁵⁶.

La 3 iulie 1915, Primăria Orașului Focșani a luat decizia de a scuti cele trei școli israelite de plata apei consumate. Drept mulțumire, Epitropia se angaja să folosească banii economisiți pentru modernizarea acestora: „... *având în vedere că veniturile acestei Comunități sunt numai ofrande benevole, ce cu mare greutate se pot strânge în timpul critic prin care trecem și ținând cont că suntem nevoiți și cu mare plăcere vom amenagea instituțiunile noastre, făcând instalațiuni igienice pentru a putea face față cerințelor cu ascensiunea evenimentelor ce se arată în zarea viitorului*” ¹⁵⁷.

În 1919, școlile evreiești au fost închise ¹⁵⁸. Un an mai târziu, clădirea Școlii de Fete - confortabilă, modernă - rămânea în același stadiu ¹⁵⁹.

Așa cum era și firesc, Comunitatea Israelită din Focșani a avut mult de suferit în timpul Primului Război Mondial, alături de întreaga Românie.

Dintre evreii care au murit aici în timpul bombardamentelor îi amintim pe Paulina Marcovici, de 14 ani, vânzătoare în prăvălia tatălui său și Bernard Goldstein, în vârstă de 25 de ani, care lucra la pielăria fraților Haberman.

Dintre evreii focșăneni căzuți pe câmpul de onoare, proveniți din familii de negustori, trebuie menționați Glaumberg Ițic și Zacherman Lupu din Regimentul 27 Infanterie, Strul Avram din Regimentul 50 Infanterie, Moise Iosua din Regimentul 55 Infanterie, Asfadur Moise, Goldenberg Herman,

---

¹⁵³ S. J. A. N. Vn., fond Școala Primară de Băieți..., Registru matricol nr. 13 / 1915, *passim*.

¹⁵⁴ Idem, fond Școala Primară de Fete..., Registru matricol nr. 4 / 1915, *passim*.

¹⁵⁵ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 85 / 1915, f. 17 - 18 verso.

¹⁵⁶ *Ibidem*, f. 70 - 70 verso.

¹⁵⁷ *Ibidem*, f. 77 - 78.

¹⁵⁸ *Ibidem*, dosar nr. 106 / 1919, f. 1 - 1 verso.

¹⁵⁹ *Ibidem*, dosar nr. 91 / 1920, f. 50 - 50 verso.

C. Froim, Moscovici Ioșca, Moise S. Leizer, Goldemberg Isac, Cohn Ițig din Regimentul 10 Infanterie și Aizic Strul din Regimentul 10 Vânători. Lor li se adaugă S. Rosenblum, unul din cei 22 foști elevi ai Liceului „Unirea” morți pentru patrie.

Printre numeroșii evrei care au fost arestați și internați în lagăre de inamic s-au aflat și Roze Belner, Ițic Berman, Mozes Garabet, Ilie Grimberg, Levi Finchelstein și Eva Marcovici ¹⁶⁰.

Pentru toți eroii martiri, indiferent de neam, credință și limbă, Comunitatea Israelită avea să officieze Requiem - uri la Templul Coral, în prezența autorităților locale ¹⁶¹.

Printre comercianții și industriașii evrei care au suferit pagube importante s-au numărat Moritz Feller - 24.172,15 lei ¹⁶², Netty Groper - peste 36.000 lei, G. Moise, Haim L. și David Moritz - peste 10.000 lei, Leon Aufrichteg, Lupu Simon și Avram C. cu peste 1.000 lei ¹⁶³.

De asemenea, multor evrei le-au fost rechiziționate casele ¹⁶⁴, același lucru întâmplându-se și cu brutăria pentru pască (însă pentru Primărie, la 20 august 1916) ¹⁶⁵.

În fine, în acești ani grei arhiva Comunității Israelite a avut mult de suferit ¹⁶⁶.

În perioada decembrie 1916 - noiembrie 1918, orașul Focșani a fost ocupat de germani ¹⁶⁷. Aceștia au rechiziționat Tipografiile „Putna” și „Al. N. Leon”, care asigurau imprimările și furniturile atât de necesare

---

¹⁶⁰ Ștefan O. Neagu, *Focșani și Ținutul Putnei...*, p. 63 - 65.

¹⁶¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 91 / 1920, f. 46.

¹⁶² Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 349.

¹⁶³ Ștefan O. Neagu, Nicu Mazere, *op. cit.*, p. 45.

¹⁶⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 89 / 1919, f. 163 - 163 verso.

¹⁶⁵ *Ibidem*, dosar nr. 84 / 1916, f. 12.

¹⁶⁶ *Ibidem*, dosar nr. 106 / 1919, f. 17.

¹⁶⁷ Sima Marilena, *Focșanii sub ocupație germană în anii Primului Război Mondial (1916 - 1918)*, Editura Pallas, Focșani, 2012, p. 296.

Comandaturii germane și birourilor din subordine¹⁶⁸; de asemenea, s-a editat aici „*Putna Zeitung*”, unicul ziar aprobat de inamic¹⁶⁹.

Tot acum, Spitalul israelit este transformat în secție de boli venerice¹⁷⁰.

Dintre medicii evrei care au vegheat în acești ani grei la sănătatea focșănenilor, s-au remarcat familiile de medici Kremnitzer, Pascu, Seiffert și Văleanu, de la Spitalul „*Profetul Samoil*”¹⁷¹.

Conform organizării germane, orașul Focșani a fost împărțit în patru circumscripții sanitare, fiecare conduse de câte un medic. Circumscripția a II-a îl avea în frunte pe doctorul Kremnitzer, iar circumscripția a IV-a, pe doctorul Zaremba. Doctorul Veisal Văleanu (soțul doctorei Sophia Văleanu) activa peste tot în oraș¹⁷².

La aceștia avea să apeleze și medicul primar al orașului, doctorul Marc Câmpeanu, care au vegheat la sănătatea celor mai defavorizate categorii de populație: refugiații, evacuații și sărăcimea¹⁷³.

Mai mult decât atât, medicii evrei și-au adus o contribuție însemnată la stoparea epidemiei de tifos¹⁷⁴. În acest caz, la Spitalul israelit s-au pus bazele unei carantine¹⁷⁵.

La rândul lor, farmaciile evreiești au contribuit și ele la ameliorarea stării de sănătate a focșănenilor: astfel, a funcționat în acea vreme Farmacia „*Coldesh*”¹⁷⁶, iar în cartierul Amorțitu, cea a Spitalului „*Profetul Samoil*”, unde își desfășura activitatea farmacistă Cornelia Lisievici. De asemenea, înainte de război lucra la Farmacia „*Steiner*” Heinrich Friedson¹⁷⁷.

¹⁶⁸ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 129 / 1918, f. 14.

¹⁶⁹ *Ibidem*, dosar nr. 1 / 1917, f. 14.

¹⁷⁰ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 326.

¹⁷¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 117 / 1916, f. 74 verso.

¹⁷² Virgil Paragină, Valeria Paragină, *Medicina și Farmacia din Ținutul Putna pe masa de disecție a istoriei*, vol. I, Editura Porto - Franco, Galați, 1993, p. 148.

¹⁷³ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 69 / 1917, f. 5 verso - 14 - 15.

¹⁷⁴ Virgil Paragină, Valeria Paragină, *op. cit.*, p. 150.

¹⁷⁵ S. J. A. N. Vn., fond Serviciul Sanitar al Orașului Focșani, dosar nr. 4 / 1920, f. 2.

¹⁷⁶ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 129 / 1916, f. 153.

¹⁷⁷ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 319.

În ianuarie 1917, printre cei care au depus eforturi pentru ajutorarea refugiaților, s-au numărat G. Strasser, N. Zoller, doctorul N. Zaremba, C. I. Kivu, inginerul I. Goliger și alții ¹⁷⁸.

De asemenea, evreii cu o situație financiară deosebită au contribuit cu sume de ordinul sutelor de mii de lei pentru ajutorarea prizonierilor aflați în lagărul din Focșani ¹⁷⁹.

Dintre evreii care au colaborat cu ocupantul german, cea mai mare parte a lor au avut misiunea extrem de dificilă de a juca rolul de tampon între germanul trufaș și dictatorial și focșăneanul a cărui viață era în permanență pusă sub semnul întrebării. Astfel trebuie înțeleși G. Strasser și M. Zoller, membri în Consiliul Comunal al Orașului Focșani ¹⁸⁰, și în Comisiunea de Aprovizionare ¹⁸¹ și I. Goliger, Leon Pelman și același G. Strasser în Comisiunea Alimentației Publice ¹⁸².

Germanii au apelat la evrei ca traducători ¹⁸³, pictori de firme și ceasornicari ¹⁸⁴.

Au fost și cazuri însă în care evreii, profitând de situație, au avut un comportament incalificabil față de populația majoritară din oraș, fapt surprins de o mărturie de epocă: *„În oraș, mare înverșunare din partea populației împotriva coadelor de topor, foste în serviciul Nemților, mulți ovrei, ...*

Potrivit orânduiei de atunci, îndată după plecarea armatei de ocupație, s-a instituit o comisiune alcătuită din Domnii: Anton M. Alaci, prefectul județului, N. Papadat, primul președinte al Tribunalului și Colonel Costin, comandantul garnizoanei, grefier Constantin Cimbrescu. Comisiunea cerceta pe acei cari avuseseră purtare potrivnică țării și intereselor românești. În câteva zile, s-au umplut pușcăriile cu ei.

Datorită acestor măsuri energice, ale comisiunii și măsurilor de pază, s-au înlăturat adevărate excese antisemite ale populației creștine, îndârjită

---

¹⁷⁸ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 30 / 1917, f. 1 - 1 verso.

¹⁷⁹ Ștefan O. Neagu, Nicu Mazere, *op. cit.*, p. 47.

¹⁸⁰ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 325.

¹⁸¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 106 / 1917, f. 43 - 46.

¹⁸² *Ibidem*, dosar nr. 122 / 1919, f. 44.

¹⁸³ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 329.

¹⁸⁴ *Ibidem*, p. 332.

împotriva acelor cari, făcuse tot felul de blestemății. pâri și jafuri, în timpul ocupației germane, în paguba localnicilor.

*Un ovrei, să fie și mai pe placul ocupanților, în ziua de 10 Maiu 1917, a svârlit în stradă chiar portretul regelui Ferdinand și vindea germanilor decorațiile românești, ca obiecte de amintiri din România”*¹⁸⁵. Cei care nu au preferat să părăsească orașul odată cu retragerea germană, au fost judecați pentru faptele lor, fiind amendați și făcând chiar și închisoare¹⁸⁶.

Dar câtă diferență este între acești indivizi care nu au făcut cinste Comunității și cei aproape 50 de eroi care și-au dat bunul cel mai de preț - viața - ca jertfă pe altarul patriei adoptive, sau au rămas invalizi ! Au lăsat în urma lor 52 de copii orfani, părinți și soții în mizerie și cu traume sufletești atât de greu de vindecat. Ei și-au scris pe vecie numele în Cărțile de Onoare ale unităților din care au făcut parte - Regimentele 6 și 11 Călărași, 29 și 40 Obuziere, 3 Pionieri, 7 Vânători și 9, 10, 12, 15, 16, 24, 27, 36, 45, 50, 64, 65, 67, 74, 77 și 78 Infanterie.

Iată care au fost aceștia: Avram Strul, Șt. Lazarovici, Iosif Marcu zis Solomonovici, Moise Iosub, I. Banstein, Mihel Bucium Camel, Haim Lupu Solomon zis Froim Avram Schwartz, Strul A. Strulovici, Hascal Schwartz¹⁸⁷, Strul Avram, Aizic Veis, Herșcu Aizic, N. Braunstein, Braunstein Zisu, D. Bitman, Ițic Klosenberg, Froim Kendler, Șmil Crețar, Iancu Mihail Cleinștain, Gh. Denis, Iancu Goldner, E. Goldenberg, E. Z. Goldenberg, Isac M. Gold, Moise Hansfater, Iancu Sin Beriș, Moise Strul Leizer, Nisu Meer, Moise Lăzărescu, Leiba Leiba, Mateiu Moise, Leibiu I. Margulis, Bercu Mihailovici, Buium Marcu zis Marcovici, Berlă Meer, Milotin Mihailovici, Rubin Marcus, Iancu Mihel, Burech Schwartz, Marcu Iosif Solomon, Rahmil Steinberg, Bercu Șefler, Segal Lupu, Șaim Solomon și Vasinberg Hereș și invalizii Marcu Cohana, Ințe Anton, Iancu Iancu și Meer Iacob¹⁸⁸.

¹⁸⁵ I. M. Dimitrescu, *Însemnări cu privire la orașul Focșani*, cu o prefață de G. G. Longinescu, Profesor Universitar, Tipărit cu prilejul congresului Ligii Culturale dela Focșani din 28 și 29 iunie 1931, Extras din Revista „Natura”, Institutul de Arte Grafice << Bucovina >>, I. E. Torouțiu, București, 1931, p. 69 - 70.

¹⁸⁶ Ștefan O. Neagu, Nicu Mazere, *op. cit.*, p. 46.

¹⁸⁷ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 120 / 1920, *passim*.

¹⁸⁸ *Ibidem*, dosar nr. 121 / 1920, *passim*.

În perioada 1919 - 1926, familiile acestora aveau să primească ajutoare și pensii lunare, după cum urmează:

- soția lui Aizic Herșcu - 75 lei ¹⁸⁹
- soția lui Ștrul Avram, mort în lupta de la Mărășești ¹⁹⁰
- mama lui Iancu Leizer ¹⁹¹ - 25 lei ¹⁹²
- soția lui Samuel Bitman ¹⁹³, mort de tifos exantematic la Spitalul

„Elisabeta Doamna. Caritatea Gălățeană” ¹⁹⁴.

- soția lui Marcu Buium ¹⁹⁵, mort în 1917 la Spitalul Socola din Iași ¹⁹⁶, în urma unei paralizii generale ¹⁹⁷
- soția lui Gold M. Isac ¹⁹⁸
- soția lui Goldenberg Erihai ¹⁹⁹ - 75 lei ²⁰⁰
- soția lui Hansfater Moise ²⁰¹ - 100 lei ²⁰²
- soția lui Moise Iosup ²⁰³ - 25 lei ²⁰⁴
- soția lui Chindler Froim, dispărut în timpul luptelor de la Suslănești - Muscel ²⁰⁵ sau Valea Cârstei, în noiembrie 1916 ²⁰⁶ - 75 lei ²⁰⁷
- soția lui Ițic Klosenberg ²⁰⁸ - 75 lei ²⁰⁹

---

¹⁸⁹ *Ibidem*, dosar nr. 163 / 1919, f. 9.

¹⁹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 173 / 1919, f. 2, 23.

¹⁹¹ *Ibidem*, dosar nr. 177 / 1919, f. 1.

¹⁹² *Ibidem*, f. 9.

¹⁹³ *Ibidem*, dosar nr. 178 / 1919, f. 14.

¹⁹⁴ *Ibidem*, f. 4.

¹⁹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 193 / 1919, f. 1.

¹⁹⁶ *Ibidem*, f. 9.

¹⁹⁷ *Ibidem*, f. 10.

¹⁹⁸ *Ibidem*, dosar nr. 239 / 1919, f. 2.

¹⁹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 240 / 1919, f. 1.

²⁰⁰ *Ibidem*, f. 13.

²⁰¹ *Ibidem*, dosar nr. 244 / 1919, f. 1.

²⁰² *Ibidem*, f. 18.

²⁰³ *Ibidem*, dosar nr. 246 / 1919, f. 1 - 1 verso.

²⁰⁴ *Ibidem*, f. 12.

²⁰⁵ *Ibidem*, dosar nr. 262 / 1919, f. 1.

²⁰⁶ *Ibidem*, f. 7.

²⁰⁷ *Ibidem*, f. 121.

²⁰⁸ *Ibidem*, dosar nr. 263 / 1919, f. 1.

- soția lui Smil Kreitzer ²¹⁰, mort la 8 octombrie 1916, în lupta de pe muntele Prisaca, unde a și fost îngropat ²¹¹ - 75 lei ²¹²
- mama lui M. Moise Lăzărescu ²¹³ - 25 lei ²¹⁴
- mama soldatului Haim Sin Leiba ²¹⁵ - 25 lei ²¹⁶
- soția lui Leizer Iosif ²¹⁷
- soția lui Leizer Strul Sin Moisa ²¹⁸ - 100 lei ²¹⁹
- soția lui Marcus Avram ²²⁰
- soția lui Marcu Buium ²²¹
- soția caporalului Leiba Margulius ²²² - 55 lei ²²³ (singurul erou evreu focșănean gradat, restul fiind soldați)
- soția lui Maier Nisen ²²⁴
- soția lui Berm Mihalovici ²²⁵
- soția lui Iancu Mihel ²²⁶ - 75 lei ²²⁷
- soția lui Milotin Miloicovici ²²⁸ - 25 lei ²²⁹
- soția lui Haim Lupu Solomon ²³⁰

---

²⁰⁹ *Ibidem*, f. 13.

²¹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 264 / 1919, f. 3.

²¹¹ *Ibidem*, f. 5.

²¹² *Ibidem*, f. 12.

²¹³ *Ibidem*, dosar nr. 265 / 1919, f. 1.

²¹⁴ *Ibidem*, f. 12.

²¹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 266 / 1919, f. 1.

²¹⁶ *Ibidem*.

²¹⁷ *Ibidem*, f. 17.

²¹⁸ *Ibidem*, dosar nr. 268 / 1919, f. 1, 4.

²¹⁹ *Ibidem*, f. 16.

²²⁰ *Ibidem*, dosar nr. 276 / 1919, f. 1 - 2.

²²¹ *Ibidem*, dosar nr. 277 / 1919, f. 1, 3.

²²² *Ibidem*, dosar nr. 281 / 1919, f. 1 verso - 2.

²²³ *Ibidem*, f. 15.

²²⁴ *Ibidem*, dosar nr. 285 / 1919, f. 1.

²²⁵ *Ibidem*, dosar nr. 286 / 1919, f. 1.

²²⁶ *Ibidem*, dosar nr. 287 / 1919, f. 1.

²²⁷ *Ibidem*, f. 6.

²²⁸ *Ibidem*, dosar nr. 288 / 1919, f. 1.

²²⁹ *Ibidem*, f. 9.

- mama lui Ștaimberg Rachmil ²³¹ - 25 lei ²³²
- soția lui Avram Strul ²³³ - 75 lei ²³⁴
- mama lui Veisinberg Hereș ²³⁵
- soția lui Zisu Bernstein ²³⁶ - 120 lei ²³⁷
- invalidul Anton Ințe Denis ²³⁸ - 35 lei ²³⁹
- invalidul Iancu Iancu ²⁴⁰ - 60 lei ²⁴¹
- invalidul Meer I. Iacob ²⁴² - 50 lei ²⁴³
- invalidul Șefler Bercu ²⁴⁴.

Așa cum era și firesc, evreii care s-au distins pe câmpul de luptă prin faptele lor de eroism aveau să fie răsplătiți cu medalii și decorații. Printre aceștia s-au numărat și cei proveniți din rândul unităților focșănene.

Cei mai mulți dintre ei proveneau din Regimentul 10 Infanterie:

- Avram Alecu, sergent; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, „pentru curajul și devotamentul de care a dat dovadă în atacurile și contraatacurile executate de Regiment în iulie 1917” ²⁴⁵.

- Leibovici Leiba, medic ofițer; a primit << Coroana României >> în grad de Cavaler „pentru buna îngrijire dată bolnavilor” ²⁴⁶.

---

²³⁰ Ibidem, dosar nr. 349 / 1919, f. 4.

²³¹ Ibidem, dosar nr. 365 / 1919, f. 1.

²³² Ibidem, f. 11.

²³³ Ibidem, dosar nr. 368 / 1919, f. 1.

²³⁴ Ibidem, f. 5.

²³⁵ Ibidem, dosar nr. 387 / 1919, f. 1.

²³⁶ Ibidem, dosar nr. 394 / 1919, f. 1.

²³⁷ Ibidem, f. 2.

²³⁸ Ibidem, dosar nr. 167 / 1919, f. 1.

²³⁹ Ibidem, f. 4.

²⁴⁰ Ibidem, dosar nr. 246 / 1919, f. 1.

²⁴¹ Ibidem, f. 60.

²⁴² Ibidem, dosar nr. 284 / 1919, f. 1.

²⁴³ Ibidem, f. 8.

²⁴⁴ Ibidem, dosar nr. 363 / 1919, f. 1.

²⁴⁵ Contribuția evreilor la războiul de întregire a României. Ostașii evrei decorați. 1916 - 1918 - 1919, București, 1923, p. 6.

²⁴⁶ Ibidem, p. 26.

- Naftule Aron, soldat, a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, „pentru curajul și devotamentul de care a dat dovadă la atacurile și contraatacurile executate de regiment în iulie 1917”²⁴⁷.

- Rosenștein Iancu, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, „pentru curajul și devotamentul de care a dat dovadă în atacurile și contraatacurile executate de regiment în Iulie 1917”²⁴⁸.

- Segal Iosif, subofițer administrativ; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, „pentru bravura cu care a împrăștiat munițiile pe timp de război”²⁴⁹.

- Staffler Hună, plutonier; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, „pentru bravura cu care și-a condus unitatea în luptele din 1917”²⁵⁰.

- Solomon Iancu, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, pentru curajul de care a dat dovadă la atacurile și contraatacurile executate de regiment în iulie 1917²⁵¹.

- Abramovici Abram, plutonier t. r.; a primit << Bărbăție și Credință >> clasa a II-a, „pentru curajul și devotamentul ce a arătat ca agent de legătură în luptele de la Oituz în iulie 1917”²⁵².

- Bercu Iancu, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, „pentru bravura cu care a atacat pe maghiari la Tetelciu”, străbătând 1 km jumătate câmp deschis sub focul inamicului și contribuind la ocuparea satului (26 Aprilie 1919)²⁵³.

- Berman Moise, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, „pentru curajul și devotamentul ce a arătat în luptele cu maghiarii de la Szolnosc în August 1919”²⁵⁴.

---

²⁴⁷ Ibidem, p. 33.

²⁴⁸ Ibidem, p. 35.

²⁴⁹ Ibidem, p. 37.

²⁵⁰ Ibidem.

²⁵¹ Ibidem, p. 40.

²⁵² Ibidem, p. 44.

²⁵³ Ibidem, p. 46.

²⁵⁴ Ibidem.

- Casap Strul, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, „pentru curajul cu care a atacat pe maghiari, în ziua de 26 Aprilie 1919, contribuind la ocuparea satului Tetetleu”²⁵⁵.

- Clingher Moritz, sergent; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, „pentru curajul cu care a făcut legătura între batalion și companie, sub focul inamic, în lupta de la Tetetleu (26 Aprilie 1919)”²⁵⁶.

- Cherpel Leibu, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, „pentru curajul și destoinicia de care a dat dovadă ca ochitor în lupta de la Tetetleu”²⁵⁷.

- Cahnile Naftule, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, „pentru curajul și devotamentul ce a arătat în luptele cu maghiarii de la Szolnok”²⁵⁸.

- Goldenberg Sulâm, caporal; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, „pentru curajul și devotamentul ce a arătat în luptele cu maghiarii de la Szolnok”²⁵⁹.

- Goldștein Moise, sergent; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, „pentru bravura cu care a luptat contra populației inamice din satul Kaba, care căuta să atace coloana regimentului 12 Infanterie, 26 Aprilie 1919”²⁶⁰.

- Iosif Zviru, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, „pentru bravura cu care a atacat pe maghiari la Tetetleu, străbătând 1 km. jumătate câmp deschis, sub focul inamic și contribuind la ocuparea satului (26 Aprilie 1919)”²⁶¹.

- Lupovici David, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, din aceleași motive ca Iosif Zviru²⁶².

---

²⁵⁵ Ibidem, p. 49.

²⁵⁶ Ibidem.

²⁵⁷ Ibidem.

²⁵⁸ Ibidem, p. 50.

²⁵⁹ Ibidem, p. 54.

²⁶⁰ Ibidem.

²⁶¹ Ibidem, p. 57.

²⁶² Ibidem, p. 60.

- Lazarovici Avedic, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, pentru curajul cu care a atacat pe maghiari în ziua de 26 Aprilie 1919, contribuind la ocuparea satului Tetetleu²⁶³;

- Leibovici Moritz, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a II-a, „pentru fapte de vitejie asemănătoare”²⁶⁴

- Marcu Solomon, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, pentru eroismul dovedit în aceeași bătălie²⁶⁵

- Moise Bela, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, pentru fapte de arme similare²⁶⁶

- Naftulea Aron, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> cu spade clasa a III-a, pentru bravura cu care s-a apropiat de inamic cu pușca mitralieră, cauzând pierderi inamicului, în timpul luptei de la Tetetleu”²⁶⁷

- Rosman Buium, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> clasa a III-a, „pentru bravura cu care a atacat pe maghiari la Tetetleu”²⁶⁸

- Solomon Iancu, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> clasa a treia, „pentru bravura de care a dat dovadă în lupta de la Tetetleu, fiind exemplu pentru camarazii săi”²⁶⁹

- Veisman Chivu, soldat; a primit << Bărbăție și Credință >> clasa a III-a, „pentru curajul și devotamentul ce a arătat în luptele cu maghiarii de la Szolnok în august 1919”²⁷⁰.

Lor li se adaugă colegii de arme din Regimentul 50 Infanterie, din care reținem pe medicul locotenent Rapaport M., care a primit << Coroana României >> în grad de Cavaler „pentru zelul cu care a combătut boalele în 1916 - 1917, combătând tifosul exantematic”²⁷¹.

---

²⁶³ Ibidem, p. 61.

²⁶⁴ Ibidem, p. 62.

²⁶⁵ Ibidem, p. 63.

²⁶⁶ Ibidem, p. 64.

²⁶⁷ Ibidem, p. 66 - 67.

²⁶⁸ Ibidem, p. 69.

²⁶⁹ Ibidem, p. 71.

²⁷⁰ Ibidem, p. 76.

²⁷¹ Ibidem, p. 34.

Dintre militarii evrei care au servit patria în Regimentul 11 Artilerie, s-a remarcat soldatul Goimberg Joil, care a primit << *Bărbăție și Credință* >> cu spade clasa a III-a, „*pentru curajul ce a arătat în luptele cu maghiarii de la Bessenzög și Rekas în Iulie - August 1919*”²⁷².

Lui i se alătură caporalul Leibovici Iosif, care a primit aceeași distincție pentru „*curajul de care a dat dovadă în luptele cu maghiarii în 1919*”²⁷³.

Și în anii aceștia, Epitropia Comunității Israelite din Focșani a organizat serate dansante în scop de binefacere; la 30 ianuarie 1911, un asemenea eveniment a avut loc în sala clubului „*Unirea*”²⁷⁴.

La 6 martie 1920, Teatrul Comunal „*Maior Gheorghe Pastia*” a fost gazda unui bal mascat, la inițiativa studenților evrei din județul Putna, în folosul cantinei Asociațiunii Generale a Studenților Universitari Evrei din București. Din totalul încasărilor, suma de 500 de lei a fost donată Primăriei Orașului Focșani, în beneficiul Teatrului Comunal²⁷⁵.

În ciuda unor contradicții și divergențe de opinii, inerente de altfel oricărei comunități locale, atât de caracteristice, de altfel, complexului secol XX, populația israelită din Focșani, păstrătoare a limbii, credinței și obiceiurilor strămoșilor săi, s-a integrat, în mod cât se poate de firesc, în societatea noastră, nu doar trăind și muncind în patria adoptivă, ci crezând, luptând și murind pentru ea.

---

²⁷² *Ibidem*, p. 56.

²⁷³ *Ibidem*, p. 60.

²⁷⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 75 / 1911, f. 1.

²⁷⁵ Ionuț Iliescu, Horia Dumitrescu, *Ctitoriile maiorului Gheorghe Pastia*, Editura Pallas, Focșani, 2004, p. 76.

ALEGERILE PARLAMENTARE DIN ANUL 1920 ÎN JUDEȚUL PUTNA

Ramona Miron

În contextul în care niciun partid politic nu a reușit să câștige alegerile generale din noiembrie 1919, s-au demarat tratative în vederea realizării unei majorități parlamentare. Astfel, la 25 noiembrie 1919 a luat ființă Blocul Parlamentar alcătuit din următoarele formațiuni politice: Partidul Național Român din Transilvania, Partidul Țărănesc din Vechiul Regat, partidul Țărănesc din Basarabia, Partidul Naționalist Democrat și Partidul Democrat al Unirii din Bucovina¹.

La 1 decembrie 1919, noul guvern condus de Alexandru Vaida – Voevod^{*} a depus jurământul:

---

¹ Ion Mamina, Ioan Scurtu, *Guverne și guvernanți (1916 - 1938)*, Editura Silex, București, 1996, p. 33.

^{*} **Alexandru Vaida – Voevod** (1872 - 1950). Doctor în Medicină (1899). Fruntaș al Partidului Național Român din Transilvania. Deputat în Parlamentul de la Budapesta (1906). Membru al Consiliului Național Român Central (30 octombrie 1918). Vicepreședinte al Consiliului Dirigent și șef al resortului Externe și Presă (2 – 17 decembrie 1918). Deputat din 1919. Ministru de Stat: 17 decembrie 1918 – 12 septembrie 1919; 27 septembrie – 28 noiembrie 1919. Ministru de Interne: 10 noiembrie 1928 – 7 iunie 1930; 13 iunie – 8 octombrie 1930; 6 iunie – 10 august 1932. Președintele Consiliului de Miniștri: 1 decembrie 1919 – 13 martie 1920; 6 iunie – 10 august 1932; 11 august – 17 octombrie 1932; 14 ianuarie – 9 noiembrie 1933. Ministrul Afacerilor Străine: 1 decembrie 1919 – 13 martie 1920; ad – interim între 6 iunie – 10 august 1932; 11 august – 17 octombrie 1932. Ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirii Sociale între 7 – 9 iunie 1932. Ministrul Industriei și Comerțului în perioada 14 iunie – 9 noiembrie 1933. Președinte al Partidului Național - Țărănesc (6 mai – 21 noiembrie 1933). A constituit Frontul Românesc (februarie 1935). Ministru Secretar de Stat: 10 februarie – 30 martie 1938; 28 iunie – 4 iulie 1940. Consilier regal (30

„Prin Înaltul Decret Regal 5.174 / 1 decembrie 1919, M. S. Regele a primit demisiunea ministerului prezidat de Dl. General de corp de armată Arthur Văitoianu. Prin același decret Dl. Al. Vaida – Voevod a fost numit președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor străine, iar prin Decretul regal 5.157 din 5 decembrie 1919 au fost numiți miniștri secretari de stat general Al. Averescu la departamentul Internelor; general de Brigadă Ion Rășcanu la departamentul Resboiului, Aurel Vlad la Finance și ad. interim la Industrie și Comerț, Victor Bontescu la Agricultură și Domenii, Octavian Goga la Culte și Instrucțiuni Publice, Mihail Popovici la Lucrări Publice, Ion Pelivan la Justiție, iar d-nii Ion Inculeț, Filimon Halipa, Ion Nestor, Ștefan C. Pop și profesor Ion Cantacuzino miniștri de stat fără portofoliu”².

Scurta perioadă de guvernare (1 decembrie 1919 – 13 martie 1920) a fost dominată, pe plan intern, de numeroasele mișcări sociale cauzate de deteriorarea situației materiale a populației, iar pe plan extern trebuiau rezolvate problemele legate de participarea României la război.

La 10 decembrie 1919, guvernul a semnat tratatele de pace cu Austria și Bulgaria care confirmau Unirea Bucovinei cu România, respectiv granița stabilită în 1913, iar în martie 1920, Alexandru Vaida – Voevod a obținut recunoașterea de către Puterile Aliate a Unirii Basarabiei cu România³.

Coaliția aflată la guvernare era compusă dintr-un mozaic de partide, lucru care a dus la lipsa de coeziune dintre acestea. Atitudinea opoziției față de actuala guvernare pe care o acuza că nu intervenea în restabilirea ordinii interne afectată de polemica iscată în jurul reformei agrare, greve, manifestări de stradă anunțau iminenta cădere a guvernului Vaida – Voevod. În plus, Regele era nemulțumit de inițiativa președintelui Consiliului de Miniștri, care, aflat la Londra, a intrat în legătură cu Gheorghe V. Cicerin (comisarul poporului pentru

---

martie 1938). Președinte al Frontului Renașterii Naționale (23 ianuarie 1940). (*Ibidem*, p. 251).

² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1920, f. 1 - 2.

³ Ion Mamina, Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 34 - 35.

Afacerile Externe al Rusiei Sovietice). fără a-l consulta. Pe acest fond, la 13 martie 1920, Regele i-a cerut lui Ștefan Cicio – Pop, care gira interimatul președenției Consiliului de Miniștri în absența lui Vaida din țară, să depună mandatul guvernului. În aceeași zi, regele Ferdinand I l-a însărcinat pe Alexandru Averescu cu formarea noului guvern⁴.

La 14 martie 1920, Prefectura Județului Putna a fost înștiințată de către Ministerul de Interne, printr-o Telegramă, despre noile schimbări petrecute pe scena politică românească:

„Comunic spre știință că majestatea sa Regele Ferdinand a primit demisiunea guvernului prezidat de Dl. Vaida Voevod. Prin înaltele decrete Nr. 1.131 și Nr. 1.132 din 13 Martie crt. a aprobat constituirea noului guvern din D-nii: general Alex. Averescu* președintele consiliului de miniștri și ministru secretar de stat la departamentul de interne, C. Argetoianu ministru secretar de stat la departamentul

---

⁴ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918 - 1948)*, Editura Paideia, București, 1999, p. 124 – 125.

* **Alexandru Averescu** (1859 - 1938). Comandantul Școlii Superioare de Război din București (1 ianuarie 1894 – 1 aprilie 1896). Atașat militar la Berlin (1896 - 1898). Șeful Secției de organizare operații în Marele Stat Major (1899 - 1904). Sublocotenent (1881). General de brigadă (1906). Ministru de Război: 13 martie 1907 – 27 decembrie 1908; 27 decembrie 1908 – 4 martie 1909. Șeful Statului Major General Român (18 noiembrie 1911 – 2 decembrie 1913). Comandantul Corpului I Armată (1914 - 1916). S-a aflat în fruntea Armatei a II – a, după intrarea României în Războiul de Reîntregire, legându-și numele de marea izbândă de la Mărăști (1917). Președintele Consiliului de Miniștri: 29 ianuarie – 27 februarie 1918; 13 martie 1920 – 13 decembrie 1921; 30 martie 1926 – 4 iunie 1927. Ad – interim la Ministrul Afacerilor Străine între 29 ianuarie – 27 februarie 1918. Ministru de Interne: 1 – 13 decembrie 1919; 13 martie – 13 iunie 1920. Ministrul Industriei și Comerțului în perioada 16 noiembrie 1920 – 13 decembrie 1921. Ministru de Finanțe: 19 martie – 4 iunie 1927. În aprilie 1918 a întemeiat Liga Poporului, transformată în Partidul Poporului în aprilie 1920. Membru de onoare al Academiei Române (7 iunie 1923). Mareșal (14 iunie 1930). Ministru Secretar de Stat (10 februarie – 30 martie 1938). Consilier regal (30 martie 1938). (Ion Mamina, Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 133 – 134).

finanțelor și ad. interimar justiției, I. Rășcanu ministru secretar de stat la departamentul resboiului, Duiliu Zamfirescu ministru secretar de stat la departamentul afacerilor străine, Petre Negulescu ministru secretar de stat la departamentul cultelor și instrucțiunei, I. Văleanu ministru secretar de stat la departamentul lucrărilor publice, Octavian Tăslăuanu ministru secretar de stat la departamentul industriei și comerțului, I. Cudalbu ministru secretar de stat la departamentul agriculturii și domeniilor; I. Inculeț, I. Nistor, Anton Mocsonyi și Grigore Trancu-Iași miniștri de stat fără portofoliu”⁵.

Guvernul Averescu a depus jurământul la 13 martie 1920, alegerile parlamentare fiind stabilite în zilele de 25 – 27 mai și 3 iunie 1920 pentru Camera Deputaților, respectiv 30 – 31 mai și 6 iunie 1920 pentru Senat.

Prin Telegrama Ministerului de Interne nr. 2.715 / 8.04.1920, autorităților locale le-au fost comunicate datele fixate pentru noile alegeri parlamentare, precum și instrucțiunile ce au de urmat:

„Prin Înaltul Decret Nr. 1.312 din 26 Martie '920 publicat în Monitorul Oficial Nr. 270 din 27 Martie '920 corpul electoral pentru Adunarea deputaților și pentru Senat în teritoriu vechiu al regatului Basarabia, Bucovina, Banat, Maramureș, Crișana și Satmar a fost convocat în zilele de 25, 26, 27, 30 și 31 Mai '920. Pentru efectuarea alegerilor la termenele fixate atragem serioasă atențiune organizațiilor judecătorești, administrative, comunale și polițienești asupra principalelor îndatoriri ce au de îndeplinit potrivit decretului electoral. Listele electorale vor trebui să fie întocmite prin completarea celor care au servit la alegerile din Noiembrie '919 cu persoanele omise și afișate potrivit art. 23 din decretul lege electoral, cel mai târziu în ziua de 14 Aprilie inclusiv pentru adunarea deputaților și 19 Aprilie inclusiv pentru Senat. Astfel înscrierile individuale și contestațiunile vor putea fi făcute pentru adunarea deputaților cel mai târziu până la 24 aprilie inclusiv și pentru senat până la 29 Aprilie inclusiv. Publicarea acestor înscrieri și

---

⁵ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1920, f. 42 - 43.

conestațiuni se va face conform aceluiași articol până cel mai târziu în cinci zile libere înainte de data alegerilor, adică până la 20 Mai inclusiv. D-nii Președinți ai birourilor electorale centrale și D-nii Prefecți vor anunța în mod riguros autoritățile în subordine ca listele electorale să fie neapărat afișate la termenile sus arătate dându-se cea mai largă publicitate dispozițiunilor din decretul lege electoral și din instrucțiunile anexate lui și publicate în broșura electorală. Aceeași obligație punem și D-lor primari ai acestor reședințe dependente. D-nii Președinți ai birourilor centrale electorale și D-nii Prefecți vor îngriji ca toate secțiunile, subsecțiunile de votare să fie formate și aduse la cunoștință alegătorilor; de asemenea vor avea grijă ca toate aceste secții și subsecții să aibă prezidarea asigurată și personalul ajutor necesar, precum și întregul material ca: gherete, urne, ștampile, creioane și hârtia necesară publicațiunelor și buletinelor de vot. Vor lua fiecare în cea ce le privește toate măsurile ca efectuarea alegerilor să nu fie împiedicată fie din lipsă de personal, fie din lipsă de material, fie din altă cauză datorită relei voințe neglijente. Rămâne ca fiecare să fie pătruns de grava răspundere ce-și ia în cazul când nu va executa conștiincios dispozițiunile decretului lege electoral. Pentru orice alte lămuriri ce veți mai avea nevoie sau pentru lipsurile și greutățile ce veți întâmpina vă rog să vă adresați telegrafic atât Ministerului de Justiție cât și Ministerului de Interne”⁶.

În perspectiva noilor alegeri, guvernul a dizolvat, la 4 aprilie 1920, Consiliul Dirigent din Transilvania, Secretariatele de Serviciu din Bucovina și Directoratele din Basarabia, considerându-se că nu mai erau necesare, în condițiile în care în guvern erau reprezentanți ai tuturor provinciilor, iar Parlamentul era ales de cetățenii de pe întreg cuprinsul țării. Motivația era pe deplin întemeiată, mai ales pentru că exista și un motiv electoral – partidele din provinciile unite rămase în opoziție (în special Partidul Național) să nu aibă la dispoziție organisme administrative prin care să-și promoveze interesele⁷.

⁶ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1920, f. 50 - 53.

⁷ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *op. cit.*, p. 126.

Potrivit Ordinelor primite din partea președintelui Consiliului de Miniștri și al Ministerului de Interne, la 2 aprilie 1920, prefectul județului Putna, Marin Simionescu – Râmnicăneanu a adus la cunoștința serviciilor din subordine următoarele: *„Este interzis cu desăvârșire amestecul administrației în luptele politice. Măsurile cele mai severe vor fi luate împotriva acelorora cari se vor abate în orice chip dela această normă. Pe timpul perioadei electorale care se deschide se va lăsa cea mai întinsă libertate de propagandă tuturor partidelor politice în luptă, luându-se numai măsurile îngăduite de legi împotriva acelorora ori cari ar fi ei, care abuzând de libertățile constituționale ar ataca prin grai sau prin scris ordinea socială și siguranța statului”*⁸. De asemenea, avându-se în vedere faptul că *„unii funcționari cari la alcătuirea listelor electorale își aveau domiciliul real în alt oraș decât acela unde se găsesc funcționari acum și ar urma să-și exercite acest drept cetățenesc în orașul ale cărui liste au fost înscrși și de la cari au primit certificate de alegători, această îndatorire va aduce fără îndoială o oarecare stânjenire bunului mers al serviciului în tot timpul ce ar fi necesar deplasării funcționarilor pentru a vota în această cauză. S-a pus chestiunea dacă în virtutea dispozițiilor art. 57, al. 2 din decretul lege electoral cari apără de amendă pe toți acei cari au fost împiedicați a veni la vot prin exercițiul unui serviciu public nu ar fi cazul să se ordone să părăsească serviciul”*⁹. Deoarece, conform legii *„exercițiul votului este cea dintâi datorie cetățenească, vă comunicăm că nimeni nu va fi oprit să meargă oricare ar fi situația funcționarului, orice stânjenire s-ar aduce serviciului dacă funcționarul vrea să voteze, nu va putea să fie oprit; aceia însă cari nu vor voi să se ducă să voteze din cauza serviciului sunt apărați de pedeapsă”*¹⁰.

În întreg județul Putna, autoritățile s-au preocupat pentru ca alegerile parlamentare să se desfășoare în cele mai bune condiții: s-au

⁸ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1920, f. 49.

⁹ *Ibidem*, f. 74 - 75.

¹⁰ *Ibidem*.

amenajat secțiile de votare, s-au așezat ghetetele, s-au montat urnele de vot, mesele etc.¹¹.

La 3 aprilie 1920, Tribunalul Județului Putna a trimis Prefecturii un număr de 41.413 certificate de alegător pentru Camera Deputaților și Senat „*destinate comunelor urbane reședințe și comunelor rurale din acest județ, în vederea alegerilor generale din Mai 1920, rugându-vă să binevoiți în conformitate cu decretul lege electorală și instrucțiunile relative la aplicarea lui, să procedați la distribuire Primarilor respectivi*”¹².

Data de 12 mai 1920 reprezenta termenul limită pentru depunerea candidaturilor. În acest sens, Ministerul de Interne a transmis autorităților putnene că „*este impetuos necesar ca să se imprime toate buletinele de vot, precum și imprimatele necesare efectuării alegerilor. Într-un cuvânt nu se poate admite ca efectuarea alegerilor în epocile fixate să fie periclitat prin lipsa de buletine. În consecință veti da cel mai desăvârșit concurs d-lui președinte al biroului electoral central cu care veți lua înțelegere pentru ca imprimarea buletinelor să se poată termina în timpul cel mai scurt posibil*”¹³.

La 14 mai 1920, Prefectura Județului Putna a comunicat Ministerului de Interne lista candidaturilor depuse pentru Camera Deputaților:

Lista nr. 1 – Socialiști, semnul două ciocane

Panaite Popescu, cizmar

Ioan Tatu, agricultor

Costică Dumitriu, cizmar patron

Stere Dumitriu, meseriaș.

Lista nr. 2 – Federația Democrației Național – Socială, semnul secera

Paraschiv Bogdan Chiriță *, avocat (naționalist - democrat)

---

¹¹ *Ibidem*, f. 107.

¹² *Ibidem*, f. 76.

¹³ *Ibidem*, f. 97 - 98.

* **Paraschiv Bogdan Chiriță** (1880 - 1969). Om politic, avocat, administrator al vieții culturale focșănene. Studii gimnaziale și liceale la Focșani. Licențiat în Drept (1910). Deputat (1921 - 1923). Între anii 1914 - 1944 s-a implicat în tot ceea ce a însemnat viață culturală în Focșani: Liga Culturală, înființarea

Mihail Hanga, învățător (țărănist)

I. D. Neagu Negrilești, avocat (țărănist)

Nicolae Nedelcu, sătean din Soveja (naționalist - democrat).

Lista nr. 3 – Partidul Poporului, semnul drapelul

Duiliu Zamfirescu*, ministru de Externe

Preotul P. Romanescu, profesor

Ioan P. Rădulescu – Putna, avocat – profesor

Bibliotecii Publice, a unor ansambluri și societăți culturale (coruri, dansuri populare, teatru de amatori), ridicarea de busturi și monumente (Petre Liciu, Borna de Hotar), conferințe publice etc. (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 77; Gheorghe Miron, *Paraschiv Bogdan Chiriță (1880 - 1969)* în *Cronica Vrancei*, vol. VIII, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2008, p. 308 - 319).

* **Duiliu Zamfirescu** (1858 - 1922). Poet, prozator, dramaturg, publicist, om politic, diplomat. Fiul cel mare al soților Sultana (sora arhitectului Ion Mincu) și Lascăr Zamfirescu (om cu studii, care cunoștea patru limbi străine). A urmat cursurile primare și gimnaziale la Focșani, după care și-a continuat studiile liceale și universitare la București, unde a obținut licența în Drept (1880). Supleant de ocol la Hârșova (1880), procuror la Târgoviște, avocat în Baroul Focșani (1881), redactor la „*România literară*” (1882). Atașat de Legație pe lângă Ministerul Afacerilor Străine (1885), secretar de Legație la Roma, Atena și Bruxelles (1888 - 1906), membru corespondent (1898) și membru activ al Academiei Române (1908). Membru în Comisia Europeană a Dunării (1909). A activat în Liga Poporului a generalului Alexandru Averescu (1918). Vicepreședinte al Academiei Române (8 octombrie 1918 – 11 iunie 1919). Senator de Vrancea și ministru de Externe în guvernul lui Alexandru Averescu (13 martie – 13 iunie 1920), ultima funcție părăsind-o pentru cea de președinte al Camerei Deputaților (30 iunie 1920 – 22 ianuarie 1922). A publicat primele versuri în „*Ghimpele*” și „*Războiul*”, dar adevăratul debut l-a avut în 1880, cu o poemă în „*Literatorul*” condus de Alexandru Macedonski. În anii următori au apărut volumele de poezie și proză „*Fără titlu. Poeme și muvele*” (1883), „*În fața vieții*” (1884), „*Alte orizonturi*” (1894), „*Immuri păgâne*” (1897), „*Poezii nouă*” (1899), „*Novele*” (1888), „*Novele romane*” (1896), precum și cele mai bune cărți din „*Ciclul Comăneștilor*”: „*Viața la țară*”, „*Tănase Scatiu*” și „*În război*” (1895 - 1897). După 1900 au văzut lumina tiparului volumele „*Îndreptări*”, „*Ana*” și „*Lydda*”. Duiliu Zamfirescu a cultivat și teatrul de idei - „*Poezia Depărtării*” sau comedia - „*O amică, Voichița*”. (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 314 - 316).

Gheorghe Melinte, sătean din Scurta.

Lista nr. 4 – Partidul Democrat, semnul steaua cu cinci colțuri

Theodor M. Bassarabeanu, avocat, mare proprietar

Lascăr P. Dimitriu, avocat

Constantin Mironescu, avocat

Theodor Th. Ienibace, avocat.

Lista nr. 5 – Partidul Național - Liberal, semnul crucea plină

N. N. Săveanu, avocat, fost profesor, proprietar

N. D. Chirculescu, avocat, proprietar

V. Mamigomian, avocat*

V. G. Ispir¹⁴.

Patru zile mai târziu, la 18 mai 1920, Prefectura Județului Putna a transmis la București și lista cu candidaturile pentru Senat:

Lista nr. 1 – Federația Democrației Național – Socială, semnul secera

George Tătu, sătean din comuna Orbeni

Nicolae P. Oancea, sătean fruntaș, podgorean din comuna Țifești.

Lista nr. 2 – Partidul Poporului, semnul drapelul

gen. Ioan Macridescu, doctor, fost prefect, deputat, senator, mare proprietar

I. I. Langa, fost deputat, senator, mare proprietar.

Lista nr. 3 – Independentă, semnul un butoi cu canea

lt. col. Paul Camburcanu, mare podgorean, președintele Societății Invalizilor de Război.

Lista nr. 4 – Partidul Democrat, semnul steaua cu cinci colțuri

Nicolae I. Rainu, avocat, fost deputat, senator

Hristache (Christache) Solomon, proprietar agricol.

Lista nr. 5 – Partidul Național - Liberal, semnul crucea plină

N. N. Săveanu, fost prefect, deputat, senator, mare proprietar

---

* **V. Mamigomian** (sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX). Avocat, ziarist. Licențiat în Drept și Litere. Director al Poliției Focșani (1905). A tradus în limba armeană din operele Carmen Sylviei. Autor al lucrărilor „*Noțiuni gramaticale asupra genului în limba franceză*” (1895) și „*Responsabilitatea ministerială*” (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 fișe – portret pentru un tablou spiritual – istoric al județului Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 182).

¹⁴ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1920, f. 108.

N. D. Chirculescu, fost deputat, senator, avocat, mare proprietar ¹⁵.

La 27 mai 1920, autoritățile locale au comunicat Ministerului de Interne Telegrama nr. 3.382 în care se preciza că „după rapoartele primite până în prezent, ora 7, alegerile au decurs în liniște în toate secțiunile” ¹⁶, a doua zi fiind transmise și rezultatele alegerilor: „rezultatele a 10 sectoare din 15, câte au sosit până în prezent: Partidul Poporului a obținut 37.665, Liberal 10.957, Țărănist 8.612” ¹⁷.

Prin lege a fost diminuat numărul de parlamentari, adică un deputat era ales de 50.000 locuitori, iar un senator de 70.000 cetățeni, fiind astfel redus numărul de deputați și senatori: 369 respectiv 198 ¹⁸.

La nivel național, rezultatele alegerilor parlamentare din 1920 au fost dominate de Partidul Poporului, care a obținut o victorie categorică: 206 mandate din 369. Deși tradiționala intervenție a aparatului de Stat a fost o realitate, în fapt nu aceasta a asigurat succesul partidului de guvernământ, ci starea de spirit a cetățenilor, care-și puseseră speranțele în generalul Alexandru Averescu ¹⁹.

Potrivit unui Comunicat din 29 mai 1920 al Prefecturii Județului Putna către Ministerul de Interne, rezultatele alegerilor pentru Camera Deputaților se prezentau astfel:

Duiliu Zamfirescu, Partidul Poporului – 14.177 voturi

Ioan P. Rădulescu – Putna, Partidul Poporului – 13.690 voturi

Preotul P. Romanescu, Partidul Poporului – 13.555 voturi

Paraschiv Bogdan Chiriță, Federația Democrației Național – Socială – 4.582 voturi ²⁰.

La 2 iunie 1920 au fost transmise în Capitală rezultatele obținute în județul Putna pentru Senat:

gen. Ioan Macridescu, Partidul Poporului – 7.940 voturi

I. I. Langa, Partidul Poporului – 7.788 voturi

---

¹⁵ *Ibidem*, f. 110.

¹⁶ *Ibidem*, f. 132.

¹⁷ *Ibidem*, f. 135.

¹⁸ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *op. cit.*, p. 126.

¹⁹ *Ibidem*, p. 127.

²⁰ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1920, f. 145.

N. N. Săveanu, Partidul Național - Liberal – 2.645 voturi

N. D. Chirculescu, Partidul Național - Liberal – 2.544 voturi

Nicolae P. Oancea, Federația Democrației Național – Socială – 1.614 voturi

George Tâțu, Federația Democrației Național – Socială – 1.613 voturi

Nicolae I. Rainu, Partidul Democrat – 520 voturi

Hristache (Christache) Solomon, Partidul Democrat – 478 voturi

lt. col. Paul Cambureanu, independent – 192 voturi²¹.

Și pe plan local alegerile parlamentare din 1920 au fost adjudecate de Partidul Poporului.

Realizând o statistică a rezultatelor generale ale acestor alegeri, din punct de vedere al numărului deputaților aleși, pe locul al doilea s-a clasat Partidul Național cu 27 deputați, urmat de Partidul Țărănesc cu 25 deputați. Partidul Socialist a înregistrat cel mai bun rezultat electoral de la înființarea sa (1893) – 19 deputați, iar Partidul Național - Liberal cu cele 16 mandate s-a poziționat după socialiști. Referitor la conservatori, adepții lui Alexandru Marghiloman nu au obținut niciun mandat, în timp ce partizanilor lui Take Ionescu li s-au repartizat 17 mandate, în conformitate cu acordul semnat cu Partidul Poporului, pe ale cărui liste au candidat²².

Cât privește atmosfera în care s-a desfășurat procesul electoral din județul Putna, „*la Odobești, cum și la toate celelalte secțiuni, alegerile s-au efectuat în cea mai perfectă liniște*”²³; la Năruja „*în ceea ce privește menținerea ordinii pe tot timpul alegerii, aceasta a fost bună, neîntâmplându-se nici un incident*”²⁴.

Dacă alegerile s-au desfășurat în liniște, nu același lucru se poate spune despre campania electorală care a fost una agitată, dovadă stând, spre exemplu, o plângere adresată Ministerului de Interne de către candidatul Partidului Socialist, Panaite Popescu: „*Protestăm contra provocărilor agenților electorali care lucrează din Ordin. Eri agentul Nicolau a amenințat cu bătaia pe Al. Ionescu care lipea*

---

²¹ *Ibidem*, f. 151.

²² Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *op. cit.*, p. 127- 128.

²³ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1920, f. 149.

²⁴ *Ibidem*, f. 150.

afișele noastre; astăzi agentul Ardeleanu vine și rupe afișele din fața casei mele. Aceasta după D-l Prefect nu-i nimic, dar agentul a năzuit să intre în curte, să ia la bătaie pe Cristea Beiu ce protestase. Ținem să vă arătem că suntem pașnici. Dar, dacă băta și cuțitul va fi pus în funcțiune, atunci ne vom pune în legitimă apărare. Mai ținem să vă arătăm că în turneul electoral am vizitat Jandarmeria Sascut, Poliția Odobești și aci la Focșani am fost arestat”²⁵.

Altă exemplificare în acest sens o reprezintă plângerea înaintată Ministerului de Interne de către un grup de putneni - „bătăușii guvernamentali în stare complectă de beție au înjunghiat un locuitor din comuna Jariștea pentru că a votat cu Federația democrației național – socială. (...) Comisia Interimară, în comuna Pățești, cu butoiu de vin în căruță și cu muzica în frunte a bătut pe Dl. Ionescu, directorul Băncei”²⁶.

După alegerile parlamentare a urmat o remaniere guvernamentală în urma căreia trei reprezentanți ai Partidului Conservator – Democrat au primit portofolii ministeriale: Take Ionescu – ministru de Externe, Nicolae Titulescu – ministru de Finanțe și Dimitrie Greceanu – ministrul Justiției²⁷.

Următoarele alegeri pentru Adunarea Națională Constituantă s-au desfășurat în luna martie 1922, pe fondul dizolvării Parlamentului prin Decretul Regal din 23 ianuarie 1922²⁸.

---

²⁵ *Ibidem*, f. 137.

²⁶ *Ibidem*, f. 148.

²⁷ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *op. cit.*, p. 128.

²⁸ Ion Mamina, Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 44.

CONSTANTIN C. OLLĂNESCU *

(1861 - 1934)

Horia Dumitrescu

Dacă în Focșanii de altădată, Olănescu (Ollănescu) era un nume rostit cu respect, astăzi el este uitat aproape cu desăvârșire. Câți focșăneni știu sau își mai aduc aminte că în această familie s-a născut primul academician al Vrancei, în persoana lui Dumitru (1849 - 1908), primul născut al cuplului Constantin și Maria Olănescu ?

Constantin Olănescu
(1816 – 1884)

Maria Olănescu (născută Caloianu)
(1832 – 1904)

---

* Numele Ollănescu s-a scris cu un singur „L”, până în preajma anului 1890. Sublocotenentul Constantin C. Ollănescu a semnat Actul dotal din 31 august 1888, cu doi „L”.

În afara lui Dumitru (Dimitrie), familia Ollănescu mai număra „trei surori distinse și grațioase și trei frați mai mici deveniți mai târziu tustrei militari”¹. Cea mai mare dintre surori, **Olga**, s-a căsătorit cu Ioan Prodan, baron de Kis - Bün (Boiul Mic sau Baiul Mic) – frate cu Paul Prodan, unul dintre cei 44 de directori ai Teatrului Național din București – judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Maria Ollănescu s-a căsătorit cu Dimitrie Gianni², iar după moartea acestuia (27 iunie 1912) s-a recăsătorit cu doctorul Bușilă, cel care îl îngrijise pe Gianni până în ultimele clipe de viață. Cea de a treia soră, Eliza, s-a căsătorit cu George Gâță, fratele Smarandei Apostoleanu, dar a fost furată de către căpitanul Mihail Ceur Aslan (1857 -

---

¹ N. Petrașcu, *Dimitrie C. Ollănescu (Ascanio)*, Editura Cultura Națională, București, 1926, p. 16.

² **Dimitrie Gianni** (15 iulie 1838 – 27 iunie 1912). Om politic, magistrat, avocat. Din 1867, deputat în mai multe legislaturi. Vicepreședinte al Camerei Deputaților (1878). Ministru de Justiție în trei mandate: 29 iulie 1880 – 9 aprilie 1881, în guvernul Ion C. Brătianu (11 iulie 1879 – 9 aprilie 1881), 1 martie – 20 martie 1888, în guvernul Ion C. Brătianu (9 iunie 1881 – 20 martie 1888) și 19 octombrie 1903 – 20 decembrie 1904, în guvernul prezidat de Dimitrie A. Sturdza (14 februarie 1901 – 20 decembrie 1904). Președinte al Camerei Deputaților (23 noiembrie 1896 – 21 aprilie 1899). Vezi Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1995*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 70; Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României în date*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2007, p. 927; Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Liberalii. O istorie în date, documente și personalități. 1875 – 1947. Istoria liberalismului românesc. Doctrina liberală. Personalități. Guverne. Documente fundamentale. I. G. Duca – In memoriam*, Editura Mectis, Ploiești, 1999, p. 282, 285, 290, 321, 324.

1936)³ - căruia în societate i se spunea Michon - , ajuns mai târziu general; inițial, a fost considerat unul dintre responsabilii înfrângerii de la Turtucaia din 23 august / 5 septembrie 1916, ca ulterior, să fie reabilitat.

Maria Ollănescu și fiicele sale, Eliza și Maria

³ **Mihail Aslan.** Născut la 10 august 1857. Elev al Școlii de Ofițeri (16 iunie 1875). Sublocotenent (16 iunie 1877), locotenent (28 noiembrie 1880), căpitan (8 aprilie 1882), maior (15 februarie 1890), locotenent – colonel (1 octombrie 1896), colonel (10 mai 1901), general de brigadă (10 mai 1908), general de divizie (1 octombrie 1914). A fost comandantul Diviziei a III-a în războiul balcanic (1913) și al Armatei a III-a în Războiul de Reîntregire a Neamului (1916) [General Ion Rașcu, *Jurnalul meu din timpul Războiului pentru Întregirea Neamului* Ediție îngrijită, prefată și note de Dumitru Huțanu, Editura Pallas, Focșani, 2011, p. 31].

Cei trei frați au fost atrași de cariera armelor. **Ioan Ollănescu** s-a născut la 8 ianuarie 1851.

Ana Poenaru – Căplescu

A urcat toate treptele militare de la soldat (22 aprilie 1876), caporal (1 februarie 1877), sergent (1 august 1877), sublocotenent (13 iulie 1881), locotenent (8 aprilie 1884) până la căpitan (1 august 1891). A murit tânăr, la 42 de ani, în 1893 ⁴. A fost căsătorit cu Ana Poenaru – Căplescu și au avut două fete: Margrita, căsătorită cu contraamiralul Nicolae Steriopol – absolvent la 15 martie 1909 al prestigioasei Academii Navale din Kiel, fondată în 1872, unde se învățau în mod obligatoriu două limbi străine. Nicolae Steriopol s-a născut la 24 mai 1889. Sublocotenent (1 iulie 1910), locotenent (1 octombrie 1913), căpitan (1 noiembrie 1916), locotenent – comandor (1 septembrie 1917), căpitan – comandor (1 octombrie 1927) și contraamiral (1932). A fost reprezentantul României la Comisia Internațională a Dunării de la Viena timp de 14 ani (1924 – 1938). Decorat cu Legiunea de Onoare [Légion d'Honneur) – cea mai înaltă distincție civilă și militară franceză, instituită în 1802 și acordată neîntrerupt din 1804 până astăzi] și Military Cross (MC), decorație engleză instituită în 1914.

A doua fată a fost Maria – căsătorită Odobescu și apoi Roșianu.

---

⁴ *Anuarul Oficial al Armatei Române pe anul 1895 coprinzând toate mutațiile făcute până la 16 iulie inclusive 1895*, Tipografia Thoma Basilescu, București, 1895, p. 203.

Gheorghe Ollănescu

Gheorghe Ollănescu cu soția

Alt frate, **Gheorghe Ollănescu**, născut la 12 ianuarie 1860, s-a înscris la Școala Militară la 1 iulie 1881 și după absolvirea ei (1 iulie 1883) a devenit sublocotenent. La 28 noiembrie 1889 a fost promovat în gradul de locotenent. Decorat în 1891 cu Ordinul Național „*Coroana României*”, clasa 5. La 1 ianuarie 1895 a fost avansat căpitan ⁵. A avut o fată, Georgeta, care din păcate a trăit un singur an (1888 – 1889).

În fine, cel de-al treilea frate, **Constantin**, s-a născut la 10 iulie 1861, în Focșani, Plasa Bilești. Atras de cariera militară, începând cu 1 octombrie 1879, timp de șase luni a fost soldat voluntar în Regimentul 6 Călărași. A fost avansat brigadier la 1 aprilie 1880, grad pe care l-a deținut timp de trei luni în cadrul aceluiași regiment.

La 1 iulie 1880, brigadierul Constantin C. Ollănescu a fost mutat timp de zece luni în cadrul Regimentului 1 Roșiori. Avansat sergent (1 mai 1881), a servit în cadrul regimentului timp de un an,

⁵ *Ibidem*, p. 282.

nouă luni și 13 zile, după care a fost trecut în rezervă la 13 februarie 1883. După 11 zile a fost reangajat sergent pentru următorii doi ani.

A susținut examenul și a reușit la Școala Subofițerilor de la Bistrița (15 octombrie 1883) pe care a absolvit-o după doi ani, două luni și 16 zile. La 1 noiembrie 1885, a obținut gradul de sublocotenent și a fost repartizat la Regimentul 10 Dorobanți, unde și-a făcut serviciul timp de șapte luni. Pentru 19 zile a fost mutat (1 iunie 1886) la Regimentul 6 Călărași, iar la 20 iunie 1886, sublocotenentul Constantin C. Ollănescu a revenit la Regimentul 10 Dorobanți. Este greu de explicat, doar pe simple supoziții, cauzele care au determinat ca debutul în cariera sa militară să nu fie sub cele mai bune auspicii.

Chiar din primele luni, șefii săi nu i-au tolerat nicio abatere de la regulamentele militare și pentru lipsa de la serviciu, șeful Companiei de instrucție l-a băgat la arest 24 de ore, în ziua de 30 decembrie 1885⁶.

Un chestionar - tip completat de către colonelul Nicolae Holban^{*} la 12 ianuarie 1886 îl prezenta pe tânărul sublocotenent precum urmează:

„Traiul în societate. 1. Caracterul oficerului. - 2. Felul vieții în societate. - 3. În corp. - 4. Ocupațiile sale afară din serviciu. - 5. Educația ce are. - 6. Dorința de a completa studiile. - 7. Mijlocele de existență afară de soldă. 8. Simțimentele sale asupra familiei și religiei. - 9. Observații generale”. Răspunsurile au fost:

„1. Caracter bun. - 2. Conduită bună în societate și are bune relațiuni sociale. - 3. În corp până acum să pòrtă bine. - 4. Nu se ocupă la nimic alt de cât la cele privitoare serviciului său. - 5. Are bună educație. - 6. Nu arată multă dorință de a'și completa studiile. - 7. Mama sa are ceva avere care la împrejurări ar putea să'i vină în

---

⁶ Arhivele Militare Române (în continuare se va cita: A. M. R.), Memorii Bătrâni. Căpitani, litera O, dosar crt. 59, f. 5.

^{*} Maria, fiica lui și a Pulcheriei, născută Filatoff, a fost căsătorită cu pictorul George Demetrescu Mirea (1852 – 1934), profesor și director al Școlii de Arte Frumoase din București.

ajutor. - 8. Este de religie ortodoxă. Sentimente de familie necunoscute ne fiind ânsurat. - 9. În general cred că acest oficer să devie folositor Corpului după ori - care timp, când va ânvăța reglementele de infanterie care nu le cunoșce fiindcă au făcut școla subofițerilor de Cavalerie”⁷.

Modul cum servește. 1. Zelul ce arată. - 2. Dacă arată mai mult zel pe din afară pe cât n'are în fond. - 3. Aptitudinea sa la serviciu. - 4. Modul de a trata pe inferiori. - 5. Modul cum administrează comanda sa din punctul de vedere bănesc. - 6. Inteligența și capacitatea sa. - 7. Modul de a pricepe, de a discuta sau a raționa. - 8. La ce serviciu este mai util. Dacă i s'a încredințat veri-o misiune, cum s'a achitat de dânsa.

Colonelul Nicolae Holban a notat:

„1. Arată destul cel până acuma. - 2. Arată atât cât pare a avea și în fond. - 3. Până acum puțină aptitudine. - 4. Tratează cu blândețe inferiorii. - 5. Până acum n'au avut nici o comandă și nici nu i s'au încredințat bani de ai statului. - 6. Intelligent și capabil. - 7. Pricepe bine, discută și raționează. - 8. Până acum nu mă pot pronunța la ce serviciu ar fi mai util. - 9. Nu i s'au încredințat nici o misie”⁸.

Cu privire la „**Sănătatea sa**”: 1. Vârsta. - 2. Constituția ce are. - 3. Ce bóle grave a avut. - 4. Dacă cere concediuri dese. - 5. Ce aspect fizic are. - 6. Talia sau corpolența sa. - 7. Aptitudinea de a călări. - 8. Dacă a fost sau nu rănit sau bolnav în companie. - 9. Dacă poate face campania și încă câți ani” -, sublocotenentul Constantin C. Ollănescu era prezentat astfel:

„1. Actualmente are 24 ani împliniți. - 2. Constituție slabă. - 3. Nu au suferit nici o bôlă gravă. - 4. Până acum nu cere dese concediuri. - 5. Aspectul fizic nu'i este tocmai favorabil. - 6. Mic de

⁷ *Ibidem*, f. 28.

⁸ *Ibidem*, f. 27 verso.

talie și slab. - 7. Călărește bine. - 8. Nu au făcut Campanie. - 9. Cred că poate face Campanie”⁹.

În privința aspectului fizic, notarea era următoarea: „Talia mică și slab. A absolvit școala subofițerilor de la Bistrița. Nu are titluri. Nu are scrieri sau studii. Avere personală nu are, mama sa are ceva avere, așa că la nevoie poate să-i vie întru’câtva în ajutor, mai târziu a făcut oare care avere. Asupra sentimentelor de familie se poate afirma că are bune. Se ocupă de familia sa în afară de serviciu”¹⁰.

În Foaie Calificativă la 12 ianuarie 1886, colonelul Nicolae Holban, comandantul Regimentului 10 Dorobanți nota: „Acest ofițer este ieșit din școala subofițerilor de la Bistrița la 1 Nbrie 1885. Ca grad inferior au făcut parte din cavalerie și au urmat cursurile acestei arme. Nu cunoaște reglementele de infanterie, cu toate acestea cred că cu timpul le va învăța și va deveni bun ofițer de infanterie. Până acuma se conduce bine”¹¹.

Alte trei zile de arest au fost ordonate la 14 septembrie 1886 de către șeful regimentului pentru că tânărul sublocotenent nu avea „pregătite la timp ținutele de tragere la semn cu care era însărcinat”¹².

În asemenea condiții, nici caracterizarea colonelului Holban din 18 septembrie 1886 nu putea să-i fie favorabilă: „Cunoaște prea puțin reglementele. Este cam lăsător la serviciu. Conduită privată foarte bună”¹³.

Pentru lipsă de la serviciu, a mai făcut 4 zile de arest începând cu 19 noiembrie 1886¹⁴. Inspecția anuală din 1886 a consemnat sec: „Nu cunoaște de loc reglementele. Trebuie silit să le învețe”¹⁵.

---

⁹ Ibidem, f. 29, 40 bis.

¹⁰ Ibidem, f. 66 verso.

¹¹ Ibidem, f. 29, 40 bis.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

Începând cu 28 mai 1887, a fost pedepsit cu 10 zile de închisoare pe motiv că s-a prefăcut bolnav, pentru a nu face serviciu¹⁶.

Totuși, caracterizarea anuală (25 septembrie 1887) a colonelului Nicolae Holban era ceva mai bună: „Mențin notele anului trecut, cu adăugire că a fost trimis a face școlă de tir în Bucuresci și de atunci face serviciu de oficer cu armătura”¹⁷.

La 6 septembrie 1888, comandantul regimentului nota: „Acest oficer îndeplinește funcțiile de oficer cu armătura și aprovizionare. Se aquită bine. Conduită bună”¹⁸.

Peste trei luni, la 30 decembrie 1888, tânărul sublocotenent s-a căsătorit cu Elena Săveanu (1869 - 1937), fiica lui Nicolae Săveanu (1840 - 1922), cunoscutul lider liberal, care a condus Organizația Județeană Putna timp de peste 25 de ani.

Actul dotal a fost încheiat la 31 august 1888 și avea următorul conținut:

„Pr. 31 August 1888

Vezut de noi pentru
neschimbare

Subsemnatul N. Săveanu,
domiciliat în orașul Focșani,
constitui dotă fiicei mele Elena, care
urmiază ase căsători cu D. Sub –
locotenent C. C. Ollănescu.

1) Trusoul în valoare de

lei noi Trii mii No = 3,000.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem, p. 3 verso.

2) *Un piano, în val. de lei noi 1,500 (una mie cinci sute) și al*

III) *În numerar suma de lei noi Douăzece și cinci mii No = 25,000.*

Aciastă sumă înse, va sta înpăstrarea me timp de trei ani, în care interval, Eu mă obligu aplăti drept procente viitorului meu ginere câte două sute No = 200 lei noi pe fiecare lună; iar la împlinirea celor trei ani, dela celebrarea căsătoriei, mă obligu anumăra zisa suma de bani îndată ce viitorul meu ginere va da o asigurare întru un imobil de valoare echivalentă; sau în cazul contrar, cu aciastă sumă vom cumpăra în comun acord un imobil de valoare egală.

Înambile aceste cazuri, adică: fondul în care se va face asiguraria banilor, ori acel ce sar cumpăra încomun acord, se va considera ca dotal și se va guverna sub regimul dotal.

N.Săveanu

1888 August 31

Focșani

Redactat de mine

N. Săveanu

Mă mulțumesc cu dota ce mi se constituie prin acest act

1888 August 31

Elena Săveanu

Accept condițiunile în care se constituie prin prezentul act, dota viitoare mele soții și declar, că am primit Trusoul în valoare de lei trei mii și un piano în valoare de lei una mie cinci sute.

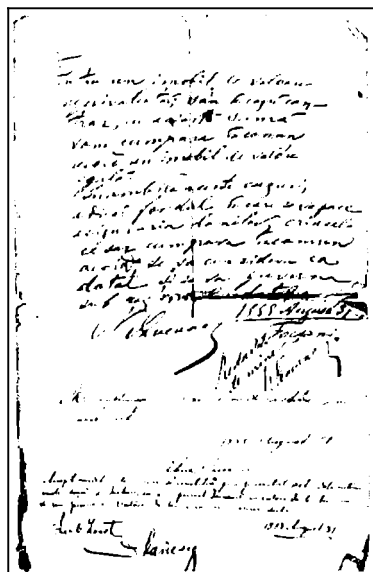
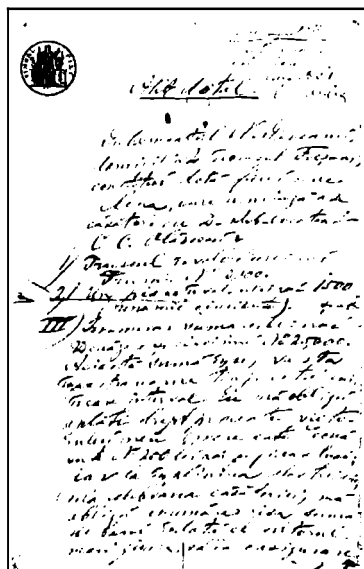
SubLocot Ollănescu

1888 August 31”¹⁹.

---

¹⁹ Arhiva personală a domnului Barbu Ollănescu – Orendi.

Avansat locotenent la 28 noiembrie 1889, a fost mutat pentru una lună și trei zile la Regimentul 8 Dorobanți, ca din 1 ianuarie 1890 să revină la Regimentul 10 Dorobanți²⁰.

Căsătoria s-a dovedit benefică pentru tânărul ofițer, având darul să-l responsabilizeze și mai mult și cu timpul să câștige și stima superiorilor. În octombrie 1890, comandantul Regimentului 10 Dorobanți, colonelul Nicolae Holban, nota: „În tot cursul acestui an au fost foarte exact la serviciu, au dobândit cunoștințele reglementelor și le aplică bine, conduită privată foarte bună”²¹.

Peste un an, la 16 octombrie 1891, colonelul Nicolae Holban îi făcea următoarea caracterizare: „Actualmente comandă compania II^a Odobești provizoriu, o comandă și administrează bine. Face bine serviciu. Cunoște reglementele. Conduita foarte bună”²².

²⁰ Ibidem, f. 3.

²¹ Ibidem, f. 3 verso.

²² Ibidem.

Și la inspecția generală din 1891 / 1892, locotenentul Constantin C. Ollănescu a fost bine apreciat de către generalul Racoviță, inspector general: „*Inteligent. Se prezintă bine. Cunoșce bine reglementele. Bun oficer*”²³.

La 1 iulie 1892, colonelul Leon îi aprecia progresele tânărului locotenent, notând: „*Inteligent, din ce în ce acest oficer câștigă în cunoștințele sale. Cam violent. Esact la serviciu. Conduita bună*”²⁴.

În septembrie 1892, comandantul Diviziei 6 Infanterie, generalul Gheorghiu îl considera lipsit de autoritate în calitatea sa de comandant al Companiei Odobești²⁵.

Inteligența locotenentului Ollănescu a fost permanent apreciată de către superiorii lui, calitate pe care o consemnau constant în aprecierile lor.

Astfel, colonelul Leon, nota la 1 octombrie 1893: „*Inteligent. Pune multă bună voință în ori ce serviciu i să încredințează*”²⁶.

Inspectorul general, generalul Barozzi nota la 19 octombrie 1893: „*Cunósce bine reglementele însă slabu în cunoscînțele generale*”²⁷.

La 1 iulie 1894, colonelul Leon, în aprecierea făcută, îi anticipa promovarea în grad: „*Bun officer și de trupă și ca comptabil. Să pôte presenta la alegere, conduita bună*”²⁸.

Locotenent - colonelul Cocea a fost ofițerul superior care l-a propus, la 1 octombrie 1894, pentru promovarea sa în grad superior: „*Oficer inteligent, cunoște regulamentele și le aplică bine, conduită corectă, îl propun pentru înaintarea la alegere*”²⁹.

De altfel, și generalul Barozzi, la 3 noiembrie 1894, a constatat meritele locotenentului Ollănescu și l-a propus pentru

---

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, f. 35 verso - 36.

²⁵ *Ibidem*, f. 3 verso.

²⁶ *Ibidem*, f. 35 verso.

²⁷ *Ibidem*, f. 37.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

avansare: „Cunoște bine reglementele în teorie și practică, are cunoștințele cerute pentru un Căpitan. Conduită bună, activ, merită a înainta la alegere”³⁰.

După o perioadă de 5 ani 4 luni și 9 zile cât a avut gradul de locotenent, Constantin C. Ollănescu era înaintat, la 10 mai 1895, la gradul imediat superior, cel de căpitan.

Căpitanul Ollănescu era un om împlinit atât în plan profesional, cât și în cel personal. Familia sa se mărise cu patru moștenitori, doi băieți și două fete, care la rândul lor, se vor realiza ca oameni. Din păcate, în serviciul său militar nu i s-au atribuit sarcini potrivite pentru pregătirea sa și experiența pe care o dobândise în anii precedenți.

Comandantul Regimentului 10 Dorobanți, colonelul Zamfir Vasiliu, nota la 30 septembrie 1895: „Cunoște bine regulamentele și cu mult aplomb în fața trupei. De asemenea administrează bine compania. Din anul trecut au fost însărcinat cu îmbrăcămintea, și la predare au lăsat mai multe deficite care astăzi le plătește. Deci în contabilitate de materie nu este preceput și nu ise poate încredința”³¹.

Generalul Pastia, comandantul Diviziei 6 Infanterie, nota la 5 octombrie 1895: „Ca comandant de Companie este oficer destins, întru cât primește deficitul lăsat la Îmbrăcămintea el nu provine din rea credință nici din neglijență ci pur și simplu din ne experiență. De altminterlea această ne experiență îl costă destul de mult. Purtare foarte bună și prezență în fața frontului”³². Același lucru îl semnală și generalul Barozi, la 26 octombrie 1895: „Bun oficer este, însă de regretat că isa dat un Serviciu pe care nu îl cunoște și pe care nu'l poate îndeplini cum se cuvine”³³.

Faptul că i s-a încredințat să răspundă de un serviciu care nu i se potrivea este recunoscut și de către inspectorul general, generalul

³⁰ Ibidem, f. 6.

³¹ Ibidem, f. 36 verso.

³² Ibidem, f. 8.

³³ Ibidem, f. 7 verso.

Scheleti, în mai 1896: „*Este un oficer care a avut o nenorocire administrativă dar este corect în serviciul său*”³⁴.

Calificativele semnate de superiorii săi au fost laudative pe întregul an 1896. Astfel, la 29 aprilie 1896, colonelul Zamfir Vasiliu nota: „*Astăzi ca comandant de companie se administrează în mod inteligent, regulamentele le aplică foarte bine, purtări foarte corecte*”³⁵.

Generalul Pilat, inspector general, îl aprecia la 19 iunie 1896 ca fiind un „*oficer inteligent cu pricepere*”³⁶.

De parcă nu ar fi fost suficient să plătească lipsurile din gestiune cauzate de alții, căpitanul Ollănescu a mai fost pedepsit, la 20 iulie 1896, cu cinci zile închisoare pentru „*neglijență în administrația companiei*”³⁷.

El a continuat să se pregătească după posibilitățile sale și după cum îi cereau superiorii săi. În mai 1897, generalul Scheleti, menținea notele șefului de Corp care, totuși, trebuia „*să-i puie în vedere ase ocupa de instrucția sa militară*”³⁸. Colonelul Zamfir Vasiliu îl notase la 14 mai 1897, ca fiind un ofițer „*Esact la îndatoririle sale, să ocupe cu cunoștințele carierei sale. Datorii nu face. Tema bună*”³⁹.

Inspectorul general, generalul Pilat, și-a menținut, la 26 septembrie 1897, „*apreciațiunea*” din anul precedent, dar a considerat că „*a cam neglijat reglementele*”⁴⁰.

Colonelul Zamfir Vasiliu și-a menținut (aprilie 1898) notele din anul trecut, dar noul comandant al Regimentului 10 Dorobanți, locotenent - colonelul Costescu, în mai 1898, nuanța caracterizarea sa: „*Oficer energic și cu bune purtări. Ca comandant de companie ar trebui să intre mai bine [în] amănuntele administrației Companiei. Instrucția sa generală cam lasă de dorit, se silește însă a o*

---

³⁴ *Ibidem*, f. 37 verso.

³⁵ *Ibidem*, f. 4 verso.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*, f. 9.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*.

complecta”⁴¹. În aceeași lună, comandantul Diviziei 6 Infanterie, generalul Scheleti considera că „*Este neapărat să se ocupe mai mult de instrucția sa militară*”⁴², punct de vedere susținut și de inspectorul general, generalul Pilat: „*Are trebuință de a se pune în curent cu cunoștințele sale reglementate și militare*”⁴³.

Comandantul Regimentului 10 Dorobanți l-a pedepsit, la 19 august 1898, cu cinci zile închisoare „*pentru rea administrație în compania sa și neplata soldei oamenilor*”⁴⁴.

În centru, Nicolae Săveanu cu mâinile pe umerii lui Dumitru (Tică). Căpitanul Constantin C. Ollănescu este cel de pe scaun. Ceilalți copii, din stânga lui Tică, sunt: Elena, Maria (Margareta) și Ionel. Cel din dreapta lui Tică este Radu Săveanu (1893 – 1969) - viitor deputat, senator și diplomat.

⁴¹ *Ibidem*, f. 8 - 8 verso.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*.

Se pare că între el și comandantul Regimentului 10 Dorobanți, locotenent - colonelul Cotescu nu a existat o relație bună. Chiar dacă în anul 1899 nu a fost pedepsit în serviciu, aprecierile comandantului său nu sunt prea bune. În mai 1899, acesta aprecia: „*Mențin nota dată anul trecut și adaog cu regret că nu pune mai multă stăruință în serviciu. Este leneș din fire*”⁴⁵. În octombrie 1899, Cotescu nota: „*Eșit oficer din șcôla de la Bistrița. Slab în cunoșcințele generale. Fiind din fire foarte leneș și codaciu *, la trebă neglijează atât instrucția sa cât și pe a subordonaților săi. Compania o comandă cu energie. Ad-ția ei însă o neglijează. Are atitudine multă pentru front dacă și-ar da mai multă osteneală. Tema ce a avut a lucra este binișoră. Inteligența-i nu-i lipsește. Nu a avut nici o însărcinare specială în corp. Conduita este bună. Oficer mediocru. Nu inspiră încredere. Nu cred să parvină mai departe, cu tôte că mijloacele nu-i lipsesc*”⁴⁶.

Alte două caracterizări din aceeași lună, nu au confirmat carențele subliniate de către comandantul regimentului. Colonelul Zamfir Vasiliu, comandantul Brigăzii 11 Infanterie îl aprecia astfel: „*Cunoște bine regulamentele și le aplică bine, de alt fel mă refer la notele șefului de Corp*”⁴⁷, iar generalul Scheletî „*Mențin notele șefului de regiment. Comandă bine trupa*”⁴⁸.

În noiembrie 1899, cu prilejul inspecției generale, general Pilat nu făcea decât să constate că este: „*Nu prea bine apreciat de șeful Corpului. Trebuie stimulat. Reglementele le cunoște binișor și comandă bine*”⁴⁹.

Cu prilejul inspecției generale din 10 noiembrie 1900 - an în care, la 10 mai, împlinise vechimea în gradul de căpitan -, a fost

---

⁴⁵ *Ibidem*, f. 9 verso.

* **codaci** = fricos, leneș.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 11, 45

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 10 verso, 44 verso.

apreciat ca: „*Slab în cunoștința reglementelor. De alt fel cu bune purtări*”⁵⁰.

O apreciere destul de cuprinzătoare, semnată în octombrie 1901 de către colonelul Cotescu, comandantul Regimentului Putna Nr. 10 îl prezintă astfel:

„a) *Oficer care are nevoie aș complecta instrucțiunea generală și pe cea militară. Citește puțin și nu prea îi place cartea. Vorbește limba franceză. Cunoștințele cerute gradului le posedă, aplică bine regulamentele tactice.*

b) *A lucrat bine 2 teme tactice. În cursul ernei a predat la Școlă oficerilor cursul de Artă militară. Comandă de 6 ½ ani o companie în mod satisfăcător întrucât privește instrucția practică. Pe cea teoretică și gospodăria la Companie le neglijează. A luat parte în concentrările anuale și la manevrele de toamnă. S'a condus binișor și a folosit atât el cât și unitatea sa.*

c) *Se achită în mod superficial de îndatoririle sale*

d) *Are aplicațiuni și aptitudini militare însă este natură leneșă și lasă să treneze treaba. Este bun călăreț și trăgător. Nu cere concediuri și nu are absențe multe. Om cam neregulat în viață. Are casă grea. Întreține relațiuni sociale cu lumea bună și se bucură de ore - care considerațiune în lumea militară și cea civilă.*

e) *Este sănătos și resistent. Prestanță militară. Are energie și curaj. Inteligent și capabil. Pricepe ușor însă fără inițiativă.*

f) *Conduita sa lasă de dorit întru cât privește datoriile ce contractează. Adesea se ivesc reclamațiuni pentru diferite furnituri. Nu este vicios și nu jăcă cărți pe bani. Oficerul este capabil pentru gradul ce are și se pregătește pentru a trece proba de capacitate pentru gradul de Maior de la care a fost eliminat anul acesta pentru note rele.*

Propun a fi admis la anul la această probă fiind în or ce caz în folosul oficerului și un stimulent mai mult pentru a învăța”⁵¹.

⁵⁰ Ibidem, f. 46 verso.

⁵¹ Ibidem, f. 13 verso, 49 verso.

Progresele sale au fost consemnate și în anul următor. Comandantul Brigăzii 11 Infanterie, colonelul Crăinicănu, nota, în octombrie 1901: „Nu s'a prezentat la inspecțiune; fiind în recensământ. Pe teren la exerciții și manevre conduce bine unitatea sa și cu energie”⁵². Și comandantul Diviziei a 6-a, generalul Makarovitchi consemna că: „Știe bine regulamentele tactice și în manevre a probat că le știe aplica cu pricepere și folos. În fața mea a întrebuițat bine pe Hartă trupele la teren citind cu înlesnire Harta și dându-și repede seamă de situațiune. Bun Căpitan și îl cred capabil a susține cu succes examenul pentru gradul de maior”⁵³.

Aprecierile și îndemnul superiorilor săi l-au determinat pe Constantin C. Ollănescu să se prezinte la examenul de maior. Colonelul Cotescu scria, în octombrie 1902, în *Foaie Calificativă* : „Mențin aprecierile mele din anul trecut asupra capacității conduitei, felului de viață și valorii militare a acestui oficer. În anul acesta a fost admis a se prezenta la examenul de capacitate pentru gradul de Maior și a reușit la proba preliminară. Cele alte probe nu le a trecut încă până de darea notei de față. - Totuși reușita sa mă încredințează că și-a dat osteneala a ceti mai mult. A servit și în comanda Companiei precum și în manevră, observ o schimbare mare în bine”⁵⁴.

Dar, „la proba definitivă a fost respins de comisiunea examinatoră”⁵⁵.

La începutul anului următor, inspectorul general, generalul Băicoianu îl nota la 12 ianuarie 1902: „Are calități dar nu destulă sărguință la serviciu”⁵⁶, Comandantul Diviziei a 6-a, generalul Makarovici, la 16 noiembrie 1902, nota: „Mențin bunele mele aprecieri ce am făcut anul trecut asupra acestui oficer care acum

---

⁵² *Ibidem*, f. 15, 51.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 51 verso.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 50 verso.

[am] constatat că se ocupă mai mult pentru a-și înmulți cunoștințele”⁵⁷. La sfârșitul anului, chiar și generalul Băicoianu, inspector general, la 16 decembrie 1902, și-a nuanțat nota: „Mențin nota mea din anul acesta și-a dat mai multă sârguință la serviciu. A depus examenul pentru gradul de maior și nu a reușit”⁵⁸.

Comandantul Regimentului Putna nr. 10, prin notele date, l-a stimulat să se prezinte la examenul de maior. La 4 iunie 1903, el îi făcea aprecieri de natură să-l încurajeze pentru a reuși la examen. Astfel, la „Aptitudinea cu privire la partea fizică”, el nota: „Sănătos de trup și minte. Proporționat la statură. Înfățișare militărească. Om plăcut la vedere”.

La „Aptitudini cu privire la partea intelectuală a instrucțiunii ce posedă”, colonelul Cotescu nota: „Este capabil și inteligent. Absolvent al Școlii de la Bistrița. Se înstruiește continuu cu sârguință și folos”. Și celelalte note erau pe același nivel: „Are purtări corecte, fără viciuri. Este om cu demnitate și de curaj. Educație îngrijită. Se bucură de bună opinie în lume. Din fire este cam leneș”⁵⁹.

Totuși, concluzia comandantului său era clară: „Pôte fi primit la examenul de capacitate, căci însușește și cele alte cerinți ale legii de înaintare”⁶⁰.

Constantin C. Ollănescu s-a prezentat și în anul 1903 la examenul pentru obținerea gradului de maior, dar și de data aceasta nu a reușit⁶¹. Totuși notele date de către superiorii săi au fost bune pe durata întregului an. Comandantul Brigăzii 11 Infanterie, colonelul Culcer, îl nota la 2 octombrie 1903:

„Mă unesc cu notele de apreciere ale șefului de regiment. Gădesc că ar trebui să fie mai energic atât în comandă cât și în administrația companiei. Bun ofițer, se ocupă cu stăruință pentru a-și

⁵⁷ Ibidem, f. 17, 55.

⁵⁸ Ibidem, f. 16 verso, 55 verso.

⁵⁹ Ibidem, f. 55 verso.

⁶⁰ Ibidem, f. 57.

⁶¹ Ibidem, f. 18 verso, 59 verso.

completectă instrucția și a se ține la curent. Am credea că va deveni un bun oficer superior în cazul când va reuși la examenul de capacitate asupra căruia a trecut cu succes probele scriptice”⁶².

La 5 octombrie 1903, generalul Makarovici îl nota laudativ: „Bun oficer, în manevră a făcut dovadă de știință și capacitate. De va reuși la examen va fi un bun comandant de batalion. Din contra îl cunosc ca excelent instructor și chiar foarte energic, e drept că în ad^{tie} nu prea îi place”⁶³.

Colonelul Cotescu îl nota la 2 octombrie 1903: „Căpitanul progresează în felul de ași face serviciul. Compania sa este bine instruită. Cam neglijează partea Ad^{livă}. În manevră s'a condus foarte bine atât el cât și compania sa. Anul acesta pentru a 2-a oară este admis la examenul de capacitate și a reușit întâiul la proba preliminară.

Aceasta dovedește că a sporit mult capitalul său de cunoștințe militare. În corp a predat oficerilor cursul de artă militară cu competență și folos. Temele sale tactice le-a rezolvat bine. În regiment va fi un bun comandant de batalion dacă va trece complet proba de capacitate”⁶⁴.

Insuccesele sale în examenele pentru obținerea gradului de maior, regretate chiar și de către superiorii săi, l-au ambiționat pe Constantin C. Ollănescu, lucru evident care reiese din notele pe anul 1904.

Noul comandant al Regimentului Putna Nr. 10, locotenent - colonel Tarnoschi, scria despre el la 22 septembrie 1904:

„Comandă Compania 9 Teritorială și am constatat că e onest și se achită bine de îndatoriele sale. La front se pretează destul de bine, dar partea administrativă o cam neglijează și o lasă pe mâna Sergentului Major. Cu destulă energie și inițiativă. E de regretat că a căzut la toate examenele. Compania sa în concentrarea de primăvara a

---

⁶² Ibidem, f. 19, 60.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem, f. 17 verso.

*fost bine instruită. A luat parte la toate marșurile și micile manevre din acest an, ca comandant al Companiei 2-a și s'a condus în tot - d'auna în mod satisfăcător. A lucrat în tot - d'auna cu tact și cu pricepere”*⁶⁵. Generalul Macarovici, la 29 septembrie 1904, îl nota: „Este un soldat exemplar și se poate compta pe el. Este de regretat că nu a reușit la examen”⁶⁶.

În octombrie 1905, toți comandanții săi l-au susținut, prin notele acordate, să se prezinte din nou la examenul pentru gradul de maior.

Locotenent - colonelul Tarnoschi: „Continuă a fi un foarte bun Căpitan sub toate raporturile. Compania sa în tot dea una a fost cea mai bună din regiment.

În tot dea una și în toate împrejurările a dat dovadă de tact, pricepere și inteligență. În manevra de toamnă a avut comanda Batalionului de Miliții de care s'a achitat foarte bine. Solicită a fi admis a depune examen de Maior, drept ce îl merită cu prisosință”⁶⁷.

Colonelul Rașcu, comandantul Brigăzii 11 Infanterie: „Compania o conduce bine. Recruții Companiei sale au fost cei mai bine instruiți. La manevră s'a condus mulțumitor. Susțin propunerea Regimentului pentru a fi admis la examenul de Maior”⁶⁸.

Generalul Makarovici, comandantul Diviziei a 6-a: „Instructor prin eselență. Comandă cu tact și multă pricepere. Foarte bun oficer merită în totul bunele note ce are. Merită să-i se permită a se presenta la examen pentru gradul de maior”⁶⁹. Însuși comandantul Corpului 3 Armată, generalul Băicoianu consemna: „Mențin aprecierea șefului seu. Are dreptul a se presenta la examenul pentru gradul de Maior”⁷⁰.

---

⁶⁵ *Ibidem*, f. 19 verso, 60 verso.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 21, 62.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 21 verso, 62 verso.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 23, 64.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ *Ibidem*, f. 22 verso.

În noiembrie 1906, colonelul Rașcu îl nota astfel: „*Nu este aplicat la studiu, de aceea are și slabe cunoștințe militare. Este însă apt a-și instrui și conduce bine compania. Poate conduce și batalionul*”⁷¹.

În acel an, comandantul Regimentului Putna nr. 10, completa chestionarul – tip intitulat „*Notele și propunerile Comandantului de Corp (Care răspunde la toate punctele)*”, în care căpitanul Constantin C. Ollănescu era prezentat după cum urmează:

1) Aptitudini fizice. Înfățișare. Conformațiune. Ținută. Sănătate. Rezistență de campanie. Călăria. Trageri cu arme. Scris. Desen.

„1) *Bună. - Îngrijită. Anul acesta a fost puțin cam bolnav, de va progresa nu va putea face campanie. Călărește bine. Trage cu arma și sabia. -*”.

2) Facultăți intelectuale. Inteligență. Judecată. Bun - simț. Spirit de ordine. Temperament.

„2) *Inteligent. Posedă judecată. Are bunsimț și spirit de ordine. Temperament molatic*”.

3) Cultura generală. Școli și titluri civile. Știința limbei române. Cunoașterea de limbi străine.

„3) *Clasele generale și școala de la Bistrița.*

Limba română o cunoaște atât cât a învățat în scoalele ce a făcut. Vorbește bine limba franceză”.

4) Instrucțiunea militară. Cunoștințe militare generale. Școli și titluri militare. Instrucțiunea armii. Regulamentele armii. Rezolvirea de teme tactice și tehnice, pe hartă și pe teren. Studii comunicate în scris sau verbal. Aplicare la studiu.

„4) *Posedă generalități. Este absolvent al școlei de Sub - ofițeri. Instrucțiunea armii o cunoaște atât cât necesită gradul său. Cunoaște regulamentele.*

---

⁷¹ *Ibidem*, f. 66.

Pe timpul manevrelor nu şea condus unitatea în mod cu totul satisfăcător. Nu are nici un studiu. Nu caută a se instrui din care cauză a căzut ecsamen de câte ori s'a prezentat . - ”.

5) Aptitudini militare, în comandă pe teren.

Concepţiune. Voinţă. Hotărâre. Prevedere. Energie. Sânge rece: la marşuri şi manevre, eventual în campanie.

„5) Din modul cum şia condus unitatea în manevră reese că concepţia nu-i dezvoltată, nu pune toată voinţa în ecsecutarea serviciului.

Iniţiativa şi prevederile slabe, după cum şia condus unitatea. Nu are destulă energie. Sânge rece prea mult”.

6) Educaţiune militară. Disciplină, Ținută, Executarea ordinelor. Simţul datoriei. Bunăvoinţă. Rigoare. Tact. Spirit militar. Spirit de corp. Camaraderie. Calea de înaintare. Simţul onoarei. Curaj militar. Spirit de sacrificiu. Patriotism.

„6) Este disciplinat. Îngrijită. Esecută ordinele. Puşin dezvoltat. Nu am avut ocazie al vedea dacă are sau nu tact. Spirit de corp.

Mulţumitor. E bun camarad. Cred că a înaintat prin meritele sale până la acest grad. Are simţul datoriei. Cele alte calităţi nu am avut ocazie a le cunosce şi nici nu reese din memoriul său că a dat probe că le posedă. Sentiment patriotism are . - ”.

7) Facultăţi morale. Autoritate. Prestigiu. Seriositate. Sinceritate. Lealitate. Demnitate. Dreptate. Tărie de caracter. Curajul opiniunei. Sentiment de familie. Moralitate. Integritate. Modestie. Maniere. Conduită. Avere. Cumpătare. Pasiuni. Defecte.

„7) Are autoritate şi prestigiu. Asupra celor alte calităţi îl voi nota mai târziu când îl voi cunosce. Avere personală are. Pasiuni şi defecte nu le-am cunoscut”.

8) Îndeplinirea serviciului. Activitate. Valoarea unităţii comandate. Clasificarea ei la fie care fel de instrucţie, la marşuri şi manevre, la disciplină, la administraţie şi la starea sanitară. Conducerea şi instruirea oficerilor din unitate. Iubirea de soldat şi de cal. Grija de material. Prezenţa la serviciu.

„8) Nu desfășoară multă activitate. Din notele din anul trecut compania sa a fost bună la inspecție. La manevra și ecsercițiile din toamnă aceasta nu sa distins și a fost slab condusă mai cu seamă în ordinea risipită.

Nu are nici un oficer sub comandă. Cred că iubește soldatul. Din modul de îngrijire a unităței reese că nu pune destul interes. Din cauza bolei este nevoit a lipsi de la serviciu”.

9) Justificarea notelor. Fapte și documente. Pedepse sau recompense primite în cursul anului, precum și la concentrări și manevre.

„9) Nu a survenit nici un fapt mai important care să fie menționat și nici un document care să justifice activitatea, devotamentul sau zelul în serviciu. Nu a primit nici o recompensă și nici o pedeapsă în timpul acestui an militar”.

10) Relațiuni. Etate. Vechime în grad și în serviciu. Funcțiuni. Misiuni. Servicii speciale. Campanii. Acte de bravură. Decorațiuni. Examene trecute.

„10) Este de 40 ani. Vechimea în grad 11 ani. Are 27 ani de serviciu comptând și anii ca grad inferior. Comanda Compania 9 teritorială și ca cel mai vechiu căpitan din Regiment este destinat prin ordin de bătaie a mobilizări și ca comandant al batalionului de Miliție. Campanie nu a făcut și nici acte de bravură.

Decorațiuni are: Medalia de 25 ani de serviciu și Medalia Jubiliară. Sa prezentat în mai multe rânduri la ecsamenul de Maior dar nu a reușit”.

11) Propuneri. Propunerile anului trecut. Propunerile anului curent.

„11) Anul trecut a cerut a fi admis la ecsamenul de maior, însă la timp nu șea formulat cererea. Anul acesta de va voi să se presinte poate să fie admis, subsemnatul îl voiu obliga a se presenta”⁷².

---

⁷² Ibidem, f. 23 verso, 25, 66.

Până în anul 1906, Constantin C. Ollănescu fusese decorat cu Medalia Jubiliară Carol I ⁷³ (Înalt Decret nr. 5.384) și cu Medalia de 25 de ani de serviciu.

La 1 mai 1907, a demisionat din armată și prin Înaltul Decret nr. 2.503, la 10 mai 1907 a fost trecut în rezervă și repartizat la Regimentul Radu Negru nr. 28 ⁷⁴.

Constituția sa fizică nu l-a ajutat să se evidențieze mai mult în fața superiorilor săi, cu atât mai mult cu cât a primit sarcini care nu erau pe măsura pregătirii sale. Nici sănătatea sa nu a fost una care să-i permită să performeze mai mult în timpul cât a fost ofițer activ.

În „*Foie Personală de Sănătate*” sunt notate toate afecțiunile de care a suferit de-a lungul celor peste 25 de ani de activitate. După un banal herpis (herpes) care a necesitat șase zile de tratament în luna mai 1893 și o bronșită (bronșită) - trei zile în noiembrie 1898, au urmat o pneumonie (tratată timp de 40 de zile, începând cu 19 februarie 1899) și endocardită (45 de zile, începând cu 2 iulie 1899).

În 1900, căpitanul Constantin C. Ollănescu a avut concediu de boală 30 de zile în iulie și a suferit de curbătură febrilă [durere musculară provocată de boală sau de oboseală], care a necesitat tratament timp de șase zile, în octombrie.

În anul următor, s-au succedat: durere articulară, osteoperiartrită, curbătură febrilă, bronșită generalizată și lumbago ⁷⁵.

---

⁷³ **Medalia Jubiliară Carol I.** Pentru comemorarea jubileului de 40 de ani de domnie a regelui Carol I. S-a conferit tuturor funcționarilor Statului și județelor, civili și eclesiastici, aflători în funcțiune, precum și militarilor de orice grad din activitate, disponibilitate, rezervă și miliții, foștilor miniștri și parlamentari și pensionarilor de orice categorie. Ea este de bronz (38 mm), de formă ovală și are pe față efigia regelui, cu inscripția circulară: „*Carol I rege al României*”, iar pe revers, stema României și sub ea inscripția: 1866 – 1906. Panglica este roșie, cu o dungă neagră la mijloc, având de o parte și de alta, dungi albastre, galbene și albe. Medaliile destinate militarilor au pe revers, sub stema țării, inscripția: „*În amintirea anului al 40-lea al Căpităniei mele, 1866 – 1906*” (*Enciclopedia României*, vol. I, Statul, Imprimeria Națională, București, 1938, p. 92).

⁷⁴ A. M. R., Memorii Bătrâni. Căpitani, litera O, dosar crt. 59, f. 83.

Dacă anul 1902 l-a ferit de orice problemă de sănătate, cel următor a înregistrat: bronșită, nevralgie intercostală și amigdalită ⁷⁶.

Fișa personală de sănătate consemnează o congestie pulmonară în ianuarie 1906 ⁷⁷.

În septembrie 1908 „N-a făcut concentrarea la exercițiul de mobilizare din a. c. fiind dispensat” ⁷⁸, prin Ordinul de Zi nr. 944 ⁷⁹. Din anul 1909 și-a stabilit domiciliul în orașul Brăila ⁸⁰.

Un nou chestionar - tip completat de comandantul Regimentului Radu - Negru nr. 28, ne prezintă un Constantin C. Ollănescu astfel:

I. Aptitudini fizice: „1895 - 1909. Se prezintă bine. Ținuta îngrijită. Aspect fizic comun. Este debil și puțin rezistent. Dubios dacă va putea face campanie. Călărește bine. Practică scrima cu sabia. Trage bine cu armele. 1909. Nu a fost concentrat”.

II. Capacitate: „1895 - 1909. Inteligent, posedă judecată. Are bun simț. Are spirit de ordine. Are spirit de observare. Cultura generală căpătată în clasele gimnaziale și școala de la Bistrița. Cunoaște bine L. franceză. Posedă generalități. Instrucția armiei o cunoaște atât cât necesită gradul său. Cunoaște regulamentele. Nu se aplică la studiu, din care cauză a căzut la examenul de maior de trei ori. Nu s'a ocupat cu rezolvarea temelor tactice pe hartă și teren. Convorbiri militare, conferințe nu a avut. 1909. Nu a fost concentrat”.

III: Aptitudini militare (în conducerea trupelor pe teren): „1895 - 1909. Ochiul câmpului potrivit. Concepțiunea și inițiativa lasă de dorit după modul cum și-a condus unitatea. Prevedere slabă. Voința nu o are deajuns, asemenea stăruința. Lipsit de energia necesară. Temperament molatec. Compania comandată în exerciții manevre și lupte a fost condusă câte odată mai satisfăcător, altădată

---

⁷⁵ Ibidem, f. 42.

⁷⁶ Ibidem, f. 31.

⁷⁷ Ibidem, f. 30 verso, 73.

⁷⁸ Ibidem, f. 65 verso.

⁷⁹ Ibidem, f. 84.

⁸⁰ Ibidem.

slab, mai ales în ordinea risipită. Nu se afirmă nici un fapt doveditor în compania sa să fi fost condusă astfel încât să iasă la iveală o mai multă activitate.

1909. Nu a fost concentrat”.

IV. Educațiune militară: „1895 - 1909. Este disciplinat. Simțul datoriei puțin dezvoltat. Comandă pe inferiori cu autoritate. Este bun camarad. Are simțul onoarei. Curajul militar, curajul răspunderii, spirit militar și devotament urma să se noteze mai târziu (1906) însă, a eșit la pensie; dar se notează că din notele sale nu dă probe ca să aibă acele calități ale educațiunii militare. Nu s'a semnalat ceva anormal în ceea ce privește calea înaintărilor.

Demnitate și moralitate are. Integritate, nu e notat. Conduita bună.

1909. Nu a fost concentrat”⁸¹.

V. Îndeplinirea serviciului: „1895 - 1909. Activitatea sa a fost după împrejurări. Putere de muncă ar fi avut, dar nu o întrebuința. Unitatea comandată sub raportul educațiunii, instrucțiunii și disciplinei a fost binișor. Din modul cum își face serviciul nu pare a avea multă grijă de soldat și mai ales de material.

1909. Nu a fost concentrat”.

VI. Propuneri: „1909. Este ofițer de rezervă repartizat acestui corp în anul 1907. A fost concentrat în anul 1908 pentru mobilizare, însă, a fost dispensat. Nu s-a făcut nici o propunere pentru a fi înaintat la gradul de maior în rezervă”⁸².

În chestionarul - tip pe anul 1910, comandantul Regimentului Radu - Negru nr. 28, la capitolul VI „Caracterizare și propuneri” a notat: „1910. Nu a fost concentrat în acest an pentru manevre. Nu are nici o concentrare de când a trecut în rezervă (1907). Nu se face nici o propunere”⁸³.

⁸¹ *Ibidem*, f. 68.

⁸² *Ibidem*, f. 67 verso.

⁸³ *Ibidem*, f. 69 verso.

În „*Foaie Calificativă*” de la 1 noiembrie 1910 până la 31 octombrie 1911, colonelul Teodorescu a notat: „*Caracter demn. A comandat Compania II Sedentară. A condus instrucția practică a trupeii unui batalion, achitându-se bine și consciincios fiind provenit și din ofițeri activi*”⁸⁴.

La 1 ianuarie 1912, prin D. M. nr. 321, căpitanul în rezervă Constantin C. Ollănescu a fost repartizat la Regimentul Putna nr. 10.

Deși, în perioada 23 iunie - 31 iulie 1913, a fost mobilizat și a stat pe timpul campaniei la Partea Sedentară a Regimentului Putna nr. 10, Constantin C. Ollănescu a încercat din nou să avanseze la gradul de maior. La 5 iulie 1913, comandantul Diviziei a 6-a, generalul Makarovici, comunica Brigăzii II Infanterie, că a fost autorizat de Comitetul Inspectorilor Generali să se prezinte la examenul de capacitate pentru gradul de maior, în arma Infanterie⁸⁵.

În „*Foaie Calificativă*” pe timpul „*Mobilisării de la 23 Iunie la 1 Septembrie 1913*” sunt scrise numai aprecieri bune: „*Nu a avut nici o pedeapsă. Conduită ireproșabilă.*”

Corpu sănătos, vedere bună, mintea logică. Capacitatea pe deplin bună și aplică judicios principiile militare. - Aptitudini militare: activ, stăruitor, energic, just, exact, bun camarad și comandant”⁸⁶.

Anul 1913 i-a adus totuși o satisfacție: a fost decorat cu Medalia „*Avântul Țării*”⁸⁷ prin Înaltul Decret nr. 6.247 / 1913⁸⁸.

---

⁸⁴ *Ibidem*, f. 74 verso.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 55.

⁸⁶ *Ibidem*, f. 78.

⁸⁷ **Medalia „Avântul Țării”**. Conferită militarilor de orice grad, funcționarilor civili, precum și tuturor celor care au prestat un serviciu permanent pe lângă armată, în Campania din 1913 contra Bulgariei. Medalia este rotundă (35 mm), de metal alb oxidat și are o singură clasă. Pe față, reprezintă o acvilă cruciată și încoronată, ținând în gheara dreaptă spada, în cea stângă sceptrul. Pe pieptul acvilei este un medalion rotund, cu efigia regelui Carol I și cu inscripția: „*Carol I Rege al României*”; dedesubtul acvilei, o eșarfă cu deviza: „*Pace*”, iar pe marginea medaliei, inscripția: „*Înălțătorului avânt 1913*”. Reversul, reprezintă trecerea armatei române

Cu toate acestea, prin Adresa nr. 336 / 21 octombrie 1913, se comunica Ordinul Corpului III Armată nr. 1.073 și Adresa nr. 21 a președintelui Comisiei examinatoare prin care era făcut cunoscut că la proba decisivă a fost din nou respins⁸⁹.

La 1 iulie 1914, a fost repartizat la Regimentul 50 Infanterie. Nefiind concentrat, comandantul unității, locotenent - colonelul Chirițescu nu l-a putut nota pentru perioada 1 noiembrie 1913 - 31 octombrie 1914⁹⁰.

Modul în care și-a îndeplinit serviciul militar pe timpul mobilizării din anul 1913, nu a rămas fără urmări. Colonelul Teodorescu, comandantul Părții Sedentare a Regimentului Putna nr. 10 i-a întocmit, la 14 decembrie 1914, un „*Raport Special*” cu propunerea privitoare la înaintarea excepțională la gradul de maior în rezervă:

„N° 30

Raport Special

pentru

Propunerea la înaintare excepțională

a Căpitanului Ollănescu Constantin,

la gradul de maior în rezervă. -

Căpitanul Ollănescu Constantin ce am avut plăcerea a' l avea sub comandă la partea sedentară a Reg. Putna n° 10, este un oficer ce

---

peste Dunăre, pe un pod de vase și perspectiva Munților Balcani. Deasupra armatei, plutește o Victorie, ținând în mâna dreaptă o ramură de palmier, în stânga, o coroană de lauri. Pe marginea medaliei, inscripția circulară: „*Din Carpați peste Dunăre la Balcani*”. Toarta este formată din două ramuri de lauri. Panglica e albastru – violetă, cu câte o dungă de fire orizontale roșii și galbene pe margini (Legea publicată în Monitorul Oficial nr. 179 din 1913). În 1914, medalia s-a conferit și drapelelor regimentelor, bastimentelor de războiu și școlilor militare (*Enciclopedia României*, vol. I ..., p. 93).

⁸⁸ A. M. R., Memorii Bătrâni. Căpitani, litera O, dosar crt. 59, f. 58.

⁸⁹ *Ibidem*, f. 79.

⁹⁰ *Ibidem*, f. 70 verso.

sa distins în timpul mobilisării din anu 1913, atât prin calitățile de militar desăvârșit cât și prin serviciile aduse Regimentului. -

Însărcinat cu ad-ția și comanda Companiei a 2ª precum și cu privigherea mersului instrucțiunei militare a întregului batalion al căruia efectiv ajunsese sporit la peste 400 ómeni ai părței sedentare, le fu complectată instrucțiunea militară desăvârșită și ereau gata de a fi trimesi la partea activă tot cu acelaș entusiasm și grad de instrucție ca și a acelor plecași. Toate acestea sunt datorite Căpitanului Ollănescu Constantin ce a pus o bună voință patriotică prin activitatea sa la serviciu, prin stăruința sa pusă spre educațiunea militară și morală ce trebuie să o aibă omul de resboiu. -

Conduita sa irreproșabilă e de imitat pentru ori cari oficer. -

Căpitanul Ollănescu Constantin are o energie laudabilă și 'și păstrează atitudinea militară meritoasă și cu multă demnitate.

Cunoscând foarte bine regulamentele militare tactice și ad-tive în spiritul înțeles al cuvântului de distins oficer, fiind în rezervă provenit din activitate, are cum zic cunoscințe militare ândestulătoare pentru un oficer superior și apoi fiind și de un caracter logic și fiind și sănatos pe deplin ar putea fi prea bine luat în caz de mobilizare și pus a conduce un Batalion. -

Având în vedere deosebitele calități alle acestui oficer precum și serviciile reale adduse regimentului cu ocazia Mobilisării a anului 1913, subsemnatul are onoarea de a'l propune la gradul de Maior cu convingerea că Căpitanul Ollănescu Constantin avansat Maior va fi de un folos real armatei într'o viitoare mobilizare. - Astfel propun la înaintare excepțională Pentru gradul de Maior. -

Comandantul Părței Sedentare a Reg. Putna n° 10

Colonelu C. Teodorescu”⁹¹.

În fine, la 28 noiembrie 1915, a devenit ofiter superior, fiind înaintat la gradul de maior în rezervă și repartizat la Regimentul 52 Infanterie⁹².

---

⁹¹ *Ibidem*, f. 76 - 76 verso.

⁹² *Ibidem*, f. 72.

Anul 1916 i-a adus mai multe concentrări. Prima dintre ele a fost între 23 februarie și 6 martie, el fiind instructor. Următoarea, pe o perioadă de 30 de zile, a început la 1 mai (Ordinul Marelui Stat Major nr. 263 și Ordin de Zi nr. 67). La 6 iunie era din nou concentrat (Ordin de Zi nr. 350), ca din 15 august 1916 până la 30 aprilie 1918 să fie utilizat la Partea Sedentară a Regimentului 52 Infanterie (Înalt Decret nr. 2.784 și Ordin de Zi nr. 315). Modul exemplar de îndeplinire a serviciului său în funcția de comandant al Părții Sedentare i-a adus laude din partea șefilor săi și avansarea, la 1 septembrie 1917, la gradul de locotenent - colonel în rezervă ⁹³.

În „*Foaie Calificativă*” pentru perioada menționată: „*Lt. Col. de rez. Olănescu C^{tin} și-a îndeplinit serviciul de comandant al Reg. 52 Inf. P. S. în mod cu totul mulțumitor. La toate inspecțiunile ce am făcut l'am găsit bine, oamenii curați, bine îngrijiți sub toate raporturile*” ⁹⁴.

Pentru perioada 1 noiembrie 1920 - 31 octombrie 1921, comandantul Regimentului 51 / 52 Infanterie a notat:

„*În timpul campaniei a îndeplinit serviciul de Comandant al Părții sedentare a Regimentului 52 Infanterie. A fost avansat în acest grad [locotenent - colonel] în 1917.*”

Demobilizat la 31 Martie 1918. Nu a mai fost mobilizat nici concentrat. Nici nu s'a prezentat la examenul pentru gradul de Colonel în rezervă. Îl caracterizez << Bun în grad l oară >>” ⁹⁵. Același calificativ l-a primit în octombrie 1921 și din partea comandantului Brigăzii 26 / 36 Infanterie: „*Înaintat în gradul ce l are, la 1 Sept. 1917, fiind la partea sedentară a reg^{ului} 52 Inf^{terie}. în martie 1918 a fost demobilizat. - Pe front n'a fost și nici la vre-o călătorie n'a fost abonat. În aceste condițiuni fiind, nu se poate caracteriza de*

⁹³ *Ibidem*, f. 80.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 81.

⁹⁵ *Ibidem*, f. 81 verso - 82.

cât de << Bun în grad >>”⁹⁶. Și comandanții Diviziei 14 Infanterie și Corpului 3 Armată l-au notat cu același calificativ.

La 1 aprilie 1923, locotenent - colonelul în rezervă Constantin C. Ollănescu a fost trecut în retragere pentru limită de vârstă⁹⁷.

Constantin C. Ollănescu

Trăiește ultimii ani în București, unde a decedat în anul 1934, iar soția sa, trei ani mai târziu. A fost înmormântat la Cimitirul Bellu.

Constantin și Elena Ollănescu au avut patru copii: doi băieți și două fete. Primul urmaș s-a născut la 17 septembrie 1890 și a primit numele de Constantin Nicolai, dar nașul său la botez i-a dat numele Dumitru, numindu-se Constantin Nicolae Dumitru.

---

⁹⁶ *Ibidem.*

⁹⁷ *Ibidem*, f. 84 verso.

„Act de Naștere

Din anul una mie opt sute nouă zeci luna Septembrie ziua nouă spre zece ora trei p. m. act de născerea copilului Constantin Nicolae, de religie ortodoxă, de seks bărbătescu, născut eri dimineață la ora unu și jumătate în Focșani la casa părinților din strada Emigratului culorea Galbenă acest oraș Focșani, fiu a D^{lui} Locotenent C. Olănescu etatea două zeci și nouă ani profesia militar și a D^{ei} Elena C. Olănescu etatea două zeci și unu ani profesia casnică domiciliați în Focșani după declarația făcută de tatăl care ne a înfățișat copilul. Întăiul martor George Gâță etatea patru zeci și șase ani profesia proprietar și al doilea Teoharie Ștefănescu etatea cinci zeci și trei ani profesia funcționar domiciliați în Focșani care au subscris acest act după ce li sau cetit împreună cu noi și cu declarantele. - Constatat dupe lege de noi N. Bene oficerul stării civile comunei Focșani”.

„Pe baza cererii tatălui înreg. la Nr. 563 / 97 și pe temeiul art. 55 C. C. se face mențiune, că pe lângă numele Constantin Nicolai

Declarat la naștere, când s'a dresat acest act, nașul său la botez, ia dat numele Dumitru, Numindu se acum Constantin - Nicolai - Dumitru.

Oficier, Ion C. Florescu”⁹⁸.

Elena, Dumitru și Constantin
C. Ollănescu (1893)

⁹⁸ S. J. A. N. Vn., Registru Stării Civile Pentru Născuți pe anul 1890, dosar nr. 224 / 1890, act. nr. 501, f. 61.

Extract

Un registru al actelor de naștere pe anul 1890.

1581

Act de naissance

[illegible]

10, Lexington, E. Hancock

London, E. L.

Agitation of Bone

Normanica

Oficiul stărilor civile comunei Teșani;
la conformarea registrului astăzi șapte februarie
anul noua mii nouă sute patruzeci și cinci
mii în N. 485/204.

David Levan

<http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

P. has a course to be "as a part of the treatment of the disease."
"The course of the disease is favourable - effective treatment is to be
"given in the form of a tonic, and the patient is to be kept in a
"state of rest, and the diet is to be such as to be most beneficial."
"The patient is to be kept in a state of rest, and the diet is to be
"such as to be most beneficial."

Constantin Nicolae Dumitru a absolvit Facultatea de Drept la Iași și a fost avocat până în anul 1947, când nu i s-a mai permis să-și practice profesia, pentru că a refuzat să devină membru al Partidului Comunist. A fost căsătorit cu Lilly, fiica primarului general al Capitalei, Dem. I. Dobrescu⁹⁹.

Dumitru C. Ollănescu (1930)

⁹⁹ **Dem I. Dobrescu** (1869 - 1948). Numele complet: Demetru Ion Dobrescu. Primar al Bucureștilor între februarie 1929 - 18 ianuarie 1934. Mandatul său a fost punctul de plecare al procesului de modernizare al Bucureștilor. A construit străzi drepte, le-a îndreptat și le-a lărgit pe cele strâmte, a construit piețe largi. A construit Muzeul Comunal pentru salvarea vestigiilor trecutului. A făcut primele ștranduri cu apă pentru adulți și ștranduri de nisip pentru copii. A amenajat Parcurile Snagov și Băneasa, a înfrumusețat Cișmigiul și a deschis „câmpuri comunale” de sport. A instalat fântâni publice la toate colțurile străzilor. A plantat copaci și le-a amintit oamenilor că viața unui pom seamănă cu viața unui om. A impus o administrație „caldă, inimoasă”, în locul celei reci de dinainte. A deschis cantine comunale (la care se dau gratuit lapte și untură de pește). Pentru prima dată, în timpul marilor geruri, Primăria se îngrijește de *mangale* publice, cazane cu cărbuni la căldura cărora să se adune toți cei pe care frigul îi prinde pe străzi. O noutate sunt și ceainăriile și adăposturile gratuite pentru iarnă, destinate oamenilor fără casă, cantinele pentru săraci și muncitori și identificarea familiilor sărace care să primească ajutor de la Primărie, primele restaurante și hoteluri *pentru intelectuali*. Tot Primăria deschide, pe spetezele ei, o maternitate. În timpul său se inaugurează *Săptămâna cărții* și în timpul urmașului său, Al. G. Donescu, *Luna Bucureștilor*, o manifestare internațională în timpul căreia vedeta principală este Capitala. Tot lui Dobrescu i se datorează amenajarea Dâmboviței, pe atunci focar de infecții și acoperirea ei între Calea Victoriei și Podul Șerban Vodă, lucrări de canalizare la periferie, toalete publice, Halele Centrale Obor și proiectul metroului (Ioana Pârvolescu, *Întoarcere în Bucureștiul Interbelic*, Editura Humanitas, București, 2003, p. 211 – 217).

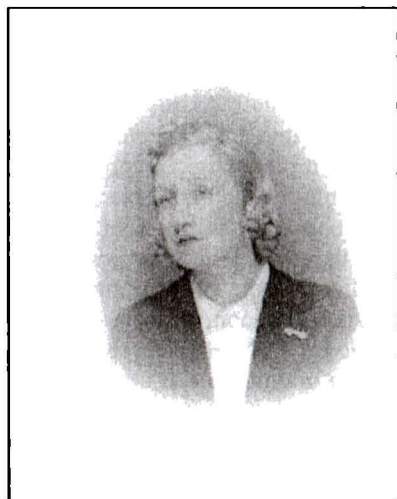
După divorț, s-a recăsătorit, la 16 iunie 1932, cu fiica avocatului Take Policrat, Camelia Isabela.

Socrul său se trăgea dintr-o familie de greci, care, la a doua generație, au devenit români. Era un om deosebit de capabil, autor al mai multor lucrări, printre care „*Legislația Muncei*”. S-a numărat printre cei zece juriști care au lucrat la redactarea Constituției din 1923. Camelia Isabela a absolvit Facultatea de Drept, dar avea și studii de arheologie egipteană la Paris. Avea două surori și un frate, Rene Radu Policrat.

Dumitru (Tică) și Camelia Isabela au avut un singur fiu: Barbu, născut la 9 octombrie 1934.

Dumitru, Camelia – Isabela și
Barbu Ollănescu (1939)

Camelia Isabela Ollănescu
(născută Policrat)

Barbu Ollănescu a urmat Școala Franceză, apoi Liceul Francez din București până la vârsta de 14 ani, iar după desființarea acestuia, a fost elev la Liceul Clasic Mixt.

Între anii 1952 – 1960 s-a numărat printre cei mai buni scrimeri (florețiști) din țară, ajungând component al lotului național. Sportul nu l-a împiedicat să absolve Politehnica în 1959. Necazurile nu au ocolit familia, începând cu primăvara anului 1948, când Rene Radu Policrat a fost implicat în procesul intentat lotului Horia Măcellariu. Familia a reușit să-l ascundă până în anul 1960, când au fost arestați 80 de oameni și, după un an de cercetări, condamnați: Rene Radu Policrat – 18 ani, Anișoara Rusescu, strănepoata mitropolitului primat Nifon, viitoarea sa soție – 10 ani, Camelia Isabela – 10 ani, Dumitru – cinci ani, Cecilia (Cecile) sora Cameliei – 10 ani, Barbu – trei ani. După ispășirea celor trei ani de detenție, Barbu Ollănescu a fost eliberat în octombrie 1963, iar ceilalți au fost eliberați în 1964, odată cu grațierea colectivă acordată celor 2.920 de deținuți politici condamnați de regimul comunist, sub acuzațiile de „*uneltire contra ordinii sociale, trădare, spionaj*”, de către Gheorghiu – Dej, prin Decretele Consiliului de Stat din 9 aprilie și 24 iulie (alți 3.244 de condamnați, dintre care 3.205 deținuți politici pentru infracțiuni „*contra securității statului*”) ¹⁰⁰.

Dumitru (Tică) Ollănescu a încetat din viață la 14 ianuarie 1977, în București, iar Camelia Isabela, la 24 octombrie 1995, în Germania.

Inginerul Barbu Ollănescu s-a căsătorit cu Renate Orendi, născută în Brașov, cei doi plecând în Germania, în 1977. Au împreună doi băieți: Marc Ștefan (născut în 1967, căsătorit cu Chantal Sylvestre - Panthet) și Dominic (născut în 1970), ultimul căsătorit cu Lucretzia Simon. Au un băiat (Eric Sebastian, născut în 2003) și o fată (Astra Laetitia Morgan, născută în 2006).

¹⁰⁰ Dinu C. Giurescu (coord.), *op. cit.*, p. 576 – 577.

Alt fiu al cuplului Elena și Constantin C. Ollănescu a fost Ioan, care a urmat cariera militară. S-a născut în ziua de 23 septembrie 1891¹⁰¹. A încetat din viață în București, la 17 mai 1941.

Ioan (Ionel) și Dumitru (Tică)
C. Ollănescu

Ioan (Ionel) Ollănescu
(1891 – 1941)

---

¹⁰¹ „Act de Naștere

*Din anul una mie opt sute nouă zeci și unu luna Septembrie zioa două zeci și cinci ora unsprezece dimineața. - Act de naștere a **Ioan** religia ortodocsă de secs bărbătescu; născut alaltăeri la douăzeci și două Septembrie curent ora șapte și trei sferturi a. m. în Casa părinților sei din strada emigratu Colorea galbină fiu legitim al **Dlui** Locotinent Constantin Olănescu etatea trei zeci ani profesia militar și a **D^{ei}** Elena Olănescu etatea două zeci și doi ani profesia menaju Casei domiciliati în Focșani dupa declarația făcută de tatăl care nea însăfoșat Copilul. - Întăiul martur Capitan Theoharie Ștefănescu etatea cinci zeci și cinci ani și al doilea I. Gheorghiu etatea patruzeci și șase ani ambii de profesie funcționari domiciliati în Focșani, Care ai subscris presentul act după ce li s'a citit împreună cu noi și cu declarantele. -*

Constatat după lege de noi Ilie I. Murad Oficierul stărei civile Comuni Focșani” (S. J. A. N. Vn., Registru Starei Civile Pentru Născuți pe anul 1891, dosar nr. 233 / 1891, act. nr. 517, f. 66 verso).

Cea mai mare dintre fete, Maria, s-a născut la Focșani, în ziua de 6 ianuarie 1893 ¹⁰². A fost căsătorită cu Radu Portocală ¹⁰³. A decedat la Atena, la 7 septembrie 1979.

¹⁰² „Act de Naștere

Din anul una mie optu sute nouă zeci și trei luna Ianuarie, Ziua optu ora zece dimineața. - Act de nașterea copilei Maria religiunea ortodoxă de secul femeescu, născută Alaltaeri în casa părinților săi din Focșani strada Sff. Spiridon din Tăbăcari culărea roșie, fică legitimă a D^l Locot. Constantin C. Olănescu etatea Trei Zeci și unu ani profesiea Militar și a D^{ei} Elena Olănescu etatea Două Zeci și Trei ani profesiea Menajeră, domiciliu în Focșani. După declarația făcută de tatăl care nea în fășoșat copila. - Întăiul martur Dl. Căpitan Th. Ștefănescu etatea cinci zeci și cinci ani profesiea funcționar și al doilea Dl. Locot. P. Pastie etatea a două Zeci și optu ani profesiea Militar, ambii domiciliu în Focșani, care au subscris prezentul act după ce li sa citit împreună cu noi și cu declarantele. - Constatat după lege de noi Lascăr Zamfirescu delegatul Primarului și Oficier Stărei Civile comunei Focșani” (S. J. A. N. Vn., Registru Starei Civile Pentru Născuți pe anul 1893, dosar nr. 251 / 1893, act. nr. 26, f. 35 verso).

¹⁰³ **Radu Portocală** (12 august 1888, Brăila - 13 aprilie 1952 , închisoarea Sighet) avocat, om politic liberal, primar al Brăilei, deputat, senator, ministru. A absolvit Liceul „Nicolae Bălcescu” din Brăila 1907. A studiat Dreptul și Filozofia la Universitatea din București. Președinte al Uniunii Studenților Români. A organizat, împreună cu omologul său de la Iași, primul Congres al studenților români de pretutindeni, la care au fost prezenți și numeroși studenți români de la Universitățile din Chișinău , Cernăuți și Viena – 1909. A făcut Campania din 1913. S-a căsătorit cu Maria Margareta Ollănescu în anul 1914. A participat la Războiul de Reîntregire a Neamului în cadrul Regimentului 3 Artilerie 1916 - 1918. S-a înscris în Baroul din Brăila în 1911 și a fost decan al acestuia între anii 1925 - 1928. În 1939 a fost numit Decan onorific pe viață al Baroului Brăila. Primar al Brăilei 1922 - 1925. Deputat și senator în mai multe legislaturi. Membru în trei guverne liberale conduse de Gheorghe Tătărescu: subsecretar de Stat la Ministerul de Interne (19 noiembrie – 28 decembrie 1937, 24 noiembrie 1939 – 10 mai 1940 și ministru secretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri (11 mai – 28 iunie 1940). S-a retras din viața politică în vara anului 1940. A asigurat o parte din legăturile dintre regele Mihai și partidele politice, în vederea pregătirii acțiunii din 23 august 1944. Președinte de onoare al Organizației Brăila a Partidului Național Liberal. A refuzat de două ori postul de ministru de Finanțe 1945 - 1948. Arestat prima oară în 1948 , este deținut 9 luni la

138

Cel mai mic dintre copii a fost Elena (Linica), născută la 29 martie 1894 ¹⁰⁴ și decedată la 26 mai 1969. A fost căsătorită cu Traian Pârnu , director general în Ministerul Lucrărilor Publice.

Viața lui Constantin C. Ollănescu rămâne o expresivă mărturie a unui anumit aspect de conștiință colectivă care a dominat societatea românească în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și primele decenii ale secolului al XX-lea rezultat al făuririi și consolidării statului român modern de până la împlinirea idealului de unitate națională.

Atunci entuziasmul reușitelor anilor 1859 – 1866 și 1877 – 1885 s-a regăsit, ca ecou, în conștiința tinerilor aparținând păturilor mijlocii și mai înstărite , în dorința de a îmbrățișa profesiunile de care țara avea cea mai mare nevoie.

Și, pe prim plan, se afla cariera militară. Chiar dacă, unele trăsături psihice, fizice și morale, unele înclinații spre un alt mod de a percepe viața nu erau în deplină concordanță cu cerințele și caracteristicile unei cariere militare, unii tineri au îmbrățișat-o cu stăruință, eforturi și renunțări.

---

¹⁰⁴ „Act de Naștere

*Din anul una mie optu sute nouă zeci și patru luna Martie ziua Trei Zeci și una ora trei post - meridiane. Act de naștere al copilei **Elena** religiea ortodocsă de secs femeescu născută alaltaeri Dimineatza în cassa părințiloru sêi din acest orașu strada Șontzû culôrea galbenă. - fiică a Dlui Locotent C. Olănescu etatea Trei Zeci și doi ani profesiea Militar și a D^{ei} Elena C. Olănescu etatea Două Zeci și cinci ani fără profesie Domicilieați în focșani; După declarația făcută de tatăl care nea înfășoșat copila. Întăiul martor D^{lu} Al. Iurașcu etatea Trei zeci și doi ani profesiea proprietar și al doilea martor D^{lu} I. Ionescu etatea patru zeci și doi ani (ambii), profesiea funcționar, ambii domiciliuați în focșani care au subscris acest act după ce li sa citit împreună cu noi și cu declarantele.*

Constatat după lege de noi Costică D. Negoită delegatul primarului și officier stărei Comunei Focșani” (S. J. A. N. Vn., Registru Starei Civile Pentru Născuți pe anul 1894, dosar nr. 261 / 1894, act. nr. 205, f. 105).

Constantin C. Ollănescu este un exemplu grăitor. Cu multă silință, cu o încăpățănare care uimește, an de an a progresat , a urcat, treaptă cu treaptă, în ierarhia militară , „*prin meritele sale*”, dovedind „*concepție, voință, prevedere, energie, autoritate, simț al datoriei, patriotism*”.

Chiar dacă era ginerele atotputernicului om politic Nicolae Săveanu, obținerea gradului de ofițer superior nu a avut nicio legătură cu relația de familie, ci s-a datorat exclusiv meritelor sale.

Împreună cu înaintașii săi, cu urmașii săi, într-o înmănunchere armonioasă și reprezentativă, viața lui Constantin C. Ollănescu completează una din imaginile reale, specifice ale societății focșănene de la cumpăna secolelor al XIX - lea și al XX - lea.

* *

*

Reîntoarcerea la origini, călătoria în timp, într-un spațiu geografic și uman, care-ți aparține în parte, când simți că în fibra ființei tale vibrează încă o undă din energia generațiilor de dinainte, hrănindu-ți cugetul și simțirea cu clipe de mândrie, dătătoare de puterea de a străbate prezentul se îngemănează într-un gest care onorează și conferă personalității luminozitate prin strădanie, recunoștință, datorie și continuitate pe suișul timpului.

Astfel am înțeles gestul domnului Barbu Ollănescu – Orendi, oferindu-ne date, mărturii, documente legate de viața lui Constantin C. Ollănescu.

Mai mult, când personalitatea a aparținut unei familii cu rădăcini adânci în solul vrâncean, părtașă prin faptă și cuget la viața comunității focșănene de altădată, gestul înseamnă și o contribuție la redescoperirea și rescrierea unor pagini de istorie locală.

Astfel, mulțumirile mele i le adresez, pe de o parte, de pe poziția cercetătorului, pe de alta, dintr-un sincer și firesc simțământ de admirație și prețuire a reîntoarcerii Domniei Sale la rădăcini.

JUDEȚUL PUTNA ȘI CADRILATERUL (1939 – 1946). ASPECTE DE ORDIN DEMOGRAFIC ȘI ECONOMIC

**Gheorghe Miron
Ionuț Iliescu**

Problematica internă și externă a României moderne de la cumpăna veacurilor al XIX-lea și al XX-lea, având un rol și o poziție din ce în ce mai conturate în spațiul politic european, prefigura din ce în ce mai vizibil apropierea mult râvnitului moment al desăvârșirii unității statale și naționale.

În primele decenii ale veacului XX, România, îndeosebi politica sa externă, în strânsă determinare cu interesele-i vitale, a fost nevoită, cu o uimitoare abilitate și realism, cu o perspectivă a viitorului bine conturată, să se adapteze și, apoi, să beneficieze de realitățile politice europene, de jocul intereselor marilor imperii aflate în agonie.

Rezultatul a fost pe măsura eforturilor: România a ajuns un factor important de stabilitate în sud - estul Europei, o voce de ascultat, un aliat dorit de ambele forțe politice ale timpului și car vizau supremația pe continent.

În acest context s-au desfășurat evenimentele anilor 1900 - 1913 și apoi ale anilor 1914 - 1918, anii Primului Război Mondial și, implicit, ai Războiului de Întregire a Neamului și de făurire a României Mari, pe fundamentul dreptului multisecular al nașterii și evoluției istorice ale națiunii române.

Dar, după numai două decenii, tihna reconstrucției, consolidării și dezvoltării economico - sociale și culturale a fost întreruptă dramatic de evenimentele politico - militare ale anilor 1939 - 1945, anii celui de-Al Doilea Război Mondial.

Din nou, România avea să fie părtașă și să suporte consecințele jocului de interese al Marilor Puteri, determinant în alinierea sa de o parte sau alta a taberelor, atitudine izvorâtă din nevoia stringentă de apărare și salvagardare a ceea ce se împlinise între anii 1916 - 1939.

Între 26 iunie și 7 septembrie 1940, România Mare avea să dispară, Uniunea Sovietică, Ungaria și Bulgaria ocupând succesiv Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța, nord – vestul Transilvaniei și, respectiv, sudul Dobrogei.

Înconjurată de vecini care, cu excepția Iugoslaviei, aveau toți motive de nemulțumire, România avea de ales între Hitler și Stalin, în speranța că se va mai putea salva ceva din ce putea fi salvat și l-a ales pe primul, care, în viziunea oamenilor politici de la București, era singurul care îi putea ține pe sovietici în afara granițelor țării ¹.

La 1 iulie 1940, la câteva zile după ce rușii au luat Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța, Carol al II – lea a renunțat la garanțiile anglo – franceze, care existau doar nominal, și a numit un nou guvern, provizoriu, care îl includea și pe Horia Sima, succesorul lui Corneliu Zelea Codreanu.

În ziua în care a preluat puterea, noul guvern condus de Ion Gîrțu și-a declarat dorința de a adera la Axa Roma – Berlin și la 11 iulie 1940 el a anunțat retragerea României din Liga Națiunilor. Tot acum, Carol al II – lea a cerut Germaniei să garanteze frontierele existente ale României și să trimită la București o Misiune Militară, cu scopul de a stabili o cooperare strânsă între armatele celor două țări.

Însă, la 15 iulie 1940, Hitler a răspuns că va putea analiza aceste cereri numai după ce vor fi rezolvate divergențele teritoriale cu Ungaria și Bulgaria ².

---

¹ Stevan Pavlowitch, *Istoria Balcanilor. 1804 – 1945*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 289.

² Keith Hitchins, *România, 1866 – 1947*, Editura Humanitas, București, 1998, p. 441 – 442.

Sudul Dobrogei sau Cadrilaterul, așa cum era cunoscut acest teritoriu, fusese obținut de România după cel de-al doilea Război Balcanic, prin Tratatul de la București, din 23 iulie / 10 august 1913. După Primul Război Mondial, prin Tratatul de la Neuilly – sur – Seine din 27 noiembrie 1919, a rămas în componența României. Statele învinse, din interes propriu sau din solidaritate, au considerat că problema revizuirii tratatelor de pace este una esențială, punând bazele mișcărilor iredentiste și revizioniste.

În perioada interbelică, relațiile româno – bulgare au fost reci, lipsite de consistență politică și economică, datorită reticenței guvernelor de la Sofia care vedeau în România un dușman ³.

Revizionismul bulgar, exprimat prin mijloace diplomatice, a câștigat treptat, teren, în defavoarea României. Mai mult, Germania și Rusia Sovietică au încurajat revizionismul maghiar și bulgar, dându-și mâna în privința revizuirii sau anulării tratatelor încheiate după Primul Război Mondial.

Problema diferendului teritorial româno – bulgar a fost adusă în atenția Germaniei la 27 iunie 1940, în plină criză româno – sovietică, de către ministrul Bulgariei la Berlin, generalul Părvan Draganov, însă a fost sfătuit să mai aștepte și să nu profite de actuala criză pentru a-și satisface propriile revendicări.

După ce Germania a transmis Bucureștiului că nu poate uita că Ungaria și Bulgaria au fost aliații ei în trecut, iar la 15 iulie 1940, într-o scrisoare care era un adevărat rechizitoriu la adresa politicii României față de Germania, Hitler a arătat clar regelui Carol al II – lea că nu va exista nicio colaborare atât timp cât noi nu ne rezolvăm disputele teritoriale cu vecinii.

La 26 iulie 1940, Ion Gigurtu și Mihail Manoilescu, aflați într-o vizită în Germania, au remis lui Hitler o scrisoare din partea regelui Carol al II – lea, în care România își dădea acordul cu privire la începerea negocierilor cu Ungaria și Bulgaria. A doua zi, la

---

³ Ion Crînguș, Ion Giurcă, *Cedarea și evacuarea Cadrilaterului în anul 1940*, Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2010, p. 46.

Berchtesgaden, Hitler asigura delegația bulgară că vor primi Cadrilaterul ⁴.

Cu Rusia Sovietică ajunsă la Gurile Dunării, asediată de pretențiile teritoriale maghiare și bulgare, sprijinite de Germania nazistă și Uniunea Sovietică, România a fost nevoită să cedeze.

Tratatul româno – bulgar în privința Cadrilaterului, ce s-au desfășurat la Craiova între 19 august – 7 septembrie 1940, respectiv cu Ungaria la Turnu – Severin, între 16 și 24 august 1940, au fost finalizate, primele prin încheierea unui tratat semnat de cele două părți, iar cele cu Ungaria întrerupte, din cauza neînțelegerilor, ceea ce a dus la tranșarea problemei de către Germania și Italia, prin Dictatul de la Viena din 30 august 1940.

Înainte de tratativele de la Craiova, la 31 iulie 1940, Wilhem Fabricius, ministrul Germaniei la București, i-a transmis ministrului român de Externe, Mihail Manoilescu, că Hitler socotea că retrocedarea sudului Dobrogei, inclusiv cu Silistra și Balcicul, era o soluție loială și dreaptă, care trebuia acceptată ⁵.

A doua zi, guvernul român l-a trimis la Sofia pe Victor Cădere ⁶, ambasadorul României la Belgrad, pentru a prezenta bulgarilor punctul de vedere român: acceptarea cedării Cadrilaterului, dar cu păstrarea Silistrei și Balcicului, cu o suprafață de 2.000 km pătrați.

Înconjurată de Germania și Italia, partea bulgară s-a dovedit intransigentă în privința teritoriului ce urma a-i fi cedat, mai mult, ministrul de Externe bulgar, Ivan Popov, a refuzat invitația lui Grigore Gafencu de a se întâlni și discuta.

---

⁴ *Ibidem*, p. 52 – 53.

⁵ Dr. Alesandru Dușu, Maia Ignat, 1940 *Drama României. Rapt și umilință*, Editura Universal Dalsi, București, 2000, p. 168.

⁶ **Victor Cădere** (1891 – 1980). Ministru plenipotențiar la Varșovia (1 mai 1932 – 15 septembrie 1935), Belgrad (1 noiembrie 1936 – 25 noiembrie 1940) și Lisabona (15 decembrie 1941 – 1 septembrie 1944).

O ultimă încercare, în privința păstrării Silistrei și Balcicului, a fost făcută de Mihail Manoilescu la 16 august 1940, fără succes însă ⁷.

Astfel, tratativele desfășurate la Palatul Rezidenței Regale din Craiova au debutat într-o stare generală de tensiune, generată mai ales de refuzul bulgarilor de a lăsa Silistra și Balcicul românilor.

Delegațiile celor două state care urmau să înceapă tratativele de la Craiova erau conduse de către Alexandru Crețianu, ministru plenipotențiar, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Străine și Svetoslav Pomenov, ministru plenipotențiar. Pe lângă aceștia, se aflau consilieri tehnici, experți și secretariatul general.

La începutul tratativelor de la Craiova, Alexandru Crețianu a prezentat un istoric al negocierilor preliminare desfășurate la Sofia și București, iar șeful delegației bulgare a evocat pe scurt problema Cadrilaterului în relațiile dintre cele două țări. În seara de 19 august 1940, reprezentantul Bulgariei a propus ca documentul să fie redactat ca un tratat de prietenie, în trei puncte, care să cuprindă: clauza de prietenie, descrierea traseului noii frontiere și comisia însărcinată să reglementeze chestiunile legate de noua frontieră.

Cum partea bulgară s-a dovedit intransigentă în privința păstrării de către România a Silistrei și Balcicului, Alexandru Crețianu a respins propunerea privind clauza de amicitie. Problema evacuării Cadrilaterului și a schimbului de populație între cele două țări a generat discuții aprinse între cele două delegații. În timp ce partea bulgară a solicitat evacuarea Cadrilaterului în zece zile, românii au respins această propunere, cedând, în schimb, un răgaz de trei luni, care ar fi permis evacuarea metodică a celor ce urmau să plece din teritoriul cedat ⁸.

Trebuie precizat faptul că schimbul de populație era o problemă pentru ambele părți, dar mai ales pentru România, care deja se confrunta cu un exod al populației din Basarabia și Bucovina, iar

---

⁷ Ion Crînguș, Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 59 – 60.

⁸ *Ibidem*, p. 64.

asigurarea locuințelor pentru atâtea persoane era un lucru aproape imposibil, mai ales că se prefigura și problema Transilvaniei.

După mai multe tratative cu privire la timpul acordat pentru evacuarea României și la despăgubirile pe care aceasta urma să le primească pentru pierderile materiale din Cadrilater, după Dictatul de la Viena din 30 august 1940, șeful delegației bulgare a solicitat ca evacuarea Cadrilaterului să se încheie odată cu cea a teritoriului cedat Ungariei, la 13 septembrie 1940, bulgarii oferind și suma de un miliard de lei drept despăgubire.

În cele din urmă, s-a convenit ca autoritățile civile bulgare să intre în Cadrilater la 15 septembrie 1940, evacuarea să se execute între 20 – 30 septembrie 1940, iar despăgubirile pe care partea bulgară trebuia să le achite au fost stabilite la un miliard de lei.

Tratativele de la Craiova, redactarea și semnarea documentelor au durat 20 de zile, timp în care fiecare parte a încercat să-și impună punctul de vedere. Partea română s-a aflat tot timpul sub presiunea tratativelor cu Ungaria de la Turnu – Severin și a Dictatului de la Viena ⁹.

Părțile au convenit ca schimbul de populație să se efectueze în decurs de trei luni de zile, iar persoanele care erau implicate în schimbul de populație pierdeau cetățenia română sau bulgară, după caz. Proprietățile imobiliare ale acestor persoane erau considerate bunuri abandonate și intrau în proprietatea statelor semnatare.

Persoanele care făceau obiectul schimbului de populație păstrau proprietatea asupra bunurilor lor mobile, iar o Comisie Mixtă româno – bulgară avea sarcina de a soluționa toate contestațiile populației în legătură cu evacuarea bunurilor ¹⁰.

Tratatul de la Craiova din 7 septembrie 1940 pune capăt unui diferend teritorial care dura de peste 27 de ani și a fost încheiat în contextul presiunilor la care a fost supusă România începând cu toamna anului 1939 odată cu încheierea Pactului Ribbentrop –

---

⁹ *Ibidem*, p. 68 - 69.

¹⁰ *Ibidem*, p. 72.

Molotov. Tratatul a fost primul document juridic internațional ratificat de către Ion Antonescu în calitate de Conducător al Statului român, la 10 septembrie 1940.

Ca un preambul la cedările teritoriale din vara anului 1940, Adresa înaintată, în regim de confidențialitate, de către Inspectoratul Regional de Poliție „*Dunărea de Jos*” din Galați, la 30 decembrie 1939, Poliției Orașului Focșani, făcea referire indirectă și la Cadrilater: „*Direcțiunea Generală a Poliției ne face cunoscut că Ministerul Propagandei Naționale a hotărât împiedicarea răspândirii în țară a calendarului pe anul 1940, întocmit de Sinodul bulgar în colaborare cu Direcțiunea Propagandei din Sofia, întrucât conține texte iredentiste față de România și Turcia.*

Acest calendar ar urma să fie introdus în 100.000 exemplare prin intermediul legației bulgare din București și apoi răspândit printre populația minoritară bulgară. Față de cele de mai sus, avem onoare a vă ruga să luați măsuri pentru exercitarea unui control riguros a tuturor coletelor poștale, destinate populației bulgare, din circumscripția dvs., pentru a se împiedica răspândirea acestui calendar”¹¹.

Comunicând această Adresă și Oficiului P.T.T. Focșani, la 9 ianuarie 1940, Poliția Orașului Focșani adăuga: „*Totodată, în interesul prevenirii oricărei acțiuni de propagandă instigatoare pe teritoriul țării noastre ce s-ar înscena prin trimiterea în țară a broșurilor și imprimatelor cu conținut de ațăfare a vreuneia din statele beligerante, în conformitate cu ordinele în vigoare, vă rugăm să binevoiți a dispune ca în colaborare cu organele noastre să se controleze conținutul acestor trimiteri înainte de distribuire pentru a se putea opri de la destinație acelea care au un conținut de ațăfare împotriva vreuneia din statele beligerante.*

În acest scop din partea noastră delegăm pe agenții Vasiliu Ștefan și Ionașcu Stelian, cărora vă rugăm a le încredința

---

¹¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Poliția Orașului Focșani, dosar nr. 23 / 1940, f. 3.

corespondența sosită din străinătate pe aceia care pare suspectă pentru a se verifica de noi, iar după verificare, aceia care are un conținut fără importanță se va restitui.

De la caz la caz, când sunt colecte de verificat, vă rugăm a ne încunoștiința pentru ca acestea să fie verificate împreună cu Dv. de Dl șef al Biroului de Siguranță sau subalternul Dsale”¹².

În baza Ordinului nr. 783 din 24 august 1940 al Ministerului de Interne, Prefectura Județului Putna a întocmit o situație referitoare la bulgarii din județul Putna și care, cel puțin teoretic, puteau produce tulburări în ceea ce privește soarta Cadrilaterului:

- „1. Adjud – 16 gospodării, 6 case de locuit*
- 2. Burcioaia – 2 gospodării, 2 case de locuit – 8 pogoane și 6 prăjini loc arabil, ½ pogan siliște*
- 3. Câmpineanca – o gospodărie, o casă de locuit*
- 4. Focșani – 15 gospodării, o casă de locuit*
- 5. Ivănceși – 2 gospodării, 2 case de locuit, 6 prăjini loc arabil*
- 6. Mărășești – 2 gospodării, 1 casă de locuit*
- 7. Păunești – 3 gospodării, 1 casă de locuit, 5 pogoane loc arabil și 1 pogan fânează*
- 8. Suraia – 1 gospodărie, 1 casă de locuit”¹³.*

Aceasta aparținea medicului de Circumscripție Dumitru Roșeff, soția sa, Maria, româncă, era învățătoare la Școala din localitate. Născut la Cetatea Albă, medicul avea doi copii Tamara, de opt ani și Ion, de șase ani¹⁴.

Ulterior, bulgarii din județul Putna au făcut obiectul unei statistici amănunțite. Aflăm, astfel, că la Adjud locuiau următorii bulgari: Ivan Dobre, grădinar, având un copil și o casă în valoare de 150.000 lei, Al. Dobre; Constantin Dobre, tatăl unui copil, profesor la

---

¹² *Ibidem*, f. 4 – 4 verso.

¹³ S. J. A. N. Vn. , fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 110 / 1940, f. 367.

¹⁴ *Ibidem*, f. 374.

Liceul Industrial din localitate; Dimitrie Anastasie, tot cu un copil, funcționar P.T.T.; Stoian Radnef, tată a opt copii, cu o casă în valoare de 150.000 lei; Lazăr Dima, cârciumar, tată a trei copii, având o casă de 160.000 lei; Dumitru D. Dima, funcționar la Primărie, cu trei copii și două case în valoare de 600.000 lei; Ioan Grigoriu, lăcătuș C.F.R.; Alecu D. Dima, muncitor, având o casă de 80.000 lei, Ștefan Grigoriu, plecat la Giurgiu, Ivanciu Lazarof, brutar, având o casă de 250.000 lei; grădinarii Ioan Stanciu, Gh. Stanciu, Gh. Stoian și Gh. P. Stoian; Ștefan Stoian, muncitor.

La Burcioaia locuiau doi bulgari. Primul dintre ei era Ion Iordan, agricultor, tatăl unui singur copil. Avera era trecută pe numele soției, de naționalitate română (o casă în valoare de 26.000 lei, 40 prăjini teren arabil și 1 prăjină siliște). Cel de-al doilea era Neculai Iordan, agricultor, tată a șapte copii, proprietar al unei case și a unei suprafețe de 23 prăjini siliște.

La Câmpineanca locuia Costache Dumitrof, zarzavagiu căsătorit cu o româncă, tată a șase copii și proprietar al unei case evaluată la 50.000 lei.

La Ivănțești, zarzavagiul Cristea Hristof, tatăl unui singur copil, avea o casă cu loc arabil în valoare de 20.000 lei. Tot aici, alt zarzavagiu, Gheorghe Velișcu, tată a doi copii, avea aici o casă cu două locuri arabile, în valoare de 30.000 lei.

La Mărășești locuiau Varzopol Teodor, lucrător la C.F.R. și T. Madgearov, tată a șase copii, comerciant; casa lui era evaluată la 300.000 lei¹⁵. Originar din Bolgrad, județul Ismail, acesta s-a stabilit în România în 1926¹⁶.

La Păunești, agricultorul Mihai Otef, tată a patru copii, avea o gospodărie estimată la 120.000 lei (o casă de locuit, 2 ha teren arabil, 75 arii vie și 50 arii fâneță).

La Păunești mai locuiau agricultorii Ivan Marinof și Toader Grigoriu.

---

¹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 117 / 1940, f. 26.

¹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 110 / 1940, f. 382.

În fine, în orașul de pe Milcov locuiau următorii cetățeni bulgari: Anghel Cristea, comerciant; Colacoff Panait, bragagiu; Doceff Dumitru, cărăuș, tată a trei copii, având o casă evaluată la 40.000 lei; Gogoff Doiciu, bragagiu; Ivanoff Stoian, muncitor, tată a doi copii; Petcu Grigore, muncitor; Staicu Petroff, cazangiu; Tzancoff Constantin, muncitor; Tzone Ion, muncitor, tată a trei copii; Velișcoff Belciu, pielar; Antanoff Cristu, brutar, tatăl unui copil; Courtcouff A., cismar; Grancearoff Sava, comerciant și zarzavagiu, cu un capital de 100.000 lei; Ivan Maneff Sotir, tatăl unui copil, simigiu și cofetar, cu un capital de 130.000 lei ¹⁷.

La începutul lunii octombrie a anului 1940, Poliția Orașului Focșani trimitea preturilor din județ Ordinul nr. 10.921 / 1940 al Inspectoratului Siguranței Generale, ale cărui dispoziții trebuiau îndeplinite până la 18 octombrie 1940: *„Suntem informați, că în urma schimbului de populație ce se va efectua de Statul Român și Bulgar, un însemnat număr de bulgari vor intra în România cu pașapoarte, sub pretext a face lichidări sau vizite stabilindu-se în urmă pe teritoriul român.*

Organizațiile și asociațiile bulgare din România își vor continua activitatea, pentru ca aceste pașaporturi să poată avea toată protecția și concursul la timpul oportun.

Față de cele de mai sus, avem onoare a vă ruga să luați urgente măsuri pentru verificarea celor semnalate și supravegherea îndeaproape, în mod discret, a activității pașaportarilor bulgari, raportându-ne rezultatul constatărilor” ¹⁸.

Prin intermediul Prefecturii, preturile din județ luau cunoștință la 23 octombrie 1940, cu prevederile Ordinului Ministerului Internelor N. 15.716A / 1940. Între altele, se preciza că: *„în legătură cu aplicarea tratatului cu Bulgaria și acordul pentru schimbul de*

---

¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 117 / 1940, f. 26 – 27.

¹⁸ S. J. A. N. Vn. , fond Pretura Plasei Năruja – Zăbala, dosar nr. 25 / 1940, f. 334.

populație, s-a hotărât că nici un cetățean de origine etnică bulgară să nu mai rămână pe teritoriul românesc, în urma executării tratatului.

În conformitate cu textul acordului se va face schimb obligatoriu între populația românească din Cadrilater și populația bulgărească din Dobrogea veche.

Schimbul de populație obligatoriu, după prevederile noastre, se va sconta cu un deficit de mai multe zeci de mii de suflete, care reprezintă diferența între numărul mai mare al românilor evacuați față de numărul mai redus al bulgarilor care locuiesc în Dobrogea veche.

Acest important deficit urmează să fie compensat prin acțiunea schimbului facultativ.

Cu această ocaziune, Țara noastră va putea să recâștige un număr de frați români, azi răspândiți pe teritoriul Bulgariei, egal cu numărul bulgarilor, cari, în schimbul acestora, vor trebui să părăsească România.

Pentru a putea aduce un număr cât mai mare de frați români din Bulgaria, se impune identificarea riguroasă a tuturor bulgarilor din țară”¹⁹.

Prefectura Județului Putna, tot la 23 octombrie 1940, făcea cunoscut în teritoriu Ordinul Ministerului Afacerilor Interne nr. 16.872 A / 941, care conținea Comunicatul Comisiunii pentru Aplicarea Tratatului cu Bulgaria, referitor la modalitățile prin care bulgarii puteau să-și transfere valorile în țara de origine:

„1) Eșirea din țară cu lei.

Emigranții sunt autorizați a eși din țară cu o sumă de maximum 2000 – două mii – lei de persoană în bilete ale Băncii Naționale a României, oricare ar fi numărul călătorilor înainte de plecarea definitivă.

Orice sumă care va depăși limita prevăzută mai sus, precum și orice cantitate de monedă metalică românească, va trebui să fie depusă direct la sediul cel mai apropiat al Băncii Naționale a

---

¹⁹ *Ibidem*, f. 347 – 348.

României, sau remisă autorităților vamale în momentul părăsirii teritoriului românesc, în schimbul unei recipise de depunere.

2) Monezi de aur și valute.

Emigranții sunt obligați să depună orice sumă în monedă de aur sau în valute, dolari USA sau franci elvețieni, cel mai târziu până în ziua de 25 octombrie 1940 la sediul cel mai apropiat al Băncii Naționale a României, care le va elibera o chitanță de primire.

Eșirea din țară cu monede de aur sau valute este interzisă sub sancțiunile prevăzute în legile în vigoare”²⁰.

În strânsă legătură cu cedarea Cadrilaterului a fost și problema stabilirii macedonenilor veniți de la sud de Dunăre pe teritoriul românesc. Astfel, la 17 septembrie 1940, Serviciul Evacuări al Ținutului Marea trimitea Ținutului Dunărea de Jos Adresa nr. 4.815, cu următorul conținut: „În urma tratatului încheiat la Craiova între Statul Român și Statul Bulgar la 7 septembrie 1940, privitor la trasarea unei frontiere noi și a schimbului de populațiune, a luat ființă cu acest Comisariat al Guvernului Român, care se ocupă de repartizarea populațiunii evacuate în interiorul Țării pe îndeletniciri ...

Cum printre românii evacuați din Cadrilater, sunt foarte mulți macedoneni, comercianți pricepuți și hotărâți.

Având în vedere structura economică specifică a Moldovei, unde comerțul se găsește în mâinile evreilor:

Având în vedere naționalitatea generală a Statului,

Avem onoare a vă ruga să bine voiți a comunica acestui Comisariat al Guvernului propunerile Dvs. concrete de felul cum s-ar putea înviora și mări piața comerțului românesc prin așezarea în centrele comerciale al Ținutului Dvs. a comercianților români macedoneni evacuați din Cadrilater.

Vă rugăm a ne comunica răspunsul – studiu – al Dvs. în cel mai scurt timp posibil pentru a putea da cu un ceas mai devreme vieții comerciale elemente românești și de specialitate.

---

²⁰ *Ibidem*, f. 367 – 368.

Comisarul Guvernului

Rezident Regal, General de Divizie Adjutant, ss. Grigorescu”²¹.

Acest document avea să ajungă, în septembrie 1940, prin intermediul Primăriei, la Serviciul de Constatare și Control al instituției menționate. La 24 septembrie 1940, conducerea acestui Serviciu opina că „*Ordinului Dvs. am onoare a referi că prăvălii goale pentru executarea comerțului se găsesc, însă trebuie să aranjeze Camera de Comerț asupra capitalului și a plasamentului ce s-ar putea face cu acești refugiați*”²². Peste numai patru zile, conducerea Camerei de Comerț și Camerei de Agricultură erau convocate la Primărie, „*spre a discuta asupra posibilităților de așezare în orașul nostru, cum și în centrele comerciale din județ, a comercianților români macedoneni evacuați din Cadrilater*”²³. Conform deciziei luate, macedonenii urmau să se ocupe de comercializarea cerealelor, a produselor lactate, a articolelor de sticlărie, manufactură, mărunțișuri și a vopselelor, simplificându-se documentația necesară înființării firmelor²⁴.

Despre posibilitățile locale de rezolvare a problemei stabilirii în zonă a macedonenilor vorbește de la sine Adresa nr. 11869 din 30 septembrie 1940, trimisă de Primăria focșăneană Ministerului de Interne:

„1) *Ramurile comerciale din Focșani acaparate de evrei (unele cu totul exclusiv) sunt: comerțul de cereale, sticlărie, vopselărie, manufactură, galanterie și mărunțișuri, brânzărie și lăptărie, băcănie. În aceste branșe pot fi plasați comercianții macedoneni, pentru înviorarea pieței.*

2) *Localuri se găsesc. Primăria însăși le poate pune la dispoziție.*

---

²¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 110 / 1940, f. 15.

²² *Ibidem*, f. 13 – 13 verso.

²³ *Ibidem*, f. 14.

²⁴ *Ibidem*.

3) *O condiție în vederea plasării imediate a acestor comercianți în simplificarea formalităților pentru înscrierea firmei.*

Urmează ca organele respective să dea aviz pentru scutirea de stagiū, studii și practică, atunci când aceștia nu ar îndeplini aceste condițiuni”²⁵.

La finele toamnei anului 1940 – mai precis, la 19 noiembrie 1940 – Prefectura Județului Putna a făcut cunoscut preturilor din județ Ordinul telegrafic 1.884 / 940 al Subsecretariatului de Stat al Colonizării: *„Binevoiți a cunoaște că adăpostirea evacuaților din Cadrilater în Dobrogea veche este provizorie; recolonizarea definitivă va urma la primăvară. Rugăm luați măsuri ca evacuații aflați în județul Dv. să rămână pe loc până la primăvară. Rețineți evacuații, împiedicați deplasarea fără rost. Nu dați foi de drum decât pentru deplasări cu destinație precisă aprobată în scris de Ministerul Colonizării evacuaților. Dați evacuaților după posibilități asistență și concurs pentru plasare”²⁶.*

La 25 noiembrie 1940, Primăria Orașului Focșani trimitea Subsecretariatului de Stat al Colonizării o situație statistică asupra românilor evacuați din Cadrilater aflați în cuprinsul județului Putna precizând *„că evacuații sunt adăpostiți în condițiuni normale, având mijloace de trai suficiente până la primăvară, putând munci toți acei care sunt agricultori și lucrători manuali, iar funcționarii plasați au cu ce trăi”²⁷.*

Documentația autorităților locale era destul de bogată, oferind o multitudine de date despre românii veniți din Cadrilater în orașele și comunele județului Putna.

Referindu-ne strict la orașul Focșani, situația era următoarea:

- Cercel Tudor, din Silistra, lucra la croitoria „Cocoș”, soția sa Maria fiind casnică

- Săcuiu Gheorghe, muncitor

---

²⁵ *Ibidem*, f. 16 – 16 verso.

²⁶ *Ibidem*, dosar nr. 116 / 1940, f. 7.

²⁷ *Ibidem*.

- Coman Nicolae, factor poștal originar din Balcic, lucra la Oficiul P.T.T; soția sa Gherghina, casnică, creștea doi copii, Ion și Ileana

- Constantin Pârvulescu din Silistra, funcționar de bancă, nu-și găsisese încă de lucru, locuind la Internatul Liceului Comercial agricol

- Grosu Gheorghe, din orașul Balcic, județul Caliacra se stabilise aici cu soția sa Elena, casnică, și cu cei doi copii, Nicolae și Georgeta

- Eftimie Teodorescu, controlor financiar din Bazargic, și-a găsit de lucru la Administrația Financiară, soția sa Maria, funcționară, a intrat relativ repede în câmpul muncii

- Iordanova Nedelea, tot funcționară, și-a găsit slujbă în Focșani

- Ion Gheorghe, aflat în Focșani, era elev în clasa a doua de liceu

- Cart Gheorghe, căsătorit cu Viorica (fără profesie) și având doi copii, ambii elevi (Ionuț și Georgeta), era funcționar C. F. R

- Buzilă C. Vasile, profesor din Silistra, a ocupat catedră la Școala Primară nr. 3 Băieți din Focșani; soția sa, Alexandrina, era casnică; cele două fete ale lor erau eleve: Vasilica, în clasa a IV-a primară, iar Marioara, în clasa I primară

- Mănescu Ioan din Bazargic, de profesie armonist, se afla în căutare de lucru

- Dumitrașcu Ștefan, din localitatea Belica, județul Durostor, de profesie factor poștal, s-a angajat la Oficiul P.T.T.; soția sa, Luxa, era casnică, crescând cei doi copii, Costică și Maria

- Marcu Moise, din localitatea Cavarua, județul Caliacra, farmacist, s-a stabilit aici împreună cu soția sa Mina, de aceeași profesie

- Eugenia Pătrașcu, din localitatea Silistra, județul Durostor, de profesie învățător, lucra la Grădina de Copii nr. 2

- Sandu Vasile Teodora din Bazargic județul Caliacra, lucra în Focșani ca menajeră

- Mușetescu Gh. Eugeniu din același oraș și-a găsit de lucru la Depozitul Regie C. A. M.

- Sfetea Niculescu Duțu, din același oraș, chimist, s-a stabilit aici cu soția Ana, profesoară și fiica lor Felicia, elevă

- Sofica Gheorghiu, tot din Bazargic, a ocupat un post de funcționar la Camera de Agricultură

- Gherzu Dincă, din localitatea Doimușlar, județul Durostor, de profesie plugar, lucra în oraș ca muncitor cu ziua

- Moldoveanu Vasilica, din localitatea Covangilar, județul Durostor, era casnică

- în aceeași situație se afla și Ruxanda Bușea, soția lui Bușea Stavru, pensionar, de loc din Bazargic

- Pavel Gheorghe tot din Bazargic, lucra la Gara Focșani, ca funcționar; Marioara, soția sa, era casnică, ocupându-se de creșterea fiului lor, Ionel

- Ciobotaru Ion, zis Ionescu provenea de la Silistra, județul Durostor, lucrând în Focșani ca tipograf; soția sa Ioana, se ocupa de creșterea Anetei, elevă în clasa a VI-a de liceu, fratele ei Neculai, militar, stabilindu-se la Lugoj.

- Ilie Brătianu își câștiga existența ocupând un post de funcționar, fiind de loc din localitatea Kasikioscler, județul Caliacra

- Gheorghe Simion, din Silistra, de profesie controlor financiar, lucra la Administrația Financiară, soția sa, Lidia, casnică, se ocupa de fiul lor Victor

- Alexandrof Tatiana, tot din Silistra, era casnică.

În ceea ce privește pe evacuații din Cadrilater aflați la Odobești, aceștia erau următorii:

Radu Tudor din Arnutli, județul Caliacra, funcționar la Depozitul Regie C.A.M. din localitate; soția sa, Virginia, casnică, se ocupa de creșterea celor doi copii, Aurel și Rodica.

La Mărășești lucra ca agricultor Toma Secară, din Doimușlar, județul Durostor, având o vie lucrată în arendă, soția sa, Irina, era casnică.

În localitatea Ciușlea erau stabiliți la acea dată Taloi P. Petre, care lucra ca muncitor, alături de soția sa Domnica. Originari din localitatea Arman, județul Caliacra, ei aveau trei copii de crescut.

La Crucea de Jos se afla numeroasa familie Crăciunescu; Dumitru, capul familiei, din Durostor, comerciant, avea de întreținut soția, Elisabeta, de profesie casnică și pe copii Viorica și Constanța (ambii elevi). Ceilalți erau mai mari – Constantin, Elena, Ionica și Veta.

În comuna Scurta, alături de Ganea Mărioara, casnică, se afla Preghici Gh. Vasile din localitatea Ezibei, județul Caliacra, de profesie agricultor. Soția sa, Margareta, îi era de ajutor. Fiica lor, Aneta, era casnică; Alexandra, sora ei, era muncitoare. Aurel Preghici se afla în Capitală, ca voluntar la Regimentul Geniu Aeronautic. Alexandru, fratele său mai mic, învăța la Școala Primară din Scurta, în timp ce sora lui Viorica, era elevă în clasa I la Liceul Industrial din Bacău²⁸.

Pentru evacuații din Cadrilater aflați în județul Putna, anul 1941 avea să aducă, pe de o parte, acordarea unor ajutoare financiare celor care doreau să rămână aici, iar, pe de altă parte, recolonizarea în județele Tulcea și Constanța.

Astfel, la 21 ianuarie 1941, Subsecretariatul de Stat al Colonizării și Populației Evacuate trimitea Prefecturii Județului Putna următoarea Adresă: *„Pentru ajutorarea refugiaților din teritoriile vremelnice cedate: Transilvania, Bucovina – Basarabia și Dobrogea, v-am pus, până în prezent la dispoziție, în repetate rânduri, suma de lei 1.032.500, dintre cari în contul ... Comisariatului General al Dobrogei lei 32500.*

Pentru a vă putea acorda, în timp util, aceste sume, Ministerul Finanțelor ne-a avansat, în mod provizoriu, sumele rămânând ca, ulterior, să-i emitem ordonanța de plată pentru regularizarea scriptelor sale contabile. Aceste ordonanțe de plată nu le putem însă emite decât pe bază de acte justificative.

---

²⁸ Ibidem, f. 8 – 9 , 21 – 22.

Până în prezent, n-am primit încă nici un act justificativ din partea acelei Prefecturi, deși suntem aproape de finele anului financiar în curs, până la care dată – 31 Martie 1941 – va trebui să punem în regulă toate scriptele și operațiunile financiare.

Totodată, menționăm că toate sumele v-au fost puse la dispoziție sub formă de avans și aceasta, numai cu scopul de a putea interveni cât mai repede în ajutorul refugiaților; deși articolul 124 din Legea Contabilității Publice. Lege de strictă interpretare în materie financiară, prevede că, un al doilea avans nu se poate acorda decât după justificarea integrală a celui precedent.

Ori, Dvs. până în prezent n-ați justificat nici unul din avansurile liberate de noi.

Aducându-vă aceasta la cunoștință și pentru a nu fi posibili de sancțiunile prevăzute de Legea Contabilității Publice și Legea Înaltei Curți de Conturi cu onoare vă rugăm a depune toate diligențele și a lua toate măsurile ce veți crede de cuviință de a ni se trimite cât mai urgent posibil actele necesare justificării avansurilor liberate, fie direct de noi, fie de Comisariatele Generale.

Ca încheiere, ținem să vă mai aducem la cunoștință că, de la data prezentei adrese, nu vă vom mai acorda sub nici un motiv și sub nici o formă, nici o altă sumă, dacă nu ne justificați mai întâi sumele eliberate anterior”²⁹.

În perioada următoare, Prefectura Județului Putna era asaltată de cererile de ajutor venite din partea evacuaților din Cadrilater. De pildă, la 15 februarie 1941, Cart Gheorghe înainta următoarea cerere:

„Domnule Prefect,

Subsemnatul Cart Gheorghe refugiat din Dobrogea de Sud, stabilit în Focșani strada Cotu Oancei 16 cu respect vă rog să binevoiți a-mi acorda un ajutor pentru a procura încălțăminte și îmbrăcăminte fiicei mele din clasa IV liceul Industrial din localitate.

---

²⁹ Ibidem, dosar nr. 134 / 1941, f. 476 – 477.

Subsemnatul, de la refugiul din Cadrilater, în prima zi sosit și stabilit în Focșani, mi-am găsit ocupație la Secția V lucrări speciale la C.F.R. în localitate, de la 10 septembrie până la 5 noiembrie 1940 ca diurnist, dată când încetând campania de lucru stau fără a câștiga pâinea zilnică a familiei. Nu am cerut concursul nimănui pentru școală, așa că până la 10 Martie a.c. când începe lucrul, eu fiind angajat în continuare, nu primesc salariu și sunt lipsit de orice ajutor; ... eu nefiind din acei cărora Subsecretariatul refugiaților le spune că nu li se mai acordă ajutoare, că nu vor să muncească”³⁰. Prefectura a respins cererea, pe motiv că petentul primise anterior suma de 600 lei³¹.

O bună parte a ajutoarelor acordate de autorități persoanelor evacuate din Cadrilater se doreau a fi o recompensă pentru recoltele pierdute în Cadrilater, ca urmare a refugiului la nord de Dunăre. Despre această situație tratează Adresa trimisă, la 4 martie 1941, Prefecturii putnene de către Comisariatul General pentru Dobrogea:

„Pentru a se evita în viitor nemulțumirile provenite din greșita aplicare a instrucțiunilor noastre Nr. 1294 și 1307/940, cu privire la plata avansurilor, asupra recoltelor abandonate de către evacuații din Cadrilater, avem onoare a comunica următoarele: Coloniștii, proprietari sau arendași, evacuați din județele Caliacra și Durostor, care i-au abandonat acolo recolta de porumb, floarea soarelui sau bumbac și fac dovadă cu adevăruri eminate de la comuna din care au evacuat, sau emise de Dl. Consilier Expert de pe lângă Comisiunea Mixtă Româno – Bulgară, sau dețin comunicările Comisariatului nostru, au dreptul la despăgubiri în contul cărora vor primi avansuri.

Suma maximă ce se poate acorda este de 7.000. Se va ține însă cont de suprafața de recoltă abandonată pentru a se putea calcula valoarea după criteriul mai jos arătat, fără a depăși 50% din valoare.

---

³⁰ *Ibidem*, dosar nr. 21 / 1941, f. 7.

³¹ *Ibidem*.

Valoarea recoltei este calculată pe suprafața însămnătată, evaluată la 5.000 lei hectarul.

Dacă cineva are adeverință că a abandonat 1 ha porumb, valorând 5.000 lei i se va achita drept avans maximum 2.500 lei ce reprezintă 50% din valoare.

Dacă cineva are adeverință că a abandonat 10 ha porumb sau floarea soarelui, care valorează 50.000 lei, socotind hectarul a lei 5.000 i se poate achita drept avans maximum 7.000 lei, deși 50% reprezintă 25.000 lei.

Plafonul de 7.000 lei este considerat total, adică se va calcula la cât a primit până în prezent și i se va da numai diferențe până la 7.000 lei, astfel că toți cei îndreptățiți a primi avansuri asupra recoltelor abandonate să totalizeze suma de lei 7.000. Plata făcută fără dovadă, nu va fi justificată, rămânând în sarcina Dvs.

Se va da o deosebită atențiune adeverințelor care trebuie să cuprindă: numărul de ordine oficial, numărul tabloului Primăriei respective, suprafețele recoltelor abandonate, semnătura Primarului și ștampila oficială.

Constatându-se că circulă adeverințe false, vă rugăm ca pentru orice dubiu, să trimiteți adeverințele la Comisariat în București, Calea Victoriei 141, pentru a fi confruntate cu tablourile Comisiunii Mixte Româno – Bulgare, după care vă vor fi înapoiate.

Sunt foarte multe cazuri când evacuații au asupra lor mai multe adeverințe pentru aceeași suprafață de recoltă, emise de primar, de notar, de secretar, de agent agricol, de Domnul Consilier Expert de pe lângă Comisiunea Mixtă Româno Bulgară și chiar comunicări din partea Comisariatului și se prezintă pe rând cu aceste adeverințe pentru a încasa bani, de două sau mai multe ori.

Orice constatare de acest fel, va aduce confiscarea adeverințelor la Comisariat pentru verificare și dacă este cazul vădit de excrocherie va fi deferit parchetului local comunicându-ni-se și nouă acest fapt.

Vă rugăm a trimite actele justificative în dublu exemplar și un borderou în plus, în cel mai scurt timp posibil, care sunt cerute

insistent de Minister, cunoscând că acelor Prefecturi care n-au justificat primul avans nu li se poate trimite al doilea, iar din această cauză, evacuații Dobrogeni sunt în suferință și puși în situație foarte grea.

Sumele ce eventual nu vor fi întrebuințate se vor depune la C.E.C. în contul Nr. 265, pe seama Secretariatului de Stat al Colonizării și populației evacuate”³².

Iată care era textul – tip al chitanței primite de evacuați: „Lei 7.000 Adică lei șapte mii am primit de la Prefectura Județului Putna drept despăgubire acordată de Guvernul Român pentru recolta abandonată în Dobrogea conform ordinului Ministerului Economiei Naționale, Subsecretariatul de Stat al Colonizării și Populației evacuate, Comisariatul General pentru Dobrogea, nr. .... /.....”³³.

Nicolae Coman, evacuat din Cadrilater, s-a văzut și el nevoit să ceară ajutorul administrației județene pentru a ieși din impasul financiar în care se afla, la 18 martie 1941: „Subsemnatul Nicolae Coman, factor Poștal la oficiul P.T.T. Focșani, refugiat din Balcic, Județul Caliacra, unde mi-a rămas una casă cu toată gospodăria. Respectuos vă rog să binevoiți, a-mi aproba un ajutor familial având familie grea trei copii, toți minori sub îngrijirea mea.

Iar cu leafa care o primesc destul de redusă nu mai pot face față scumpetei de azi, neprimind nici un ajutor din partea nimănui din luna Septembrie 1940 când am fost repartizat în acest oraș”³⁴. Înainte de a-și da avizul, Prefectura a cerut Poliției focșănene efectuarea unei anchete de rutină cu privire la situația celui în cauză³⁵.

Toma D. Secară din Mărășești, de loc din localitatea Dormușlar, județul Durostor, avea să primească, la 31 martie 1941,

---

³² *Ibidem*, dosar nr. 134 / 1941, f. 478 – 479.

³³ *Ibidem*, f. 494.

³⁴ *Ibidem*, dosar nr. 21 / 1941, f. 48.

³⁵ *Ibidem*.

7.000 lei despăgubire pentru 13 ha bumbac și 14 ha porumb abandonate din cauza refugiului³⁶.

Tot 7.000 lei a primit și Vasile Preghici din localitatea Ezibei, județul Caliacra, la 3 aprilie 1941, pentru 3 ha porumb și 1,5 ha cultivate cu floarea soarelui. La acea dată, el se afla domiciliat în comuna Scurta³⁷.

Ioan Damiescu, notar în comuna Copăcești, Plasa Trotuș³⁸, originar din localitatea Rahman Haidor, județul Durostor, a primit cei 7.000 lei la 12 aprilie 1941, pentru 5 ha de floarea soarelui și 6 ha porumb.

Aceeași sumă a primit-o - în aceeași zi - și Dumitru Crăciunescu din Focșani, evacuat din localitatea Cazălgicli, județul Durostor, pentru 5 ha porumb și 1 ha floarea soarelui³⁹.

Pentru o perioadă, plata acestor despăgubiri avea să fie sistată, după cum rezultă din Adresa trimisă, la 19 mai 1941, Prefecturii Județului Putna de către Comisariatul General al Dobrogei: *„În vederea executării de către acest Comisariat a lucrării de stabilirea creditului și debitului pentru recoltele abandonate de evacuații din Cadrilater, avem onoare a vă ruga să binevoiți a lua măsuri pentru sistarea până la noi dispozițiuni a plăților din sumele ce ați primit în acest scop prin cek poștal de la Subsecretariatul de Stat al Colonizării și Populației evacuate.*

Această sistare de plăți privește chiar și pe evacuații cărora nu li s-au achitat până în prezent, avansuri până la plafonul de 7.000 (șapte mii) lei.

Sumele ce eventul se găsesc disponibile la data primirei prezentului ordin și pe care nu le-ați vărsat la cek, urmează să le păstrați în cassa Prefecturei, până la primirea instrucțiunilor necesare, cu privire la modalitatea lor de întrebuințare.

---

³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 134 / 1941, f. 491.

³⁷ *Ibidem*, f. 491 verso – 492.

³⁸ *Ibidem*, f. 483.

³⁹ *Ibidem*, f. 491 verso – 492.

*Totodată vă rugăm, să binevoiți a ne înainta și actele pentru justificarea ultimelor sume cheltuite în cazul când nu le-ați înaintat”*⁴⁰.

La 1 septembrie 1941, Prefectura Județului Putna mai avea de acordat drept despăgubire pentru refugiații din Cadrilater 81.135 lei, din totalul de 132.500 lei⁴¹. În plus refugiații din județul Putna au fost ajutați cu articole de îmbrăcăminte de Societatea „Crucea Roșie”, filiala Focșani⁴².

Cei 71.883 rămași neutilizați de Prefectură au fost depuși la C.E.C. la 27 septembrie 1941, în contul Subsecretariatului de Stat al Românilor, Colonizării și Inventarului⁴³.

Problema nu era însă rezolvată pe deplin, din moment ce, la finele aceleiași luni⁴⁴, Delegațiunea Română din Cadrul Comisiunii Mixte pentru Schimbul de Populație cu Bulgaria trimitea autorităților județene următorul Comunicat: *„Toți românii evacuați din județele Durostor și Caliacra, cari au avut proprietăți rurale sunt înștiințați că subcomisiunile mixte care lucrează în Dobrogea de Sud sunt pe punctul de a termina culegerea, la fața locului, de date necesare întocmirii situațiunilor de avere a celor evacuați și urmează a veni în țară pentru perfectarea și semnarea acestor acte.*

*În acest scop, toți cei ce au lăsat, în județele Durostor și Caliacra, pământ sau orice imobil rural în afară de laturile de colonizare, vor trimite de îndată pe adresa: Comisiunea Mixtă Română – Bulgară pentru schimbul de populație București, Palatul Adunării Deputaților, copii de pe actele de proprietate certificate de autoritatea comunală, la sate și de la polițiile, în oraș, a locului unde interesează locuiesc în prezent”*⁴⁵.

---

⁴⁰ *Ibidem*, f. 485.

⁴¹ *Ibidem*, f. 438.

⁴² *Ibidem*, f. 437.

⁴³ *Ibidem*, f. 487.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 511.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 512.

La 21 octombrie 1941, Ministerul Afacerilor Interne aducea la cunoștința Prefecturii putnene că documentele puteau fi trimise până la 10 noiembrie 1941 ⁴⁶.

În tot acest timp, autoritățile locale primeau cereri de ajutor din partea evacuaților din Cadrilater, care luptau, practic, pentru supraviețuire. La 6 octombrie 1941, de pildă, Prefectura Județului Putna trimitea Primăriei Orașului Focșani următoarea Adresă: *„Femeia Viorica Curt, refugiată din Cadrilater prin petiția ce ne-a făcut, ne aduce la cunoștință că este lipsită de mijloace și este în neputință de a putea achita taxele școlare pentru fiica sa, elevă în clasa V-a la liceul industrial din localitate, mai având de întreținut și pe un fiu al său infirm la vedere.*

În urma cercetărilor făcute de către Poliție, constatându-se că cele arătate sunt juste, cu onoare vă rugăm să binevoiți a-i acorda un ajutor spre a putea să plătească taxele școlare și să întrețină pe fiul său” ⁴⁷. Situația era cu atât mai dramatică, cu cât soțul ei, plecat de acasă de trei săptămâni, nu dăduse nici un semn de viață ⁴⁸.

Prefectura Județului Putna informa Ministerul Afacerilor Interne că a ajutat doi funcționari stabiliți în Focșani, refugiați din Cadrilater, cu 3.000 lei ⁴⁹; aceștia erau: Eugenia Manoliu, profesoară, venită de la Bazargic (județul Caliacra) și Nicolau Nedelea, funcționar, venit de la Silistra (județul Durostor), soția sa Nedelea fiind casnică ⁵⁰.

În luna mai a anului 1941, autoritățile locale au venit în ajutorul elevilor proveniți din familiile celor evacuați din Cadrilater; astfel, Grosu C. Georgeta, din Balcic, elevă în clasa a III-a la Liceul de fete, a primit cărți și caiete ⁵¹, la rândul său, Damiescu Virgil, elev în clasa I, s-a bucurat de cărțile și rechizitele școlare făcute cadou ⁵².

---

⁴⁶ *Ibidem*, f. 526.

⁴⁷ *Ibidem*, dosar nr. 20 / 1941, f. 194.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 195.

⁴⁹ *Ibidem*, dosar nr. 134 / 1941, f. 564 – 564 verso.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 556.

⁵¹ *Ibidem*, f. 244.

⁵² *Ibidem*, f. 242.

El învâța la Gimnaziul Industrial de Băieți din Focșani, venit aici de la Durostor.

La 10 iunie 1941, Prefectura putneană înștiința Ministerul Economiei Naționale că în colaborare cu Comisariatul General al Refugiaților, a ajutat cu burse, cărți, caiete, rechizite, bani pentru plecarea în vacanță, rufărie, articole de îmbrăcăminte și încălțăminte, cazare și masă la Internat pe următorii elevi: Dobre I. Tinca, înscrisă la Liceul de Fete din Focșani, în clasa a II-a, fostă elevă a Gimnaziului din Cavarna, originară din localitatea Ghiaur – Smiciuc, din județul Caliacra ⁵³; Niculescu Felicia, înscrisă la același liceu în clasa a IV-a, provenită de la Liceul din Bazargic ⁵⁴; Voinea I. Florentina, înscrisă la aceeași instituție de învățământ, în clasa a V-a, venită de la Liceul din Silistra, ca și Ciobotaru Aneta, înscrisă în clasa a VI-a; la rândul ei, Predescu Tudora, înscrisă în clasa a VIII-a, provenea de la Liceul din Ismail, fiind originară din Bazargic ⁵⁵.

Tot în 1941, s-a luat decizia ca românii evacuați din Cadrilater să fie recolonizați în județele Tulcea și Constanța. Aceștia nu au fost extrem de entuziaști la aflarea veștii. Referindu-se la această situație, în octombrie 1941 ⁵⁶ Prefectura Județului Putna atrăgea atenția Comisariatului General pentru Dobrogea: *„avem onoare a vă face cunoscut, că evacuații din Cadrilater, aflați în cuprinsul județului Putna n-au fost repartizați în comune [de către Prefectura acestui județ], ci fiecare s'au stabilit de bunăvoie, în comunele în care le-au dictat lor interesul”* ⁵⁷. De exemplu, în cursul acestui an, în Bolotești s-au stabilit Paraschiv Stoica din localitatea Masutlar, județul Durostor, împreună cu soția sa Vlada ⁵⁸.

---

⁵³ *Ibidem*, f. 224 – 225 verso.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 244.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 226.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 517.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 518.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 314.

Plecarea în Dobrogea de la nord de Dunăre se făcea în baza unei Declarații, așa cum este cea nedatată, semnată de Cart / Curt Gheorghe: „*Subsemnatul Cart Gheorghe, refugiat din Dobrogea de Sud, județul Caliacra, stabilit în orașul Focșani, strada Cotu Oancei Nr. 16, fost colonist aprobat cu ordinul O.N.A.C. Nr. 19692/931, am luat cunoștință de ordinul Comisariatului General al refugiaților din Dobrogea, deși am renunțat la colonizare pentru motive bine determinate ca: greutatea familială, copiii de liceu, înaintat în vârstă 50 ani, lipsă de brațe de muncă, lipsă desăvârșită de inventar agricol, primesc să fiu recolonizat în județul Constanța la un centru mai în apropiere de orașul Constanța pentru a putea să întrețin mai ales o fiică a mea în clasa V liceul industrial, să mi se dea ajutor spre a-mi face un inventar agricol compus măcar din două vite, plug, grapă și sămânță de primăvară, ca să pot plăti cu înlesnire pe o durată de timp mai mare.*

Familia se compune din soție, doi copii și mama soției mele care trăește împreună cu noi.

Să mi se comunice localitatea de recolonizare și să mi se dea mijloacele pentru a putea pleca la locul indicat”⁵⁹.

Tot pentru recolonizare a optat și Mănescu Ioan, care avea să declare: „*Subsemnatul Mănescu Ioan, refugiat din Dobrogea de Sud, Județul Caliacra, stabilit în orașul Focșani, strada Cotu Oancei nr. 25, propus pentru împrăștiere, colonizarea ca orfan de războiu, am lucrat spre folosința mea lot de 10 ha teren pe mereaua satului Șerdiment până la comasare, iar din lipsă de teren disponibil am fost pus să aștept, dar în care timp până la refugiu am lucrat în chirie pentru nevoile mele.*

M-am refugiat din Cadrilater înainte de termenul și ordinul oficial, căci nu putea, să mi se dea ajutor spre a plăti cu înlesnire, să-mi procur două vite, plug, grapă și sămânță de primăvară; căci am

---

⁵⁹ *Ibidem*, f. 207.

*avut inventarul personal doi cai și plug, l-am vândut la refugiu. Să mi se comunice dacă sunt acceptat ca și locul de recolonizare”*⁶⁰.

La rândul lor, Nicolae Coman și soția sa Gherghina declarau „că primim să ni se dea la Mangalia sau Constanța una casă în schimbul la care am lăsat în Balcic, Județul Caliacra”⁶¹.

Funcționar la Oficiul P.T.T. din Focșani, Nicolae Coman a avut în orașul Balcic o casă cu dependențe pe o suprafață totală de 6.600 m. p., evaluată la 60.000 lei⁶².

Plecările evacuaților din Cadrilater în cele două județe dobrogene nu se făceau în ritmul dorit de autorități. Drept dovadă, Comisariatul General pentru Dobrogea înainta Prefecturii putnene, la 12 martie 1941, următoarea Adresă: „*Comandamentul General al Dobrogei pentru executarea Tratatului din Craiova, continuând odată cu venirea primăverii acțiunea de recolonizare a evacuaților din Cadrilater, în județele Tulcea și Constanța, pentru a fi reasezați în gospodăriile părăsite de populațiunea bulgară expatriată, face un stăruitor apel pe lângă Domnii Prefecți de Județe, a da tot sprijinul, pentru a determina numărul, numai a coloniștilor din fostele județe Caliacra și Durostor, care se află așezați provizoriu în fiecare județ din țară și cari urmează a fi reasezați definitiv în Tulcea și Constanța.*

Vă rugăm a ne comunica telegrafic pe adresa Comisariatului General pentru Dobrogea, Calea Victoriei 141, telefon 3.66.71 numărul capilor de familie, numărul sufletelor, numărul vitelor mari și mici, numărul de vagoane de care aveți nevoie pentru îmbarcare și stațiile de îmbarcare.

Tot odată vă rugăm a pune în vedere coloniștilor Dobrogeni următoarea hotărâre a Dlui Ministru Secretar de Stat al Colonizărilor și populației evacuate, General Adjutant Eugen Zwiedinek: «Toți acei foști coloniști care refuză să se supună ordinelor primite de a se prezenta în imediat ce vor fi avizați, la locurile ce le-au fost destinate

---

⁶⁰ Ibidem, f. 208.

⁶¹ Ibidem, f. 210.

⁶² Ibidem, f. 209.

vor fi excluși de la orice avantagii din partea Statului. Aceștia vor fi considerați ca reșezați și decăzuți din toate drepturile lor, ce rezultă din toate dispozițiunile Tratatului de la Craiova, neputând conta pe viitor pe nici un fel de sprijin din partea Statului».

Vă rugăm Dle Prefect să binevoiți a explica coloniștilor situația în care s-ar pune singuri prin refuzul de a se supune ordinelor noastre, atrăgându-le atențiunea asupra consecințelor grave pe care le vor avea de suferit în viitor. Acei dintre coloniști cari s-au deplasat în județul Dv., în vederea exercitării comerțului și-l fac efectiv, vor putea continua fără a mai fi trimiși în Dobrogea pentru recolonizare, optând pentru comerț.

Problema recolonizării fiind de grabnică soluționare, vă rugăm a ne comunica datele cerute în cel mai scurt timp posibil, după care vă vom trimite instrucțiuni amănunțite.

Secretar general, Dr. Camil Manuilă

Director,

D. Giurgiuveanu”⁶³.

Printre evacuații din Cadrilater aflați pe raza județului Putna, s-au numărat și cei care nu doreau să fie recolonizați în Dobrogea. La 24 martie 1941, Comisariatul de Poliție Mărășești aducea la cunoștința Prefecturii că „pe raza acestui Comisariat domiciliază refugiatul Secară Toma fost notar într-o comună din Județul Durostor, care refuză a fi colonizat într-unul din județele Tulcea și Constanța”⁶⁴.

În schimb soții Toma și Veta Postolache din Odobești, agricultori fără copii, evacuați din localitatea Racman – Așicdar din județul Durostor erau gata de plecare în ținutul dintre Dunăre și Mare⁶⁵.

---

⁶³ *Ibidem*, f. 172.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 180.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 184.

La fel stăteau lucrurile și în Focșani, unde, la începutul lunii aprilie, solicitau foi de drum nu mai puțin de patru familii (14 suflete) ⁶⁶.

În aceeași zi, Gheorghe Curt înainta Prefecturii o cerere prin care solicita să rămână în Focșani: „*Subsemnatul Cart Gheorghe, refugiat din Dobrogea de Sud, orașul Bazargic, Județul Caliacra, cu respect aduc la cunoștința Dv. cele ce urmează, conform înștiințării publicată în ziare.*

M-am stabilit cu familia compusă din soția și doi copii în orașul Focșani, strada Cotu Oancei nr. 16, în orașul Bazargic am avut construită o casă, compusă din trei camere, bucătărie, din cărămidă, ... cu o curte în suprafață de 417 mp pe vatra comunei urbane Bazargic, fără a avea act de proprietate, locul la comună nefiind plătit; în comuna Ceamurlia, Județul Caliacra, am posedat 5 ha teren arabil în calitate de colonist aprobat cu ordinul O.N.A.C. Nr. 19.692/931, lot N. 72 a din planul de comasare al localității Ceamurlia de mijloc; nu am făcut act, neavând de unde mi se completa lotul de 10 ha, fiind lipsă de teren în acel centru.

Vite le-am avut și le-am vândut prin faptul că am avut și am copii de liceu pentru care nu am putut face față cheltuielilor în orașul Focșani nu am nici un fel de avere, soția are părinți și casă, familie numeroasă, eu locuiesc cu chirie în suszisa stradă.

Ocupațiunea îmi este de funcționar particular, în prezent sunt angajat ca supraveghetor de lucrări pe șantierul de lucrări al Secției L.S. C.F.R. plătit cu ziua. Doresc să rămân în orașul Focșani, unde am școli secundare și copii pe care deja i-am înscris la liceu. Aș dori să ocup un post la o moșie cel puțin logofăt cu soția gospodină; cunosc bine agricultura pe care am și lucrat-o personal și părinții au avut pământ arabil. Dar dacă nu găsesc, voi rămâne la acest șantier; unde după o lună maxim două mă poate numi bugetar la Direcția D. din Direcția Generală C.F.R. București, după cum mi-a spus

---

⁶⁶ *Ibidem*, f. 379.

Dl Inginer șef al secției, nu am făcut declarații nici la comuna de unde am refugiat și noi de aici.

P. S. Despre situația mea arătată aici știe refugiatul Ioan Mănescu din Bazargic aflat și el în orașul Focșani, strada Cotu Oancei N. 25 și Neculai Niculescu maestru ferar aflat în satul Golești județul Putna, tot din Bazargic”⁶⁷.

La 3 mai 1941, Comisariatul General al Dobrogei trimitea Prefecturii putnene o telegramă prin care anunța că „potrivit dispozițiilor subsecretariatului de Stat al colonizărilor și populației evacuate nu se mai trimit evacuații din Cadrilater din județul Dv. spre recolonizare în județele Tulcea și Constanța”⁶⁸.

Ulterior, Subsecretariatul de Stat al Colonizării și Populației evacuate a cerut Prefecturii Județului Putna să ia o serie de măsuri în privința evacuaților din Cadrilater specializați în agricultură.

„1) Nu se vor mai trimite coloniști în Dobrogea. Evacuații și refugiații coloniști și agricultori vor fi așezați pe terenurile expropriate de la evrei, din cuprinsul județului Dvs.

Fac excepție acei evacuați și refugiați care au primit până acum pământ în Dobrogea, l-au arat și se întorc în județe unde au petrecut iarna pentru a-i ridica familiile.

Aceștia vor fi trimiși cât mai urgent la vetrele lor din Dobrogea, eliberându-le și foi de drum pentru transport.

2) Până la toamnă nu se mai mută în alte județe nici unul dintre evacuații și refugiații agricultori. La toamnă se va face o nouă repartizare după planul de românizare întocmit de noi.

3) Refugiații și evacuații agricultori, așezați de Dvs. în acest an agricol, vor rămâne pe loturile ce li s-au arendat, rugându-vă să nu admiteți părăsirea loturilor”⁶⁹.

În asemenea condiții, cererile înaintate Prefecturii de evacuații din Cadrilater aflați în județ, care nu doreau să plece în Dobrogea,

---

⁶⁷ *Ibidem*, f. 205 – 205 verso.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 376.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 382.

aveau să fie aprobate fără rezerve. Așa a fost și cazul lui Staicu Paraschiv, semnatarul petiției din 5 aprilie 1941 adresată Comisariatului General al Dobrogei: „*Subsemnatul Staicu Paraschiv, refugiat din comuna Masutlar, Județul Durostor, în prezent stabilit cu serviciul în comuna Bolotești, județul Putna, respectuos vin înaintea Dtră pentru următoarele. Sunt pădurar în comuna Bolotești, cătunul Scânteia, Județul Putna de unde am fost mutat din Județul Durostor. În prezent autoritățile comunale și Pretura Orașului Odobești și Postul de Jandarmi cu N. 531 din 31 / III 941 [îmi impun] să părăsesc comuna și să plec în județul Tulcea.*

Cu onoare vă rog să binevoiți a dispoza intervenirea locului în drept pentru a fi trecut în tabelele respective la rubrica despăgubiri, sunt în serviciul de pădurar din 1916” ⁷⁰. Rezoluția pusă pe cerere avea să fie cât se poate de clară: „*Fiind pădurar în serviciul statului rămâne pe loc să-și continue serviciul și va fi trecut la despăgubiri, deci nu se mai recolonizează în Dobrogea. Se va înainta cererea de față în original Prefecturii Putna spre a lua măsurile de rămânere pe loc*” ⁷¹.

Cererea înaintată de către Gheorghe Cart de a primi un ajutor bănesc pentru a pleca în Dobrogea avea să întâmpine ostilitatea autorităților județene: „*Subsemnatul Cart Gheorghe, refugiat din Dobrogea, colonist, cu profund respect aduc la cunoștința dv. următoarele: din luna Martie am cerut și am dat declarație de recolonizare în urma ordinului Subsecretariatului colonizărilor, trimis Prefecturei, la care Dv. ați răspuns telegrafic cerând foi de drum pentru mai multe familii, a trecut două luni, deși s-a dat atâtea telegrame ca revenire, abia acum două zile se comunică că să stăm pe loc.*

Domnule Prefect,

De unde s-a trimis primul ordin cu avertismente pentru noi coloniștii să ne reîntoarcem la locuri, cu amenințări că suntem excluși

---

⁷⁰ *Ibidem*, f. 167.

⁷¹ *Ibidem*.

dela orice ajutoare și că vom suferi consecințe noi în viitor, acum se comunică să stăm pe loc.

Dar timpul e înaintat, sunt cu greutăți familiare și nu am nădejde decât la pământ.

Respectuos vă rog a-mi acorda un ajutor bănesc pentru a pleca la Constanța la Comisariat să-mi dea lotul în primire ca să-mi caut de nevoile familiei; trece vara și mă apucă iarna fără nimic”⁷².

După 12 mai 1941, o cerere asemănătoare a trimis-o Prefecturii și Dumitru Crăciunescu: „Subsemnatul Dumitru Crăciunescu, refugiat din Cadrilater împreună cu soția și cinci copii minori.

Sus numitul fiind repartizat spre recolonizare cu nr. 13042 din 26 Aprilie 1941, în comuna Lipnița, județul Constanța; Al doilea ordin cu N. 15012 din 12 Mai a.c., în care sunt amenințat că dacă nu mă prezint de urgență, perd dreptul de teren și gospodărie.

Întru cât sunt lipsit de mijloace de transport și alimente, n-am putut să mă duc nici până în prezent și deși am venit de zeci de ori pe la prefectură necăpătând nici un concurs, nici un ajutor, stând azi pe străzile Focșani cu familia compusă din șapte membre în stare de cerșetori.

Rog a despune ce-i de făcut cu soarta disperată de azi și de mâine”.

În condițiile în care cererea nu i-a fost aprobată, la finele lunii mai 1941⁷³, Dumitru Crăciunescu a înaintat o altă petiție Subinspectorului Muncii Focșani⁷⁴: „Subsemnatul Dumitru Crăciunescu, evacuat din Cadrilater, cu onoare vă rog să binevoiți a soluționa peripețiile mizeri ce suport de la 1 Aprilie a.c. până în prezent.

Zeci de cereri, prin parcurgeri de drumuri ..., spre a căpăta «audența» Onor Dv. spre a prezenta actele asupra ordinului primit de

---

⁷² Ibidem, f. 383.

⁷³ Ibidem, f. 386.

⁷⁴ Ibidem, f. 384.

recolonizare, pentru a treia oară, cu amenințarea pierderii dreptului la teren și gospodărie.

După cum se știe, e greu a subține șapte membri în familie, fără nici o sursă de nicăieri. Rugând cu lacrimi desperați, Bunătate Dv. a ne veni în ajutor de transport pe C.F.R. și alimente a merge la recolonizare, fiind singurul caz în județ”⁷⁵.

La 26 mai 1941, Subinspectoratul Muncii Focșani cerea Prefecturii Județului Putna să aprobe această cerere, „*rugându-vă să binevoiți a-i da tot sprijinul și înlesnirile de transport pe C.F.R., pentru a ajunge el și familia lui în comuna din județul Constanța unde trebuie să fie recolonizat*”⁷⁶.

În anul 1942, autoritățile județene erau obligate să monitorizeze fluctuația numerică, domiciliul și situația materială a evacuaților din Cadrilater aflați în județul nostru. Astfel, la 30 martie 1942, Aristide Gafencu, prefectul județului Putna trimitea Biroului Refugiaților din cadrul Comisariatului General al Dobrogei o Adresă referitoare la această problemă: „*Avem onoare a vă comunica, că prefectura acestui Județ cu adresa N. 2.275 din 28 Ianuarie a. c. v-a înaintat un tablou nominal de evacuații din Dobrogea, stabiliți în raza acestui Județ, de la data evacuării până la 1 Februarie 1942.*

Din acest tablou rezultă că sunt: 35 capi familie cu 87 suflete, din care s-a făcut mențiunea că familiile de la pozițiile 10 și 26 sunt placate din Județ. În urma cercetărilor făcute, s-a constatat că într-adevăr familia de la poziția 26 este plecată definitiv – unde anume, nu se știe – iar cea de la poziția 10, s-a reîntors în Focșani, figurând iarăși în evidența acestei Prefecturi.

Totodată vă facem cunoscut că, pe timpul de la 1 februarie la 1 martie a. c., nu s-a prezentat decât familia agronomului Roman Marințescu, refugiat din Turtucaia – Durostor, compusă din soția, Elena, de profesiune casnică, împreună cu trei copii minori și anume: Luiza, Lidia și Veronica.

---

⁷⁵ Ibidem, f. 385.

⁷⁶ Ibidem, f. 384.

Deci, situația evacuaților din Cadrilater, în prezent, în județul Putna, se prezintă numeric, astfel: sunt stabiliți: 36 capi familie cu 84 suflete. Toți sunt plasați în ramurile de activitate, cari le-au avut înainte de evacuare”⁷⁷.

La 4 aprilie 1942, Prefectura Județului Putna cerea Preturilor și Polițiilor din teritoriu să pună în aplicare Ordinul Ministerului de Interne nr. 43.328 / 1942: refugiații din Ardeal și Cadrilater trebuiau înscrși la biroul populației, având în permanență asupra lor buletinul de înscriere. Bărbații cu vârste între 18 – 50 ani urmau a fi înregistrați la Cercul de Recrutare Putna⁷⁸.

În 1942, în Focșani, comparativ cu perioada anterioară, numărul evacuaților din Cadrilater stabiliți aici a crescut; astfel, în orașul de pe Milcov veniseră următoarele persoane: Constantin Antonescu din Bazargic, cu proprietăți la Odobești și Focșani; soția sa, Virginia Antonescu, profesoară; Dinulescu Nicolae, tot din Bazargic, funcționar; Nicolau Nicolae din Siliștea, funcționar; soția sa Nedelea casnică și Eugenia Manoliu din Bazargic, profesoară⁷⁹.

În același an, la Odobești s-au stabilit: Dumitru Serea cu soția, agricultori, evacuați din localitatea Cavarua, județul Caliacra⁸⁰; el se ocupa de o vie a Comitetului Național de Românzare, pe care o luase în arendă⁸¹.

Tot în 1942, în Mărășești locuia, pe lângă Toma Secară din comuna Doimușlar din județul Durostor, care a muncit 36 ha teren arabil, efectuând lucrări în valoare de 1.800.000 lei și Roman Marintescu, cu soția și doi copii, din localitatea Cuoni din Vale, județul Durostor. Acesta a lucrat 10 ha teren, munca sa fiind evaluată

---

⁷⁷ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 140 / 1942, f. 130.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 133.

⁷⁹ *Ibidem*, f. 40.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 404.

⁸¹ *Ibidem*, f. 425.

la 500.000 lei ⁸². El a fost însoțit de tatăl său, Marințescu Stancu, pe care-l și întreținea ⁸³.

În 1942, la Bolotești locuiau următorii evacuați, stabiliți relativ recent: Paraschiv Staicu împreună cu familia, venit din comuna Musuflar ⁸⁴, județul Durostor, funcționar ⁸⁵; Bulete Vasile, cu soția și trei copii, funcționar, venit din localitatea Pierlâu Nou, județul Durostor.

În localitatea Colacu, șef de Post de jandarmi era Giriți Șerban, venit aici din satul Echimidia, comuna Giuleșchioi județul Durostor ⁸⁶, tot aici locuiau și Alban A. Vasile, cu soția și cei șapte copii ai săi, veniți cu toții din satul Geamimeti, comuna Cazaciclia, județul Durostor ⁸⁷.

La Copăcești se stabiliseră Damiescu N. Ion, funcționar (notar), cu soția și cei cinci copii ai lor; ei proveneau din comuna Arman Așiclar, județul Durostor ⁸⁸.

La Mărăști și-a fixat domiciliul Nicoară Costică, căsătorit, cu doi copii, fiind numit șef de Post de jandarmi. El provenea din comuna Arabagi, județul Durostor ⁸⁹.

La Scurta trăia și Petre R. Mihai, evacuat din comuna Acadânlar, județul Durostor ⁹⁰. Era administrator pe moșia Ecaterinei P. Ținți / Tzintzi ⁹¹, venind aici cu soția sa Sofia ⁹².

---

⁸² *Ibidem*, f. 14.

⁸³ *Ibidem*, f. 404, 411.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 377.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 402.

⁸⁶ *Ibidem*, f. 404.

⁸⁷ *Ibidem*, f. 419.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 404, 409.

⁸⁹ *Ibidem*, f. 419.

⁹⁰ *Ibidem*, f. 466.

⁹¹ *Ibidem*, f. 468.

⁹² *Ibidem*, f. 71.

În februarie 1942, învățător la Suraia era Constantin Gheorghe Iordache, evacuat din satul Chemalchiri, comuna Arabagilar, județul Durostor ⁹³.

Evacuat din comuna Ceairlighiol, județul Caliacra, Plugaru Eremia a fost numit la Tulnici șef de Post de jandarmi, având gradul de plutonier ⁹⁴.

La Țițești își desfășura activitatea Grigore Alexe, evacuat din comuna Visichioi, județul Durostor. A lucrat aici ca factor P.T.T. ⁹⁵. Avea o soție și doi copii, lucrând o perioadă ca funcționar C.F.R. ⁹⁶.

În 1942, învățătoare la Vidra era Nicolau Eliza, evacuată din comuna Cociular, județul Durostor ⁹⁷.

O altă problemă care a stat în atenția autorităților locale, a fost aceea a acordării pentru evacuații din Cadrilater a despăgubirilor pentru recolte abandonate, pe bază de adeverințe.

În luna iulie, de exemplu, Secară Toma din Mărășești a primit 7.000 lei pentru 13 ha bumbac și 14 ha porumb deținute în Cadrilater ⁹⁸. La fel au stat lucrurile și în cazul lui Vasile Preghici, pentru 4,5 ha cultivate, dintre care 3 cu porumb ⁹⁹.

Fost „*primar de centru*” ¹⁰⁰ în comuna Acadânlar din județul Durostor, Petre R. Mihaie era în 1942 administratorul moșiei Ecaterinei Tzintzi din comuna Scurta; solicitând Comisiei Mixte Româno - Bulgare 500.000 lei în contul averii rămase în teritoriul cedat (pământ arabil cultivat cu porumb și floarea soarelui), avea să primească doar 40.000 lei ¹⁰¹.

---

⁹³ *Ibidem*, f. 60.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 419.

⁹⁵ *Ibidem*, f. 427.

⁹⁶ *Ibidem*, f. 404.

⁹⁷ *Ibidem*, f. 419.

⁹⁸ *Ibidem*, f. 362, 368.

⁹⁹ *Ibidem*, filă nenumărată.

¹⁰⁰ *Ibidem*, f. 597.

¹⁰¹ *Ibidem*, f. 597 verso.

Pentru anul 1945, datele referitoare la evacuații din Cadrilater aflați în județul Putna sunt extrem de puține. La 12 septembrie 1945, de pildă, Vasile Bujilă din Focșani cerea Prefecturii aprobarea următoarei cereri: *„Subsemnatul Vasile Bujilă, învățător refugiat din Silistra, județul Durostor, cu onoare vă rog să binevoiți a-mi elibera o adeverință prin care să se constate că din octombrie 1940 până în prezent, am locuit cu familia, fiind trecut în tabelele de refugiați ale Prefecturii Județului Putna.*

*Cu deosebită stimă, învățător refugiat școala primară nr. 2 băieți, Focșani”*¹⁰².

Gheorghe N. Grosu, refugiat din orașul Balcic, a solicitat Prefecturii, la 7 octombrie 1945, un certificat de refugiat necesar celor doi copii ai săi; Neculai Gh. Grosu era student în București la Politehnică, iar Georgeta Gh. Grosu era elevă la Liceul Teoretic de Fete din Focșani, în clasa a VIII-a¹⁰³.

În anul următor, mai precis la 3 iulie 1946, același Gheorghe N. Grosu și soția sa Elena din Focșani solicitau Ministerului Agriculturii și Domeniilor, prin intermediul Prefecturii putnene, despăgubire pentru bunurile rămase în Dobrogea de Sud¹⁰⁴.

Problema despăgubirilor avea să se prelungească și în anul următor, după cum rezultă din Adresa din 16 decembrie 1946, trimisă Prefecturii putnene de către Direcția Lichidărilor din cadrul Ministerului Agriculturii și Domeniilor: *„Direcțiunii Lichidărilor din Ministerul Agriculturii și Domeniilor, cu sediul în București, Strada Speranței nr. 37, îi revine sarcina astăzi de a rezolva cererile coloniștilor evacuați din Cadrilater inclusiv plata avansului cuvenit pentru plată recoltelor abandonate.*

Pentru buna rezolvare a cererilor acestora și pentru ca cei în cauză să nu fie nevoiți a face deplasări foarte costisitoare, în afară de

---

¹⁰² *Ibidem*, dosar nr. 126 / 1945, f. 76.

¹⁰³ *Ibidem*, f. 85.

¹⁰⁴ *Ibidem*, dosar nr. 58 / 1946, f. 10.

greutatea transportului, Direcțiunea Lichidărilor a dat prin Presă și Radio, mai multe comunicate asupra modului de rezolvare.

În vedere că populația în cauză nu a luat cunoștință de aceste comunicări, se deplasează individual la București, fiind nevoiți a pierde mai multe zile, cum și eventual a se reîntoarce cu rezultatul negativ neavând acte complete.

Ținând seama că ne găsim cu un număr mare de cereri nesoluționate, depășind puterea de lucru a personalului, vă rugăm ca prin Preturi și Primării să aduceți la cunoștință tuturor refugiaților ce eventual se găsesc în cuprinsul județului Dvs., următoarele:

Plata avansului se suspendă pe intervalul de la 21. XII. 1946, până în ziua de 8. 1. 1947, interval de timp, în care nu se vor mai primi nici declarații.

Coloniștii vor trimite pentru completarea formularelor și ridicarea avansurilor; un delegat ce va avea ca justificare o împuternicire din partea colonistului, certificate de notar. Acesta va avea asupra sa – elemente necesare ca: numele și prenumele exact al colonistului – comuna de unde a fost evacuat și recolta abandonată de trei martori în fața notarului și certificată de acesta, de recolta abandonată, odată cu cari va prezenta și o copie certificată de notar, după actul de proprietate”¹⁰⁵.

Integrate mărturiilor arhivistice din întreg spațiul românesc, documentele vrâncene, relative la consecințele teritoriale, economice, sociale și umane ale evenimentelor din vara și toamna anului 1940, relevă o anume specificitate în atitudinea și înțelegerea autorităților locale față de problematica impusă de evenimente.

Izvorul acesteia se regăsește pe planul superior al conștientului colectiv, rod al durabilității simțământului național, cu rădăcini adânci în locul și rolul Focșanilor și Județului, determinate istoricește și geografic de situarea lor pe harta țării, în desfășurarea evenimentelor din a doua jumătate a secolului al XIX-lea (1859 - Unirea Principatelor Române; 1862 – Unificarea administrativă a

---

¹⁰⁵ *Ibidem*, f. 18.

orașului Focșani; 1877 - Independența de Stat a României) și din deceniul al doilea al secolului al XX-lea (1916 - 1917 - Războiul de Întregire a Neamului, cu Județul Vrancea - Ținut al Jertfei și al Biruinței; 1918 - Desăvârșirea Unității Naționale).

Din perspectiva acestei realități de conștiință și spiritualitate românească, trebuiesc înțelese, evaluate și apreciate, pe ambele planuri - istoric și sentimental, mărturiile locale redată luminii tiparului, vădit impresionate prin claritatea mesajului, însemnând sprijinire, implicare, determinare în rezolvarea tuturor aspectelor ce țineau de viața românilor evacuați din Cadrilater.

Atât de concrete și limpezi în conținut, atât de diverse și numeroase în aria de cuprindere socio - economică și umană, mărturiile de mai sus se subsumează aceleași certitudini, aceluiași simțământ al solidarității românești în vremuri de restriște.

ASPECTE PRIVIND PARCURILE DIN FOCȘANI ÎNTRE ANII 1934 - 1941

**Ionuț Iliescu
Marilena Sima**

În strânsă legătură cu procesul inerent de dezvoltare a orașului de pe Milcov, autoritățile locale au acordat o deosebită atenție parcurilor și grădinilor publice, în spiritul principiilor urbanistice din trecut.

De exemplu, la 15 februarie 1863, N. Hagi Nicola, președintele Consiliului Municipal Focșani, solicita mărirea bugetului local cu suma de 1.862 lei, necesari înființării Grădinii Publice din Piața Munteni, cu o suprafață de 16.800 m.p.¹.

Peste trei decenii, pădurea din Crângu Petrești, aflată la 2,5 km de oraș, devine proprietatea orașului Focșani, destinată pentru agrement. Din cele 142 ha pădure aparținând Statului, 40 ha sunt cedate, cu gratuitate, Primăriei focșănene².

Odată cu extinderea orașului și cu creșterea numărului populației, pe lângă spațiile verzi din imediata apropiere a unor monumente și instituții publice, alte parcuri își fac apariția în Focșani.

Unul din primele parcuri apărute în orașul de pe Milcov în această perioadă a fost cel din Bariera Corbului (Cotești). Fapt interesant, pe acest loc a existat mai întâi o pepinieră, la care fac referire documentele vremii.

La 19 noiembrie 1934, de exemplu, agronomul orașului Focșani, inginerul D. Dimitriu, a înaintat lui Al. N. Leon, președintele Comisiei Interimare a Orașului Focșani, următoarea cerere:

---

¹ Cezar Cherciu, *Focșanii - O istorie în date și mărturii (sec. XVI - 1950)*, Editura Andrew, Focșani, 2010, p. 173.

² *Ibidem*, p. 252.

„Conform dispozițiunei verbale ale Dvs. pentru plantațiunea de duzi ce urmează a se face la bariera Corbului.

Vă rugăm să binevoiți, a aproba facerea a 1 000 gropi, costul fiecărei gropi fiind de 1,50 lei.

Totodată vă rugăm a ni se da o delegație către pepiniera Petrești, pentru a lua în primire duzii necesari pentru plantarea lor pe terenul menționat mai sus”³.

Aprobarea avea să fie dată a doua zi⁴, lucrările fiind recepționate la 10 decembrie 1934, când lucrătorului Sava Sâmbotin i s-au achitat și cei 1.500 lei ce i se cuveneau⁵.

Între 26 martie și 30 martie 1935, plantarea duzilor în Bariera Corbului a continuat, muncitorii Silea Stelian și Ioniță Dumitru fiind remunerați cu câte 200 lei fiecare⁶. În ziua terminării lucrărilor, acestea au fost recepționate de delegații Comisiunii Interimare a Orașului Focșani și de D. A. Dimitriu, agronom, șeful Serviciului Agricol al Primăriei⁷.

Plantarea duzilor în pepiniera din Bariera Corbului a continuat și în aprilie 1935, când Primăria a angajat în acest scop, doi lucrători, pentru o perioadă de zece zile⁸. Concomitent, în zonă era nevoie și de alte lucrări, după cum rezultă din cererea înaintată Primăriei de către D. Dimitriu, la 2 aprilie 1935:

„Am onoare a vă aduce la cunoștință că, pentru plantațiunea de duzii ce s-a făcut la bariera Corbului (Cotești), este absolută nevoie și cât mai neîntârziat a se face împrejmuirea ei pentru a nu fi stricată de vite și de râi voitori.

Pentru aceasta, avem nevoie de: 350 bulumaci, în grosime dela 12 - 15 cm de esență stejar, 1 800 m sârmă ghimpată iar

---

³ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 75 / 1934, f. 131.

⁴ *Ibidem*, f. 132.

⁵ *Ibidem*, dosar nr. 72 / 1935, f. 24.

⁶ *Ibidem*, f. 63 - 64.

⁷ *Ibidem*, f. 65.

⁸ *Ibidem*, f. 68 - 69.

înăuntru acestei împrejurimi urmează a se face un gard viu de glădice, de 9 000 fire.

Suntem de părere ca bulumacii să se procure dela Ocolul Silvic, iar glădicea se găsește la Pepiniera Petrești la 100 lei mia. Comuna posedă 1 000 de fire astfel se va procura numai 8 000 fire”⁹.

În prima decadă a acestei luni au fost recepționate plantările de duzi făcute în Bariera Corbului de către lucrătorii Paraschiv Tudorache și Dumitru Stoian, pentru 15 zile și jumătate de lucru, ei au fost remunerați de Primărie cu suma totală de 620 lei¹⁰.

Primăria Orașului Focșani avea să angajeze, la 22 ianuarie 1936, patru lucrători pe timp de cinci zile, pentru a înlocui duzii uscați din Bariera Corbului cu alții sănătoși, din zona Mera¹¹.

Aceștia au fost în număr de 250, lucrările finalizându-se la 31 ianuarie 1936. Agricultorii, Alecu Lazăr, Gheorghe Manea, Ion Cristea și Costică Popa au primit 150 lei fiecare¹².

Peste trei ani aveau să demareze lucrările privind amenajarea unui parc în Bariera Corbului, după cum rezultă dintr-o Adresă înaintată Primăriei în primăvara anului 1939:

„Subsemnatul Alexandru Pascu, domiciliat în Focșani, fiind informat că aveți de arat și nivelat circa 2 Ha situate în bariera Corbului, destinat pentru înființarea unui Parc, mă ofer a vă face arătura la adâncimea de 0,25 cm. cu prețul de 900 (nouă sute) lei Ha. iar pentru terenul ce urmează a se nivela având pierdere de timp din cauza că pământul urmează a se căra pentru a se nivela, cu prețul de 1 000 (una mie lei) pe zi”¹³.

Agronomul comunal solicita Primăriei, la 1 aprilie 1939, suma de 640 lei necesari „lucrărilor de amenajare a Parcului din Bariera Corbului. De la Broșteni aveau să fie aduși 3 100 puieți de lemn

---

⁹ Ibidem, f. 70.

¹⁰ Ibidem, f. 89.

¹¹ Ibidem, dosar nr. 67 / 1936, f. 5.

¹² Ibidem, f. 14.

¹³ Ibidem, dosar nr. 46 / 1939, f. 63.

călinesc”¹⁴, care trebuiau plantați în perimetrul viitorului Parc¹⁵. Pentru această operațiune au fost angajați patru lucrători, remunerați cu 50 lei pe zi¹⁶.

Necesarul forței de muncă era însă mult mai mare, mărturie în acest sens, stând solicitarea făcută Primăriei Focșani de către agronomul comunal încă de la 1 martie 1939: „*Avem onoare a vă aduce la cunoștință că, urmând ca terenul comunei din bariera Corbului să fie amenajat pentru a putea fi dat în folosința unui parc, vă rog a aproba a se angaja pentru nivelment, 20 - 30 oameni dela Penetenciarul Focșani și a unui tractor pentru aratul acestui loc.*

*Prețul oamenilor dela Penetenciar este fixat de Minister, arătura cu auto - tractorul, la 25 cm. adâncime se plătește cu circa 1.000 lei Ha”*¹⁷.

În perioada 3 aprilie - 7 aprilie 1939, patru lucrători agricoli angajați de Primărie s-au ocupat cu aratul terenului destinat Parcului din Bariera Corbului și a plantărilor de duzi. Ei au fost remunerați cu suma totală de 875 lei¹⁸.

Alexandru Pascu, care a arat terenul viitorului Parc din Bariera Corbului (1,5 ha) și l-a nivelat ulterior, a primit, pentru trei zile de lucru, 3.000 lei¹⁹. Suprafața totală a Parcului era însă de 19 ha și 7.000 m. p., pentru care aceeași persoană a fost plătită de Primărie cu 11.700 lei²⁰.

Cei 61 de premilitari care au lucrat la nivelarea unei părți a terenului destinat pentru Parcul din Bariera Corbului aveau să primească din partea Primăriei, la 6 aprilie 1939, suma de 3.015 lei²¹.

---

¹⁴ *Ibidem*, f. 77.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, f. 78.

¹⁷ *Ibidem*, f. 79.

¹⁸ *Ibidem*, f. 74.

¹⁹ *Ibidem*, f. 86 - 86 verso.

²⁰ *Ibidem*, f. 87 - 88.

²¹ *Ibidem*, f. 107.

În perioada 12 aprilie - 15 aprilie 1939, au continuat plantările de arbori în Parcul din Bariera Corbului, patru lucrători primind din partea Primăriei câte 150 lei ²². Între 17 aprilie - 23 aprilie 1939, au continuat și lucrările de nivelare a terenului, cheltuindu-se alți 1.200 lei ²³.

Pentru același Parc, agronomul comunal solicita Primăriei, la 26 aprilie 1939, „a se procura prin biroul de economat cantitatea de 15 kgr. semânță de Gazon și 15 Kgr. semânță de *Trifolium Repens*.

Prețul gazonului este de circa 60 lei kgr. și a seminței de Trifolium e de circa 160 lei.

De aceste semințe avem urgentă nevoie pentru a se semăna în parcul din bariera Corbului” ²⁴.

În perioada 1 mai - 6 mai 1939, a fost curățată și semănată din nou iarba în Parcul din Bariera Corbului, cei patru lucrători, angajați de Primărie, primind 600 lei ²⁵.

Suprafața de teren semănată în Parc cu gazon și trifoi era, la 7 mai 1939, de un hectar ²⁶.

Pentru același Parc, Primăria Orașului Focșani achiziționa, la 23 iunie 1939, plante în valoare de 2.000 lei și brazi, care au costat 900 lei ²⁷.

Focșănenii nu s-au putut bucura prea mult de frumusețea acestui Parc, după cum rezultă din Adresa înaintată agronomului comunal, la 26 septembrie 1941, de către primarul orașului de pe Milcov, locotenent - colonelul Tomescu: „*Împrejmuirea de sârmă a parcului comunal dela bariera Corbului a fost în parte tăiată și distrusă. Vă invităm ca în cel mai scurt timp să luați măsuri de reparațiuni după ce bineînțeles veți face o revizuire atentă asupra întregii împrejmui.*

---

²² *Ibidem*, f. 118.

²³ *Ibidem*, f. 124.

²⁴ *Ibidem*, f. 125.

²⁵ *Ibidem*, f. 159.

²⁶ *Ibidem*, f. 160.

²⁷ *Ibidem*, f. 193.

Cu raport veți cere sârmă ghimpată și cuele necesare acestei reparații.

Parcul va fi dat în seamă și bună supraveghere tot paznicului dela depozitul de gunoaie, cât și taxatorului de la numita barieră a orașului”²⁸.

Problema nu era însă rezolvată pe deplin, după cum rezultă din cele relatate Primăriei de către Frederic Herman, horticultorul orașului Focșani, la 7 octombrie 1941: *„Parcul orașului nostru situat la Bariera Corbu a fost încălcat în cursul anului curent de vitele locuitorilor ce locuiesc în vecinătatea lui. Stricăciunile cauzate plantațiilor urbei și brazdelor de flori sunt foarte mari.*

Împrejmuirea de sârmă a Parcului a fost și este cu toate reparațiile făcute continuu stricată de locuitorii interesați.

În consecință am cerut parchetului învoirea de a se face o anchetă și a se da făptașii care au fost identificați în judecată penală cerând și daune.

Termenul final a fost la 30 septembrie cr., amânându-se pentru data de 22 octombrie și vă rog respectos întrucât comuna este interesată la soluționarea favorabilă a acestei chestiuni să vă însușiți acest proces întru cât s-ar pune capăt odată stricăciunilor.

Întru cât au fost păscute și plantele decorative plantate de mine vă rog respectos să binevoiți a-mi da dovada care să specifice că plantele decorative în speță florile sunt proprietatea mea, spre a putea figura în proces ca reclamant”²⁹.

Dând curs acestei solicitări, Primăria s-a adresat Judecătoriei Urbane de Pace Focșani, la 17 octombrie 1941, în următorii termeni: *„Primăria Orașului Focșani face intervenție în favoarea sa, în acțiunea penală care face obiectul dosarului acelei Judecătorii cu Nr. .... / 941, întrucât, în afară de stricăciunile cauzate de locuitorii inculpați la plantațiile de flori de ornament, care aparțin reclamantului Friederich Herman, s-au făcut mari stricăciuni la*

²⁸ Ibidem, dosar nr. 62 / 1941, f. 72.

²⁹ Ibidem, f. 74.

trandafirii, copacii și iarba cari aparțin comunei, parcul dela bariera Corbu fiind proprietatea comunei.

În consecință vă rugăm a dispune introducerea comunei Focșani în cauză, ca parte civilă și citirea ei pentru termenul de 22 Octombrie curent”³⁰.

Primăria Orașului Focșani aproba, la 23 iunie 1939, achiziționarea plantelor și brazilor necesari Parcurilor „*Maior Șonțu*” și „*Maior Mureșanu*”, de la Lia Herman, proprietara unei sere de flori cu sediul în Piața Știrbei Vodă din Focșani³¹.

Astfel, pentru Parcul „*Maior Șonțu*” s-au cumpărat plante în limita a 5.500 lei și brazi în valoare de 1.500 lei, pentru Parcul „*Maior Mureșanu*” investindu-se 5.500 lei doar pentru plante³².

Dorind ca cele două noi parcuri să arate cât mai bine, Frederic Herman, horticultorul orașului, înainta Primăriei focșănene, la 5 iulie 1939, următorul Referat: „*Pe lângă plantațiile de pomi și iarbă, suprafețele acoperite cu apă sunt acelea cari dau viață și un farmec deosebit peisagiilor din parcuri.*

Parcul „Maior Șonțu” s-ar preta în special pentru împodobirea spațiului între plantații cu bazine sub diferite forme atât artificiale cât și naturale.

În afară de aceasta în acest parc un bazin creiat în formă neregulată ar fi și imperios necesară, pentru strângerea apelor de pe tot terenul, după cum prea bine s-a arătat după ultimele ploi ce au căzut, întrucât o parte din brasdele de flori s-au înecat.

Respectos am onoarea de a vă înainta o schiță și vă rog să aveți încuviințarea Dv., pentru efectuarea unor bazine în Parcul susnumit.

Vă rog pentru moment a-mi acorda 20 saci ciment și 100 plăci de piatră de pavagiu; mâna de lucru aş trece-o în lista de plată”³³.

---

³⁰ *Ibidem*, f. 75.

³¹ *Ibidem*, dosar nr. 46 / 1939, f. 226.

³² *Ibidem*, f. 193.

Instituția solicitată a dat tot sprijinul acestui proiect, plăcile de piatră solicitate provenind de la Cariera de la Valea Sării ³⁴.

Același Frederic Herman solicita, la 20 august 1939, Primăriei Focșănenec, procurarea sortimentelor de semințe de iarbă necesare Parcurilor „*Maior Mureșan*” și „*Maior Șonțu*”. Era nevoie, mai precis, de 150 kg *Solium Perenne*, 25 kg *Trifoi Repens*, 25 kg *Pia Fratensis* (?). Aceste semințe - cu prețuri oscilând între 42 lei - 150 lei / kg - se puteau achiziționa de la magazinul lui Iancu Kaufman din oraș (marfa fiind importată din Anglia) și de la două magazine specializate din Capitală („*Kaudek*” sau „*Piedner*”) ³⁵.

La Parcul „*Maior Șonțu*”, transportul pietrei de pavaj era în plină desfășurare la 26 august 1939, ea fiind furnizată de Depozitul Serviciului Tehnic din localitate ³⁶.

Anunțând Primăria că dorește să accelereze lucrările de amenajare a Parcului „*Maior Șonțu*”, Frederich Herman solicita, la 28 august 1939, achiziționarea a câte zece sape, lopeți și greble ce urmau a fi folosite de cei 30 de premilitari puși la dispoziție de autoritățile locale ³⁷.

În același scop, la finele lunii, Primăria focșăneană achiziționase deja 150 kg sămânță gazon (*Solum Perenie*), în valoare de 6.600 lei, de la magazinul de coloniale al lui Iancu Kaufman din localitate ³⁸.

În toamnă, în vederea lucrărilor de nivelare a Parcului „*Maior Șonțu*”, Serviciul Agricol și Horticul solicita Primăriei angajarea a 50 de lucrători cu ziua ³⁹.

Același Serviciu din subordinea Primăriei aducea la cunoștința conducerii orașului că, în vederea plantării Parcurilor „*Maior Șonțu*”,

---

³³ *Ibidem*, f. 229.

³⁴ *Ibidem*, f. 229 verso.

³⁵ *Ibidem*, f. 253.

³⁶ *Ibidem*, f. 256.

³⁷ *Ibidem*, f. 260.

³⁸ *Ibidem*, f. 273.

³⁹ *Ibidem*, f. 278.

„*Maior Mureșanu*” și Parcul din Bariera Mărășești, ar fi nevoie de 4.000 - 4.500 pomi, tufari de ornament, tufari floriferi nobili și tufari comuni, brazi și 2.000 trandafiri. Toate acestea urmau a fi procurate de la Pepiniera din Focșani, din pădurea din Crâng și de la alte Pepiniere din țară. Astfel, de la firma Ambrosi Fischer & Co. din Aiud, urmau a fi achiziționate:

„A) Trandafiri pitici și diferite varietăți

600 bucăți pitici a 1 200 lei % lei	7 200
500 bucăți trandafiri Polyantha a 1 200 % lei	6 000
200 bucăți trandafiri ghimpați a 1 200 % lei	2 400

B) Tufari floriferi nobili

10 Cornus Alba Späthii a 20 lei	200
10 Cylisus Purpureus a 30 lei	300
10 Deutzia Crenala a 20 lei	200
10 Deutzia Rosea Plena a 20 lei	200
10 Deutzia Gracilis Campanulata a 20 lei	150
5 Exochorda Grandiplora a 30 lei	300
10 Erica Mediteranea a 40 lei	400
10 Hybiscus Syriacus a 25 lei	250
20 Ligustorum Oralifolinum a 25 lei	500
1 Magnolia Robus a 150 lei	150
10 Philadelphia Seimonei ??? a 20 lei	200
10 Primus Laurocerasus Caucasica a 60 lei	600
10 Spiraea Antoni Watterer a 25 lei	250
10 Spiraea Japonica a 25 lei	250
10 Spiraea Chenziesi Bielaldi ??? a 25 lei	250
10 Spiraea Salicifolia Alba a 25 lei	250
10 Weigelia President Duchartre a 40 lei	400
10 Weigelia Saturn a 40 lei	400
20 Syring A a 50 lei	1000

C) Pomi

20 Acer Platanodides a 35 lei	700
10 Acer Platanodides Globosus a 55 lei	550
10 Robinia Monophylla a 35 lei	350

10 <i>Robinia Bessoniana</i> a 35 lei	700
10 <i>Ulmus Campestris Punctata</i> a 40 lei	400
10 <i>Acer Dossicaepinu Wiari</i> a 55 lei	550
10 <i>Acer Palmatum</i> a 80 lei	800
5 <i>Betula Alba Corylifolia</i> ??? a 75 lei	375
10 <i>Crataegus Carrierei</i> a 55 lei	550
10 <i>Fagus Sylvatica Atropurpurea</i>	350
10 <i>Iuglaus Mandschurica</i> ??? a 55 lei	550
10 <i>Iuglaus</i> ??? <i>Leoboldina</i> a 55 lei	550
10 <i>Chorus Fastigiata</i> a 45 lei	450
10 <i>Populus Simoni Fastigiata</i> a 55 lei	550
10 <i>Ulmus Campestris Dampieri Wredei</i>	650
5 <i>Betula Alba Pendula Ionugii Sahura</i> a 45 lei	450
10 <i>Primus Servulata Shidare</i> ??? <i>Sanura</i> a 55 lei	550
5 <i>Abies Concolor</i>	500
5 <i>Chamaecyparis Sav. Alluni</i> a 150 lei	150
5 <i>Chamaecyparis L. Glanea arg.</i>	150
100 <i>Buxus Sempervireus</i> lei 3	300” ⁴⁰ .

În vederea amenajării corespunzătoare a Parcului „Maior Șonțu”⁴¹, la jumătatea lunii noiembrie 1939⁴², din Pepiniera din Bariera Odobești au fost aduse 420 bucăți *Ptelea Trifoliata*, 1.621 bucăți, *Syringa Vulgaris*, 79 bucăți *Besculus*, 25 bucăți *Tilia* (???), 25 bucăți *Saphora*, 21 bucăți *Papulus*, 26 bucăți *Salia*, 1.400 bucăți *Sigustrum* și 30 bucăți *Acer*⁴³. Din aceeași Pepinieră au fost procurate, pentru Parcul „Maior Mureșanu”, 241 bucăți *Ligustrum*, 100 bucăți *Caragana*, 187 bucăți *Ptelea* (???) și 247 bucăți *Syringa*⁴⁴.

Peste numai doi ani, Parcul „Maior Șonțu” avea să fie victima nesăbuiței unei persoane lipsite de orice urmă de simț civic; astfel, la

⁴⁰ *Ibidem*, f. 305 - 306.

⁴¹ *Ibidem*, f. 314.

⁴² *Ibidem*, f. 314 verso.

⁴³ *Ibidem*, f. 314.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 314 verso.

12 decembrie 1941, Serviciul Tehnic al Primăriei focșănene aducea la cunoștința edililor locali următoarele: „*Avem onoare a referi că din informațiuni Dl. Constantin Iacob funcționar C. F. R. din Strada Ioan Roată a luat pietre fasonate din Parcul Maior Șonțu, care serveau de ornament și cari le-au întrebuințat la construcția unei camere dela proprietatea sa.*

*Vă rugăm să binevoiți a dispune ca organele poliției să cerceteze cazul și să dreseze actele cuvenite”*⁴⁵.

Peste numai șase zile, Primăria focșăneană solicita Poliției locale să efectueze o anchetă și să-l dea pe infractor în judecată⁴⁶.

* *

*

Continuând eforturile depuse de predecesori în vederea asigurării spațiilor verzi atât de necesare recreerii și sănătății focșănenilor, edilii de astăzi ai orașului de pe Milcov acordă o deosebită atenție întreținerii parcurilor din Focșani, adevărate oaze de relaxare pentru localnici.

---

⁴⁵ *Ibidem*, dosar nr. 62 / 1941, f. 84.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 85.

ASPECTE PRIVIND ACTIVITATEA COMITETULUI JUDEȚEAN PUTNA AL P.C.R. ÎN ANUL 1945

Gheorghe Miron

Organizația Partidului Comunist Român a județului Putna a fost înființată la 15 septembrie 1944. Mai târziu, s-au organizat Sindicatele, Frontul Plugarilor, Apărarea Patriotică, Uniunea Patriotică, Uniunea Tineretului Comunist, A.R.L.U.S. etc. În scurt timp, comuniștii au introdus elemente în Primăria Focșani, la Poliție, unde au avut un comisar și doi agenți, au numit directorul Penitenciarului local, șeful Asigurărilor Sociale și pe cel al Grădinilor Comunale.

La 27 aprilie 1945, Secția Putna a Partidului Comunist a raportat Regionalei Galați realizările de până atunci ale organizațiilor controlate de comuniști. Frontul Plugarilor se lăuda cu exproprierea a 10.704 ha de pământ și împrăștierea a 15.600 de țărani. În județul Putna existau 77.008 ha de teren arabil productiv și 49.289 ha de pământ ce nu putea fi cultivat. Datorită propagandei făcute în rândul țăranilor cu prilejul reformei agrare, 62.000 de săteni fuseseră deja atrași în Frontul Plugarilor și se spera că numărul acestora va spori considerabil.

Sindicatele care se aflau sub controlul comuniștilor erau, după cum recunoșteau chiar ei, slabe, manifestându-se doar prin întreceri sportive și editarea unui ziar de perete.

Uniunea Tineretului Comunist avea 80 de membri, în majoritatea muncitori, dintre care 16 erau în Comitetul de Partid Județean Putna.

Apărarea Patriotică avea 548 de cotizanți, dintre care 250 permanenți și 298 temporari. Membrii se ocupau cu ajutorarea

răniților din război, a orfanilor și a celor defavorizați de soartă. Erau înscrise 85 de femei, se țineau conferințe și aveau loc întruniri.

La Uniunea Patriotică existau neînțelegeri din cauza fostului responsabil I. Stavarache, care nu voia să predea arhiva preotului Streche, fost legionar, care intuise bine noul mers al lucrurilor și se adaptase rapid, fiind numit în fruntea Uniunii Patriotice. Calitățile preotului de atragere a oamenilor erau apreciate de către noii săi tovarăși : „*Noul responsabil dă dovadă de multă pricepere și energie. S-au pus bazele unei universități libere. UP-ul are până în prezent 14 femei și 184 de bărbați înscriși*”¹.

La 5 mai 1945, Județeană Putna a raportat la Galați că numărul membrilor de partid din județ crescuse de la 249 la 291 în ultima lună și dădea informații cu privire la cei care compuneau conducerea locală :

„Vasile Băcioiu, român, modelier, necăsătorit, cinci ani vechime în partid, fost național - țărănist.

Alecu Rusu Hoiman, român, strungar, văduv, fără copii, cinci ani vechime în partid, nu a făcut parte din vreun partid politic în trecut.

Ștefan Blănar, român, croitor, căsătorit, fără copii, cinci ani vechime, apolitic în trecut.

Cei trei tovarăși compun biroul politic al partidului.

Ion Calinof, român, tăbăcar, căsătorit, fără copii, două luni vechime în partid, fost simpatizant legionar.

Izu Iacobson, evreu, student, utecist, necăsătorit, cinci luni vechime, a fost sionist.

Gheorghe Munteanu, român, plugar, necăsătorit, cinci luni vechime în partid, fost prizonier în U.R.S.S., nu a făcut parte din nici un partid politic.

---

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S.J.A.N.Vn.), fond Comitetul de Partid Județean Putna, dosar nr. 3 / 1945, f. 2.

Alexandru Mihăileanu, român, electrician, căsătorit, opt luni vechime în partid, fost simpatizant P.C.

Ștefan Dașchievici, român, turnător, căsătorit, doi copii, cinci ani vechime în partid, nu a făcut politică înainte.

Mendel Lazarovici, evreu, bombonar, căsătorit, un copil, opt luni vechime în partid, apolitic în trecut.

Milea Mărgărit, român, fierar, căsătorit, un copil, două luni vechime în partid, apolitic în trecut ”².

Este important de subliniat faptul că secretarul de partid local, Vasile Băcioiu, fusese trimis de către Regionala Galați la Focșani în luna martie 1945, ca instructor sindical și responsabil cu organizarea partidului în Mărășești și Adjud.

La sfârșitul lunii mai 1945, Organizația Putna a Partidului Comunist Român arăta Organizației Partidului Comunist Român Dunărea de Jos Galați motivele pentru care comuniștii nu se bucurau de succes în județ: *„Fasciștii și reacționarii din interiorul țării folosesc la maximum svonuri bine împletite cu defetism la adresa guvernului. Marea majoritate a populației opinează împotriva condamnării la moarte a criminalilor de război, spunând că faptele săvârșite de aceștia au fost făcute la ordin. Țăranii împroprietăriți și din muncitorii de la orașe aduc laude guvernului. Pe plan extern, reacțiunea intensifică la maximum svonul că o înțelegere între anglo - americani și ruși este imposibilă, dat fiind interesele diametral opuse, spunând că o ciocnire este inevitabilă. Datorită acestui svon întreținut de reacționari noi pierdem mult, pentru faptul că unele elemente cu simpatie pentru noi ezită a se încadra, fiind stăpâniți de teama isvorâtă din cele arătate mai sus”³.*

Vasile Băcioiu, secretarul comuniștilor locali, arăta și situația membrilor de partid din județ, care ajunseseră la 347 de persoane, dintre care 157 la oraș și 190 la țară. Numărul acestora trebuia să fie de 350, însă trei dintre aceștia fuseseră excluși din partid pentru

---

² *Ibidem*, dosar nr. 1 / 1945, f. 17.

³ *Ibidem*, dosar nr. 11 / 1945, f. 12.

următoarele motive: Teodor Șerban, din comuna Movilița, era caracterizat anarhic, bețiv, cartofor și necinstit. Brecher Herman, din Focșani, fusese exclus pentru escrocherie și abuz de putere în numele comuniștilor, iar Jinga Neculai, tot focșănean, a fost exclus din partid la ordinul special al Comitetului Central din București.

Un rol fruntaș în evidențiere l-au avut celulele comuniste de la C.F.R., Îmbrăcăminte, Constructori și de la Uniunea Patriotică, „*prin elementele dinamice care le conduceau*”⁴, iar fostul prefect al județului Putna, colonelul Theodor Botez*, se remarcase pe linia campaniei agricole și propagandei pentru reforma agrară.

În ceea ce privește sindicatele care se aflau sub controlul comuniștilor, acestea erau în număr de zece în tot județul, aveau un număr de 1.335 de membri și încasări de 265.589 lei⁵.

O grea lovitură au primit comuniștii în județul Putna odată cu înlocuirea colonelului Theodor Botez de la conducerea Prefecturii cu Constantin Chele *. Imediat după instalarea sa la cârma județului, acesta a schimbat 24 de primari comuniști în comunele: Pănțești, Mircești, Diochești, Panciu, Străoane de Jos, Berești, Spinești, Clipicești, Drăgușani, Nămolosa Târg, Câmpineanca, Jorăști, Cornățelu, Bâlca, Urechești, Valea Seacă, Fitionești, Găgești, Orbeni, Domnești, Bătinești, Satu - Nou, Vânători și Mera. Toți primarii din aceste localități au fost înlocuiți cu liberali⁶.

---

⁴ *Ibidem*.

* **Theodor Botez** - prefect al județului Putna în perioada martie - 10 iunie 1945 (Cezar Cherchiu, *Focșanii - O istorie în date și mărturii (sec. XVI - 1950)*, Editura Andrew, Focșani, 2010, p. 494).

⁵ S.J.A.N.Vn., fond Comitetul de Partid Județean Putna, dosar nr. 1 / 1945, f. 19.

* **Constantin Chele** - avocat; membru al Partidului Național Liberal; prefect al județului Putna în intervalul 11 iunie - noiembrie 1945 (Cezar Cherchiu, *op. cit.*, p. 494).

⁶ S.J.A.N.Vn., fond Comitetul de Partid Județean Putna, dosar nr. 7 / 1945, f. 7.

Poate de aceea, Vasile Băcioiu a trasat ca sarcină comuniștilor din județ întărirea legăturilor politice cu liberalii conduși de Gheorghe Tătărescu, în speranța de a diminua influența celor ce refuzaseră colaborarea cu comuniștii. Băcioiu a cerut „*intensificarea luptei împotriva partidelor istorice, reacționarilor și fasciștilor, combătând just ideologia lor șovină, reacționară, teroristă, huliganică, de răpire a pământurilor de la țărani împroprietăriși, de desființare a drepturilor cucerite de muncitori, lămurind și mobilizând toate categoriile sociale în lupta pentru dizolvarea partidelor reacționare agresoare a lui Maniu și Brătianu*”⁷.

Pe plan economic se dorea intensificarea muncii de reconstrucție a țării, mărirea producției, definitivarea urgentă a reformei agrare și terminarea muncilor agricole.

Lupta pentru înfrățirea naționalităților conlocuitoare și o politică de pace și bună vecinătate cu vecinii țării și în special cu U.R.S.S., erau considerate chestiuni esențiale pentru consolidarea democrației⁸.

În luna iunie 1945, numărul membrilor de partid a ajuns la 291 în tot județul, ducându-se o intensă propagandă prin distribuirea a 800 de exemplare din „*Scântea*” și prin sosirea de la Galați a 20 de activiști cu sarcina de a activa la țară.

Din cele 13 celule de partid din județ, s-au evidențiat cea de la Mărășești, unde cei nouă membri au reușit să schimbe primarul și personalul polițienesc și plănuiau înființarea unei cooperative, și cea din comuna Neicu, unde activau Teodor Antochi, secretarul celulei, Guță Popa, responsabilul de cadre și Partenia Antochi, responsabilă cu Agit - Prop⁹.

Vasile Băcioiu arăta că eforturile de creștere a partidului erau îngreunate de lipsa banilor, a oamenilor și a mijloacelor de locomoție. El s-a scuzat în fața șefilor săi pentru rezultatele slabe pe care

---

⁷ *Ibidem*, dosar nr. 1 / 1945, f. 2.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, f. 20.

comuniștii le aveau în județ, menționând cât de grea era munca sa: „*Avem mult de suferit. Sarcinile care stau în fața secretarului de partid sunt așa de multiple, încât acest post devine un mijloc de distrugere a oamenilor de partid, dacă nu se poate sistematiza această muncă. În virtutea celor de mai sus, cer asentimentul Legionei pentru crearea unui birou permanent al partidului, pentru ca secretarul să aibă mobilitate, să poată lua contact cu masele. Se aud voci din mase care caută partidul, caută conducătorii partidului pe care nu-i văd decât în mică măsură*”¹⁰.

La 8 iulie 1945, Vasile Băcioiu a trimis la Galați, la Școala de Cadre a Partidului Comunist, cinci persoane din județul Putna, pentru formare: Seceleanu Gheorghe, fiul primarului din Adjud, Nedelcu Nicolae din Pătești, Rotaru Ion din Răstoaca, Savin Gheorghe din Odobești și Boboccea Ion din Focșani. Aceștia aveau vârsta cuprinsă între 23 și 54 de ani și aveau, în medie, doar patru clase primare absolvite.

Mai târziu, au fost trimiși la studii următorii:

„*Rusu Emil din Mărășești, are studii superioare, punctual și ordonat.*

Cursaru Eugenia din Mărășești, membră de partid, absolventă a liceului, fiica primarului din Mărășești.

G. Damian, membru de partid.

Botez Paul, membru de partid, fiul fostului prefect Theodor Botez.

Rusu Petre, fost prizonier în U.R.S.S., a activat și în ilegalitate, are trei luni și o zi de închisoare și trei luni de lagăr la Tg. Jiu, pentru activitate ilegală.

Beșchie Maria, membră de partid, învățătoare, școala de surori de caritate”¹¹.

---

¹⁰ *Ibidem*, f. 22.

¹¹ *Ibidem*, f. 31.

Aceștia urmau să beneficieze de instruire specială, pentru a putea deveni, la rândul lor, instructori la Școala de Cadre ce urma să se deschidă la Focșani.

Cum comuniștii acaparau, treptat, funcții importante de conducere, tot ei erau acei care se ocupau de epurări, îndepărtându-i, sub pretextul că ar fi fost „fasciști”, „antisemiți”, „legionari” sau „criminali”, pe cei care li se împotriveau.

Pentru a fi menținut în slujbă sau a fi angajat într-o funcție bugetară, o persoană avea nevoie de o adeverință din partea Comitetului de Partid Județean Putna prin care să fie recunoscută calitatea de bun „democrat”.

Este și cazul lui Tuță Marin, fostul șef al Poliției Focșani și protector al comuniștilor în anii trecuți, care a primit o Dovadă semnată de Vasile Băcioiu, prin care i se atesta calitatea de „democrat” :

„Dovadă

Se adeverește de noi că dl. Tuță Marin, fost șeful Poliției Focșani, este caracterizat ca o persoană democrată, bazat pe cele arătate mai jos, după ce în prealabil am cercetat pe membrii noștri de partid.

În timpul prigoanei fasciste i-a scutit de vize săptămânal pe băieții noștri, i-a prevenit asupra ordinelor Siguranței Generale, le-a adus la cunoștință să se ferească de agenții provocatori din serviciul Siguranței Locale (cazul agentului Croitoru, în legătură cu trădarea lui față de tov. Ștefan Mihăileanu, acum ajutor de primar la Focșani), iar după 23 august 1944, pe timpul guvernării Rădescu, le-a dat arme iar la ordinul Siguranței Generale de atunci de a se controla toate formațiunile politice dacă posedă arme, Dl. Tuță i-a prevenit pe băieții noștri să se ascundă. Menționăm că din luna octombrie 1944, Dl. Tuță Marin este membru al Uniunii Patriotice Putna.

Secretar, V. Băcioiu”¹².

---

¹² Ibidem, dosar nr. 7 / 1945, f. 16.

Despre cazul agentului Croitoru, recrutat de Poliție, Ștefan Mihăileanu, comunist de frunte din Focșani, spunea că a luat legătura cu acesta de mai multe ori în trecut, sfătuindu-se cu el cu privire la mai multe moduri de a acționa. După câteva întâlniri cu Croitoru, Mihăileanu a fost chemat de către Tuță Marin, care i-a spus tot ce discutase cu acel Croitoru, cuvânt cu cuvânt, și l-a sfătuit să întrerupă orice contact cu el întrucât fusese recrutat de către Poliție. Mihăileanu s-a interesat apoi de modul în care Croitoru intrase în slujba Poliției : „În urmă am aflat că acel Croitoru era de origine evreu, trebuind să se prezinte la munca de război și, spre a nu fi trimes la muncă, a fost câștigat de Poliție ca informator...”¹³.

Ștefan Mihăileanu ne oferă câteva date privitoare la activitatea sa de ajutor de primar al orașului Focșani : „Deși la 23 august, când am cucerit primăria, printre alte lipsuri totale găsite este și grajdurile comunale unde n-am găsit nimic, nici cai, nici căruțe, nici oameni pentru curățenia orașului, cu greutăți enorme am reușit să redresez situația : cai, căruțe, oameni, cu care fac față și în perspectivă de a înzestra cu toate mijloacele necesare salubrității publice. Se putea realiza și ceva mai mult, dar șef de grajd a fost un legionar notoriu care la auzul arestărilor de legionari a fugit, iar eu l-am înlocuit cu un tov. membru de partid, cu care în cursul lunii aprilie am reușit să realizez ce nu s-a putut face timp de 7 luni. Am instalat baie pentru muncitorii de la grajd și am organizat pe toți muncitorii și meseriașii de la salubritate în sindicat. Din diferite economii bănești am cumpărat material și am confecționat 50 de perechi de bocanci cu care i-am încălțat, căci erau desculți. La facerea bugetului, le-am majorat salariile de la 7.000 lei pe lună la 20 - 25.000 lei pe lună, iar acum mă trudesesc să le fac și alte avantagii : îmbrăcăminte și rufărie... Totodată muncitorii de la întreprinderile comunale, fiind cu salarii de mizerie, ne-am impus și am reușit să le ridic salariile de la 10 și 12.000 lei pe lună, la 40, 50 și 55.000 lei pe lună...”¹⁴.

---

¹³ Ibidem, dosar nr. 1 / 1945, f. 67.

¹⁴ Ibidem.

Ștefan Mihăileanu s-a implicat și în organizarea funcționarilor și a micilor patroni publici din Focșani în sindicate, puse la dispoziția comuniștilor. A mers la București, la Confederația Generală a Muncii, unde mai întâi s-a interesat de modul în care trebuiau organizați micii patroni meseriași și apoi a luat legătura cu Uniunea Sindicatelor Funcționarilor Publici din România. După ce a primit instrucțiuni, s-a întors la Focșani unde a format întâi comitete de acțiune atât la micii meseriași patroni cât și la funcționarii publici. Mai târziu, la 25 martie 1945, a convocat o întrunire publică în sala Ateneului din Focșani, unde a vorbit despre importanța organizării în sindicate. După o săptămână a convocat breslele tuturor meseriașilor din Focșani, în sala mare a Primăriei, și a pus aici bazele a șase sindicate profesionale. În paralel cu această acțiune, a convocat o adunare a tuturor funcționarilor publici, pe instituții, alegând pentru fiecare instituție câte un subcomitet, iar la 20 aprilie 1945, în sala mare a Primăriei, *„într-o atmosferă însuflețită după cele vorbite de mine și alți prieteni funcționari, am procedat la alegerea comitetului funcționarilor publici din Focșani...”*¹⁵.

În luna august 1945, Vasile Băcioiu nu era mulțumit de activitatea Comitetului de Partid Județean Putna din mai multe motive. Considera că nu se activase îndeajuns pentru măfîrda numărului de membri, iar partidul nu a fost popularizat suficient în rândul maselor și nici nu a fost evidențiată contribuția comuniștilor în aplicarea reformei agrare.

Situația economică deosebit de dificilă cu care se confrunta România în acea perioadă a fost o piedică, în opinia lui, în calea expansiunii comuniste în lumea satelor.

Vasile Băcioiu arăta că *„au fost lipsuri în ceea ce privește vigilența noastră, reușind să se introducă în sânul organizațiilor noastre elemente cu manifestări nesănătoase și cu trecut politic dubios, care au fost însă demascate și înlăturate la timp”*¹⁶.

¹⁵ *Ibidem*, f. 68 - 68 verso.

¹⁶ *Ibidem*, f. 84.

O problemă deosebit de importantă pentru comuniștii locali a reprezentat-o infiltrarea în rândul cadrelor militare, pentru a câștiga câți mai mulți aderenți și a se trece la pasul final, scoaterea tuturor ofițerilor și a subofițerilor care făceau parte din vechiul regim. La adăpostul Armatei Roșii, în câțiva ani armata română a fost curățată de elementele „dușmănoase”, „fasciste” și „reacționare”, mii de ofițeri și subofițeri intrând în închisoare sau, în cel mai fericit caz, rămânând fără slujbe.

La 12 martie 1945, Ciofu Mihai, plutonier, a înființat la Focșani Resortul Militar din organizația Putna a comuniștilor. La început, el a dat note informative despre ofițerii „hitleriști”, „fasciști” și „legionari”, adică cei care se împotriveau comunizării țării.

Astfel, generalul Popescu, comandantul Brigăzii de Căi Ferate, era reclamat că aducea, în fața ofițerilor, subofițerilor și trupei, insulte comuniștilor români și Armatei Roșii.

Despre colonelul Kercea, comandantul Batalionului I Căi Ferate, Ciofu raporta că acesta, pe lângă injuriile aduse comuniștilor, Armatei Roșii și mareșalului Fiodor Ivanovici Tolbuhin, acesta le spunea soldaților că se va petrece o mare schimbare în țară, prin venirea englezilor și intrarea din nou în război împotriva U.R.S.S.

Generalul Batcu, un „vădit reacționar”, este și el reclamat de către Ciofu.

Același Mihai Ciofu s-a deplasat la Brașov, unde avea informații că un ofițer din Garnizoana de aici adăpostea ofițeri și subofițeri germani.

Despre activitatea lui Ciofu, Vasile Băcioiu arăta că acesta „*este în legătură permanentă cu partidul, a format o celulă militară la Reg. I C.F., care numără 12 membri de partid, recrutați personal de el, printre care și subofițeri. Tov. Ciofu raportează că în restul unităților din Garnizoana Focșani are celule și membri de partid în formare. Pentru punerea la punct a reacțiunii militare din Garnizoana Focșani, care este foarte puternică, Ciofu lucrează prin presă, punând*

la punct pe cei mai înverșunați reacționari, îmbărbătând și dând imbold ostașilor de a avea încredere în ziua de mâine”¹⁷.

La începutul lunii mai 1945, în județul Putna se aflau următoarele unități militare române: Regimentul 5 Pionieri, Regimentul 10 Dorobanți, Regimentul 11 Artilerie, Regimentul 4 Administrativ, Comenduirea Pieței, un pluton de infanterie la Panciu, un Comandament la Odobești și Detașamentul 4 Drumuri.

Munca dusă de Ciofu s-a dovedit rodnică, reușind racolarea pentru cauza comunistă a trei locotenenți: Ștefan Ion și Anghel Diaconescu de la Regimentul 10 Dorobanți și a lui Enică Victor, de la Regimentul 11 Artilerie.

Mai mult, Vasile Băcioiu îl considera câștigat pentru Partidul Comunist și pe colonelul Constantin Botez, comandantul Garnizoanei Focșani: *„Am informații despre el că este un om bine intenționat pentru noi. În trecut nu a avut culoare politică. Poate fi socotit un democrat sub rezerva activității de care eventual a dat dovadă”¹⁸.*

La 10 mai 1945, Mihai Ciofu l-a reclamat pe locotenentul Mihăilă Ifrim, care fusese mutat disciplinar de la Regimentul 9 Craiova la Regimentul 11 Artilerie din Focșani, care l-ar fi bătut pe soldatul Niculăieș Ion, simpatizant comunist. Ciofu afirma că soldatul ar fi fost bătut pentru motivul că locotenentul ar fi vrut să mușamalizeze descoperirea unui pistol mitralieră german, cu muniția aferentă, în casa unui cetățean. Soldatul Niculăieș Ion a primit 20 de lovituri, în fața trupei, însă pentru orientarea sa politică, fapt demonstrat și de cuvintele care i-au fost adresate de către locotenent în momentul în care îi era aplicată „corecția” fizică: *„să nu i se urce comunismul la cap”¹⁹.* În aceeași zi, soldatul Niculăieș Ion a mai primit o bătaie, de data aceasta din partea sublocotenentului Vulpan Aristotel, tot pentru convingerile sale politice.

---

¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1945, f. 19.

¹⁸ *Ibidem*, dosar nr. 1 / 1945, f. 1.

¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 10 / 1945, f. 24.

Faptul că ofițerii Regimentului I l Artilerie nu-i prea aveau la inimă pe comuniști este subliniat și de Mihai Ciofu: „*Vulpan Aristotel s-a exprimat în cancelaria bateriei, la o adunare a subofițerilor, că toți comuniștii vor fi trași în țeapă nu peste mult timp. Maistru Mihăilescu Gheorghe, un cunoscut reacționar, a strigat în fața întregului efectiv al Reg. 11 Artilerie, când era adunat pentru masă, că primul ministru Petru Groza este un prost și că nu poate conduce țara și că ostașii trebuie să aștepte zile mai bune, dar că acestea vor veni doar dacă ofițerii vor fi ascultați*”²⁰.

În opinia lui Mihai Ciofu, cei mai mulți ofițeri nu erau decât niște „*lichele îmbrăcate în haine militare care bat și torturează până la sânge, la fel ca în timpul dictaturii Antoneștilor, deși astăzi se cunoaște prin lege că nici un ostaș nu poate fi bătut. Rog partidul să ia măsuri*”²¹.

Toți ofițerii și subofițerii din județ au fost verificați de către comuniști pentru a vedea dacă le sunt sau nu de vreun folos, însă cei mai mulți nu se potriveau cerințelor acestora, câteva exemple fiind concludente:

„*Gheorghe Mihalache, locotenent, este foarte devotat muncii reacționare pe care o duce alături de cei din cuibul Manist, pentru care sacrifică multe nopți. Este înarmat cu două pistoale Bereta și de foarte multe ori și-a exprimat dorința să împuște comuniști și soldați sovietici. Pentru a afla unele secrete ale Armatei Sovietice, pus de Maniști, s-a împrietenit cu ofițerii sovietici cu care adesea se întreține. Atât el cât și socrul său Nicolae Oancea, aduc injurii grave Armatei Sovietice și guvernului actual, despre care spune că este format numai din mameluci care nu sunt buni de nimic. La fel și soția acestui pretins ofițer, lansează de câte ori are ocazia zvonuri tendențioase, spunând că în Rusia populația moare de foame și nu numai că nu ne dă nouă cereale, ci din contră, se cară de la noi pentru ei vagoane și vapoare de cereale.*

---

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem.

Sârbu Gheorghe și Arsenescu Alexandru, amândoi au gradul de locotenent-colonel. Spun că guvernul actual intenționează să scoată afară din Armată toți ofițerii buni și să facă ofițeri din cei cu patru clase, așa cum este în Rusia. Ei speră într-un război apropiat, când englezii și americanii vor domina întreaga lume, când cu adevărat se va instaura Democrația în toate țările, și că numai atunci va fi adevărata libertate, nu așa cum vor să facă comuniștii.

Marinescu Ioan, colonel. Face politică Manistă pe față. Nu poate suferi pe comuniști. Spune că civilizația în U.R.S.S. există într-o mică măsură numai la Moscova iar în restul Rusiei oamenii trăiesc în cea mai neagră mizerie. Muncitorii nu au viață liberă și distractivă ca a celor din Anglia și America, unde fiecare cetățean are proprietatea lui. Tovarășii Pătrășcanu și Maurer sunt caracterizați de către el ca niște oameni de nimic, iar despre Ana Pauker afirmă că ea ar fi spus că numai prin foamete se poate comuniza România și din cauza asta suferă poporul.

Simionciu Ioan, plutonier major. Aduce injurii grave Armatei Roșii, este sigur de iminența distrugerii Uniunii Sovietice, iar despre conducerea actuală spune că vor câștiga alegerile la paștele cailor”²².

Propaganda comunistă în rândul soldaților era din ce în ce mai agresivă, fapt relevat și de generalul Ioan Popescu, comandantul Brigăzii de Căi Ferate din București. Acesta la o inspecție a Regimentului 1 Căi Ferate din Focșani, în fața a 80 de soldați, 16 ofițeri și 30 de subofițeri, a ținut următorul discurs: „Ostași, văd la voi o mare delăsare, nu mai sunteți ca altă dată, cu capul sus. Am impresia că ați uitat să trăiți în disciplină pe care ați învățat-o să o aveți față de ofițerii voștri sau v-ați molipsit de la acei nelegiuiți ce mai sunt azi la noi în țară! Să nu credeți că rușii ne vor pune la umbră, ci ne vor ține mereu cu fruntea-n soare, căci n-am fost buni de nimic. Cu alte cuvinte, vă repet, muncă în toate domeniile, la cazărmi, în uzine, la calea ferată și la plug ca să putem plăti ceea ce datorăm ca să scăpăm de ei, de cei ce nu-i iubește nimenea! Să muncim noi, să

²² *Ibidem*, dosar nr. 8 / 1945, f. 24.

*ne conducem noi, să nu lăsăm să ne conducă păgânii...Să nu care cumva vreun ofițer sau subofițer să fie pus în slujba altor națiuni sau în slujba celor nelegiuți din interiorul țării!”*²³.

La 1 iulie 1945, Județeană Putna a Partidului Comunist era informată despre evaluarea ofițerilor și subofițerilor din Garnizoana Focșani, în vederea recrutării acelor care erau considerați buni pentru a fi comuniști. Veștile nu erau deloc îmbucurătoare pentru partid, căci peste 90 % din cei 169 de ofițeri și subofițeri erau catalogați ca „periculos”, „legionar”, „reacționar”, „îmbogățit”. Foarte puțini, mai ales subofițerii, erau considerați „simpatizanți” sau „prin educație poate deveni democrat”²⁴.

La Regimentul 1 Căi Ferate se remarcase, pentru comuniști, plutonierul Ioniță Aurel, care ținuse conferințe soldaților, încercând să-i pună la dispoziția Partidului Comunist. S-au evidențiat, de asemenea, sergentul Dimitriu Octav și plutonierul Boris Andrei, care au dus „muncă de lămurire” și au recrutat cadre noi în partid²⁵. Aceștia cereau să li se aducă pentru propagandă cărți, ziare și broșuri și încercau să înființeze un cinematograf al soldaților, pentru educație politică²⁶.

La sfârșitul lunii august 1945 se reușise crearea de celule comuniste la Cercul Teritorial Putna, Batalionul 7 Drumuri, Spitalul Militar Focșani și la Secția 4 Căi Ferate de la stația C.F.R. Cotești. Astfel, Resortul Militar ajunsese să numere 21 de membri oficiali, iar încă 40 de aderenți se aflau în pregătire.

Conform instrucțiunilor primite, celula de partid de la Regimentul 1 Căi Ferate și-a îndreptat atacurile împotriva ofițerilor „reacționari”, împotriva cărora fuseseră publicate, sub anonimat, articole defăimătoare, în ziarul local „Zorile”. Cu toate că s-a încercat să se afle cine ar fi în spatele atacurilor împotriva ofițerilor, „deși cu

---

²³ *Ibidem*, dosar nr. 10 / 1945, f. 95.

²⁴ *Ibidem*, f. 4 - 10.

²⁵ *Ibidem*, f. 16.

²⁶ *Ibidem*, f. 17.

*sume de bani, cu informații și contrainformații, cu trucuri de toate nuanțele, cum numai mintea învechită a reacționarilor poate concepe, cu toate acestea, nu s-a putut afla absolut nimic. Membrii celei au dat dovadă de cea mai mare conștiinciozitate și, într-adevăr, sunt demni de munca ce o duc pe linia partidului”*²⁷, lăuda Vasile Băcioiu conspirativitatea muncii depuse de comuniștii de la Regimentul 1 Căi Ferate.

O piedică în calea educației comuniste în armată era considerată lipsa unei camere proprii, a unei încăperi, la sediul partidului sau în altă parte, unde potențialii candidați să fie instruiți în parte. Îndoctrinarea se făcea o dată pe săptămână, iar cei care erau considerați cu adevărat demni de a intra în partid, erau admiși la ședințele de partid.

Plutonierul Ciofu Mihai se împăuna în fața superiorilor săi din partid, arătând că *„dacă în unele Regimente nu ar fi fost organizații de celule comuniste cu educația lor, s-ar întâmpla șapte anarhice greu de stăpâni”*²⁸. Iar despre faptul că nu se reușise recrutarea niciunui ofițer, acesta motiva că *„nu sunt încă buni de a deveni membri de partid. Sunt însă unii care intră duși numai de interese personale”*²⁹.

Până la sfârșitul lunii noiembrie 1945, cea mai mare parte a unităților din Garnizoana Focșani și din apropierea orașului, ca Panciu, Cotești, Odobești și Mărășești au fost încadrate cu secții de Educație, Cultură și Propagandă.

În fața agresivității propagandei comuniste, locotenent - colonelul Nicolae Kercea, comandantul adjunct al Regimentului 1 Căi Ferate, a adunat în ziua de 22 noiembrie 1945 tot efectivul, ofițeri, subofițeri și soldați și, în termeni nu tocmai reverențioși, *„le-a pus în vedere să nu asculte de 3 - 4 derbedei de la E [ducație] C [ultură] P [ropagandă] și să-și vadă de treburile lor”*³⁰.

²⁷ *Ibidem*, f. 1.

²⁸ *Ibidem*, f. 3.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*, f. 14.

Reacția lui Nicolae Kercea era îndreptățită, de vreme ce la Regimentul 1 Căi Ferate erau șapte subofițeri și 26 de soldați membri de partid, la Cercul Teritorial Putna erau trei sergenți și un caporal, la Regimentul 5 Pionieri erau doi sergenți, un caporal și un soldat, iar la Regimentul 10 Dorobanți, trei sergenți și un caporal.

Ciofu Mihai, în fața atitudinii lui Nicolae Kercea, care nu-i mai menaja deloc pe comuniști, a cerut partidului „*să dea un exemplu, pentru combaterea reacțiunii criminale, care până în prezent nu a fost realizat: Nu a fost înlăturat din armată nici un ofițer reacționar, din cei patru care s-a predat material documentat și care se află la Comitetul Central*”³¹.

Pentru intensificarea propagandei, Ciofu Mihai a cerut de la Județeană Putna să i se pună la dispoziție, zilnic, câte zece ziare „*Scânteia*”, cinci „*România Liberă*”, două „*Adevărul*”, un exemplar din „*Dreptatea*”, cinci din „*Frontul Plugarilor*” și cinci din „*Viața Sindicală*”. Mai mult, Ciofu a pretins pentru el și „*pentru tovarășul plutonier Ioniță Aurel, care este pivotul de coeziune puternic în conlucrarea cu mine, un ajutor, care să se rezume la cusutul a două costume de haine ce se află la croitor și pe care nu avem posibilități de a le scoate. Cât privește la subsemnatul, acesta să fie în afară de ajutorul ce mi se dă lunar, cu care fac față existenței. Pentru subofițerii activiști să se aprobe din partea Cooperativei Victoria o cotă lunară de zahăr, untdelemn și alimente de strictă necesitate*”³².

Un succes al secției militare comuniste poate fi considerat faptul că la Focșani a fost descoperit căpitanul Badea, care avea ca misiune să împiedice ca în armată să se infiltreze comuniști, el fiind în legătură cu mai mulți ofițeri din Garnizoana Focșani, printre care locotenent - colonelul Iftode Mihai și locotenentul Ciubotaru Gheorghe, ambii de la Regimentul 1 Căi Ferate.

---

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*, f. 14.

În ceea ce privește activitatea Educației, Culturii și Propagandei din Garnizoana Focșani, aceasta nu era deloc mulțumitoare și nu avusese rezultate remarcabile. Serviciul de E.C.P. era instalat la Palatul Prefecturii. Comandant secund pe Garnizoană era locotenentul - colonel Teodorescu, iar șeful serviciului era maiorul Mihăilescu, ajutat de căpitanul Tolbocea și de doi subofițeri. În cele trei luni de existență, până la 26 decembrie 1945, Serviciul de E.C.P. ținuse o singură conferință cu ofițerii pe Garnizoană și una cu subofițerii.

Cei de la E.C.P. erau acuzați de neimplicare: „*La Regimentul 1 C.F. nu a luat legătura cu nimeni și nici cu ostașii de la Manutanța Focșani și Secția de Pompieri, unde este un număr de cca. 70 de oameni care zac într-o mizerie de nedescris. Acești ostași sunt încă bătuți și torturați de o serie de ofițeri și subofițeri criminali, torturându-i pentru motivul că-și cer drepturile pe care nu le-au primit de 40 de zile și pentru că sunt îmbrăcați cu haine proprii / civile*”³³.

Nici la Regimentul 5 Pionieri Serviciul de E.C.P. nu avea succese prea mari, „*datorită unei puternice reacțiuni de aici și lipsei de curaj a comandantului secund munca este împiedicată într-o măsură foarte mare*”³⁴.

Secția militară comunistă din Putna avea, la 26 decembrie 1945, 14 membri de partid subofițeri și 48 de membri de partid soldați, împărțiți în șapte celule. Abia după o lună, în ianuarie 1946, s-a reușit recrutarea unui ofițer, care a devenit membru de partid împreună cu alți patru subofițeri și 18 soldați. Ofițerul recrutat se numea Geambașu Vasile, sublocotenent, comandantul secund al Secției de E.C.P. din Regimentul 1 Căi Ferate, care provenea din Divizia „*Tudor Vladimirescu*”. Era caracterizat „*ca fiind bine pregătit, iar ca educator, atunci când este ajutat, are sânge rece și hotărâre fermă. În lupta cu reacțiunea procedează cu tact, și niciodată nu dă*

³³ *Ibidem*, f. 33.

³⁴ *Ibidem*, f. 34.

înapoi, are multă răbdare de acțiune. Ca membru de partid deși demult înscris, a recrutat alți doi noi membri prin intermediul altor tovarăși”³⁵.

Revenind la activitatea Comitetului de Partid Județean Putna, în toamna anului 1945, eforturile au fost concentrate asupra resortului țărănesc, deoarece se considera că *„influența partidului la țară, în unele părți este destul de accentuată, prin faptul că țăranii au ajuns la convingerea că numai acest partid va face tot posibilul spre a le schimba starea de mizerie în care se găsesc”³⁶.*

Comuniștii se bazau pe ura țăranilor împotriva proprietarilor de pământuri și pe starea de mizerie a sătenilor care, din cauza secetei, ajunseseră în pragul disperării, fiind nevoiți să cumpere un sac de porumb cu 45.000 lei. Mai mult, în unele sate, la Câmpuri, Suraia și Străoane, apropierea iernii și sărăcia i-au împins pe țărani să intre cu forța în pădurile boierești pentru a-și lua lemne de foc.

Pentru a-i atrage de partea lor pe țăranii nemulțumiți, au fost trimiși Petre Donea și Neculai Găneț, care au reușit să înființeze șapte celule țărănești, cu 152 de membri. Au fost ținute întruniri în comunele Parava, Drăgușani, Coțofenești și Câmpuri, unde au participat între 100 și 150 de persoane. Celulele de partid erau controlate regulat de către cei doi, însă, în luna noiembrie 1945, resortul țărănesc a intrat într-un profund declin datorită faptului că Neculai Găneț a fost numit vicepreședinte la Frontul Plugarilor, iar Petre Donea s-a îmbolnăvit și a fost operat³⁷.

De la jumătatea lunii octombrie 1945, la Focșani, începuse să funcționeze Școala de cadre a comuniștilor, cu 35 de elevi, care participau la cursuri în fiecare seară între orele 18 - 20. Propaganda partidului se făcea prin întruniri publice, ședințe, adunări educative, ziare de perete, ziare de stradă și prin ziarul local „Zorile” care apărea bisăptămânal. Cu toate acestea, Vasile Băcioiu recunoștea că

---

³⁵ *Ibidem*, f. 36.

³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 4 / 1945, f. 55.

³⁷ *Ibidem*.

propaganda partidelor istorice „reacționare” era mult mai eficientă, „grație demagogiei care se face și prinde mai bine în comunele unde organizațiile noastre nu sunt de ajuns de vigilențe”³⁸.

Cu privire la starea de spirit a oamenilor de rând, secretarul Secției comuniste locale aprecia că „deși Focșaniul era unul dintre centrele cele mai puternice ale mișcării legionare, observă că masele muncitorești înclină în număr din ce în ce mai mare spre P.C. și organizațiile noastre de masă. Mulțimea apreciază la justa sa valoare gestul făcut de Guvernul U.R.S.S., care a acordat atâta înțelegere guvernului Român Dr. Petru Groza, iar reforma agrară, retrocedarea Ardealului de Nord și întoarcerea prizonierilor din U.R.S.S., sunt fapte care atârnă greu și fac balanța politică să încline tot mai mult spre stânga. Avem însă mult de luptat contra reacțiunii, în cap cu prefectul județului Putna, avocatul Chele, care caută să amăgească masele cu scopul de a profita de a mai pescui în ape tulburi, așa cum au făcut-o și până la 23 August 1944”³⁹.

Tot în luna octombrie 1945, la Adjud au avut loc incidente între comuniști și social - democrați, datorită faptului că prefectul Constantin Chele l-a schimbat din funcție pe primarul comunist din comuna Coțofenești, Ion Plop. Secretarul de partid din Adjud, B. Olaru era convins că „intenția prefectului a fost de a crea animozități între comuniști și social - democrați, pentru a câștiga reacționarii”⁴⁰.

Elemente social - democrate, cum erau învățătorul Petre Ghionoiu, care ataca public guvernul Petru Groza și Uniunea Sovietică și învățătorul Trandafir Gheorghe, erau considerate agenți provocatori. În urma presiunilor, comuniștii au reușit, prin demagogie, să atragă pe săteni de partea lor, ajungându-se la situația ca primarul

³⁸ Ibidem, dosar nr. 1 / 1945, f. 50.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem, f. 62.

Ion Plop să fie menținut în funcție, iar astfel de cazuri, pe viitor, să fie dezbătute în Frontul Unic Muncitoresc din Adjud ⁴¹.

Același B. Olaru, pentru a consolida poziția comuniștilor din Adjud și a-și îndepărta rivalii politici, a întocmit o listă cu cei mai mari „reacționari”, pe care a înaintat-o Comisiei Aliate de Control (Sovietică), în speranțe, probabil, că aceștia vor fi arestați.

Fostul pretor Vasile Terțan era în capul listei, fiind acuzat că nu sprijină nicio acțiune democratică și că avea legături cu reacționarii din partidele istorice.

Medicul Gheorghe Grigorescu care profesa la Spitalul C.F.R. din Adjud era acuzat că avusese legături cu ofițerii germani înainte de 23 august 1944. Mai mult, după această dată, a ascuns și îngrijit răniți germani, fără a-i preda autorităților sovietice, iar acum, în calitate de medic de ceferiștilor, îi influența negativ, „*derutându-i de la organizațiile democratice*” ⁴².

Avocatul Pătrășcanu, fost primar al orașului Adjud în timpul lui Ion Antonescu, „*ca o slugă credincioasă, a persecutat populația de altă confesiune*” ⁴³. Avocații Floru Pralea și Vlase, unul liberal și celălalt țărănist, erau considerați și ei fasciști și reacționari.

Constantin Tiliță, comerciant care avea două chioșcuri de ziare și o cârciumă, alături de cizmarii Roșu Neculai, Ion Marin și studentul Bordea erau înfățișați ca legionari notorii și adversari ai comuniștilor.

Cârciumarul Toma Dumitru și profesorul Ștefan Constantinescu erau „*profasciști, se adună cu reacționarii, au atitudine antidemocratică și fac propagandă în masele muncitorești, împiedicând democratizarea muncitorilor*” ⁴⁴.

La ceferiști, cei mai mari adversari ai comuniștilor erau impiegații de mișcare Cristescu, Băluță, Rădulescu și Cioclenci, șeful

---

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, f. 61.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*.

de personal Ion Chiriac, secretarul stației, Constantin Nicolae, șeful de Gară N. Bârnă și conductorul Canilopol, „*toți au o atitudine antidemocratică, inducând în eroare masele*”⁴⁵, arăta secretarul B. Olaru.

Și cum Secția de la Adjud mergea foarte bine, B. Olaru a cerut de la Focșani să i se trimită 100 de adeziuni „*întrucât nu mai avem decât 12 bucăți și au început în plasă să mai adere câțiva dintre plugari care vin direct de la Partid, trecând peste Frontul Plugarilor...*”⁴⁶.

B. Olaru și I. Platon, secretarul politic al Secției din Adjud, la jumătatea lunii noiembrie 1945, l-au exclus din partid pe șeful Comisariatului de Poliție din Adjud, Ștefan Antal, numit tot de ei în această funcție. Bețiv și corupt, acesta întrecuse măsura în zilele de 11 și 12 noiembrie 1945, când, chiar în sediul partidului, fiind în stare de ebrietate, a făcut scandal după care „*a tras cu mitraliera din balconul poliției, de s-au speriat cetățenii. Toți oamenii spun că e omul comuniștilor...*”⁴⁷.

Dacă prezența Armatei Roșii pe teritoriul României după 23 august 1944 a fost pilonul principal pe care s-au sprijinit comuniștii în ascensiunea lor spre cucerirea întregii puteri în stat, asocierea acestora în mentalul colectiv cu rușii, mai bine spus cu comportamentul acestora, nu a fost de bun augur pentru ei, căci omul de rând compara comunismul cu purtarea rușilor care, de cele mai multe ori era îngrozitoare. Furturile, violurile, jafurile și crimele comise de soldații Armatei Roșii s-au întipărit atât de bine în mentalul colectiv, încât nici azi, la aproape 70 de ani distanță, nu s-au șters.

Faptul că prin comportamentul lor ostașii sovietici au adus deservicii comuniștilor români care încercau să-și facă propagandă în rândul oamenilor care abia scăpaseră de o dictatură, cea antonesciană, iar acum, în loc să aibă liniște și pace, trăiau cu frica de ruși, este

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1945, f. 64.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 63.

recunoscut și de secretarul Comitetului Județean de Partid Putna, Vasile Băcioiu. Acesta s-a adresat Regionalei Dunărea de Jos a Partidului Comunist Român în speranța că se vor lua măsuri pentru oprirea abuzurilor „*aliatului de la Răsărit...Unii tovarăși sovietici, sub influența rachiului sau a vinului, atacă și jefuiesc fără nici o deosebire pe oricine le ese în cale. Marea majoritate a populației românești socotește că organizațiile noastre de mase și Partidul Comunist cu Armata Roșie formăm un tot, iar din cauza faptelor mai sus menționate ale unor tovarăși sovietici noi suntem priviți cu neîncredere și ură chiar. Nu putem vorbi despre realizările statului socialist când sub ochii noștri se întâmplă atâtea crime și tâlhării: Ne pierdem popularitatea. Tot din această cauză nu putem ține ședințe după ora șase seara pentru că tovarășii noștri riscă să fie dezbrăcați de haine.*

Exemplu: I. Tobâltoc, membru de partid, a fost dezbrăcat sub amenințarea automatelor. De asemeni, după ora 18 nu mai putem ține cursuri la școala de cadre pentru că nimeni nu mai are curajul să meargă noaptea pe străzile lăturalnice ale orașului. Din cauza acestor tâlhării aprovizionarea întregului județ cu alimente și articole de îmbrăcăminte este stânjenită, iar satelor amenințate cu foametea nu le putem duce numai vorbe goale.

O doamnă din Brăila, lângă satul Măicănești, a fost atacată și jefuită și, pentru a scăpa, a dat bici calului și a fost împușcată. Doamna Cucoșel, care are fabrică de cherestea, la podul de peste Siret din comuna Nănești, a fost oprită între comuna Vultur și Boțârlău, jefuită și dezbrăcată până la piele.

Soția domnului ministru al Naționalităților, Vlădescu – Răcoasa, venită în comuna Jariștea, la plecarea spre București, chiar în Gara Focșani a fost jefuită.

Tovarășul Manole Nadler, întorcându-se de la Sindicat spre casă, pe strada Genunianu, în apropierea centrului orașului, a fost jefuit de către ruși, luându-i-se banii și actele.

Până și subsemnatul a fost acostat și bruscat, pentru a conduce câțiva tovarăși în stare de ebrietate la o...casă de toleranță.

Este absolut nevoie ca autoritățile militare sovietice cât și cele românești, să soluționeze cât mai grabnic această gravă problemă care împiedică mult activitatea noastră propagandistică”⁴⁸.

În luna noiembrie 1945, Resortul de cadre, condus de Ioan Boboceă, preciza că în județul Putna numărul membrilor de partid ajunsese la 1.000, dintre care 347 la orașe, grupați în 22 de celule, iar restul la țară, în 28 de celule. În județ existau trei școli de cadre, una la Focșani cu 27 de elevi, una la Comitetul de Plasă în Adjud cu 12 elevi și una la Mărășești cu 14 elevi. Munca pe teren era foarte dificilă din cauza lipsei de ajutoare și a mijloacelor de transport⁴⁹.

Dacă în județ situația oamenilor era disperată, sărăcia și foametea predominând, comuniștii le puneau pe seama fostului regim și a partidelor istorice: „*Populația este amenințată de foamete, lipsesc mijloacele de transport pentru aprovizionare. Elemente de rea credință, rămase în posturi de conducere în județ, încurajează șovonuri alarmiste, dezordinea, hula, minciuna și specula. În privința speculei, atât la sate cât și la orașe, prețurile mărfurilor cresc de la zi la zi enorm. Cei săraci și lipsiți sunt primii factori de contribuție naționali; de la ei se blochează vite, furaje etc. Corvezile sunt executate de ei, pe când drepturile ce li se cuvin sunt folosite de elemente reacționare și fasciste, care sub conducerea lui Antonescu ne-au umplut țara de șchiopi, de orbi, de văduve și copii orfani fără crezământ”⁵⁰*, declara Vasile Băcioiu la 24 noiembrie 1945.

Printre cei mai aprigi dușmani ai comuniștilor, la Focșani erau menționați: Vasile Țiroiu*, fost prefect liberal, Culiță Constantinescu,

---

⁴⁸ *Ibidem*, dosar nr. 1 / 1945, f. 40.

⁴⁹ *Ibidem*, dosar nr. 8 / 1945, f. 7.

⁵⁰ *Ibidem*, dosar nr. 1 / 1945, f. 42.

* **Vasile Țiroiu** (1890 - 1876). Magistrat, deputat și prefect, memorialist. A urmat cursurile liceale la Liceul Internat „Costache Negruzzi” din Iași (1901 - 1909). Absolvent al Facultății de Drept din cadrul Universității București, audiind însă și cursurile de istorie – geografie ale Facultății de Litere. A făcut campania din Bulgaria în 1913, după care a intrat în magistratură, ca ajutor de judecător la Moinești între 1914 -1916, în acest

președintele Partidului Național Țărănesc și avocat, preotul Honoriu Filimon, fost protopop, Gheorghe Diaconu, profesor și secretarul asociației „*Thuringclub*”, profesorul Chiriac, social – democrat și director al Liceului Teoretic de Băieți și Zaharia Mihail, președintele Camerei de Comerț și Industrie. Trofin Lozinschi, primarul orașului, era considerat prea slab, neavând destulă energie pentru a nu se lăsa influențat de ceilalți „*recționari*” în activitatea sa.

Toți aceștia, „*și mulți alții cu posturi mai mici în acest oraș și județ, sabotează măsurile guvernului și fac nenumărate greutăți în munca de organizare a muncitorilor. Dl. Prefect a schimbat până acum treizeci de primari care făceau parte din organizațiile noastre și*

---

ultim an publicând la Editura „Socec” din București lucrarea „*Bătrânii*”. A luptat ca ofițer de front în Războiul de Reîntregire a Neamului, fiind demobilizat în martie 1918. Prețuirea de care s-a bucurat în timpul studenției din partea lui Simion Mehedinți îi oferă șansa de a-i fi șef de cabinet la Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor (5 martie – 24 octombrie 1918) în guvernul lui Alexandru Marghiloman. În 1920 renunță la magistratură și se stabilește definitiv la Boloteștii părinților săi ca simplu agricultor și viticultor. A activat ca primar al comunei Bolotești (1926 - 1929), însă, fără salariu. Vicepreședinte al Camerei Agricole Putna (1923 - 1936). Administrator al Casei de Credit a Agriculturii (1929 - 1933). Prefect al județului Putna (1934 - 1937). Președinte al Federației Naționale a Cooperativelor Viticole și Pomicole din România (1937 - 1947). Deputat de Putna (1945 - 1947). Președinte al Casei de Depuneri și Consemnațiuni București (1947). Din 1949 a fost evacuat din locuința de la Bolotești, fiind nevoit să-și ducă restul zilelor la sora sa din București. A lucrat ca „*mic funcționar*” la o întreprindere de construcții din Capitală până în 1957, când se pensionează. Autor al lucrării „*Istoricul podgoriei putnene*”, al monografiei „*Satul Boloteștii Putnei – din trecut și până astăzi*”, rămasă, însă, la stadiul de manuscris. La îndemnul soților Florica și Iulian Albu a scris lucrarea „*Amintiri – Cum am colaborat cu profesorul Simion Mehedinți*”, publicată de Asociația Personalului Didactic Focșani în 1995, prin grija profesorului Costică Neagu (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 295 – 296; vezi și Horia Dumitrescu, *Vasile Țiroiu și Savel Rădulescu. Corespondență în Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 306 - 315).

*a pus în locul lor liberali sau alte elemente antidemocratice sau elemente de-a dreptul fasciste...”*⁵¹.

Faptul că în județ comuniștii erau ocoliți de către oameni și nu aveau succes cu propaganda lor, se datora „*reacțiunii care speculează, politizând în favoarea ei toate neajunsurile prin care trece țara: Armistițiul, specula, sabotajul, seceta, împrumutarea nedefinitivă, blocarea cerealelor, rechiziții etc. Ei mint masele și le îndepărtează de organizațiile democratice. În acest mod se explică rezistența populației, iar despre rezistența unor elemente din armata română, putem spune că ura lor nejustificată față de organizațiile noastre este convingerea lor că aceste organizații, întărindu-se, vor dărâma edificiul murdar care se crease în România, bazat pe șperț, jaf și furturi săvârșite de ei în U.R.S.S. Astăzi, când toate aceste privilegii le sunt pierdute, le creează deziluzii. În altă ordine de idei, menționăm clasa muncitoare, urbană și rurală, care nu este ridicată politicește îndeajuns și a fost obișnuită ca toate îndreptările social – politice să vină de sus în jos*”⁵², se arăta în Raportul de la sfârșitul lunii noiembrie 1945, întocmit de comuniștii locali.

Pentru atragerea țărănimii de partea lor, comuniștii au încercat, prin reforma agrară, să-și întărească pozițiile și să pozeze în apărători ai proprietății țărănești. Astfel, împrumutarea țărănimii sărace reprezenta, în concepția lor, nu numai baza unui avânt economic a țărănimii, ci și baza esențială pentru activarea ei politică.

Vasile Băcioiu considera că „*reacțiunea se servește din greșelile comise în legătură cu aplicarea reformei agrare. Caută să-și întărească poziția de rezistență față de expropriere și seamănă în mediul țăranilor neîncrederea în păstrarea principiului proprietății private, folosind teama de colectivizare, exploatează orice dezbinare în rândul țăranimii pentru a ponegri democrația și guvernul țării și*

⁵¹ S.J.A.N.Vn., fond Comitetul de Partid Județean Putna, dosar nr. 1 / 1945, f. 45.

⁵² *Ibidem*, f. 47.

*caută pe toate căile să creeze în afară și înlăuntrul țării o atmosferă de nesiguranță și anarhie în jurul reformei agrare”*⁵³.

Aparatul de propagandă al comuniștilor se lăuda cu apariția a opt ziare de perete, dintre care patru la sindicate și ziarul local „Zorile”, cu un tiraj de 2.000 de exemplare. A fost deschis un depozit pentru difuzarea cărților și ziarelor de la Editura „Cartea Rusă” și a fost organizată Comisia Culturală a Sindicatelor, compusă din 11 membri. Echipa teatrală a sindicatelor muncitorești dădea reprezentații în satele din județ, însă munca pe linia țărănească era îngreunată din cauza lipsei de instructori și a mijloacelor de transport⁵⁴.

Faptul că la Focșani comuniștii nu se bucurau de simpatie, este confirmat și de sărbătorirea onomasticii regelui Mihai, la 8 noiembrie 1945, când preotul Streche a vorbit în fața asistenței și a fost întâmpinat cu multă răceală de public⁵⁵.

La sfârșitul lunii noiembrie 1945, comuniștii din Mărășești s-au confruntat cu un caz special. Irimiță Alexandrescu, membru de partid în organizația Mărășești și fost soldat în Divizia „Tudor Vladimirescu”, a fost împușcat de către ruși în noaptea de 30 noiembrie 1945, cu scopul de a fi jefuit. Provenind dintr-o familie modestă, părinții săi au fost ajutați cu suma de 250.000 lei ca să-l îngroape, bani primiți de la organizația de partid din Mărășești. Așa cum recunoștea responsabilul politic, faptul că a fost împușcat de ruși a adus multe prejudicii partidului, îndepărtând oamenii, astfel că s-a încercat mușamalizarea cazului: *„La înmormântare, am căutat să mobilizez tovarășii comuniști din Mărășești, să ia parte și să țină cuvântări. Procesiunea a fost făcută în mod deosebit, accentuându-se lupta și calitățile defunctului. Eu am ținut o cuvântare și am sfătuit pe tovarășii ca ancheta să nu fie cunoscută de nimeni pentru a nu discredita Armata Roșie în fața opiniei publice. Toate acestea sunt*

---

⁵³ *Ibidem*, dosar nr. 5 / 1945, f. 28.

⁵⁴ *Ibidem*, dosar nr. 1 / 1945, f. 54.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 70.

*controlate de noi alături de comandanții sovietici și ancheta ne va fi satisfăcătoare”*⁵⁶.

Tot la sfârșitul lunii noiembrie 1945, în vederea pregătirii alegerilor din 1946, comuniștii au luat măsuri pentru epurarea Justiției. Astfel, la cele nouă judecătoria din județ, la Obobești, Panciu, Mărășești, Adjud, Sascut, Suraia, Năruja, Tulnici, Vidra, la Tribunalul Putna, Parchet și Judecătoria Focșani s-au întocmit liste cu magistrații care nu corespundeau politic.

Peste 90 % dintre magistrați erau catalogați drept „*reționiari*” sau „*fasciști*”, iar pentru înlocuirea lor, mai ales în zonele de la țară, comuniștii dispuneau de ...18 învățători și trei profesori⁵⁷!

La 30 noiembrie 1945, Vasile Băcioiu i-a scris lui Lucrețiu Pătrășcanu, ministrul Justiției, cerându-i „*să fie înlăturată actuala formație a magistraturii de la Tribunalul Putna, după cum urmează:*

1) *În locul primului președinte Mangiurea Ștefan, să fie numit Tov. procuror Nicolau Alexandru, actualmente judecător președinte la Judecătoria Baia.*

2) *În locul primului procuror Tomiță Ion, să fie avansat Constantin Șendrea, actual judecător la Tribunalul Putna.*

3) *În locul lui Constantin Ionescu, președintele Secției a II – a, să fie avansat Sârbu Dumitru, judecător de Instrucție la Cabinetul II din Tribunalul Putna.*

4) *În locul judecătorului de Instrucție Sârbu Dumitru, în cazul când este avansat și desigur postul rămâne vacant, să fie numit Ion Dimitriu, actualmente judecător la Judecătoria Plăinești, Râmnicu – Sărat.*

5) *În locul judecătorului de ședință din Trib. Putna, Andrei Gâță, să fie transferat judecătorul Sătcoianu Gheorghe, actualmente judecător la Judecătoria Adjud.*

⁵⁶ *Ibidem*, dosar nr. 4 / 1945, f. 92.

⁵⁷ *Ibidem*, dosar nr. 3 / 1945, f. 61.

6) În locul judecătorului Davidoglu Enisc de la Judecătoria Focșani, să fie avansat și transferat Gheorghe P. Dimian, ajutor de judecător la Panciu.

În cazul în care mișcarea nu se poate face, rugăm ca tov. Nicolau Alexandru să fie nemijlocit încadrat în Trib. Putna, chiar cu delegație”⁵⁸.

La 1 decembrie 1945, cu ocazia sărbătoririi revenirii Ardealului la Patria-Mamă, echipe de propagandiști au vizitat instituțiile și întreprinderile particulare, unde au vorbit despre „realizările” guvernului Petru Groza și au atacat, într-o manieră forte, partidele istorice.

Ziua de 13 decembrie 1945 a prilejuit comuniștilor din județul Putna sărbătorirea a două evenimente: aniversarea zilei de naștere a „dragei tovarășe” Ana Pauker și comemorarea a 27 de ani de la greva tipografilor din București, reprimată de autorități cu o deosebită energie.

Opt zile mai târziu, la sediul Partidului Comunist din Focșani, s-a aniversat „cu mult entuziasm ziua de naștere a celui mai genial conducător de popoare, Generalissimul Stalin”⁵⁹.

Pe plan economic, situația din județul Putna se deteriora, aprovizionarea cu alimente fiind din ce în ce mai anevoioasă, uneori lipsind cu desăvârșire. Regiuni întregi erau stăpânite de foamete, peste 80 % din localitățile montane, nefiind aprovizionate cu porumb.

Referitor la activitatea celorlate partide, „istorice și reacționare”, Vasile Băcioiu a afirmat că „în afară de P.S.D., care are oarecare aderență în lumea imaterială, a orașelor și a satelor, țărăniștii și liberalii nu au ținut nici o întrunire sau manifestare cu caracter politic. Reacțiunea nu a scos capul, dar surd duce lupta de desconsiderare a guvernului și, așteptând, speră și lansează diferite svonuri”⁶⁰.

---

⁵⁸ Ibidem, f. 17.

⁵⁹ Ibidem, dosar nr. 1 / 1945, f. 60.

⁶⁰ Ibidem.

Nu întotdeauna echipele de propagandă ale comuniștilor, chiar dacă se ascundeau în spatele Frontului Plugarilor sau a altor asociații patronate de aceștia, aveau succes. De multe ori, prin satele vizitate se găseau destui oameni care, fie se întorseseră de pe front și văzuseră „raiul” comunist la el acasă sau erau informați cu privire la scopurile lor. Astfel, se întâmpla ca propagandiștii să poarte pe pielea lor, mult timp, semnele aprecierii pe care oamenii locului le-o arătau cu dărnicie.

La începutul lunii decembrie 1945, Ion Platon, secretarul organizației comuniste din Adjud, împreună cu propagandiștii Iordache Geneș și Gheorghe Seceleanu, au mers în comuna Pănchești pentru a face prozeliți.

Ajunși aici, cei trei s-au înfățișat primarului și i-au spus acestuia că au venit în scop de propagandă pentru Frontul Plugarilor. În fața Primăriei, unde se adunaseră vreo 1.000 de săteni, primarul i-a prezentat pe aceștia, dându-le cuvântul. Cât timp Ion Platon vorbea sătenilor, primarul „a aranjat imediat o echipă de derbedei ... eu am început să arăt însemnătatea organizației, dar în fața mea era aranjată echipa compusă din: Costică Gh. Popa, zis Gaiță, Vasile Brici, Petre Cantiș, zis Ologu și Zavastin Șerbănescu, care au început să strige că suntem niște comuniști și hoști și ducem lumea în eroare cu Frontul Plugarilor. În acel moment, primarul a făcut cu ochiul la cei ce-i aveau în spate și atunci, Nicolae Ignat, zis Porcoiu, mi-a făcut brânci de pe scările primăriei și am căzut jos în mâinile derbedeilor, care au început să mă lovească cu pumnii în cap. În acel moment, primarul și șeful postului de jandarmi s-au făcut nevăzuți.

Tovarășii Geneș și Seceleanu m-au scos din mâinile bătăușilor și m-au tras pe scările primăriei. Ei trăgeau de mine sus, iar bătăușii voiau să mă bage în mulțime, de unde nu mai scăpam. Când m-am văzut sus și eram toți trei tovarăși la un loc, am crezut că suntem scăpați, dar lumea înnebunise toată, îndemnată de primar, care zicea să ne omoare, căăștia sunt comuniștii de la Adjud, care pun afișe pe străzi.

Bătăușii, îndemnați de el, l-au luat pe tov. Geneș Iordache și au început să-l bată, iar pe mine și pe tov. Seceleanu ne-au scos niște săteni pe o ușă din dosul primăriei și ne-au dat pe mâna altor bestii, care ne-au luat în primire. Găsind un moment prielnic, am sărit gardul și am fugit în curtea bisericii și de acolo, în pădure, dar tov. Geneș a fost prins și bătut cu ciomegele până l-au crezut mort.

Din spusele tovarășilor noștri membri de partid din comună, care și ei au fost bătuți, banda a fost aranjată de autorități, în frunte cu primarul, notarul, preotul, șeful postului de jandarmi și o clică a lor”⁶¹, arăta Ion Platon tovarășilor de la Focșani cum au fost primiți la Pănțești.

La sfârșitul lunii decembrie 1945, Școala de cadre din Focșani a fost evaluată de către Regionala Dunărea de Jos. Paul Botez, fiul fostului prefect, chiar dacă petrecuse o bună parte din timp în spital, asimilase bine materialul predat. Mai mult, „prejudecățile burgheze cu care a intrat în școală, le-a putut înlătura în mare măsură. S-a putut observa conștiinciozitate în muncile încredințate, însă va trebui dinamizat. Poate ajuta resortul de Educație politică a județului”⁶².

Petre Rusu dovedise în nenumărate rânduri devotamentul față de partid și clasa muncitoare prin arătarea slăbiciunilor unor tovarăși. La învățătură avea un zel deosebit, iar sarcinile primite și le îndeplinea cu o conștiinciozitate deosebită.

Secretarul Regionalei Dunărea de Jos considera că „este necesar să fie îndrumat pe linia țărănească și încurajat pentru munca ce i se va atribui. Are manifestări cu caracter accentuat stânjist”⁶³.

În ceea ce privește pe cele două femei de la Școala de cadre, Maria Beschia fusese exmatriculată, iar Eugenia Cursaru fusese

---

⁶¹ *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1945, f. 32.

⁶² *Ibidem*, dosar nr. 8 / 1945, f. 31.

⁶³ *Ibidem*.

apreciată drept o elevă model, însă mai avea „*prejudecăți și tendințe mic - burgheze*”⁶⁴.

Emil Rusu era premiantul clasei, primind numai laude „*pentru sârguința cu care a căutat să asimileze materialul, pentru conștiinciozitatea cu care s-a achitat de îndatoririle sale și spiritul tovrășesc de care a dat dovadă*”⁶⁵.

La sfârșitul anului 1945, comuniștii se aflau în plină ascensiune. Pregătirea alegerilor din anul 1946, prin care aveau să aibă asigurată puterea absolută și înlăturarea partidelor politice tradiționale, reprezentau principalele obiective ale acestora, iar abolirea monarhiei urma să fie ultimul pas spre instaurarea stalinismului în România pentru mai bine de patruzeci de ani.

Analiza documentelor prezentate probează, fără urmă de îndoială, situația precară a comuniștilor români, ura oamenilor de rând la adresa acestora și faptul că, fără sprijinul Armatei Roșii, acest regim nu s-ar fi putut consolida niciodată.

---

⁶⁴ *Ibidem.*

⁶⁵ *Ibidem.*

ASPECTE PRIVIND VIAȚA POLITICĂ PUTNEANĂ ÎN ANUL 1946

Gheorghe Miron

Impus prin forța realității politico - militare și a consecințelor celui de Al Doilea Război Mondial, regimul comunist din România, în drumul său spre cucerirea puterii depline, și-a conceput o tactică și o strategie tipic staliniste, urmărite, întocmai, în spațiul unde Uniunea Sovietică a pus piciorul.

Pas cu pas, cu tenacitate, cu duritate, într-o gamă largă și variată de forme și acțiuni, acestea au însemnat desființarea tuturor partidelor politice democratice adverse, suprimarea militanților lor de seamă, învrăjbirea, denigrarea, atragerea și convertirea prin orice mijloace a membrilor sau simpatizanților acestora.

Toate acestea, într-o formă sau alta, determinate de specificitatea și realitatea locului, se regăsesc, cu o expresivitate și claritate de netăgăduit în mărturiile arhivistice ale anilor 1946 - 1947, din fostul județ Putna.

Deopotrivă, aceste mărturii probează respingerea grefei unui regim impus solului și conștientului românesc, a cărei perspectivă însemna întreruperea cursului firesc al evoluției României pe drumul progresului și democrației.

Manifestările împotriva guvernului Groza s-au întezit în tot județul.

Astfel, la Odobești, în noaptea de 14 / 15 ianuarie 1946 au apărut manifeste scrise de mână și multiplicare la indigo, literele fiind de tipar, pentru a nu se putea identifica autorul. Unul dintre aceste manifeste a fost lipit pe poarta șefului Comisariatului de Poliție Odobești, altul în fața casei primarului Stratulat, iar unul în fața casei judecătorului Stelian Mărgăritescu.

Conținutul acestor manifeste era următorul:

„Fraților!

Suntem pe punctul de a pieri!

Ce mai așteptați? La arme!

Jos cu hoții de la Primărie și cu jidanii de la Cooperativă!

Să dăm foc caselor boierești

Și întregului Odobești.

Murim de foame!

Veniți cu toții în organizația ȘTREANGUL

Vom învinge”¹.

În fiecare colț al manifestului era desenat un ștreang.

Șeful Comisariatului de Poliție din Odobești, Socor, a luat în glumă aceste manifeste și chiar i-a apărut pe șefii partidelor istorice în fața comuniștilor.

Avocatul Mitică Constantinescu, într-o discuție avută cu un prieten, referindu-se la guvernul Groza, a afirmat că *„numai ștreangul le va veni de hac celor de la conducere”².*

Cei mai periculoși „reacționari” din Odobești erau: inginerul Prelipceanu, fost primar în timpul legionarilor, inginerul Constantinescu, directorul Școlii Superioare de Viticultură și Ion Cârlig, legionar, care de teama arestărilor fugise din Odobești.

Și la Vidra au apărut manifestele de tip „Ștreangul”, iar populația era foarte agitată și datorită faptului că lipsa alimentelor era din ce în ce mai mare. În fruntea opoziției împotriva comuniștilor se afla Tomiță Chilian, primarul comunei, înscris în P.N.L. – aripa Tătărescu, în realitate fiind brătienist convins. Acesta era caracterizat de către comuniști ca fiind un *„om inteligent, extrem de pervers și duce o activitate foarte dăunătoare actualului regim”³.*

---

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Comitetul de Partid Județean Putna, dosar nr. 14 / 1946, f. 2.

² *Ibidem*, f. 3.

³ *Ibidem*.

De altfel, întreaga familie a Chilienilor era considerată „antidemocratică”, „antiguvernamentală” și „antisovietică”. Preotul Chilian, fratele primarului, și Gheorghiță Chilian, din comuna Burca, erau considerați ca fiind foarte periculoși pentru noua ordine socială.

Pe lângă familia Chilian, în vizorul comuniștilor se mai aflau, la Vidra, următorii: Hugo Mercelin, farmacist și fiul acestuia, Puiu Mercelin, student în București, Lazarovici Tăniță, magaziner la Fabrica de Marmeladă din Vidra, iar brutarul Gabor Vasile și Dima Vasile erau considerați legionari periculoși ⁴.

La Vidra, locul de întâlnire al legionarilor era la cârciuma Vasilicăi Buțu, supranumită „*Restaurantul Legionarilor*”. Animatorul ședințelor legionare era considerat locotenentul Jelea de la Cercul Teritorial Putna, cumnatul lui Tomiță Chilian.

Inginerul Croitoru, directorul Fabricii de Marmeladă era și el „reacționar” și „instigator”.

Starea de spirit a locuitorilor din Vrancea era foarte încordată, însă nu datorită condițiilor proaste de trai și a foametei care amenința populația ci, așa cum afirmau comuniștii, „*datorită instigatorilor și agitatorilor partidelor politice care nu văd cu ochi buni acest regim*” ⁵.

Foamea din județ era foarte mare, iar cele 44 de vagoane de porumb trimise de la București, la care se mai adăugau încă 20 de vagoane cu porumb confiscat, nu au însemnat mare lucru.

În județ funcționau 33 de cantine sociale unde luau masa 4.000 de suflete, iar peste 800 de copii, amenințați să moară de foame, au fost trimiși la Brașov, unde situația alimentară era ceva mai bună ⁶.

La Focșani, Comitetul Județean al Partidului Comunist Român era nemulțumit despre mersul lent al epurărilor din învățământ, unde „*foștii propăvăduitori ai legionarismului continuă*

---

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, f. 4.

⁶ *Ibidem*.

să învenineze mințile elevilor și să arunce cu noroi în acțiunea guvernului democrat iar în rândurile elevilor s-a format o stare de spirit contrară democrației”⁷.

Elevii Giurgea Emil, M. Nicolae, Popa Gheorghe și Gheorghe Dan din clasa a VII-a de la Liceul „Unirea” din Focșani s-au întâlnit, la 23 martie 1946, în casa unui alt coleg de al lor, unde au denigrat regimul impus de sovietici.

Profesorul Beldie era acuzat că la una din orele ținute la liceu ar fi declarat că noul regim politic fost impus cu forța. Profesorii Ion Diaconu și Georgescu erau cei care îi sfătuiau pe elevi să nu se înscrie în organizațiile comuniștilor și erau „înfocați reacționari”.

La Liceul de Fete, eleva Croitoru Cornelia a scris manifeste anticomuniste, iar Radu Georgeta, Enache Alisa, Zeica Valentina, Zizi Teodorescu, Bâscu Ileana și Pârvănescu Marcela erau catalogate drept „antisemite”, „legionare și antisovietice”⁸.

În magistratură, comuniștii erau nemulțumiți că nu se făcuseră epurări masive, iar informatorii acestora arătau că „din această cauză se face justiție de clasă, achitând întotdeauna pe sabotorii și moșierii din clasa lor și aplicând maximum de pedeapsă celor mici și oropsiți, mai ales atunci când îi bănuiesc că sunt democrați, numindu-i golani și comuniști tâmpiți”⁹.

În luna martie 1946, Partidul Comunist ajunsese să numere 3.339 de membri în județul Putna, la care se adăugau încă 300 de adeziuni care trebuiau discutate.

Secretarul politic al partidului, împreună cu câțiva instructori au vizitat comitetele de plasă din Suraia, Panciu, Adjud și Odobești, iar în ziua de 6 martie 1946, când se aniversa un an de la instaurarea guvernului Petru Groza, a avut loc la Ateneu o întrunire la care au participat peste 1.500 de persoane. Două zile mai târziu, de „Ziua Femeii”, la Teatrul „Maior Gheorghe Pastia” a avut loc un

---

⁷ Ibidem, f. 12.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

festival artistic la care au participat 800 de cetățeni. A doua zi, 500 de tineri au sărbătorit Ziua „*Tineretului Mondial*”.

La 17 martie 1946, ora 7,30 dimineața, la Focșani a sosit Ion Mihalache, însoțit de atașatii de presă britanic și englez, profesorul Sauciuc Săveanu și de fostul secretar al lui Virgil Madgearu ¹⁰. Toți aceștia au fost îndeaproape urmăriți de către informatorii comuniștilor, care raportau că *„imediat ce au sosit au descins la Cafeneaua Brener și au trimis să anunțe pe D-l Culișă Constantinescu, șeful județean al Partidului Național Țărănesc. După zece minute, D-l Mihalache și ceilalți au pornit să țină o consfătuire acasă la Dl. Dionisie Țiroiu, fruntaș țărănist. La dânsul au mai venit și avocații, Neagu și Manoliu, împreună cu delegații Comisiei Permanente. S-a discutat situația politică locală și s-a ajuns la concluzia că mijloacele de propagandă în oraș și județ sunt slabe. De la Focșani, D-l Mihalache a plecat la Râmnic și Buzău”* ¹¹.

În județul Putna, în vara anului 1946 în atenția comuniștilor s-a aflat și Partidul Național Popular (urmașul Uniunii Patriotice), al cărui președinte era Gheorghe Vlădescu – Răcoasa, originar din comuna Răcoasa, județul Putna. Apreciat de către comuniști pentru „*activitatea democrată*” din perioada ilegalității și pentru implicarea sa în încheierea armistițiului cu U.R.S.S., el a fost răsplătit cu funcția de ministru al Naționalităților Minoritare (6 decembrie 1944 – 28 februarie 1945) și, mai apoi, cu cea de subsecretar de stat la Subsecretariatul pentru Minorități (6 martie 1945 – 30 noiembrie 1946).

Secretarul general al Partidului Național Popular în județul Putna era inspectorul școlar I. Stăvărache, considerat oportunista pentru că în timpul războiului colaborase la revista „*Frământări Didactice*”, elogiind ofițerii și soldații români căzuți pe Frontul de Răsărit. În urma intrigilor și neînțelegerilor din comitet, au fost îndepărtați Avram Zolman, Gheorghe Tobăltoc și Ion Anghel.

---

¹⁰ *Ibidem*, f. 13.

¹¹ *Ibidem*, f. 14.

Vicepreședinții acestui partid erau Dr. Stănică și I. Gafton, învățător, caracterizat drept oportunist, afacerist și simpatizant legionar. Numărul mic de membri, 1.700 în tot județul, era pus pe seama inactivității comitetului. În schimb, partidul avea o relație bună cu Frontul Național Democrat și cu comuniștii.

Membrii partidului erau recrutați dintre micii proprietari, comercianți, industriași și intelectuali.

Ziarul local al partidului se numea „*Facla Putnei*”.

Partidul Național Țărănesc (ramura Anton Alexandrescu), pus în slujba comuniștilor, era apreciat mai ales datorită atitudinii profesorului Hagic Boos, fostul prefect, „*democrat sincer și bun orator, care a reușit să atragă de partea sa un număr însemnat de Maniști*”¹².

În luna iunie 1946, partidul avea peste 6.000 de membri în județ, grație propagandei desfășurate de către Hagic Boos, care reușise să-l convingă pe Nicușor Graur să li se alăture, fostul deputat de Putna dându-și deja demisia din Comitetul Executiv Permanent al Partidului Național Țărănesc (ramura Anton Alexandrescu).

În ziua de 9 iunie 1946, Partidul Național Țărănesc - Anton Alexandrescu a ținut o mare întrunire la Teatrul „*Maior Gheorghe Pastia*”, apoi au fost vizitate comunele Mircești, Biliești, Ciușlea și Suraia.

Comuniștii aveau convingerea că vor reuși să spargă și mai mult unitatea Partidului Național Țărănesc – Iuliu Maniu:

„*Se crede că Jecheanu va adera și dânsul la gruparea Anton Alexandrescu. Jecheanu, vechi politician, se bucură de o foarte mare popularitate în regiunea muntoasă, Vrancea, dar nu se știu cauzele pentru ce a refuzat până în prezent ofertele câtorva din partidele guvernamentale de a se alătura lor, știută fiind aversiunea pe care acesta o are contra lui Maniu*”¹³.

---

¹² *Ibidem*, f. 28.

¹³ *Ibidem*.

Între Hagic Boos și Gheorghe Apostol, aflat aflat și el la conducerea Filialei Putnene a Partidului Național Țărănesc (ramura Anton Alexandrescu), nu existau disensiuni, membrii partidului erau recrutați din rândurile țărănimii iar colaborarea cu Partidul Comunist era foarte strânsă.

Partidul Național Liberal – aripa Gheorghe Tătărescu îl avea ca președinte pe vechiul politician Vasile Țiroiu, *„democrat nesincer, mai mult brătienist decât tătărăscean, deși în ultima ședință a B.P.D.-ului și-a luat un angajament solemn că va respecta linia politică a Comitetului Central B.P.D. și va colabora în mod sincer cu partidele care fac parte din bloc”*¹⁴.

Blocul Partidelor Democratice reprezenta o alianță electorală a forțelor politice procomuniste la alegerile generale din anul 1946, din care făceau parte, pe lângă comuniști, social – democrați, Frontul Plugarilor, Partidul Național Liberal – aripa Gheorghe Tătărescu, Uniunea Patrioților, Partidul Național Țărănesc (ramura Anton Alexandrescu) și Comitetul Democrat Evreiesc.

Constantin Chele, care era și prefectul județului Putna, se afla și el la conducerea partidului, fiind caracterizat ca *„nesincer democrat”*¹⁵. Acesta era acuzat de faptul că, aflându-se sub influența lui Vasile Țiroiu, a înlocuit o serie de primari fără a cere avizul Consiliului Politic care l-a și avertizat să revină asupra deciziei de revocare a primarilor.

Partidul nu avea sediu propriu, consfăturile ținându-se pe la diferiți membri, în case particulare, iar numărul aderenților era de aproape zece mii de persoane.

Partidul Național Țărănesc – ramura Iuliu Maniu îl avea ca președinte în județ pe decanul Baroului Putna, avocatul Culiță Constantinescu. Alți fruntași țărăniști erau: Dumitru Neagu, zis Venin, profesorul Rotaru și avocatul Manoliu, vicepreședinte al

---

¹⁴ *Ibidem*, f. 29.

¹⁵ *Ibidem*.

Filialei Putna, „fire bolnăvicioasă, vechi politician, bun orator, energic”¹⁶.

Comuniștii semnalau faptul că în vara anului 1946 se intensificase propaganda țărănistă, prin răspândire de manifeste, știri alarmiste și demagogice.

Manifestele țărăniste erau tipărite la Panait Constantinidis, iar comuniștii pentru a împiedica răspândirea acestora, le răscumpărau de la patronul tipografiei pe un preț mai mare. Tipăriturile aveau următorul conținut: „*Români, nu uitați Patria, Coroana, Biserica, respectul proprietății, răsplata muncii - stimulent al producției, garanția progresului*”¹⁷.

Se afirma despre țărăniști că șefii acestora de sectoare primiseră ordine să împiedice cu orice preț pe reprezentanții partidelor democrate să participe la întruniri și chiar „*să se înarmeze și fiecare sector să strecoare în rândul Partidului Comunist anumiți informatori pentru a dejuca planurile acestora*”¹⁸.

În ziua de 21 iunie 1946, între țărăniști și comuniști au avut loc incidente violente, trăgându-se focuri de armă la Focșani, fără a fi însă nimeni rănit. În timpul nopții, orașul a fost împânzit cu manifeste ca: „*Jos Guvernul Petru Groza*” și „*Moarte comuniștilor*”¹⁹.

Numărul maniștilor din județ era estimat la 7.724 de persoane.

Partidul Național Liberal – Dinu Brătianu avea la Focșani ca președinte pe avocatul bucureștean Victor Dimitriu, iar Tineretul Liberal era condus de către inginerul Gheorghe Veniamin. Acesta din urmă desfășurase o vie activitate în județ, lansând un important stoc de manifeste politice prin care populația era îndemnată să reziste ideilor comuniste²⁰.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, f. 30.

¹⁸ *Ibidem*, f. 29.

¹⁹ *Ibidem*, f. 30.

²⁰ *Ibidem*.

O lună mai târziu, în urma unor rupturi apărute în partid, la conducerea Filialei Putna a ajuns Mișu Fotino, tot bucureștean și, bineînțeles, „reacționar, burghez, bancher și rentier”²¹ așa cum erau caracterizați toți inamicii politici ai noului regim. Mișu Fotino reușise, conform aprecierilor făcute de către comuniști, ca, „lucrând cu tact, să reunească cele două fracțiuni Brătieniste care se despărțiseră în ultimul timp, una în frunte cu avocatul Victor Dimitriu, fostul președinte al organizației iar una în frunte cu preotul Honoriu Filimon, care se certau de la șefie. Ultima fracțiune amenința că se va alipi Tătărășcenilor. Mișu Fotino era antiguvernamental, antidemocrat, antisovietic și demagog. Vicepreședinte este Victor Dimitriu, antidemocratic, antisovietic, antiguvernamental, bun orator, demagog”²².

Preotul Honoriu Filimon, fost protoiereu, a rămas ca simplu membru în Comitet fiind caracterizat ca „perfid, incorigibil și periculos”²³, transformând casa parohială în loc de întâlnire a liberalilor.

Propaganda brătienistă era realizată de către tineri studenți care, îmbarcați în camioane, treceau prin sate intonând cântece naționaliste și împărțind manifeste prin care glorificau realizările liberalilor în trecut. Numărul membrilor era estimat la aproximativ 6.000 de persoane.

Politica comuniștilor de a-și infiltra elemente în rândurile partidelor istorice cu scopul atât pentru a le spiona mișcările, dar și pentru a provoca incidente în urma cărora sperau că acestea își vor pierde din popularitate, ia amploare.

Un exemplu elocvent este un raport întocmit de Secția locală comunistă cu privire la cele întâmplate la 4 august 1946, la Focșani:

„În ziua de Duminică 4 august 1946, a avut loc o întrunire în curtea D-lui Culiță Constantinescu, președintele organizației Maniste

---

²¹ *Ibidem*, f. 36.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

din Putna, la care au participat circa 70 de persoane. Au luat cuvântul Culiță Constantinescu, Prof. Rotaru, Mavrodin, Neagu Venin, Mihălcescu și alții, deși se aștepta sosirea în localitate a lui Mihalache, acesta nu a venit, rămânând să sosească cu ocazia întrunirii Tineretului Manist. S-a discutat lista candidaților la alegerile parlamentare. Respingându-se candidatura Prof. Rotaru și Mavrodin, o parte din tineretul manist și-au rupt cărțile de membri, de altfel cărțile de membri se împart fără nici o normă și fără adeziuni, afirmând că dâșii nu vor mai putea desfășura nici o activitate dacă pe listă nu figurează și numele lui Rotaru, conducătorul lor drag.

Cam în aceeași zi avea loc la Ateneul Popular Congresul Tineretului Progresist, am reușit să introducem câteva elemente necunoscute la întrunirea Manistă, având instrucțiuni de a nu provoca scandal ci, în momentul când tineretul va demonstra pe stradă strigând lozinci, aceștia să aplaude din mijlocul Maniștilor.

Unul dintre cetățeni cerând lui Culiță Constantinescu bani pentru înapoiere de la întrunire, Maniștii au văzut că au între dâșii străini și rupând scânduri din gard, au spart capul la unul din ei. Văzând că s-a început bătaia, au intervenit vreo 10 oameni de ai noștri, printre care 2 boxeuri profesioniști. Culiță Constantinescu s-a închis în casă iar cei care au putut scăpa au fugit sărind gardurile, rămânând numai cei mai curajoși să înfrunte primejdia. În timpul bătăii se mai striga totuși „Trăiască Maniu” așa cum reese din declarațiile date în fața Comisarului Șef al Siguranței Focșani. Ecoul acestei bătăi în oraș în cercurile neutrilor a făcut o foarte bună impresie, spunând că bine le-a făcut că prea își făceau de cap.

În cercurile Maniste, o parte care se desolidarizase și mai înainte de Maniu, i-a determinat să nu mai activeze deloc, dându-și seama că e o prostie să lupte pentru interesele boierilor, iar ei să iasă snopiți în bătaie. Cățiva, ca de exemplu unul anume Stănescu s-a prezentat la Social Democrați cerând înscrierea în acest partid, spunând că este sătul de programul lui Maniu și de asemenea s-ar

înscrie la comuniști dacă acesta ar fi posibil. În cercurile rămase credincioase lui Maniu s-a luat hotărârea de a se revanșa, amenințând cu moartea pe conducătorii Partidului Comunist. În după amiaza aceleiași zile, avocatul Neagu Venin a plecat la București probabil pentru a reclama forurilor competente.

A doua zi, prefectul Chele discutând cu secretarul Partidului Comunist a luat apărarea Maniștilor, iar secretarul Partidului Comunist i-a răspuns că P.C.R. nu are nici un amestec în acest incident și că îl surprinde faptul că un Prefect Democrat încearcă să acuze Partidul Comunist, amintindu-i că atunci când Comuniștii erau schingiuiți, împușcați sau închiși în lagăre și închisori, nici Dl. Maniu și nici Domnia Sa „Prefect Chele” nu au găsit de cuviință să ia apărarea acestora”²⁴.

Tot în acea lună, comuniștii erau îngrijorați de starea de spirit a oamenilor din județ, aflați la limita supraviețuirii, din cauza recoltei proaste, distrusă de secetă.

Porumbul, aliment principal pentru țăranii vrânceni, ajunsese să fie vândut cu 450.000 lei sacul, iar în unele sate din regiunea montană chiar cu 6.000 sau 7.000 lei pe kilogram.

Locuitorii satelor ajunseseră să se hrănească cu terci sau cu fructe crude, ceea ce a dus la o epidemie de dezinterie de proporții. Mai mult, lipsurile făcuseră ca o parte din oameni să se dedea la furturi și tâlhării.

În comunele Bâlca și Coțofenești toate vitele fuseseră vândute, căci oamenii nu aveau cu ce să le hrănească, iar în comunele Bătinești și Țifești, zarzavaturile, păioasele și viile fuseseră distruse de grindină.

Starea jalnică a țăranimii era recunoscută de către comuniști, care însă aruncau o parte din vină pe liberali sau țăranii: „Starea de spirit a sătenilor este foarte îngrijorătoare, căci intrigați de aceste

---

²⁴ Ibidem, f. 38 - 39.

lipsuri, li se mai infiltrează de către propagandiștii partidelor istorice că neajunsurile se datoresc numai guvernului”²⁵.

Munitorimea, cu toate că beneficia de salarii mai mari față de funcționari și avea avantaje de la sindicate și economate, era și ea nemulțumită, afirmând că scumpirea tuturor articolelor depășise cu mult salariile primite.

Comercianții și industriașii erau apăsați de impozitele foarte mari și sufereau din cauza lipsei de numerar de pe piață, singurii care trăiau puțin mai bine fiind liber profesioniști²⁶.

La 6 august 1946, în fața Băii „Aslan” din Focșani, un grup de studenți țărăniști au cântat următorul cântec:

„Trăiască Regele Mihai

*Un rege avem și pentru el
Vom sugruma orice mișel
Ce îndrăznește a nu striga
Ai tăi suntem, Măria Ta!*

*Un rege-avem, Arhanghel sfânt
Ce stăruiește-acest pământ
Din timp străbuni și glorioși
Așa cum astăzi nu mai sunt.*

*Doar el ne veghează
Pe aceste vremuri de necaz
Când strănepoții de Eroi
Se transformă în slugoi.*

---

²⁵ *Ibidem*, f. 40.

²⁶ *Ibidem*.

*Mihai, o, singurul avânt
Pe care îl are acest popor
Lovit de coade de topor
În tot ce are el mai sfânt.*

*În calea noastră-n viitor
Nu vrem Kolhoz, nici sindicat
Ci rege bun și luminat
Așa, ca-n lumea basmelor.*

*Să cârmuiască acest popor
Cu suflet bun și gând curat,
Să dăruiască tuturor
Pace și pământul cel furat.*

*Un rege avem, un nobil crai,
În jurul Lui să ne-adunăm
Și până la moarte să strigăm:
Trăiască Regele Mihai!"²⁷.*

În opinia comuniștilor, țărăniștii devin legionari, „căci se poate vedea că poezia are un pronunțat caracter legionar. În ceea ce privește persoana Regelui, o preamăresc numai de formă, înțelegând prin numele lui Mihai, patronul Gărzii de Fier, Arhanghelul Mihail”²⁸.

Cât despre legionari, organizația comunistă locală avea informații, neverificate, conform cărora cei care nu-l susțineau pe Maniu se constituiseră într-o mișcare națională de rezistență. Unul din centrele acestei mișcări s-ar fi aflat în apropierea orașului Focșani, pe teritoriul județului Râmnicu – Sărat, în podgoriile satului Dălhăuți.

---

²⁷ *Ibidem*, f. 44 - 45.

²⁸ *Ibidem*, f. 45.

Activitatea legionarilor din județ era „cât se poate de camuflată. Fac ședințe sburătoare în plin centrul orașului, de cel mult trei membri. Instrucțiunile și cuvintele de ordine de dau din om în om. La Păunești, când unul din fruntașii Maniști locali a invitat pe foștii legionari să adere la Partidul lui Maniu, aceștia au răspuns că și Maniu era vândut francmasoneriei și că ei au fost și rămân legionari”²⁹.

La 13 septembrie 1946, comuniștii afirmau că la Focșani, partidele istorice, lăsând la o parte divergențele, au fuzionat. Împăcarea opoziției s-ar fi făcut în casa avocatului Topșa, din strada Aviator Muntenescu. Aici, liberalii, reprezentați de către dr. Pascu, Victor Dimitriu, avocatul Matei, preotul Honoriu Filimon și căpitanul Ropoțeanu, s-au întâlnit cu reprezentanții țărâniștilor, Culiță Constantinescu, preotul Graur, avocatul Dumitru Neagu și C. Constantinescu, „au îndemnat pe toți care erau prezenți a se uni, că este ultima posibilitate de a arăta străinătății că poporul român este în contra actualului regim”³⁰.

Cu toate acestea, evenimentele aveau să ia un alt curs. La alegerile din 19 noiembrie 1946, Blocul Partidelor Democratice, în urma unei campanii electorale bazate pe intimidări și abuzuri împotriva partidelor politice și nu în ultimul rând la adăpostul Armatei Roșii, a reușit să falsifice rezultatul scrutinului.

În urma falsificării alegerilor, Blocul Partidelor Democratice a obținut o majoritate zdrobitoare de 379 de mandate, Partidul Național Țărănesc – Iuliu Maniu, 32 de mandate, iar Partidul Național Liberal – Dinu Brătianu doar trei.

În anul următor, comuniștii și-au consolidat definitiv poziția prin desființarea partidelor istorice, iar la 30 decembrie 1947, regele Mihai a fost nevoit să abdice, lăsând astfel drum liber instaurării, în aceeași zi, a Republicii Populare Române.

²⁹ *Ibidem*, f. 50

³⁰ *Ibidem*, f. 59.

ASPECTE PRIVIND EXPLOATAREA CARIERELOR DE PIATRĂ DIN JUDEȚUL VRANCEA

Ionuț Iliescu
Aurora - Emilia Apostu

Una din resursele solului și subsolului județului nostru o reprezintă piatra ¹. Fie că este vorba de binecunoscutul material de construcție, indispensabil pentru ridicarea unui edificiu solid, care să înfrunte timpul (material de carieră), fie că este vorba de piatră vânăță (piatră de sulf sau pucioasă ²), pirită ³, ghips ⁴ (sigă ⁵), piatră de var ⁶,

---

¹ Aurora - Emilia Apostu, *Piatra și osul - materie primă pentru confecționarea uneltelor și armelor omului preistoric în Cronica Vrancei*, vol. X, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2011, p. 9 - 41.

² **pucioasă** = metaloid solid, de culoare galbenă; se poate electriza ușor prin frecare, se topește ușor la foc, dar este insolubil în apă; se găsește liber, în mare cantitate, sub formă de pulbere amestecată cu substanțe pământoase sau, mai rar, sub formă de cristale galbene - verzui; se mai găsește combinat, sub formă de sulfură metalică (de plumb, zinc) sau sub formă de sulfat de calciu. Este folosit pe scară largă în industrie, la fabricarea prafului de pușcă, a chibriturilor, a acidului sulfuric, a obiectelor de cauciuc vulcanizat etc.; metaloid de culoare galbenă, cu miros specific neplăcut, foarte activ din punct de vedere chimic, întrebuițat, mai ales, în tehnică și în medicină; sulf. Apă de pucioasă = apă (minerală) sulfuroasă (I. Aurel - Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat „Cartea Românească”*, Editura „Cartea Românească” S. A., București, 1931, p. 1.021).

³ **pirită** = mineral conținând sulf (sulfură naturală de fier), cristalizat în sistemul cubic, de culoare galbenă cu luciu metalic, utilizat, mai ales, la fabricarea acidului sulfuric (Ioan Oprea, Carmen - Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Dicționar Universal Ilustrat al Limbii Române*, vol. 8, *pavilion - prospeșel*, Editura Litera, București, 2011, p. 112).

toate acestea se găsesc într-un număr destul de mare în localitățile județului.

Prima zonă de interes, în exploatarea carierelor de piatră, este **Valea Milcovului**, comuna **Andreiașu**. Un rol deosebit de important în ceea ce privește punerea în valoare a zăcămintelor de piatră din această zonă l-au jucat cercetările efectuate în anii '30 ai secolului trecut, de geologul Ștefan I. Mateescu, fost profesor la Politehnica din Timișoara și publicate în anul 1927 ⁷. Sunt remarcate, cu acest prilej, depozitele de ghips sau sigă care se exploatau deja la Andreiașu și Jitia ⁸. În afara acestora, de o reală importanță sunt straturile de gresie, argilă și calcar, care definesc, în fond, structura geologică a zonei aflată în discuție. Între pâraul Sării și pâraul Toreci se găsesc importante resurse de calcar, marnă, gresie și sulf ⁹.

---

⁴ **ghips** = sulfat natural de calciu care are numeroase întrebuințări (în industrie); a pune în ghips, a imobiliza cu ajutorul unui pansament cu acest sulfat; obiect sau ornament făcut din acest sulfat (*Ibidem*, vol. 4, *doiniță - gofrare*, 2010, p. 337 - 338).

⁵ **sigă** = mineral alb - galben sau roșu, prezent în natură sub formă de bolovani sau de nisip, care se folosește la zugrăveli, în tăbăcărie sau ca piatră de construcție (*Ibidem*, vol. 10, *schinel - sunător*, 2011, p. 114).

⁶ **piatră de var** = calcar din care se fabrică varul; carbonat de calciu. Protoxid de calciu rezultat ca urmare a descompunerii calcarului (pietrei de var) la temperaturi înalte, în cuptoare speciale; lăsat în aer liber, absoarbe umezeala și se transformă în pulbere (var nestins); turnându-se apă peste var, acesta crapă, se umflă, iar o parte din apă fierbe (var stins, folosit la zidărie); varul hidraulic este un amestec de var nestins și 10 - 30 % argilă; laptele de var este de fapt apa care conține în suspensie mult var stins, întrebuințat la văruiul caselor; apa de var este leșioasă și conține hidrat de calciu (*Ibidem*, vol. 8, *pavilion - prospețel*, 2011, p. 84).

⁷ Ștefan I. Mateescu, *Cercetări geologice în partea externă a Curburei sud-estice a Carpaților Români* (cu o hartă geologică, 1 schiță tectonică, 2 planșe cu profile, 37 profile în text și un tablou sinoptic), Editura Cultura Națională, București, 1927, *passim*.

⁸ „Căminul”, Anul VIII, nr. 10, octombrie 1932, p. 3.

⁹ Costică Drâstaru, *Monografia Andreiașu, 560 ani 1445 - 2005*, Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2005, p. 27.

Gresiile negricioase de Andreiașu sunt bogate în siliciu și cuarț. Deși au un coeficient ridicat de duritate, ele sunt profund erodate, fiind intercalate de straturile de marnă ¹⁰. La rândul ei și argila este silicioasă, având aceeași culoare ca și gresia ¹¹.

Cercetările geologice efectuate în județul Putna, în 1935, evidențiază „... în capătul de Nord al satului Andreiașu de Jos, la gura pârâului << La Peri >>, gresiile mediterane ... puternic impregnate cu petrol” ¹². Compoziția și structura lor permiteau folosirea acestora atât la realizarea pietrelor de moară prin cioplire, cât și la temeliile de construcții, trepte pentru scări și garduri de zid ¹³.

În extremitatea nord - estică a satului Andreiașu de Sus, cercetările mai sus - menționate au scos în evidență argila. În unele locuri, aceasta conține și sulf, sub forma unor cristale de mici dimensiuni, dispersate în rocă. Din păcate, sulful nu se găsește în cantități care să ducă la exploatare rentabile ¹⁴. Același lucru era valabil și în cazul piritei de la Andreiașu de Jos.

La rândul său, gipsul se găsește la Andreiașu de Jos, în depozite de vârstă mediteraneană, în cantitate mare, sub forma unor straturi deosebit de consistente, cu o grosime de până la 5 - 6 m. Gipsul este fie curat, fie pământos, amestecat cu argilă ¹⁵.

La 30 decembrie 1935, Primăria Orașului Focșani solicita Direcțiunii Minelor din cadrul Ministerului Industriei și Comerțului aprobare pentru înființarea unei cariere de piatră în Munții Vrancei, având nevoie de piatră pentru realizarea unor obiective de ordin edilitar ¹⁶ - mai precis, străzi și trotuare ¹⁷.

---

¹⁰ *Ibidem*, p. 33.

¹¹ Aurora - Emilia Apostu, *op. cit.*, p. 27 - 28.

¹² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 123 / 1932, f. 118.

¹³ *Ibidem*, f. 120.

¹⁴ *Ibidem*, f. 122.

¹⁵ *Ibidem*, f. 121.

¹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 145 / 1936, f. 1.

¹⁷ *Ibidem*, f. 26.

În acest scop, la 4 septembrie 1936, Ioan Romanoai, secretarul Primăriei Orașului Focșani, s-a deplasat la Andreiașu, în vederea luării unor probe de material litic ¹⁸. În urma unui control efectuat în zonă la finele lunii octombrie a anului 1945, Pretura Plasei Odobești exercita presiuni asupra Primăriei Comunei Andreiașu în vederea deschiderii cât mai rapid cu putință a varniței ¹⁹. Și aceasta, deoarece varul nestins de aici putea acoperi necesarul pentru întregul județ. Populația, în aceste condiții, nu mai era nevoită să scoată sume importante de bani din buzunar pentru varul adus de la Azuga sau Snagov ²⁰.

În condițiile în care cariera de piatră de la Andreiașu - și nu numai - nu a fost totuși deschisă, Primăria Orașului Focșani, prin același Ioan Romanoai, a înaintat în acest sens, la 30 septembrie 1946, un Memoriu către Ministerul Afacerilor Interne, Președinția Consiliului de Miniștri și Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor. Se atrăgea atenția asupra faptului că, exploatarea sistematică a bogățiilor Vrancei avea o dublă importanță: pe de o parte, era o măsură care răspundea efortului intens depus de modernizare și urbanizare a țării, iar, pe de altă parte, se contribuia astfel, la relansarea economiei naționale, creându-se multe locuri de muncă și asigurându-se populației angajate în acest domeniu ridicarea nivelului de trai ²¹.

În același scop, în octombrie 1947, Ioan Romanoai a însoțit pe teren o Comisie instituită de Guvern în vederea cercetării posibilităților de dezvoltare economică a Vrancei, bazată pe depistarea

---

¹⁸ *Ibidem*, f. 23.

¹⁹ **varniță** = ladă de scânduri deschisă în partea de sus și îngropată pe jumătate în pământ, folosită la stingerea varului sau la prepararea manuală a mortarului pe un șantier; groapă amenajată în pământ pentru construirea cuptoarelor de var; cuptor în care se arde piatra de var (Ioan Oprea, Carmen - Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *op. cit.*, vol. 12 *umflat - zwinglianism*, p. 69).

²⁰ Costică Drăstaru, *op. cit.*, p. 32.

²¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 63 / 1946, f. 44 - 47.

resurselor solului și subsolului ²². Memoriile înaintate în 1947 ²³ și 1948, atât acelorași instituții amintite anterior, cât și Ministerului Economiei Naționale, deși bine documentate, nu au avut totuși sorti de izbândă ²⁴. Schimbări majore în această privință nu aveau să se producă nici în anii următori, deși cercetările geologice din perioada 1969 - 1972 au avut rezultate pozitive: „*Datorită particularităților litologice ale rocilor sedimentare din cadrul teritoriului, materialul de cariere este abundent, oferind atât pietre de construcții (gresii, conglomerate și microconglomerate, marne pentru ciment, gipsuri și calcare, pietrișuri și nisipuri), cât și argile pentru ceramică*” ²⁵.

Cu această ocazie, profesorul universitar doctor I. Dumitrescu de la Facultatea de Geologie Tehnică I. P. G. G. București a redactat „*Sinteza studiilor geologice privind teritoriul județului Vrancea*”. Referindu-se la substanțele minerale solide utile, el remarca prezența în subsolul județului nostru, pe lângă cărbuni și sare, a unei bogate și diversificate rezerve de materiale litice ²⁶: ghips, cinerită, calcar ornamental, șisturi disoludice, gresii cuarțoase, pietrișuri și nisipuri ²⁷. Ele nu erau considerate doar de importanță locală, unele fiind deja exploatate, precum argilele levantine ²⁸ din zona Mera, în vederea obținerii unor cărămizi de foarte bună calitate.

Referindu-se la rentabilitatea unor asemenea întreprinderi, autorul studiului adăuga: „*Perspective favorabile ar reprezenta exploatarea gipsurilor și a șisturilor disolidice. Utilizarea primelor*

---

²² Ionuț Iliescu, *Ioan Romanoai (1885 - 1978) în Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 370.

²³ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 39 / 1947, f. 5 - 5 verso.

²⁴ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 63 / 1946, f. 59.

²⁵ *** *Județul Vrancea*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970, p. 38.

²⁶ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 176 / 1972, f. 127.

²⁷ *Ibidem*, f. 131.

²⁸ Aurora - Emilia Apostu, *op. cit.*, p. 13 - 17.

este condiționată de găsirea unor căi tehnologice de înnobilare; pentru cele din urmă este necesar stabilirea posibilităților de utilizare în industria materialelor de construcție, în care caz ar avea o importanță destul de mare”²⁹.

Ministerul Petrolului, în colaborare cu Consiliul de Stat al Geologiei și Ministerul Minelor aveau în plan continuarea lucrărilor de exploatare până în anul 1980, în perspectiva deschiderii unor exploatări sistematice în acest colț de țară. Accentul se punea pe ghips, roci decorative și de construcții³⁰.

În cazul ghipsului, în majoritatea cazurilor, era vorba de locații cu dificultăți de exploatare sau lipsite de importanță economică. În plus, multe din bancurile de ghips prezentau intercalații de sulf ori șisturi bituminoase - calcaroase³¹. Referitor la calcarul ornamental³², acesta este întâlnit nu doar în Valea Milcovului, ci și în Valea Sușiței și în Valea Putnei. Prin șlefuire, atât calcarul simplu, cât și cel aflat în asociație cu marna³³, pot constitui un foarte bun material de placare ornamentală pentru multe tipuri de clădiri, asemănător cu travertinurile³⁴: *„Dată fiind lipsa de cereri, nu au fost executate cercetări mai detaliate pentru determinarea rezervelor și a caracteristicilor fizico - mecanice și de prelucrare”³⁵.*

Cercetările aveau să continue și în privința argilelor existente în zonă în cantitate mare, acestea fiind materia primă pentru

---

²⁹ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 176 / 1972, f. 139.

³⁰ *Ibidem*, f. 149.

³¹ *Ibidem*, f. 143.

³² Aurora - Emilia Apostu, *op. cit.*, p. 14 - 19, 24.

³³ **marnă** = rocă sedimentară de culoare cenușie, verzuie, negricioasă etc., formată dintr-un amestec de argilă și de calcar, întrebuințată la fabricarea cimentului, la îmbunătățirea solului (Ioan Oprea, Carmen - Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *op. cit.*, vol. 6, *K - monom*, 2010, p. 208).

³⁴ Teofil Gridan, *Petrologia - știință a rocilor*, Editura Albatros, București, 1983, p. 100 - 101.

³⁵ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 172 / 1972, f. 144.

cărămizile expandate, folosite din ce în ce mai mult în acei ani. Argila era întrebuințată și la obținerea unor produse ceramice brute ³⁶ (nu doar diferite tipuri de cărămizi, ci și țigle, olane și tuburi de drenaj) ³⁷. De altfel, avându-se în vedere mărirea producției de cărămizi necesare județului Vrancea, Ministerul Industriei și Construcțiilor demarase încă din 1968 un program de cercetare a argilelor, în zona Golești - Focșani și a nisipurilor degresate la Andreiașu și Odobești ³⁸.

Referindu-se la rezultatele cercetărilor geologice din 1935 ³⁹, coordonatorul acestora, doctorul Mircea Păucă, menționa o altă locație importantă din punctul de vedere al zăcămintelor de piatră de pe Valea Milcovului - localitatea **Reghiu**. În dreptul acestui sat, pe pârâul Reghiu, cercetările au semnalat gresiile și ghipsul impregnate cu țîței ⁴⁰. Cât despre gresia existentă în zona muntelui Răiuț, aceasta putea fi utilizată „*ca pavaje la trotuare, iar sfărâmăturile la pietruitul drumurilor de țară*” ⁴¹.

Este semnalată și pirita, insignifiantă din punct de vedere economic ⁴². La 30 decembrie 1935, Primăria Orașului Focșani înainta Direcțiunii Generale a Minelor, Apelor și Carierele din cadrul Ministerului Industriei și Comerțului următoarea cerere: „*Muntele Răiuțu din Județul Putna are un masiv important de piatră, gresie dură de vârstă eocenă de care Primăria Orașului Focșani are o imperioasă nevoie de a-l exploata pentru diferite lucrări edilitare*

---

³⁶ Aurora - Emilia Apostu, *op. cit.*, p. 13 - 18.

³⁷ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 172 / 1972, f. 144.

³⁸ *Ibidem*, f. 145.

³⁹ Mircea Păucă, *Asupra rețelei hidrografice și morfologiei regiunii de la Curbura de SE a Carpaților în Revista Geografică Română*, nr. V, fasc. I - II, București, 1942, *passim*.

⁴⁰ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 123 / 1932, f. 118.

⁴¹ *Ibidem*, f. 120.

⁴² *Ibidem*, f. 122.

*ale orașului și regiunii. Această gresie formând masive la zi, avem onoare a vă ruga să binevoiți a acorda Primăriei Focșani dreptul de exploatare al întregului masiv pe termen maximum prevăzut de lege”*⁴³.

Dând curs acestei cereri, la 21 ianuarie 1936, Direcțiunea Minelor din cadrul Ministerului Industriilor și Comerțului avea să solicite Primăriei Orașului Focșani „*schifele de plan ale perimetrelor ce voiți să exploatați pentru a le trimite Direcțiunei Miniere Regionale în vederea propunerii pentru scoaterea la licitație spre arendare a carierelor în chestiune*”⁴⁴.

La 11 februarie 1936, Direcțiunea I Regională Minieră Bacău, la care ajunsese cererea Primăriei Orașului Focșani, avea să solicite acestei instituții date suplimentare, în vederea aprobării⁴⁵.

La finele lunii august a anului 1936 au început lucrările de explorare a posibilei cariere de piatră din comuna Reghiu, în vederea deschiderii acesteia cât mai grabnic cu putință. Tocmai de aceea, la 21 august 1936, Primăria Orașului Focșani solicita sprijin instituției similare de la Reghiu: „*Ca rezultat al cercetărilor făcute în acea comună de dl. Dr. Geolog Mircea Păucă de la Institutul Geologic al României, dimpreună cu dl Ioan Romanoai, secretar general al Primăriei Focșani, avem onoarea a vă înștiința că Duminică 30 curent sosește în localitate dl. Ioan Romanoai, dinpreună cu dl. C. Andreescu, maistru pietrar, pentru cercetarea masivului de piatră a muntelui, spre a lua probele necesare în vederea exploatării pentru trebuințele orașului Focșani - pavări de strade și trotuare.*

*Ținând seamă de importanța ce prezintă această chestiune, vă rugăm a da tot concursul necesar. În cursul săptămânii viitoare vom veni și personal în comuna Reghiu pentru fixarea punctelor de exploatare. Președintele Comisiunei Interimare, Maior Tomescu”*⁴⁶.

⁴³ *Ibidem*, dosar nr. 42 / 1935, f. 334.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 145 / 1936, f. 1.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 9.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 21.

În vederea reușitei acestei acțiuni, Primăria Orașului Focșani avea să apeleze și la forțele de ordine din zonă. Astfel, la 29 august 1936, instituția menționată se adresează în următorii termeni șefilor de Secții de jandarmi aparținând comunelor de pe Valca Milcovului: *„La cerere vă rugăm a da concursul Dvs. oamenilor din serviciul comunei Vasile Cojocar, maistru fierar, Gh. Strat și Gr. Curcă, însoțitori la căruța Primăriei, având doi cai deriș - ce merg în interesul comunei Focșani, la comuna Reghiu.*

*De va fi necesar, rugăm a fi găzduiți la noapte la postul de jandarmi, pentru a-și continua drumul Duminică 30 august”*⁴⁷.

Din motive necunoscute, cercetarea avea să fie amânată pentru începutul lunii septembrie, când avea să fie convocat și Gheorghe Constantinescu, șeful Serviciului Tehnic al Orașului Focșani⁴⁸. La 8 septembrie 1936, Primăria Orașului Focșani avea să achiziționeze diferite materiale, unelte și veselă pentru cei prezenți la cariera de piatră de la Reghiu, luându-se hotărârea ca maistrul pietrar Andreescu să stea acolo în permanență⁴⁹.

Câteva zile mai târziu, la 12 septembrie 1936, Ioan Romanoai este trimis în control la Reghiu *„pentru controlarea lucrărilor începute de exploatarea carierei de piatră ce se va întrebuința la construire de strade”*⁵⁰. Exploatarea avea să continue și în anul următor. Astfel, încă de la 5 decembrie 1935, Primăria Orașului Focșani trimitea la Reghiu o sumedenie de scule și materiale⁵¹.

Cercetările geologice dintre anii 1969 - 1972 fac referire și la potențialul litic al localității Reghiu. Astfel, sunt remarcate tufurile care *„se utilizează pe plan local în construire de locuințe. Se prezintă*

---

⁴⁷ *Ibidem*, f. 22.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 26.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 32.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 33.

⁵¹ *Ibidem*, f. 68.

în strate cu grosimi decimetrice de culoare cenușie - verzuie, intercalate în gresii și marne”⁵².

Subsolul comunei Reghieu este bogat și în sulf, aflat pe Valea Reghiorului. În punctul „Reghior”, acesta se prezintă sub formă de pirită sau bisulfură de fier, în cristale; în schimb, în punctul „Secături”, acesta se află sub formă de pucioasă cristalizată. Particularitatea zonei avea, de altfel, să dea și toponimicul „La Pucioasă”. Straturile sulfuroase sunt penetrate de cursul pârâului Reghior, condiții în care, în toată valea persistă mirosul particular al substanței amintite⁵³. Din punctul de vedere al existenței carierelor de piatră, o altă zonă importantă o constituie: **II. Valea Șușitei**, mai precis, comunele **Câmpuri** și **Soveja**.

Interesul pentru acest material datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Astfel, la 19 august 1889, Camera de Comerț și Industrie - Circumscripția VII Focșani, înainta o Adresă Prefecturii Județului Putna, referitoare la o descoperire interesantă făcută în localitatea Câmpuri: *„Descoperirea calcedoniei (un fel de agat, piatră de culoare ca laptele și plină de nori) ce se află pe teritoriul comunei Câmpurile, cotuna Rotilești a fost supusă cunoștinței Dlui Ministru de Comerț care prin ordinul Nr. 34.709, ne roagă a-i trimite probe pentru a fi supuse unei comisiuni speciale spre examinare.*

Comunicând Dvs. aceasta, am onoare a vă ruga să binevoiți a face ca prin autoritățile administrative să ni se trimită câteva bucăți din acea piatră luate mai din centrul carierei, spre a se satisface ordinul sus citat al Ministerului”⁵⁴.

⁵² S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 172 / 1972, f. 144.

⁵³ Ana Hanu, *Monografia comunei Reghieu*, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 41.

⁵⁴ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 39 / 1889, f. 2.

Cercetările geologice, efectuate în campania anului 1935⁵⁵, de către echipa condusă de doctorul Mircea Păucă, aveau să semnaleze la Câmpuri existența unor straturi consistente de ghips⁵⁶ și gresie.

Referindu-ne în mod special la gresie⁵⁷, trebuie menționat faptul că, la 30 decembrie 1935 Primăria Orașului Focșani informa Ministerul Industriei și Comerțului că intenționează să deschidă o carieră în muntele Răchitașul Mic.

La 21 ianuarie 1936, ministerul menționat avea să răspundă Primăriei Orașului Focșani, în conformitate cu articolele 236 și 237 din Legea Minelor, că avea dreptul să participe la orice licitație referitoare la această exploatare pe termen lung⁵⁸.

La 1 octombrie 1936, Primăria Orașului Focșani trimitea în teren, cu toate dotările necesare, o echipă de explorare⁵⁹. Rezultatele obținute nefiind considerate satisfăcătoare, cariera de piatră de la Câmpuri nu a mai constituit o prioritate a Primăriei focșănene, în ciuda opiniei favorabile a secretarului acestei instituții, Ioan Romanoai⁶⁰.

În 1936, aceeași instituție intenționa deschiderea unei cariere de exploatare a gresiei în muntele Răchitașu Mare, aflat în raza comunei Soveja. În Adresa înaintată, la 30 ianuarie 1936, Direcțiunii Regionale Miniere Bacău⁶¹, se face precizarea că este vorba de o suprafață de 50 ha și că „materialele ce formează obiectul explorărilor ce avem onoare a solicita prin prezenta cerere sunt clasate la mase de rocă comune”⁶².

---

⁵⁵ Mircea Păucă, *op. cit.*, passim.

⁵⁶ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 39 / 1889, f. 2.

⁵⁷ Aurora - Emilia Apostu, *op. cit.*, p. 11 - 12, 19 - 20.

⁵⁸ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 145 / 1936, f. 1.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 34.

⁶⁰ Ionuț Iliescu, *op. cit.*, p. 371.

⁶¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 145 / 1936, f. 1.

⁶² *Ibidem*, f. 2.

În ciuda insistenței autorităților locale ⁶³, această carieră nu avea să fie pusă în funcțiune, gresiile cuarțoase din zona Soveja având să fie utilizate doar pe scară redusă, pentru nevoile comunității locale ⁶⁴.

Un alt punct de exploatare a pietrei în limita nevoilor comunității locale a fost comuna **Găuri**. În anul 1922, în punctul „Peștera” funcționa o astfel de carieră, forul superior de control fiind, de această dată, Inspectoratul Minier Buzău. La 1 decembrie 1922, locuitorii comunelor Găuri și Vizantea căpătaseră aprobarea de a extrage 110 m³ piatră, în vederea construirii fundației a nu mai puțin de patru școli ⁶⁵. Terenul pe care se afla cariera era în proprietatea Statului ⁶⁶. Operațiunea a fost supravegheată de un delegat al administrației locale, care era subordonat șefului Ocolului Silvic Soveja ⁶⁷. Un alt punct din care s-a extras piatră în același scop a fost și **Pârâul Alb** ⁶⁸. În februarie 1936, Primăria Orașului Focșani, datorită planurilor de dezvoltare edilitară pe care le avea în program, dorea deschiderea și în această zonă a unei cariere de piatră, cerând Direcțiunii Regionalei Miniere Bacău „*acordarea câte unui permis exclusiv pentru explorarea gresiei în limitele unor perimetre de câte 50 ha fiecare situate în comunele ... Vizantea și Soveja, județul Putna*” ⁶⁹. În ciuda cercetărilor întreprinse în zonă ⁷⁰ și a cererilor Primăriei Orașului Focșani și Prefecturii Județului Putna ⁷¹ carierele

---

⁶³ Ionuț Iliescu, *op. cit.*, p. 371.

⁶⁴ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 172 / 1972, f. 144.

⁶⁵ Cezar Cherciu, *Vrancea și Ținutul Putnei - o lume de altădată, 1921 - 1945*, Editura Andrew, Focșani, 2005, p. 31.

⁶⁶ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Plasei Vidra, dosar nr. 9 / 1922, f. 4.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 191.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 53, 84 - 84 verso.

⁶⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 145 / 1936, f. 9.

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 145 / 1936, f. 34.

⁷¹ Ionuț Iliescu, *op. cit.*, p. 371.

de piatră din punctele „Peștera” și „Izvorul Alb” nu au depășit niciodată stadiul de puncte de exploatare strict locale.

Munții Vrancei, străjuind cea mai frumoasă parte a județului nostru, căruia-i dau și numele - Vrancea sau „Țara Vrancei” - prezintă o reală importanță economică. Dincolo de pădurile și pășunile sale, de rezervele de sare și de căderile de apă ce ar putea fi valorificate din punct de vedere energetic, Vrancea a atras de multă vreme atenția și din alt punct de vedere - acela al zăcămintelor de piatră ascunse în măruntaiele munților săi ⁷².

Referindu-se la rezervele sale de piatră de var și ipsos, economistul Ion Ionescu de la Brad ⁷³ avea să afirme, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, următoarele: „*Afara de sarea ce se afla în muntii Vrancei si de care se folosesce oamenii fără ca să plătească vreo dare Statului, se mai scoate din munti varu si siga.*

Siga sau ipsosul este foarte răspândită în toti muntii Vrancei. Dealul Bălosu are foarte multă siga. Femeile iau siga, o ard în focu,

---

⁷² Liviu Ionesi, *Petrologia rocilor sedimentare*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2005, p. 123; Leonard Olaru, Liviu Ionesi, D. Ștabără, *Geologie fizică*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2004, p. 128.

⁷³ **Ion Ionescu de la Brad** (24 iunie 1818, Roman - 16 / 30 decembrie 1891, Brad, comuna Filipeni, județul Bacău). Agronom, economist, om politic, participant la Revoluția de la 1848 din Muntenia. A promovat agricultura bazată pe metodele tehnice moderne și pe principii economice de organizare. A contribuit la dezvoltarea științelor agronomice în România și este precursor al silviculturii românești. A susținut neîncetat dreptul țăranilor la împrumut. Opera sa cuprinde 42 de cărți și broșuri, pentru un total de 5.500 de pagini tipărite doar în cursul vieții sale. A scris aproape 400 de articole conținând circa 2.000 de pagini, publicate în gazete din țară și străinătate. Alte scrieri și manuscrise rămase însumează alte circa 6.000 de pagini. Traducerile se ridică la circa 500 de pagini. Așadar, totalul scrierilor lui Ion Ionescu de la Brad se estimează la circa 14.000 de pagini (Iulian Văcărel, *Ion Ionescu de la Brad: viața și opera*, în *Studii de istorie economică și istoria gândirii economice*, vol. VI, Editura Academiei Române, București, 2004, passim).

si deleindu-o apoi în apa, muruescu cu dânsa casele. Asemenea si cojocarii o întrebuințează la albitulu pieiloru”⁷⁴.

În ceea ce privește piatra de construcție, una din cele mai vechi relatări datează din 1907 și face referire la cariera de interes local de la **Herăstrău**. Ea se afla în cătunul Ungureni, pe pământul obștii devălmașe a acestei localități. Piatra brută era extrasă de trei pietrari: Neculai Haliciu, Maței Haliciu și Maței Bălănuță. Ca urmare a interesului manifestat de Prefectura Județului Putna, Primăria Comunei Herăstrău avea să furnizeze și alte informații referitoare la această carieră: „*Nu se poate ști cantitatea exploatată, deoarece acești locuitori când pot scoate piatra și o duc pentru vânzare la Odobești, plătindu-le câte 4,5 și 10 lei perechea de petre în mărimea de 1 m și jumătate de lungă, 1 m lată și 8 cm grosime, nici ce anume construcție nu știm ce face*”⁷⁵.

În 1935, cercetările geologice conduse de doctorul în geologie Mircea Păucă⁷⁶ au scos în evidență potențialul litic al Vrancei. Referindu-se la pietrele de carieră din această zonă, Mircea Păucă menționa în raportul său: „*Gresiile și conglomeratele de diferite vârste pot fi folosite cu succes ca piatră de construcții în general, care cu cât au o vârstă mai veche, cu atât sunt mai bine cimentuite și deci mai rezistente. Dintre acestea putem remarca ca pe cele mai importante unele varietăți ale gresiei de Tarcău, de vârstă eocenă, care se găsesc în mari cantități în regiunea de la vest de Nereju, la fundul Văilor Zăbala, Putna și Lepșa, precum gresia cuarțitică de culoare albă și cu bobul fin, numită gresia de Kliwa, care se găsește și ea în mare cantitate în toată regiunea muntoasă. Gresia de Kliwa,*

---

⁷⁴ Ion Ionescu, *Agricultura română din judeciulu Putna de Inspectoru generalu de agricultura, Judeciulu alu III*, Imprimeria Statului, București, 1869, p. 38 - 39.

⁷⁵ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 21 / 1907, f. 25.

⁷⁶ Mircea Păucă, *op. cit.*, passim.

*din care s-a făcut și Mausoleul de la Soveja, se poate lua destul de ușor, dar este higroscopică...”*⁷⁷.

Referitor la sulf, între multe alte locații, se amintește de „*Pâraiul Sărat de la Valea Sării, unde în argilele breșificate, de vârstă mediteraneană, se întâlnesc numeroase cristale de sulf, de culoare aproape albă, mari până la 2 m în diametru*”⁷⁸. La rândul ei, pirita se găsește sub formă de concrețiuni⁷⁹ în depozitele din zona flișului, în punctul numit „*La Argintărie*”, aflat la Sud de râul Zăbala⁸⁰.

În luna martie a anului 1936⁸¹, Primăria Orașului Focșani se pregătea intens pentru exploatarea carierelor de piatră din Munții Vrancei⁸². Astfel, ea avea să investească sume importante de bani în vederea achiziționării accesoriilor necesare exploatării. Mai precis, au fost înaintate comenzi unor firme importante din București (Oțelăriile „*Poldi*”) și Mediaș (Uzinele de Modelat și Emailat S. A. R.)⁸³, bare de oțel, rângi, table, ciocane de piatră⁸⁴, speciale pentru exploatarea gresiei tari⁸⁵. La finele lunii august 1936⁸⁶, s-au mai făcut alte achiziții similare (inclusiv nicovale, menghine etc.)⁸⁷.

La 1 octombrie 1936, maistrul pietrar C. Andreescu, trimis de Primăria Orașului Focșani să cerceteze masivele de piatră din comunele Bârsești și Valea Sării, avea trasată de amintita instituție o sarcină precisă: „*Veți scoate și aduce probe de piatră, din punctele*

---

⁷⁷ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 123 / 1932, f. 119 - 120.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 121.

⁷⁹ *Ibidem*, f. 122.

⁸⁰ *Ibidem*.

⁸¹ *Ibidem*, dosar nr. 145 / 1936, f. 11.

⁸² *Ibidem*, f. 12.

⁸³ *Ibidem*, f. 13.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 18 - 19.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 24.

⁸⁶ *Ibidem*, f. 27.

⁸⁷ *Ibidem*, f. 29.

care veți constata că este mai tare și se poate lucra și extrage mai cu înlesnire”⁸⁸.

La 15 octombrie 1936, secretarul general al Primăriei Orașului Focșani, Ioan Romanoai, însoțit de I. Maican, conductor principal clasa I la Serviciul Județean de Drumuri Putna și de maistrul pietrar C. Andreescu au stabilit punctele de exploatare a pietrei existente în cariera de piatră de la Valea Sării, necesară lucrărilor edilitar - gospodărești ce s-au efectuat în orașul de pe Milcov⁸⁹. Această carieră avea să funcționeze o însemnată perioadă de timp (1937 - 1945)⁹⁰. În 1948 însă, autoritățile județene solicitau Bucureștiului redeschiderea acesteia, în condițiile lucrărilor edilitare desfășurate în întreaga țară⁹¹.

Cercetările geologice efectuate în județul Putna în perioada 1969 - 1972 aveau să pună din nou în evidență gresia dură existentă în Vrancea⁹². Referitor la rentabilitatea exploatării acesteia, decisivă era „*existența unor cereri de dezvoltare a producției de astfel de roci de construcție pe plan local*”⁹³.

Referitor la minereurile neferoase, „*în unitatea pericarpatică la limita județelor Vrancea și Buzău ..., au fost observate unele sulfuri polimetalice sub formă de impregnații localizate în rocile sedimentare de vârstă miocenă, sau sub formă de blocuri de minereu remaniate în breția sării. Mineralizațiile identificate sânt în formă de pirită, marcăsită *, pirotină *, blendă *, galenă *, calcopirită *, calcită **”.

---

⁸⁸ *Ibidem*, f. 34.

⁸⁹ *Ibidem*, f. 48.

⁹⁰ Ionuț Iliescu, *op. cit.*, p. 371.

⁹¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 20 / 1948, f. 61.

⁹² Liviu Ionesi, *op. cit.*, p. 274 - 276; Leonard Olaru, Liviu Ionesi, D. Ștabără, *op. cit.*, p. 192.

⁹³ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Putna al Partidului Comunist Român, dosar nr. 172 / 1972, f. 144.

* **marcăsit** = sulfură naturală de fier, asemănătoare cu pirită, utilizată la fabricarea acidului sulfuric sau ca piatră semiprețioasă (Ioan Oprea, Carmen -

baritină * și *cuarț* * ”. Cercetările ulterioare aveau să decidă rentabilitatea unei asemenea exploatare⁹⁴.

Alte roci utilizabile existente în Vrancea erau, în viziunea geologilor, „*argilele pliocene și pleistocene existente în cantități mari și bine deschise*”⁹⁵, care pot fi utilizate în vederea obținerii unor produse ceramice brute, precum: cărămizi, țigle, olane, tuburi de drenaj. „*Pe plan local ele se exploatează din depozitele deluviale de deasupra podurilor de terasă în zonele Vrâncioaia și Bârsești*”⁹⁶.

Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *op. cit.*, vol. 6, *K - monom*, 2010, p. 200).

* **pirotină** = sulfură naturală de fier, cristalizată în sistemul hexagonal, de culoare galbenă - închis cu reflexe brune - roz, folosită, alături de pirită, la prepararea acidului sulfuric (*Ibidem*, vol. 8, *pavilion - prospeșel*, 2011, p. 114).

* **blendă** = minereu, rocă lucioasă reprezentând sulfura naturală de zinc; deschidere a obiectivului la aparatele optice; diafragmă (*Ibidem*, vol. 2, *bălan - clopotniță*, 2010, p. 56).

* **galenă** = sulfură naturală de plumb, utilizată la prepararea vopselelor, în radiotehnică etc. (*Ibidem*, p. 294).

* **calcopirită** = mineral verde - galben, de culoarea bronzului, compus din sulfură de cupru și din sulfură de fier (*Ibidem*, p. 151).

* **calcit** = carbonat natural de calciu, care alcătuiește calcarul, marmura etc. (*Ibidem*, p. 151).

* **baritină** = mineral aflat sub formă de cristale sau în masă lamelară; se găsește mai rar în masa compactă prin filoanele metalifere; baritina desemnează, de fapt, sulfatul natural de bariu (*Ibidem*, vol. 1, *A - bălai*, 2010, p. 342).

* **cuarț** = bioxid natural de siliciu care se găsește în roci sub formă amorfă (ca nisip) sau sub formă de cristale: *monumentul ... e o adevărată geodă, un grup uriaș de cuarțuri mărite* (*Ibidem*, vol. 3, *clopoșel - doinitor*, 2010, p. 171).

⁹⁴ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 172 / 1972, f. 141.

⁹⁵ *Ibidem*, f. 145.

⁹⁶ *Ibidem*.

Nu au fost neglijate nici șisturile * bituminoase din Oligocen, „care în Vrancea sunt accesibile și în cantitate suficientă, în vederea extragerii kerogenelor * sau a folosirii drept combustibil în centrele termoelectrice. Exploatarea acestor roci este încă o problemă în studiu fiind dependentă de stabilirea unei tehnologii adecvate care să ofere soluții rentabile”⁹⁷.

Așadar, până la jumătatea secolului trecut, exceptând cariera de piatră de la Valea Sării, exploatările minerale din județul nostru nu au depășit caracterul strict local. Cauza fundamentală a reprezentat-o cantitatea mică a zăcămintelor existente; în asemenea condiții, neexploatarea explicându-se prin lipsa „rentabilității care să atragă capitalul oamenilor de afaceri”⁹⁸.

Nici regimul comunist nu avea să se hazardeze în exploatarea de scurtă durată și foarte costisitoare, mulțumindu-se să investească fonduri importante doar în ceea ce privește cercetarea sistematică a zăcămintelor de piatră din județul nostru. În ciuda amplului program edilitar desfășurat la scară națională, organele centrale au rezervat viitorului posibilitatea exploatării carierelor de piatră din județul Vrancea, sperând că își vor dovedi utilitatea în diverse domenii, în condiții superioare de exploatare, respectiv extragere.

În ultimele două decenii exploatarea carierelor de piatră cât și a tuturor resurselor minerale în județul nostru a căzut în desuetudine, chiar dacă acestea ar fi creat locuri de muncă și și-ar fi găsit utilitatea în domeniul construcțiilor.

---

* **șist** = rocă stratificată care are proprietatea de a se desface în plăci cu suprafețe paralele; *șist cristalin*, rocă metamorfică formată sub acțiunea presiunii; *șist bituminos*, rocă cu mare concentrare de materie organică, din care se poate extrage, prin tratament termic, un ulei asemănător cu petrolul (Ioan Oprea, Carmen - Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *op. cit.*, vol. 6, *K - monom*, 2010, p. 6).

* **kerosen** = combustibil pe bază de petrol, întrebuințat la motoarele cu reacție (*Ibidem*, vol. 2, *bălan - clopotniță*, 2010, p. 56).

⁹⁷ *Ibidem*, f. 146.

⁹⁸ „Căminul” ..., p. 3.

NICOLAE N. SĂVEANU
(1866 – 1952)

Eduard Lambrino

Undeva în „Grădina Maicii Domnului”, la curbura Carpaților, în Vrancea legendei Babei Vrâncioaia cu ai săi șapte feciori viteji, a izvoarelor „Mioriței” noastre, sau a Unirii celei Mici, în Vrancea, înainte de toate, se află tranșeele întregirii țării noastre plătită cu sânge, se află altarul Eroilor Neamului românesc, a jertfei supreme a țaranului soldat român. De atunci, „din vara plină de speranțe a anului 1917, tot ce înseamnă luptă, dârzenie,

curaj, înălțare deasupra suferințelor, uitare de sine, avânt și sacrificiu suprem în numele patriei” este cuprins în sintagma, „Vrancea - Ținut al Jertfei și al Biruinței”.

Tot de atunci și pentru totdeauna, „vrâncenii pășesc pe plaiurile lor cu pioșenie, cu sfială și cu tremur în inimă, pentru a nu tulbura liniștea eroilor, pe trupurile cărora stau prezentul și viitorul României”. În Vrancea aceasta a noastră, pe care Nicolae Iorga o denumea „o imagine în mic a României Mari”, au trăit de-a lungul timpului, numeroși oameni de seamă care au făurit acestor meleaguri și țării, istorie. Fie că s-au născut sau nu pe aceste plaiuri, în vechea

organizare ca județul Putna, sau în cea mai recentă ca județul Vrancea, aceste personalități reprezintă cu siguranță o mândrie pentru întreaga noastră comunitate.

Una dintre acestea este profesorul și juristul Nicolae N. Săveanu. S-a născut la 11 octombrie 1866, în casa părintească din Bârlad, situată pe strada Tutovei nr. 468, fiind primul fiu al cunoscutului om politic putnean (vrâncean) Nicolae Săveanu (1840 - 1922) - deputat, senator, primar al Focșanilor, director de prefectură, subprefect și prefect al județului, 25 de ani președinte al Organizației Putna a Partidului Național Liberal (1897 - 1922), personalitate care a dominat timp de 50 de ani viața politică a acestui județ. Pe atunci, Nicolae Săveanu era funcționar în Bârlad, iar soția lui (s-au căsătorit în 1865), mama lui Nicolae N. Săveanu a fost Smaranda, sora lui Alexandru Philippide (1859 - 1933), originar tot din Bârlad, lingvist și filolog român, membru titular (1 aprilie 1900) al Academiei Române, profesor universitar, considerat întemeietorul Școlii lingvistice ieșene.

Smaranda Săveanu cu cei doi copii: Elena și Nicolae

Nicolae N. Săveanu - „Nicușor” cum i se spunea - a făcut parte din valul de tineri oameni politici care, după ce și-au definitivat

studiile în străinătate, s-au afirmat sub stindardul liberalismului la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, desfășurându-și activitatea politică cu precădere în prima jumătate a secolului trecut. A reușit, cel puțin la începutul carierei sale, să se impună pe scena politică locală, beneficiind de imensul sprijin datorat personalității tatălui său, atât pe plan local, cât și în mediile politice din Capitală.

A absolvit cursurile Facultății de Filozofie, Litere și Istorie a Universității Libere din Bruxelles (înființată în 1834) și apoi pe cele ale Facultății de Drept, din cadrul Universității București (fondată în 1864). A îndrăgit după absolvire cariera de profesor de istorie, deși a desfășurat-o o scurtă perioadă de timp, pentru ca, în 1898 să fie ales pentru prima oară deputat în Parlamentul României, reprezentând liberalii putneni.

În 1901 este numit prefect al județului Putna. Până la finele mandatului său, în 1904, prin grija tânărului prefect s-au construit în județ nu mai puțin de 50 de școli, 23 în 1902 și 27 în 1903, în valoare totală de 440.000 lei, spre marea satisfacție a lui Spiru Haret (1851 - 1912, matematician român, astronom, pedagog, reformator al învățământului românesc, om politic liberal român, ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, academician), ministru în exercițiu atunci al Cultelor și Instrucțiunii Publice, de care îl va lega o frumoasă și fructuoasă prietenie. Nicușor Săveanu declanșase o adevărată campanie în acest sens, fiind un exemplu pentru toți prefectii din țară. A stimulat comunitățile locale, în frunte cu învățătorii, i-a convins pe oameni să ajute la construcția de școli și prin muncă fizică, transport și donații de materiale de construcții, inclusiv donații de terenuri, reușind mereu să realizeze o „*armonie între preot, învățător și primar*”.

S-au creat astfel noi posturi de învățători, au crescut considerabil numărul de elevi și frecvența acestora, realizându-se condiții pentru desfășurarea actului educațional la un nivel cu adevărat civilizat. De altfel, ministrul Haret a onorat eforturile prefectului, participând la inaugurarea unor școli din județ, precum cele din Bârsești, Nereju și Vizantea, în primele două comune fiind însoțit

chiar de Ion I. C. Brătianu (1864 - 1927) - președintele Partidului Național Liberal în perioada 1909 - 1927. O contribuție deosebită la realizarea proiectelor acestor școli, dar și în execuția lucrărilor de construcție a lor a avut-o și inginerul Dumitru Militeanu, din cadrul Prefecturii Putna. După cum însuși mărturisea, Nicolae N. Săveanu depusese acest efort deoarece „...am socotit o sfântă datorie din parte-mi să nu uit că primul pas ce făceam în politică îl datoram sătenilor din Putna”.

Aproape concomitent, cu sprijinul învățătorilor, Nicușor Săveanu pune în aplicare proiectul de înființare a Băncilor Populare din județ, urmare tot a unei inițiative a aceluiași entuziast ministru liberal al Învățământului, Spiru Haret. Astfel, în județul Putna, N. N. Săveanu preia șase Bănci Populare existente deja, făcând ca numărul lor să fie, în doar câțiva ani, de 53, cu un capital de circa 300.000 lei și aproape 2.000 de membri.

Tot în 1901, din inițiativa lui Nicușor Săveanu și cu aprobarea aceluiași ministru, s-a înființat la Odobești, Școala Elementară de Viticultură și Dogărie, amplasată pe 20 de hectare donate de Primăria locală, punându-se astfel bazele învățământului profesional din județul nostru. A ales această așezare pentru că „...*Odobescii sunt cea mai frumoasă podgorie a Putnei...*”, conform propriilor declarații. Prefectul, cu sprijinul Ministerului a asigurat imediat școlii localul și întreg inventarul necesar, inclusiv pentru secția de dogărie.

Apare la Tipografia Modernă M. T. Dumitrescu din Focșani, în 1904, lucrarea prefectului de Putna, Nicolae N. Săveanu, intitulată „*Școlile rurale din județul Putna*”, din care aflăm că s-au înscris în noile localuri ale școlilor putnene 6.555 de elevi în anul de învățământ 1901 - 1902 și, 13.286 elevi în cel următor 1902 - 1903. Începuse cu succes ampla acțiune de culturalizare a spațiului rural putnean și românesc.

Nicușor Săveanu în calitate sa de prefect al județului Putna a coordonat organizarea la 2 iulie 1904, la Bârsești, a manifestărilor prilejuite de comemorarea a 400 de ani de la moartea lui Ștefan Cel Mare, inaugurând cu aceeași ocazie și un monument din piatră

închinat memoriei „apărătorului creștinătății”. Tânărul Săveanu a hotărât locul amplasării monumentului, pe Dealul Dumbrava din localitate, a mobilizat exemplar școlile, bisericile și autoritățile locale, i-a mobilizat pe vrânceni la contribuții în muncă și bani, apelând și la alte aporturi venite din partea unor instituții focșănene.

La eveniment au participat, conform relatărilor vremii, „o mare de oameni”, formată din toți învățătorii din județ împreună cu elevii lor, alături de nenumărați locuitori ai Ținutului Vrancei (Vrancea, din punct de vedere istoric și etnografic, se întinde de la Vidra în sus).

Învățătorul sovejan Vasile Iftimescu, prieten al tânărului prefect Nicușor Săveanu, i-a sugerat acestuia construirea unui hotel la Soveja, după modelul existent la Slănic Moldova, ținând cont de „*minunile curative ale aerului ozonat din localitate*”. Atât de profund a fost entuziasmat de această idee Nicușor Săveanu, încât a plecat de urgență la București și a obținut, din partea Ministerului Agriculturii și Domeniilor și a guvernului liberal, la 13 iulie 1904, printr-o Hotărâre de Guvern, 10 hectare de pădure în locul din Soveja numit „*Podeș*”. În baza aceleiași Decizii, Ocolul Silvic Soveja era obligat să pună la dispoziția Prefecturii Județului Putna, cu gratuitate, materialul lemnos necesar construirii hotelului.

Întors la Focșani, Nicușor Săveanu pune de urgență la lucru pe inginerul Prefecturii, pe arhitectul acesteia, pe inginerul - șef al Ocolului Silvic Soveja, pe maiștrii care-i avea la dispoziție și chiar pe sovejeni, în contul zilelor de prestație la care erau oricum obligați prin lege. Grație acestor eforturi cumulate, la finele toamnei hotelul era gata: „*o clădire... de bârne de brad, pe temelie de piatră, cu acoperiș de șindrilă, un hotel de 248 de metri pătrați cu parter și etaj, cu 28 de camere, iar în fața acestuia, din același fel de materiale, un restaurant-cazinou... Astfel pentru prima oară se putea vorbi de Stațiunea Climaterică Soveja, proprietate a Prefecturii Putna. Sub prefectoratul lui Nicușor Săveanu... stațiunea se bucură de o deosebită atenție. În fața hotelului și restaurantului se amenajează un mic parc, se construiește un pavilion de mesteacăn pentru orchestră, se instalează bănci de mesteacăn și se îmbunătățește starea șoselei Focșani - Panciu - Soveja*”, cum relata presa vremii. Ulterior în 1930, Statul mai cedează gratuit stațiunii încă 15 hectare de teren, pentru necesara ei extindere și dezvoltare.

A fost o realizare deosebită a omului politic N. N. Săveanu, după ce în 1898 intervenise cu succes în soluționarea unui diferend dintre Stațiunea Climaterică Vizantea (declarată ca stațiune în 1886) și Ministerul Domeniilor. Raportul întocmit atunci de Săveanu pentru Ministerul respectiv arăta, pe de o parte, eficacitatea terapeutică a

apelor minerale din comună și, pe de alta, necesitatea modernizării acesteia cu ajutorul Statului, în ce privesc drumurile de acces, instalarea unei rețele telefonice și utilitatea prezenței unui medic în perioada sezonului de băi.

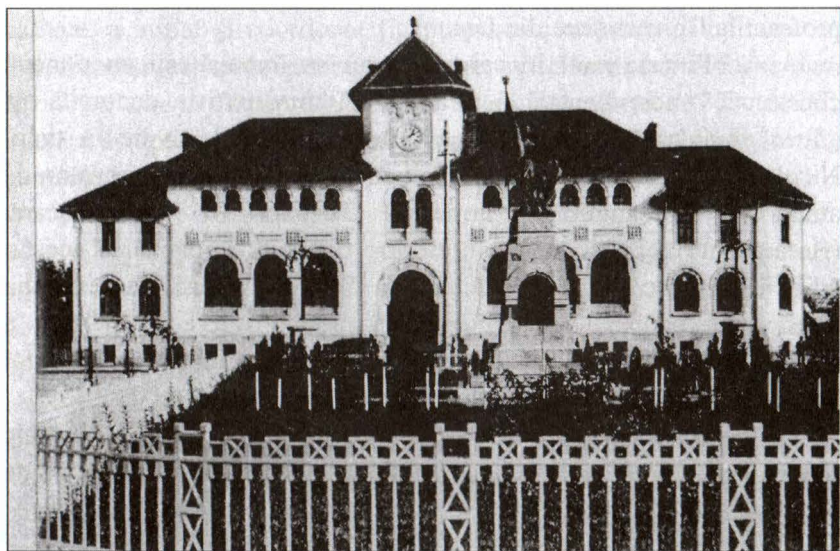
Răscoalele țărănești din anul 1907 cuprind și județul Putna. Numit din nou prefect, după demisia guvernului conservator, liberalul N. N. Săveanu dă dovadă de mult tact în discuțiile cu țăranii răsculați, reușind să aplaneze conflictul din județ, care ajunsese la porțile Focșaniului.

Conform mărturiilor de mai târziu (1946) ale secretarului general al Primăriei Focșani, I. M. Dimitrescu „...actualul local al justiției nu mai corespundea menirii unui local de tribunal cu două secțiuni cum este al nostru. În cea mai mare parte camerele sunt strâmte, egrasioase, adevărat focar de boală de care funcționarii sunt expuși să trăiască în asemenea încăperi neigienice o mare parte din zi. Inițiativa luată de Dl. N. N. Săveanu, fostul secretar General al Ministerului de Interne și actual deputat de Putna, de a construi un palat de justiție după cerințele publicului, a fost o mare binefacere, atât pentru numeroși justițiabili, nevoiți în vremuri ploioase și al iernei să stea expuși la intemperii din lipsa unei săli proprii, cea existentă fiind prea strâmtă și mai ales pentru numeroșii magistrați și restul de funcționari inferiori...”.

Astfel, în anul 1908, arhitectul focșănean Ioan Mincu vinde administrației județului Putna - reprezentată prin prefectul Nicolae N. Săveanu, un teren de 2.655 de metri pătrați, pe locul din Focșani numit „Chetrele de Moară”, unde prefectul a plănuț să se construiască noul Palat de Justiție al Focșanilor și al Putnei. La 18 martie 1908, Nicolae N. Săveanu semnează cu arhitectul Constantin Băicoianu contractul de execuție a lucrărilor. Prin Decretul Regal nr. 1.989 din 21 iunie 1908, semnat de M. S. Carol I - regele României, este aprobată întreaga documentație a edificiului. Construcția a durat trei ani și a costat 580.244,66 lei, fiind inaugurată la 2 aprilie 1912.

Toate demersurile necesare au fost asigurate pe perioada construcției de Nicușor Săveanu, în noua sa calitate de secretar general al Ministerului de Interne, condus în acea perioadă de Ion I. C. Brătianu, în guvernul liberal condus de Dimitrie A. Sturdza între 12 martie 1907 - 27 decembrie 1908.

Construcția Palatului de Justiție este una austeră, din zid masiv, acoperită cu țiglă, având 38 de încăperi dispuse pe trei niveluri, fiind la vremea aceea cea mai monumentală clădire a Focșaniului. Este construită în stilul tinerei școli românești de arhitectură, printre inițiatorii acesteia numindu-se și profesorul universitar focșănean, Ioan Mincu. Prefectul de Putna, la vremea inaugurării construcției, a fost Petre Panaitescu.

În 1909, „Asociațiunea Română pentru Înaintarea și Răspândirea Științelor” și-a ținut Congresul la Focșani, în perioada 20 - 25 aprilie, pentru a sărbători 50 de ani de la Unirea Principatelor Române - 24 Ianuarie 1859. Asociațiunea l-a desemnat pe fostul secretar general al Ministerului de Interne, N. N. Săveanu, ca delegat

în Comitetul local de organizare a jubileului. Invitați de onoare, care au și conferențiat la Focșani, au fost acad. Spiru Haret - ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice și acad. Petru Poni (1841 - 1925, chimist, fizician, pedagog, mineralog, pionier al învățământului chimic din România și om politic liberal român, deputat, senator, primar al Iașilor și ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice), profesor la Universitatea din Iași.

1913 este anul în care Focșanii se îmbogățeau cu o nouă construcție monumentală - Palatul Administrativ, denumită și „fosta prefectură” sau „primărie” după destinațiile avute în timp. Nicolae N. Săveanu a sprijinit inițiativa primarului conservator de atunci al Focșaniului, armeanul Theodor M. Bassarabeanu (Basarabianu), contribuind prin eforturi comune la realizarea acestui edificiu. Este o operă a arhitectului Daniel Renard, de execuția construcției ocupându-se arhitectul Simion Vasilescu (cel care a coordonat lucrările de execuție ale Teatrului Comunal și Ateneului Popular, ambele purtând numele „Maior Gheorghe Pastia”).

Este, ca și Palatul de Justiție, o construcție în stil arhitectonic românesc, având o suprafață construită de 1.768 metri pătrați și 58 de încăperi.

Între 5 ianuarie și 16 martie 1914, Nicolae N. Săveanu este ales președintele Comisiei Interimare din Focșani, iar de la 8 ianuarie 1916 este ales membru al Consiliului Comunal al Primăriei Focșani.

Liderul liberal putnean Nicolae N. Săveanu, a făcut parte și din Societatea „Cultura Poporului Român”, Filiala Focșani. În această calitate, a inițiat și coordonat finanțarea și construirea, împreună cu alți fruntași ai vieții publice putnene, a „Monumentului Închinat Eroilor Putneni Căzuți în Războiul de Independență 1877 - 1878”, operă a sculptorului Oscar Späthe, situată în fața Palatului de Justiție și inaugurată la 29 iunie 1916.

În discursul ținut cu acest prilej, liderul liberal putnean afirma, între altele: „ne-am adus prinosul de recunoștință acelor care prin sângele lor ne-au dat independența țării; monumentul nu e numai o evocare a trecutului, ci o rază de speranță pentru viitor”.

Tot în 1916, Nicușor Săveanu și-a început activitatea diplomatică îndeplinind până în 1918 demnitatea, de mare răspundere și prestigiu, de Comisar Regal al Odesei.

La 1 Decembrie 1918, la Marca Adunare Națională organizată la Alba Iulia, între cei 1.228 de delegați s-a aflat și delegația județului Putna, formată din 20 de persoane, avându-l în frunte pe liderul liberal putnean Nicolae N. Săveanu. Delegația a fost la un pas să nu poată părăsi Focșanii din cauza trupelor germane de ocupație.

Nicolae N. Săveanu este ales din nou deputat, la alegerile parlamentare din 3 - 5 martie 1922. Presa vremii consemna despre alegerea deputatului N. N. Săveanu : *„atent la serbările școlarilor, împărțind cărți și monede de 5 lei de argint elevilor silitori..., începuturile culturalizării județului Putna i se datorează lui..., prin ridicarea de construcții, înființarea de școli, a încurajat construirea de cooperative de credit la sate, toate sunt meritele lui..., plecarea lui la București a văduvit anumite laturi culturale și spirituale ale dezvoltării județului”*.

Nicolae N. Săveanu a îndeplinit și funcția de ministru în guvernul României condus de Ion I. C. Brătianu (1864 - 1927), între cei doi existând o frumoasă prietenie. Este interesant, ca un arc peste timp, că această prietenie se poate considera o adevărată moștenire lăsată de părinții lor, Ion C. Brătianu (1821 - 1891) - primul președinte al PNL, prim - ministru al României și Nicolae Săveanu - președintele liberalilor putneni, primar al Focșanilor, la rândul-le prieteni, amândouă exemplele generând realizarea unor proiecte deosebite pentru Țara Vrancei. În această demnitate, Nicolae N. Săveanu a condus Ministerul Sănătății Publice, Muncii și Ocrotirii Sociale, în perioada 30 octombrie - 3 noiembrie 1923 și apoi, nou înființatul Minister al Sănătății Publice și Ocrotirii Sociale, în perioada 3 noiembrie 1923 - 29 martie 1926.

Interesant este că în 1926, scena politică românească avea la nivel înalt mai mulți fruntași liberali, reprezentanți ai județului Putna: Mihail G. Orleanu (1859 - 1942, din familia primului președinte al liberalilor putneni, Gheorghe Orleanu) - președinte al Adunării Deputaților în perioada 6 aprilie 1922 - 27 aprilie 1926; Arthur Văitoianu [(1864 - 1956) - putnean prin soția sa, originară din Adjud] - ministrul Comunicațiilor în perioada 30 octombrie 1923 - 27 martie

1926), Nicolae N. Săveanu - ministrul Sănătății Publice, Muncii și Ocrotirii Sociale și Nicolae D. Chirculescu [(1874 - 1944) - al treilea președinte al liberalilor putneni] - ministrul Muncii, Cooperăției și Asigurărilor Sociale (3 noiembrie 1922 - 30 martie 1926).

Nicușor Săveanu este ales la 30 iulie 1927 președinte al Adunării Deputaților Românici, având onoarea să stea pe locul unui Constantin Alexandru Rosetti (1816 - 1885), președintele acestui for în perioadele 25 iunie 1876 - 26 mai 1878, 17 noiembrie 1878 - 25 martie 1879 și 16 mai - 17 octombrie 1883, Nicolae Iorga (1871 - 1940), președinte în perioada 9 decembrie 1919 - 26 martie 1920, sau al vrâncenilor Duiliu Zamfirescu (1858 - 1922), președintele Adunării Deputaților României în perioada 30 iunie 1920 - 22 ianuarie 1922 și Mihail G. Orleanu. Cu ani în urmă, în 1901, chiar tatăl lui Nicușor Săveanu, Nicolae Săveanu, fusese ales președinte de vârstă al Camerei. Nicolae N. Săveanu va îndeplini această mare demnitate a statului român, între 30 iulie 1927 - 10 noiembrie 1928 și din nou în perioada 16 februarie 1934 - 19 noiembrie 1937.

La 15 august 1934 ziarul focșănean „Viitorul Putnei” consemna: „Guvernul Republicii Franceze, ca răsplată pentru marile servicii aduse intereselor comune ale celor două țări aliate, a binevoit să confere șefului nostru, domnul N. N. Săveanu, președintele Adunării Deputaților, Marea Cruce a Legiunii de Onoare, cea mai mare distincție ce o are Franța. În audiența specială pe care domnul N. N. Săveanu a avut-o în ziua în ziua de 19 iulie la Quai d'Orsay (Ministerul de Externe al Franței), domnul Louis Barthou i-a remis, cu ceremonialul special, însemnele ordinului. Atențiunea deosebită de care se bucură și prestigiul pe care a reușit să-l cucerească în politica internațională fiul și reprezentantul județului nostru, este o mândrie pentru întreaga țară, dar în special pentru noi putnenii, care i-am acordat larg și neprecupețit, încrederea și dragostea noastră”.

În același an, N. N. Săveanu a reprezentat cu succes România la Conferințele de la Locarno, Belgrad și Istanbul.

La 14 iunie 1936 se inaugura la „Porțile Vrancei”, la Vidra, „Monumentul Eroilor Vrânceni Căzuți la Datorie în Timpul Primului

Război Mondial”, cu precădere al eroilor „*grupului Vasile Chilian*”, printre inițiatori aflându-se și președintele Adunării Deputaților României, Nicolae N. Săveanu, alături de alți fruntași liberali ai Vrancei: Vasile I. Țirioiu - prefect al județului, Radu N. Săveanu - deputat, Dimitrie N. Hainăroșie – președintele Consiliului Județean și alții.

Nicolae N. Săveanu a făcut parte, o lungă perioadă de timp, din conducerea filialei putnene a Partidului Național Liberal, ca membru în Biroul Politic Județean, vicepreședinte, președinte de onoare și al patrulea președinte al filialei, între anii 1934 și 1937, când organizația liberală putneană atingea apogeul ei numeric și organizatoric. A rămas în istorie manifestarea publică organizată de liberalii putneni la Focșani, la 17 iunie 1934, cu prilejul Congresului Județean al Filialei PNL, când „... orașul Focșani a fost teatrul unei manifestațiuni politice fără precedent. Peste 15.000 de cetățeni din toate unghiurile județului... au defilat pe un traseu în Focșani, timp de

o oră și un sfert, încolonați în rânduri de câte opt, pe comune și sectoare, fiecare grup având placarde, muzici și trompete, iar în frunte convoiul începea cu un impozant grup de vrânceni călări". Defilarea a fost urmărită de liderii liberali și de invitații lor din Capitală „în tribuna ce s-a construit în fața Bisericii « Săpunari », lăcașul de suflet și credință al liberalilor putneni", cum relata manifestarea un ziar local.

Sunt interesante mărturiile presei referitoare la concepția politică a lui Nicușor Săveanu, asupra felului în care trebuie organizat partidul, care era, trebuie remarcat, diferită complet de aceea a tatălui său. Ziarul „Poporul” din 18 octombrie 1898 sintetizează astfel caracterizarea omului politic vrâncean: „un conducător iubit, iar nu temut, un stat major cu autoritate, nu însă tiran, niște membri devotați, nu însă sclavi...”.

De altfel, poate după modelul de la centru al Brătienilor și liberalii putneni au fost conduși trei generații de Săveni: Nicolae - tatăl, Nicolae - fiul și Radu - nepotul, fiecare cu realizări notabile reținute de cronicile politice ale vremii. Între toți însă, Nicolae N. Săveanu a excelat nu numai printr-un comportament elevat, de adevărat diplomat, ci și prin realizări de excepție care stau și astăzi mărturie devotamentului său pus permanent „în slujba cetății”.

Bunăoară, în prezentarea candidaților la alegerile generale din decembrie 1937, Nicolae N. Săveanu era caracterizat astfel de presă: „Domnia sa a făcut pentru Focșani ... lumină, canalizare, școli, palat administrativ, tribunal, străzi..., ca sfetnic al Regelui, a jucat un rol hotărâtor în rezolvarea crizei politice din ultimul timp, ... fiind o personalitate proeminentă, strălucit reprezentant al țării noastre în străinătate, dând dovada unui mare diplomat și bun cunoscător al chestiunilor internaționale..., fiind caracterizat de virtuțile care l-au consacrat cu supranumele de « Imparțialul Președinte », reușind de a fi ridicat prestigiul Parlamentului României atât în țară cât și peste hotare”.

Este de menționat faptul că „în tradiția familiei Săveanu a rămas neschimbată acea manieră de a conduce comuna: fără salariu,

fără ambiții personale, fără club [în sensul de partid] și cu averea personală pusă la dispoziția nevoiașilor”, cum relatea presa vremii. Aceeași tradiție a familiei Săveanu se referea nu numai la activitățile lor filantropice dar și la participarea cu semnificative contribuții bănești la realizările patrimoniale ale județului de care s-au ocupat.

O altă caracterizare a lui Nicolae N. Săveanu o aflăm din scrierile liderului liberal putnean Nicușor Ștefan Gaur, care caracteriza astfel discursul lui Nicușor Săveanu „... *dar ca unul care a studiat literele, îi place să dea discursurilor sale o nuanță poetică, și nu arareori l'am auzit băgând în cine știe ce discurs de polemică sau atac personal, o fâșie de cer albastru, un murmur tainic de isvoare sau cupola cerului diamantată de stele*”.

Nicolae N. Săveanu a fost căsătorit cu Aurelia, profesoară de istorie, din acest mariaj rezultând doi băieți: Radu N. Săveanu (1893 - 1969), viitorul om politic, primar al Focșanilor (8 aprilie - 28 august 1935), senator, deputat și diplomat și Dan Săveanu (1900 - ?). Nicolae

N. Săveanu a fost și tatăl a două fete, dintr-o a doua căsătorie în 1902, cu Maria (Mărioara) Grigore Arion (1884 - 1959). Prima lor fiică, Maria - Smaranda - Rafaela, „*Iky*” (1903 - 1987) căsătorită Deleanu și apoi căsătorită cu Alexandru D. Neagu, ministrul Finanțelor în guvernul Mareșalului Ion Antonescu, între 25 septembrie 1942 - 1 aprilie 1944 (când a demisionat și a trecut administrator la Banca Națională), mariaj din care a rezultat o fată, Ruxandra, căsătorită Iliescu și stabilită la București. A doua lor fiică, Viorica - Magdalena, „*Rica*”, (1909 - 1979), căsătorită cu colonelul Niculae Boian (atașatul militar al României la Paris - 1939), căsătorie din care a rezultat o fiică, Niculina, căsătorită Pirrêe, care locuiește în Germania.

„Nenea Nicu” cum îi spunea familia și cei apropiați, se stinge din viață în 1952, la București, la venerabila vârstă de 86 de ani. Atât el, dar mai cu seamă urmașii săi vor cunoaște ororile „*comucidului*” (neologism înrudit cu „*genocid*”, construit din termenii comunism și omucidere și menit să definească imensele crime comise pentru și în numele comunismului), prin canal, închisori, domiciliu forțat, emigrări, etc. Și pentru a nu uita niciodată faptele abominabile petrecute în acea tristă perioadă din istoria țării noastre, iată exemplul unei banale fotografii, în care N. N. Săveanu este surprins la o recepție la Palat, alături de M. S. Regina Maria. Pentru a nu constitui un nou motiv de arestări, urmașii săi au tăiat fotografia în partea ei cu regina, păstrând-o doar pe aceea cu demnitarul putnean.

Trebuie menționat că, pentru meritele sale deosebite și, în egală măsură, pentru contribuția sa la dezvoltarea patrimoniului cultural al urbei Focșanilor și județului Putna (Vrancea), numele demnitarului putnean Nicolae N. Săveanu a fost dat, încă din perioada interbelică, Spitalului din comuna Vidra, una dintre cele mai vechi instituții de profil din țară. Spitalul Vidra, s-a construit în perioada 1884 - 1887, urmare a unei Hotărâri a Consiliului de Miniștri din 1883, fiind opera arhitectului Ion N. Socolescu. Reconstrucția spitalului după Primul Război Mondial, a început prin 1925, bucurându-se de sprijinul „*unui mare om politic putnean al timpului - Nicolae N. Săveanu*”. În semn de aleasă recunoștință acest așezământ medical a purtat numele de „*Spitalul Rural « Nicolae N. Săveanu » Vidra*”, diplomatul și omul politic putnean contribuind nemijlocit la reparațiile și modernizarea instituției. În perioada comunistă s-a renunțat la numele spitalului, pentru ca, prin eforturile actualei conduceri, numele să-i fie redat prin Ordinul Ministrului Sănătății nr. 1.206 din 2012.

Pentru întreaga sa contribuție la dezvoltarea culturală, spirituală și patrimonială a urbei noastre, dar și a județului, credem că Nicolae N. Săveanu își merită locul în Panteonul Cultural al Focșanilor și Vrancei, alături de celelalte mari personalități care reprezintă mândria fără seamăn a „*Plaiurilor Mioriței*”. Existența lor

reprezintă adevărate apostolate ale neamului românesc în fața cărora trebuie să ne plecăm cu respect și pietate, numele acestora fiind pe veci sculptate cu litere de aur pe frontispiciul memoriei comunității noastre

Iată cum ar arăta, în accepțiunea noastră, **PANTEONUL CULTURAL AL FOCȘANILOR ȘI VRANCEI:**

Gheorghe Tattarescu (1820 - 1894), Dumitru Ollănescu - Ascanio (1849 - 1908), Ioan Mincu (1852 - 1912), Solomon Schechter (1847 - 1915), Alexandru Vlahuță (1858 - 1919), Duiliu Zamfirescu (1858 - 1922), Anghel Saligny (1854 - 1925), Gheorghe Pastia (1848 - 1929), Ștefan Gh. Longinescu (1865 - 1931), Gheorghe Balș (1868 - 1934), Gheorghe Gh. Longinescu (1869 - 1939), Sava Athanasiu (1861 - 1946), Nicolae N. Săveanu (1879 - 1952), Simion Mehedinți (1868 - 1962), Constantin C. Giurescu (1901 - 1977), Camil Baltazar (1902 - 1977), Emil Botta (1912 - 1977), Oscar Sager (1894 - 1981), Gheorghe Gheba (1912 - 2004), Dumitru Pricop (1943 - 2007), Gheorghe Buzatu (1939 - 2013).

BIBLIOGRAFIE

Albu, Florica, Albu, Iulian – *Monografia comunei Soveja*, Editura Universal Dalsi, București, 2002

Anghel, Valeriu, Deșliu, Alexandru – *Vocație și destin. 600 fișe - portret pentru un tablou spiritual - istoric al județului Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2000

Arhivele Naționale Vrancea – *Fond Prefectura județului Vrancea*, dosare din perioada 1886 – 1946

Idem – *Fond Primăria Orașului Focșani*, dosare din perioada 1932 – 1936

Idem – *Fond Partidul Național Liberal Putna*, dosare din perioada 1920 – 1934

Budescu, Ionel – *Istoria învățământului din județul Vrancea – de la origini până în 1918*, Editura Paideia, București, 2003

Cherciu, Cezar – *Focșanii - o istorie în date și mărturii (sec. al XVI-lea – 1950)*, Editura Andrew, Focșani, 2010

Idem – *Vrancea și ținutul Putnei. Un secol de istorie. 1820 – 1920*, Editura Neuron, Focșani, 1995

Idem – *Vrancea și Ținutul Putnei - o lume de altădată. 1921 – 1945*, Editura Andrew, Focșani, 2005

Cotea, Valeriu D. – *Vidra. Poarta Vrancei*, Editura Academiei Române, București, 2003

Dumitrescu, Maria, Dumitrescu Horia, *Primarii din Focșani între anii 1862 – 1937*, în *Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, p. 215 - 226, Editura Pallas, Focșani, 2002

Dumitrescu, Horia, Iliescu, Ionuț – *Stațiunile balneoclimaterice Vizantea și Soveja*, Editura Pallas, Focșani, 2006

Dumitrescu, Horia, Miron, Gheorghe, Iliescu, Ionuț – *Viața politică în Vrancea între anii 1880 – 1948*, Editura Pallas, Focșani, 2009

Giurescu, Dinu, C. (coord.) – *Istoria României în date*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2007

Graur, Nicușor – Ștefan – *Figuri politice putnene*, Tipografia Librăria și Legătoria de Cărți Alexandru N. Leon & Co., Focșani, 1920

Huțanu, Dumitru, Pavel, Lelia – *Opere ale unor sculptori consacrați aflate în patrimoniul cultural al orașului Focșani*, în *Studii și comunicări*, vol. V – VII, Focșani, 1987

Iliescu, Ionuț – *Inaugurarea monumentului lui Ștefan cel Mare*, în Revista „ProSaeculum”. Revistă de cultură, literatură și artă, Anul III, nr. 11, iulie 2004

Lambrino, Eduard, Iliescu, Ionuț, Constantin, Bogdan – *130 de ani de istorie liberală în Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2010

Muscă, Valentin – *Foamete și tifos pe 1 Decembrie 1918*, în „Ziarul de Vrancea”, Focșani, 1 Decembrie 2005

Muzeul Vrancei – *Vrancea 1917. Ținut al Jerfei și al Biruinței*, broșură omagială, Focșani 2012

Ollănescu-Orendi, Barbu-Dumitru – *România lui Barbu Ollănescu*, emisiunea *Lumea și noi*, TVRPLUS, redactor Mihaela Crăciun:

www.tvrplus.ro/editie-lumea-si-noi-87365 emisiunea din 27.02.2013

www.tvrplus.ro/editie-lumea-si-noi-109589 emisiunea din 7.06.2013

www.tvrplus.ro/editie-lumea-si-noi-110090 emisiunea din 14.06.2013

Paragină, Anton – *Aspecte din istoria orașului Focșani*, în „*Studii și comunicări*”, vol. IV, Focșani, 1981

Rădvan, Theodor Gh. – *Istoricul Școlii Primare de Băieți Nr. 2 din Focșani*, Tipografia Cartea Putnei, Focșani, 1931

Săveanu, Nicolae N. – *Școlile rurale din județul Putna*, Tipografia Modernă M. T. Dumitrescu, Focșani, 1904

Scurtu, Ioan, Mamina, Ion – *Guverne și guvernanți 1916 – 1938*, Silex. Casa de Editură, Presă și Impresariat, București, 1996

Țiroiu, Vasile I. – *Monografia satului și stațiunii climaterice Soveja*, lucrare dactilografiată

Zaharia, Vasilica – *100 de ani de învățământ viticol la Odobești*, în „*Cronica Vrancei*”, vol. I, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura DM Press, Focșani, 2000

CONTRIBUȚII LA ISTORIA CULTURALĂ FOCȘĂNEANĂ: POETII PAVEL NEDELCU ȘI ALEXANDRU CĂLINESCU

Dumitru Huțanu

Cine va pătrunde mai adânc în atmosfera și realitatea târgului Focșani din prima jumătate a secolului al XX-lea, dominate de platitudine, cu o viață de provincie amalgamată de toate tarele omenești, străbătută din când în când de lumina câtorva spirite mănate de focul evadării, al exprimării prin cuvântul așternut pe hârtie, va înțelege și va intui cât mai aproape de adevăr cine au fost poeții Alexandru Călinescu¹ și Pavel Nedelcu², ce însemnau în viața literară

---

¹ **Călinescu Alexandru** (13.02.1907 Focșani - 6.09.1937, Sinaia). Poet. Membru al unei familii lovită de nenoroc: tatăl se îneacă în Dunăre cu o întreagă șalupă în 1912, când viitorul poet avea numai cinci ani. O soră, licențiată, aduce în casă bacilul Koch și cade secerată de tuberculoză în 1929, apoi un frate în 1933 și altul la scurtă vreme. În anul 1935 se căsătorește cu profesoara Eufrosina Urziceanu din Bacău, împreună cu care își petrece o vacanță la căminul scriitorilor din Bușteni. Se stinge din viață în 1937 la Sanatoriul „Dr. Cantacuzino” din Sinaia și este înmormântat departe de undele Milcovului, sub brazii înmiresmați ai cimitirului din frumoasa stațiune montană, vecin de trecere în lut cu mormântul lui Badea Cârțan. Alexandru Călinescu urmează școala primară și liceul la Focșani, după care lucrează ca funcționar la Primăria orașului. Aici scoate, împreună cu Pavel Nedelcu, o revistă cu o titulatură fals suprarrealistă – 13 – (martie 1934 - martie 1935), consemnată de presa și critica vremii drept una dintre cele mai bune reviste literare ce apăreau în țară la vremea aceea. Revista apărea la 13 ale fiecărei luni, avea 13 colaboratori și n-a rezistat decât 13 numere. Debutază editorial cu volumul de poezii „Declin” în 1934, după care urmează „Mări moarte”, în 1937. Îi rămân în manuscris volumul de versuri „Încercări”, volumul de nuvele „Colțuri de piatră” și romanul „Destrămarea”, scris împreună cu Pavel Nedelcu. Colaborează la „Bilete de papagal”, „Gândirea”, „Universul literar”, „Adevărul literar și artistic”,

a orașului și, cu siguranță, îi va așeza pe locul convenit în tradiția culturală vrânceană.

Destinul lor a însemnat traiul de mărunți funcționari ai Primăriei Focșani, cu același salariu mizer, aducător de foame și frig, de neputința de a-și îngriji sănătatea, străbătut zilnic de licoarea amară a vieții.

Cu siguranță a existat UNDEVA un CINEVA care a înlesnit întâlnirea, în același spațiu geografic și uman provincial, a două ființe zămislite cu darul creației, menite a străfulgera cenușiul vieții cu

---

„Azi”, „Frize”, „Junimea literară”. Este consemnat de G. Călinescu în „Istoria literaturii române de la origini până în prezent” (1941) drept poet „mărunt, dar real”, alături de Ioan Ciorăscu și N. Milcu, precum și de dicționarele literare din ultimii ani (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, „Vocație și destin. 600 fișe - portret pentru un tablou spiritual – istoric al județului Vrancea”, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 70).

² **Nedelcu Pavel** (28.11.1908, Panciu – 1954, Socola, Iași). Poet, publicist. Studii secundare la Liceul „Unirea” (patru clase, 1926 – 1930) și Școala Superioară de Comerț Focșani. Din 1936, funcționar la Primăria Focșani. Slujba îi macină orele de zi și crâșmele pe cele de noapte. În Al Doilea Război Mondial se duce voluntar pe Frontul din Apus, împreună cu Ion Larian Postolache. În câteva perioade scurte locuiește și la București. Ultima dată este semnalat, prin 1950, ca telefonist la grajdurile Primăriei din Focșani, unde își avea și dormitorul. Debutază în 1925, cu versuri la „Universul copiilor”, dar debutul de consacrare are loc în 1926, la „Falanga”. Colaborează la „Abecedar”, „Adevărul literar”, „Azi”, „Bilete de papagal”, „Brașovul literar”, „Curentul”, „Curierul Moldovei”, „Dreapta”, „Expres - Ismail”, „Frize”, „Iconar”, „Ora”, „Orientări”, „Orizontul”, „Pagini basarabene”, „Pleiada”, „Provincia literară”, „Rampa”, „Răsăritul”, „Ritmuri”, „Spada”, „Teleormanul”, „Universul literar” și altele. Scoate revistele „Suflet tânăr”, „13” (împreună cu Al. Călinescu), „Atacul și Arc”. Pseudonime: Alcest, Hephaistos, Ruy Blas, Pan Săcure, Pavel al XIII-lea. Publică volumul de poezii „Pentru sufletul copiilor” (1934). Îi rămân în manuscris: volumul de versuri „Pentru sufletul copiilor”, vol. II, romanele „Adolescenții iluminași” și „Destrămări” (în colaborare cu Al. Călinescu), „Creion” (notații critice despre 13 scriitori) și traducerea unei comedii muzicale. (*Ibidem*, p. 207 – 208).

incandescenta cuvântului deopotrivă stare, simțământ, visare și crez – încrustat în tăria și strălucirea diamantului numit POEZIE.

Tovarăși de copilărie, colegi de școală, „*de nebuni pe maidane și coclauri*”, mărunți funcționari deopotrivă; cu un salariu ce le-a „*turnat venin cu pumnii doldora*” în viață, și-au purtat pașii prin provinciala urbe, încălziți de aceeași flacără a creației, apăsai de aceeași povară a sărăciei, vibrând la aceeași chemare a destinului de a dăruii semenilor cărarea bătătorită cu harul și durerea lor, întru neuitare și istorie.

Și atunci, cine altul decât Pavel Nedelcu putea să aștearnă rânduri care „*ustură cu lacrimi pleoapele*”, când Alexandru Călinescu „*și-a înclinat bolta frunții la atingerea cu fluturul negru al morții*”.

La trei ani de la dispariția „*celui mai trist liric al tinerei generații românești*”, Pavel Nedelcu făcea un nou „*popas*” lângă poezia lui Alexandru Călinescu, din sentimentul firesc al aceluia care a înțeles-o cel mai bine, îi pătrunsese sensurile. Era dator a le spune celor care au trecut nepăsători, uneori cu un zâmbet ironic, pe lângă cel care-i iubea în taină și turnase în viersuri „*o întreaga gamă a suferinței*”.

Și, pentru că acest popas zace în paginile unui ziar de provincie rătăcit în timp și uitat prin banalitatea cotidianului cuprins, îl redăm istoriei culturale focșănene aidoma:

„Unde ne sunt « Literații ? »

Sunt în această de Dumnezeu binecuvântată urbe, forfoitori domni cu aluri « literaro culturistice », șipate sonor, multicolor etc., pe toate răscrucile, debordând în schimb de suficiență, morgă, nas fin agățat de toarta vântului, dar cu sufletul osifîcat, trosnind de anchiză și platitudine...

Valențele creatoare nu-s în funcție de coterie, indiferent firma și pavilionul abordat la catarg.

Dacă în suflet nu-ți cântă violele de cleștar ale unei elevate sensibilități și trăiri, frunțile fiind miruite cu temperamentul și sfînt azur, geaba te izbești puternic în piept cu pumnul și zbieri că ești dat

dracului în ceea ce privește manifestările de ordin supra-terestru. Geaba îți bulbuci cepele ochilor - mărul lui Adam urcând și coborând nervos.

Scriitorii, adevărații scriitori, își duc toți încovoiați, pârghia destinului.

Unii s-au născut cu ea pe umeri. Alții au desprins-o din tinerețe, odată cu steaua polară și carele stelelor. Au silabisit-o din primăveri și săltat-o, hotărâți în spinare.

Dar când obiectul de sub frizură e sub zerograde; când sufletul e dintru început uscat și putregăit; când inima și simțul, și dragostea de frumos, până la istovire, sunt pervertite și atrofiate; când scrii „mamă” și stii că – (precupeț oltean) – vânzând aceste patru litere, vinzi fiecărui cumpărător pe mama fiecăruia, cu întreg nimbul ei de nostalgii și amaruri, când scrii „durere” și pricepi (șmecher) – că-i rana fiecăruia, pe care o scobești cu degetul – cuvântul acesta; când scrii „moft” sau „câine” și vinzi cititorului moliftul din curtea bisericii lui și câinele amintirilor – atunci, domnule „literat” de pe aceste meleaguri – pe care le-a sfințit adevăratul scris al poetului Alexandru Călinescu – înainte de a încheia nasturii articolului de față, decid: te trimit la vatră, în concediu nelimitat, să stai în papuci, halat și scufă pe scăfârlie, căci nu știi ara cu plugul condeiului pe câmpul hârtiei și în poala nopții nu știi căuta să descifrezi taina de aur a unei fraze cu azur și puzderii de scânteii într’nsa.

Că ești sterp, mediocru și ciung, de cea mai infimă posibilitate creatoare.

Pavel Nedelcu”³.

După această amară, usturătoare și nedisimulată revoltă împotriva « forfoitori[lor] domni cu aluri „literaro culturistice” » care populau efemera presă focșăneană, indiferenți și ironici cu poetul hărăzit, Pavel Nedelcu nu pregetă, ca datorie sfântă față de prieten și

---

³ Milcovul. Săptămânal de atitudine românească, Anul I, nr. 2, Duminică 11 august 1940, p. 1.

confrate întru poezie a reveni cu încă două fascicule de lumină asupra chipului înveșmântat de „literații” urbei în densa și nedreapta ceață a suficienței și uitării:

„ALEXANDRU CĂLINESCU

Născut 13 februarie 1907 decedat 6 septembrie 1937

De când pumnul de jărână al poetului Alexandru Călinescu a fost chemat și supt de pământul din care i-a fost urcat trupul puțin, de când acest scriitor tânăr – trăitor pe aceste meleaguri – și-a înclinat bolta frunții, la atingerea cu fluturul negru al morții, ce și-a scuturat pe chipu-i palid, brumatul și recele-i polen – în învântejită rostogolire de ore în gură prăpastică a vremii – se încrustează la 6 septembrie, anul acesta cu lacrimi de sânge, a treia amară și plină de durere linie.

Alexandru Călinescu a fost poet în accepția integrală a cuvântului.

*Ci, ostenit, cu pieptul măcinat de fîzicie, poetul Călinescu – în a cărui viață prea scurtă (treizeci de ani) au suflat cu furie cele mai piezișe și protivnice vânturi – a trebuit să-și lase de pe umeri slabi visurile și azurul de caratul cel mai autentic, căroră li s-a angajat ca lucrător conștient de datul lui, cu toată dragostea și puterea lăuntrică de care dispunea – și în ora tragică, să treacă în luminile reci și înghețate ale lui **dincolo** (s. a.).*

E de necrezut – și, totuși, adevărat: se răsucesc pe fusul vremii trei ani de când pașii crinali ai poetului au încetat să-și mai sune cadența pe scoarța acestui hain pământ, împreună cu noi cei care am rămas din tovarășii lui de altădată de visuri și nădejdi de mai bine întru ridicarea pe plan spiritual al preocupărilor noastre intime și sfinte inimilor ce ne băteau în piept tinerește și mereu mai proaspete și mai bogate în forțe realizatoare.

Toamna e mireasa celor în al căror piept crește înalt floarea lunară a fîziei, când – în mers funebru – își înfăldurează pe alei lungă trenă de fum.

Alexandru Călinescu, nici el nu putea să facă excepție – (să refuze dânsul) – de la această implacabilă regulă trasă cu dungă neagră; în cartea imobilă a destinului celor aleși.

*După ce ani de-arândul a risipit tot prinosul bogat al sufletului său de aur: versuri și proză de elevată substanță temperamentală, în mai toate revistele literare din țară, din care citez: **Gândirea, Azi, Adevărul literar, Junimea literară, Ritmuri, Pagini basarabene, Răsăritul, Bilete de papagal, Universul literar, Dumineca Universului, Brașovul literar** etc., după ce și-a tipărit cele două volume de poezie: **Declin**, 1934 și **Mări Moarte**, 1937 – în timp osârdind cu George Car și subsemnatul, la revista literară **13**, în paginile căreia și-au dat întâlnire azurată sumedenie de scriitori tineri, revista fiind (după aprecierile criticei literare autorizate) una dintre cele mai de frunte publicații apărute în Moldova, cândva – poetul Alexandru Călinescu – îndurerat și trist – a scăpat dintre degete focul cu care a dat fîiță migalei lui de ales stihuitor – și mâinile, cu viața fugită dintr-nsele, au făcut cruce veșnică pe pieptul zdruncinat de neîndurătoare tuberculoză.*

*În manuscris au rămas: **Colțuri de piatră** (nuvele), **Încinerări** (versuri), **Ispășiri** (dramă în două acte și un epilog); **Destrămări** (roman), în colaborare cu autorul rîndurilor de față.*

Ani întregi am visat amândoi, tinerește, împletind gânduri, proiecte.

Romanul am început să-l scriem în 1936. Din muncă împreună au luat fîiță câteva zeci de pagini. Toamna lui 1937 a pus punct terminus vieții lui Alexandru Călinescu. Romanul, așa cum îl discutasem desfășurarea până la ultima pagină, l-a sfârșit subscrisul. Sertarul mesei îi este deocamdată domiciliul.

De-acum Alexandru Călinescu nu mai vine pe băncile grădinii publice. Florile - pe care atât le-a iubit – nu vor mai avea către cine să-și fumege parfumul.

Vinul, în pahar, va prinde floare și se va oșeți, nemaiaivând cine să-l închine entuziast și bine dispus cu noi, prietenii lui.

Masa lui de migală sub poala nopților nu va mai avea cine să-și încleșteze mâinile pe ea, când poetul căuta o rimă rară.

Alexandru Călinescu a murit tânăr.

Cu dispariția lui pământeană s-a dus pentru totdeauna o mare nădejde a liricii românești.

Poetul e îngropat numai (s. a.) în pământ, între brazi, tăcere și răcoare, în cimitirul din Sinaia – unde a dorit, în cea din urmă a lui suflare, să se odihnească pentru deapururi.

În inimile noastre trăiește.

E viu !

Pavel Nedelcu”⁴.

O lună mai târziu, revine în rubrica **Cadran** a ziarului **Focșanii**:

„Alexandru Călinescu

La 7 septembrie s-au împlinit 3 ani de când poetul „Orașului natal” a închis ochii, ros de boala care în fiecare sfârșit de toamnă sfâșie atâtea vieți fragede și atâtea talente.

Evenimentele din anul acesta nu ne-au mai îngăduit să însemnăm amintirea noastră, pururi vie, a aceluia care a cântat cu măiestrie divină liniștea provincială și natală a Focșanilor.

În poezia pe care o reproducem „Final Minor” urmărit de galoparea boalei speră să reînvie ciclul zămisirii spirituale.

Nuanșarea elementului de metempsihoză lasă poeziei sale o durere adâncă, pe care cititorul o simte mai vie și mai omenească cu cât recitește mai des stihurile poetului:

Îmi moare 'n palmă ziua ca sora ei de ieri!

În pumnul ca o scoică e mai scrumită parcă.

E fica Ta, Stăpâna! Și sufletu-mi încearcă,

Să strângă 'nchipuirea, că i-am servit cum ceri.

În pieptul milei Tale, eu știu pe-atâți că atragi!

Dar cum mă 'nghite truda, ca un talaz de mare

⁴ *Ibidem*, Anul I, nr. 5, Luni, 2 septembrie 1940, p. 3.

*Mă lași mereu la urmă!... Sau poate, frânt pe soare,
Plângi însu-ți neputința la mal să mă mai tragi.*

*Abia de ating o floare cu degetul cel mic!
Mai pot să scutur seara, peste caet să-și verse
Culorile de iriși, când știu – din zodii șterse
Că'n planșa vieții steaua nu-mi este de nimic?*

*Să vină miezul nopții cu ora ce ridică
Deasupra-mi altă mână, mișcând-o pe cadran!
Aștept să trec la Treer, ca snopii de pe lan
Și să 'ncoțesc în altă răsfrângere pitică”⁵.*

Impresionante prin sinceritate, recunoaștere a valorii poeziei lui Alexandru Călinescu, în raport cu propria-i creație, răsfrângere interioară a atitudinii, rămân și cele câteva rânduri tipărite de George C. Periețeanu, fondator și redactor al ziarului local **Curierul Moldovei**, versificator și prozator mărunț, neînsemnat chiar și pentru literatura focșăneană. Și momentul mărturisirii are semnificație – Săptămâna Patimilor:

„Săptămâna noastră

În săptămâna pocăinței, mărturisesc că m-am ferit de un tânăr – pentru că el este în adevăr poet – și asta mă durea. L-am ignorat cu știință, îngroșând rândurile celor care-l ignoră din prostie. L-am îndepărtat de sufletul meu – nu pe el, ci sufletul, arta lui – și acum, când întoarcerea nu mai e cu putință – mărturisesc că am greșit că setea mea de frumos a fost mai slabă decât lașitatea, decât vanitatea mea.

Am vrut să mă încânt cu proza mea, cu versurile mele și să încânt și pe alții.

Goliciunea versului meu m-a scârbit mai apoi și am plâns rușinat că am refuzat sufletului încântarea adevărată.

---

⁵ Focșanii. Independent de atitudine, informații, Anul II, nr. 62, 3 noiembrie 1940, p. 3.

Pe poet îl cheamă Alexandru Călinescu. Pe mine mă cheamă mare ratat (s. n.). *Titlu care înseamnă mărturisire*"⁶.

E mărturisirea, totuși, a unui intelectual focșănean care încercase să-și onoreze calitatea ca atare scoțând un ziar pentru concetățenii săi și, așa cum au făcut-o și vor face-o mii de inși, atrași de mirajul poeziei, al literaturii în general a încercat, fără reușită, să destăinuie, câte ceva din gândul și simțirea sa, hârtiei.

Firească, de așteptat și onorabilă pentru mânuitorii condeiului și creatori de poezie, rămâne **Șezătoarea literară. În amintirea poetului Alexandru Călinescu**, organizată la Focșani de poetul Virgil Huzum, la 12 decembrie 1937, cu participarea unor poeți din întreaga țară.

Au cuvântat: Nicolae Roșu – *Destinul scriitorului tânăr*; Virgil Huzum și Pavel Nedelcu – *Viața și opera poetului Alexandru Călinescu*.

Au lecturat din propriile creații poezii: Ion Minulescu, George Gregorian, Eugen Ciolac, Anton Balotă, George Dan Dumitrescu, Coca Farago, George Acsinteanu, Teodor Scarlat, Virgil Carianopol, Vlaicu Bârna, Silviu Lazăr.

Redăm din cuvântul lui Virgil Huzum fragmentul în care surprinde originalitatea și reala dimensiune valorică a creației tânărului condeier focșănean, de prea timpuriu dispărut: „*Poezia a fost multă vreme singura lui mângâiere. Senină și umanizată, având un discret parfum romantic, poezia lui Al. Călinescu n-are nimic morbid. Să nu facem deasemeni din Al. Călinescu un poet al tristeții provinciale – fiindcă poezia sa, profund omenească, nu interesează prin decor local. Cadrul din Orașul natal nu este decât accesoriu pentru poet – esențială pentru el era predestinarea sa pentru suferință și poezie – pentru ele a evocat atmosferă târgului în care a trăit.*

⁶ Curentul Moldovei. Organ săptămânal independent, Anul III, nr. 9, 28 aprilie 1935, p. 2.

Astfel, dacă ne-am opri la decor, ar însemna să-l înțelegem superficial - ar fi să desumanizăm (s. a.) de tot ce are mai de preț poezia lui Al. Călinescu.

A fost o adevărată simbioză între viața lui și poezie – un acord perfect între vers și bătăile inimii sale”⁷.

Cu Pavel Nedelcu timpul a fost ceva mai îngăduitor. I-a mai oferit câțiva ani de viață, amari ca trai, binefăcători ca destin literar, îndulcindu-i clipele cu revărsarea cuvintelor în versuri și proză, în sporadicele articole – mărturisiri, atitudini, amintiri – răspândite în efemera presă locală.

Și doar atât. Despre traiul zilnic, mustind de sărăcie, platitudine, searbăd și nedrept, puține date au străbătut timpul. Nici măcar poetul focșănean Ion Larian Postolache, care, într-o mărturisire, publicată în *Revista Noastră*, a Liceului Unirea, îl numea „*bunul și dragul meu prieten*”, cu care împărtășise zilele de restriște ale războiului, ca voluntari pe Frontul din Apus în anii 1944 – 45, nu ne-a putut spune mai mult despre ultimii ani de viață ai lui Pavel Nedelcu: „...*nu se știe nici când a murit, nici pe unde i-o fi mormântul. Spun unii că ar fi într-o groapă comună din Cimitirul Sudic Focșani, alții au spus că ar fi într-un mormânt de la Spitalul Socola. Cine mai poate ști ? S-a risipit și el, după cum i s-au risipit și manuscrisele*”⁸.

Câteva raze de lumină ni le aruncă scrisorile adresate secretarului Primăriei Focșani, Ion Romanoae de poet și de fratele acestuia, păstrate în patrimoniul muzeal:

„Domnule Secretar,

Vă rog să mă iertați că îndrăznesc să vă trimit cele ce cetiți; dar nu am alt suflet aproape că căruia să mă adresez.

---

⁷ Arhiva Muzeului Vrancei (în continuare se va cita: A. M. Vn.), dosar „*Afișe, programe culturale*” f. n.

⁸ Ion Larian Postolache, *Revista 13*, în *Revista noastră*, Focșani, Anul VI, nr. 46 - 47 - 48 (seria nouă), octombrie - decembrie 1977, p. 725.

Astăzi am făcut cerere să mi se elibereze garanția reținută de către casierie, de când sunt numit în slujbă (16 noiembrie 1936) și până în prezent. Or, după toate ale mele știri, reținerile n-au fost consemnate, decât până în anul numirii mele. Reținerile au fost făcute! Deci – în ultimă instanță – am și eu drept la ele. Mai ales astăzi, când nu am nici ce mânca și nici unde și cum dormi. (Aceasta e o chestiune foarte delicată, despre care – vă rog din toată inima – să nu vorbim).

De aceea îmi permit să alătur acestor rânduri chitanța de față, pe care vă rog ca d-l casier să mi-o primească în chiar această seară.

De două zile (vă rog să mă iertați că vă desvăluiesc, atari lucruri pe care vi le destăinuesc și pe care le cetiți) nimic nu am luat pentru gură.

Vă mulțumesc și vă rămân recunoscător.

3 mai 1938

Pavel Nedelcu”⁹.

* * *

„Mult stimată Domnule Secretar,

Iertați-mă că iarăși cutez să trimit către Dv. rânduri în ingenunchiere căzute și în cari îmi răstignesc obiditul meu suflet. Dar, vă rog să mă credeți că nu are spre cine-și îndrepta sunetul inima-mi, la a cărei abatere alt auz să se plece înțelegător și ajutător.

Stimate Domnule Secretar, trebie să plec astă seară, la ora 12 (mai ales că pot beneficia de 75 % reducere) la București (e necesar să ajung acolo, prezent, irevocabil, mâine dimineață) spre a fi la Societatea Scriitorilor Români, unde am de semnat acte trebuitoare instalării mele la căminul de la Bușteni (Aici, știți bine, scriitorul român șade, absolut gratis, o lună de zile).

De aceea, vă rog, din adâncul inimii mele, să mi se îngăduie să lipsesc mâine dimineață, sâmbătă, de la serviciu și, totodată, să pot avea astă seară 500 lei, transportul pentru două zile, la București.

⁹ A. M. Vn., fond *Personalități*, doc. inv. nr. 34.180.

*Vă rog să binevoiți a-i spune domnului casier să-mi primească pe această lună o chitanță pentru suma necesară. (N-aș fi îndrăznit pentru nici un leu, dar din salariul primit pe Mai, a trebuit să-mi achit datoriile, să stau în casă și să acopăr costul imprimării, în curs, a volumului de poezii **Carte cu vibrații**).*

Stimate Domnule Secretar, vă rog, gândiți-vă și nu mă plasați deoparte.

Sănătatea-mi e întrucâtva zdruncinată și am neapărată nevoie de odihnă, liniște, într-un cuvânt de altfel de viață.

Nădăjduind că aceste rânduri nu vor rămâne fără ecou, primiți Domnule Secretar, toate florile alese ale sufletului meu.

3 Iunie 1938

Pavel Nedelcu”¹⁰.

* *

*

„București – 13 Iulie 1972

Mult stimat Domnule Romanoae,

De la început, îmi cer scuze pentru deranjul care vi-l produc căutând a afla cât mai multe despre manuscritele fratelui meu, cel care a fost PAVEL NEDELICU – poetul – care în scurta lui viață – mai mult chinuită – a căutat să așterne pe hârtie o serie de fapte, precum viața lui în poezie și proză.

Eu am fost militar, am trăit prin diferite locuri ale țării și am fost rupt de viața dusă de el și de lucrările lui.

Am posedat și eu un caiet al lui cu poezii, pe care i l-am dat împreună cu câteva reviste „13” în anul 1953. Ce a făcut cu acel caiet nu pot ști. Totul e în necunoscut.

*Din articolul publicat în ziarul local din Focșani – odată cu scrisoarea pe care ați avut-o asupra dumneavoastră reese că sunt încă o serie de lucrări în manuscris, dar unde se află nu știu, nu am aflat. Dumneavoastră ați avut manuscrisul romanului „**ADOLESCENȚII ILUMINAȚI**”, pe care l-ați încredințat lui Victor*

---

¹⁰ *Ibidem*, doc. inv. nr. 34.181.

Crăciun și Ion Larion Postolache, pentru publicare și deci poate va avea probabil destinul să readucă în circulație numele poetului PAVEL NEDELUCU. Totul însă depinde de dumneavoastră și sunt sigur că doriți ca fostul poet, pe care l-ați cunoscut, atât de bine – să-și ocupe un loc printre scriitori.

Eu fac apel la dumneavoastră poate mai știți de anumite manuscrisuri, poate e posibil să mai scoatem la iveală munca unui om, viața lui.

În București, la familia Ivanovici nu am aflat nimic, iar de doamna Cărare nimeni nu știe nimic, nici telefon, nici unde locuiește, totuși voi persevera și poate voi afla ceva.

Să știți domnule Romanoaie, că nu am nici un fel de pretenții asupra manuscriselor și de asemenea nimic din ce ar reveni în urma publicării, totul e al dumneavoastră, eu am doar dorința ca să se scoată la iveală munca aceluia care a fost PAVEL NEDELUCU, muncă de salahor a unui poet provincial – focșănean.

Vă rog, stimate domnule Romanoaie, faceți cum credeți că-i mai bine, eu rămân totuși încredințat că prin dumneavoastră, e posibil să apară lucrări ale fratelui meu.

Rămân îndatorat, vă mulțumesc anticipat pentru tot ceea ce veți face în memoria lui Pavel Nedelcu și dacă e nevoie eu pot contribui cu ceva, pentru diverse cheltuieli și pretenții în raport cu ce se mai poate publica.

Aș fi venit personal la Focșani, dar nu pot, sunt cu picioarele paralizate în urma unei operații la coloana vertebrală.

Încă odată scuzați-mi deranjul și rămân recunoscător pentru orice veți face în memoria lui PAVEL NEDELUCU.

Vă trimit copia unei poezii, scrisă de Pavel Nedelcu, a fost publicată înainte de război – cred prin 1935 – posed originalul.

Cu deosebită stimă și considerație,

Colonel r. Gh. Nedelcu

MOARTE

de PAVEL NEDELCU

...Și zâmbete din flori n-or să mai urce
Spre ochi-mi stinși și prăfuiți sub pleoape.
Și vâlul, tors sub lună, - o să se-ncurce
Să nu mai poată nimeni să-l scape...

Și sufletu-mi – ce-a plâns și a gemut
La căpătâiu cu chinul său și-al lumii ...
Va flutura – desșelenit de lut –
Să-și caute-n alt timp surâsul glumii...

Și voi dormi sub lespezi de uitare
De pasul vremii doborât și șters –
Și inima-mi – grea de somn adânc și mare –
N-o să mai Țese borangic din vers.

P.S. Eu aș intitula această poezie „DESTIN”, gândindu-mă
că prin strofele ei vibrează cu destulă pregnanță ceea-ce s-a întâmplat
cu cel care a fost PAVEL NEDELCU.

V-o trimit ca să fie și la dumneavoastră, iar dacă mai aflu
ceva vă voi aduce la cunoștință.

Gh. Nedelcu

Telefon 462025”¹¹.

Desigur istoriografia literară oferă cercetătorului asiduu, aplecat cu râvnă și răbdare asupra paginilor ei, posibilitatea întocmirii unor lucrări monografice despre viața și opera poezilor Alexandru Călinescu și Pavel Nedelcu.

Atunci, informațiilor și documentațiilor strânse de trudnicul cercetător, li se vor adăuga și rândurile de mai sus. Ele s-au dorit a fi doar o contribuție la relevarea unor momente de istorie culturală focșăneană regăsite și păstrate în patrimoniul Muzeului Vrancei.

---

¹¹ Ibidem, f. n.

ION BASGAN (1902 - 1980)

**Horia Dumitrescu
Marilena Sima**

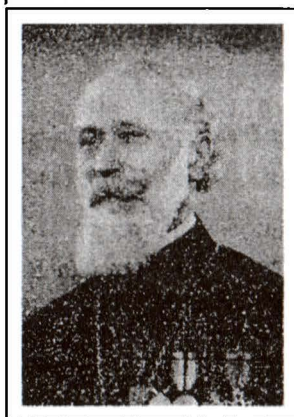
Spre cinstea orașului de pe Milcov, în galeria inventatorilor români, este prezent și inginerul Ion Basgan. El se alătură altor personalități, cu o contribuție remarcabilă în cele mai diverse domenii de activitate: Petrache Poenaru (1799 – 1875), Anghel Saligny (1854 – 1925), Victor Babeș (1854 – 1926), Constantin I. Istrati (1850 – 1918), Nicolae Teclu (1839 – 1916), Emil Racoviță (1868 – 1947), Nicolae Vasilescu – Karpen (1870 – 1964), Aurel Vlaicu (1882 – 1913), Henri Coandă (1886 – 1972), Ștefan Procopiu (1890 – 1972), Gheorghe Marinescu (1863 – 1938), Ion Cantacuzino (1863 – 1934), George (Gogu) Constantinescu (1881 – 1965), Nicolae Paulescu (1869 – 1931), Traian Vuia (1872 – 1950) etc.

Tatăl viitorului inventator, preotul Ștefan Basgan - ultimul copil al preotului Ioan Basgan -, s-a născut la 30 iunie 1874, în cătunul Armășeni, comuna Averești, județul Fălciu. A urmat cursul primar la Școala nr. 2 și Seminarul inferior la Huși, iar pe cel superior, ca bursier, la Seminarul „*Veniamin Costache*”¹ din Iași, pe care l-a

---

¹ **Veniamin Costache** (1768 – 1846). Episcop de Huși (26 / 27 iunie 1792, apoi de Roman (iunie 1796) și mitropolit al Moldovei (18 martie 1803 – 20 februarie 1808, octombrie 1812 – vara 1821, 1823 – 18 ianuarie 1842). În 1803 a înființat Seminarul Teologic de la Iași; a întemeiat Seminarul de la Socola, care mai târziu a luat numele de Seminarul Veniamin. A decedat la 18 decembrie 1846 și a fost înmormântat la Mănăstirea Slatina, cu Hramul

absolvit în 1896. Ștefan Basgan și-a continuat studiile la Facultatea de Teologie din București (1896 - 1900) ca bursier, la Internatul Teologic, fiind și cântăreț bisericesc în București. Lucrarea de licență s-a intitulat: „*Îndreptarea Legii sau Pravila lui Matei Basarab*”. A fost șef pedagog la Seminarul din Roman (1901) sub direcția arhimandritului * Chesarie Ștefano și, un timp, funcționar la Ministerul de Culte. Ca aspect fizic era „*mic de statură dar bine făcut, blond și cu părul ondulat, frumos la înfățișare, elegant chiar*” ². La 5 septembrie 1901, s-a căsătorit cu Maria, fiica preotului Banu, din Găgești - Putna.

Preotul Ștefan Basgan

Maria Basgan (născută Banu)

„*Schimbarea la față*” – ctitorită între 1553 – 1564, de Alexandru Lăpușneanu (septembrie 1552 – 30 mai 1561, februarie – martie 1564 – 9 martie 1568) – apoi la noua Catedrală Metropolitană din Iași (1887). Vezi *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, Editura Academiei R. S. R., București, 1979, p. 221; Dinu C. Giurescu, *Istoria României în date*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2007, p. 947.

* **Arhimandrit.** Cel mai înalt rang onorific bisericesc care se conferă monahilor, de regulă, pentru merite duhovnicești și / sau administrative deosebite. Rangul este imediat superior celui de protosinghel, dar inferior rangului de episcop.

² Econ. Ludovic Cosma, *Albumul Biografic și Arborele Genealogic al Familiei „Bazgan”* - 110 clișee în text -, Tipografia „Românească” V. Popazu, Galați, 1944, p. 95.

S-a hirotonit preot la 1 aprilie 1902, la Biserica Profetul Samoil³ din Focșani, pendinte de Spitalul „Sfântul Spiridon” din Iași, pe care a părăsit-o în 1919. Din octombrie 1909, a trecut ca paroh la Biserica „Sfinții Apostoli”⁴ din Focșani, de unde a ieșit la pensie la 1 aprilie 1944.

³ **Biserica „Proorocul Samoil”.** Ctitorie voievodală a domnului Constantin Cehan Racoviță în a doua domnie (martie 1756 - martie 1757), a fost zidită în anul 1756, pe locul dăruit de Ioniță Zugravul. Inițial, aici a fost construită o biserică din lemn menționată în Letopisețul Țării Moldovei. În anul 1756, pe locul fostei biserici de lemn s-a zidit o alta din piatră, ctitorul fiind același domn. Mănăstirea a fost înconjurată cu ziduri din piatră. În anul 1789 a oferit adăpost armatelor ruso - austriece în timpul războiului ruso - austro - turc. A fost metoh al Mănăstirii Precista din Roman, apoi a trecut în administrația Epitropiei „Sfântul Spiridon” din Iași. În anul 1838, pe lângă biserică s-a zidit un spital cu 12 paturi care s-a deschis șase ani mai târziu. Biserica a fost construită pe tipul de plan în formă de cruce cu pridvor, pronaos, naos și altar, iar la turla de pe pridvor se accede printr-o scară de lemn. Fațadele sunt încinse de un brâu puternic profilat care le împarte în două registre. Registrul inferior este decorat cu arcaturi trilobe terminate în acolade care au ca punct de sprijin stâlpi adosați cu fus cilindric. Registrul superior prezintă panouri dreptunghiulare cu firide circulare în mijloc. Modenatura este de inspirație muntenească. Ușa este marcată de un profil puternic reliefat ce formează un unghi deasupra acesteia. Turla are plan pătrat și este decorată cu stâlpi adosați ce susțin arcade semicirculare oarbe, arcade care încadrează ferestrele. Datorită seismelor, biserica a suferit mai multe lucrări de restaurare. Între anii 1977 - 1979 s-au efectuat lucrări de îndepărtare a igrasiei, iar în anul 1989 s-au efectuat lucrări de consolidare (Vezi Lelia Pavel, Dumitru Huțanu, Aurora - Emilia Apostu, Horia Dumitrescu, *Patrimoniul cultural național construit din județul Vrancea*, Editura Pallas, Focșani, 2008, p. 154).

⁴ **Biserica „Sfinții Apostoli” de la Ocol.** A fost ctitorită de către târgoveții focșăneni, la jumătatea secolului al XIX-lea, așa cum este consemnat în pisană bisericii. Din Condica Episcopiei Romanului aflăm că locuitorii din mahalaua Arion și Ocol din Focșani cer voie Episcopiei să-și ridice propria biserică. Construcția bisericii a început în anul 1850, dar nefinalizându-se, a fost necesară o nouă intervenție în urma căreia lucrările au fost reluate în anul 1861, an în care s-au și terminat. Biserica este construită după un plan navă cu pridvor închis, cu două turle de o parte și de alta a pridvorului, pronaos, naos și altar. Turla de pe latura de nord adăpostește scara, în spirală de lemn, care face legătura cu turnul superior. Interiorul este acoperit de calote

A fost membru și președinte al Spiritualului Consistoriu al Eparhiei Romanului, precum și al celui Apelativ și membru al Adunării Eparhiale.

A fost distins de P. S. Lucian cu rangul de Protoiereu onorific * și dreptul de a purta brâu roșu, după ce primise rangul de Stavrofor *.

Ștefan Basgan a luat parte la Războiul de Întregire a Neamului (1916 - 1919) cu gradul de căpitan, fiind confesor militar. A fost decorat cu „*Răsplata Muncii Pentru Biserică*”⁵ clasa I, Ordinul

---

semisferice. Fațadele sunt lipsite de decorații. Intrarea este marcată de o arcadă semicirculară. Sub cornișa altarului sunt cinci nișe dreptunghiulare. Afectată de cutremure, a suferit lucrări de reparații în anii 1912 și 1952. În anul 1988 s-au refăcut fațadele și s-a turnat o centură de beton armat peste ușa de la intrare. Bolțile au fost întărite cu tiranți metalici (*Ibidem*, p. 148).

* **Protoiereu (protopop)**. Preotul conducător al protopopiatului și al cancelariei administrative a protopopiatului și al cancelariei administrative a protopopiatului, în numele **chiriarhului** (= episcopul titular al unei eparhii).

* **Stavrofor**. Rang onorific bisericesc care se conferă preoților cu o activitate pastorală excepțională de către episcopul eparhial. Preoții care au un asemenea rang poartă ca semn distinctiv un brâu roșu și o cruce pectorală, iar la serviciile religioase și o **bederniță** sau **epigonatul** (= veșmânt liturgic de formă pătrată sau romboidală care se poartă pe partea dreaptă a corpului, legată cu un cordon petrecut peste umărul stâng).

⁵ „*Răsplata Muncii Pentru Biserică*” (1906). Pentru meritele câștigate de clericii ortodocși în activitatea lor pastorală sau pentru serviciile aduse de mireni bisericii. Ea avea trei clase: I-a, de metal aurit; a II-a, de metal argintat; a III-a, de bronz. De formă rotundă (30 mm în diametru), ea reprezenta, pe față, efigia regelui Carol I, cu inscripția marginală: „*Carol I rege al României*”, iar pe revers o cruce, sub care se afla inscripția circulară: „*Răsplata muncii pentru biserică*”. Panglica era de culoare albastru - închisă, cu două dungi late, roșii închise. În 1907, medalia a fost complet modificată, scoțându-se de pe față efigia regelui și punându-se în locul ei o cruce, care avea în centru un medalion rotund, cu ochiul lui Dumnezeu și globul pământesc, iar de jur împrejur un disc, având pe margine inscripția: „*Răsplata muncii pentru biserică*”. Pe revers se afla aceeași cruce, cu o grămadă de frunze de stejar și la mijloc, în medalion, cifra regală încoronată. Toarta medaliei avea forma unei coroane de frunze de laur. Panglica a rămas aceeași. În 1931, prin crearea Ordinului „*Meritul cultural*”, medalia a fost

Național „*Coroana României*”⁶, „*Medalia Victoriei (1921)*”⁷, Medalia „*Jubiliară Carol I (1906)*”⁸. A fost membru fondator al

---

desființată (*Enciclopedia României*, vol. 1, Statul, Imprimeria Națională, București, 1938, p. 92 - 93).

⁶ **Ordinul Național „Coroana României”** (1881). Creată de regele Carol I, cu prilejul proclamării regatului. Ca și „*Steaua României*”, acest Ordin are menirea să răsplătească serviciile deosebite aduse Statului. Se conferă atât militarilor, cât și civililor. Are cinci grade: cavaleri, ofițeri, comandori, mari ofițeri și mari cruci. Sunt 150 mari cruci; 300 mari ofițeri; 300 comandori; 1.500 ofițeri și un număr nelimitat de cavaleri. Însemnul se prezintă astfel: o cruce de Malta, smălțuită roșu închis, cu marginile de metal, având la mijloc un medalion rotund, tot din smalt roșu și cu bordura albă. Acest medalion poartă pe față cifra regelui Carol I și pe bordură inscripția: „*Prin noi înșine - 14 Martie 1881*” -, iar pe revers, la mijloc: *10 Mai* și pe bordură: *1866 - 1877 - 1881*. Între brațele crucii, se află câte o coroană regală de metal. Panglica Ordinului este albastră, cu o dungă de argint la mijloc. La crearea acestui Ordin, în 1881, decorația se deosebea întru câțva de cea actuală, prin faptul că medalionul din centrul crucii avea pe față coroana României, de argint la cavaleri și de aur la celelalte grade. De asemenea, între brațele crucii, era câte o cifră a regelui Carol I. Panglica, deși era de culoare albastru închisă, ca și cea actuală, avea la margini câte o dungă argintie. În sfârșit, dimensiunile crucilor și plăcilor erau altele. Prin regulamentul din 1885, s-au stabilit, atât formalitățile de primire în Ordin, cât și modul de a se purta însemnele, precum și îndatoririle membrilor. Un al doilea regulament s-a publicat în 1906, iar în 1932 s-a modificat, atât legea, cât și regulamentul ordinului, prin Legea de reorganizare a ordinelor naționale (*Ibidem*, p. 87).

⁷ **„Medalia Victoriei (1921)”**. Creată de țările aliate și asociate în războiul mondial (1914 - 1918), spre a comemora frăția lor de arme. S-a conferit tuturor celor cari au luat parte, în calitate de *combatanți*, la acest război. Medalia aceasta, este de bronz aurit și de formă ovală (36 mm); aspectul ei este aproape același în toate țările care au creat-o, iar panglica este identică. Medalia românească reprezintă pe față o Victorie întrăripată, stând în picioare și ținând în mâna dreaptă o spadă cu vârful în jos; în stânga, o ramură de palmier. Pe revers, într-o coroană de stejar, străpunsă de o halebardă, inscripția: „*marele război pentru civilizație*”. La noi, medalia s-a conferit tuturor combatanților în luptele de la 15 / 28 august 1916 - 18 / 31 martie 1921, deci și celor care au luat parte la campania contra Ungariei (*Ibidem*, p. 93).

Căminului Cultural „Regina Elisabeta” din Focșani, înființat în 1930, precum și al altor societăți ⁹.

Din căsătoria lui Ștefan Bazgan cu Maria Banu, au rezultat cinci copii „care ar fi cinstit orice familie, țara și neamul” ¹⁰, Ion, fiind primul născut la 24 iunie 1902 ¹¹.

---

⁸ **Medalia „Jubiliară Carol I (1906)”**. Pentru comemorarea jubileului de 40 de ani de domnie a regelui Carol I. S-a conferit tuturor funcționarilor Statului și județelor, civili și eclesiastici, aflători în funcțiune, cum și militarilor de orice grad din activitate, disponibilitate, rezervă și miliții, foștilor miniștri și parlamentari și pensionarilor de orice categorie. Ea este de bronz (38 mm), de formă ovală și are pe față efigia regelui, cu inscripția circulară: „Carol I rege al României”, iar pe revers, stema României și sub ea inscripția: 1866 - 1906. Panglica este roșie, cu o dungă neagră la mijloc, având de o parte și de alta, dungi albastre, galbene și albe. Medaliile destinate militarilor au pe revers, sub stema țării, inscripția: „În amintirea anului al 40-lea al Căpităniei mele, 1866 - 1906” (Ibidem, p. 92).

⁹ Econ. Ludovic Cosma, *op. cit.*, p. 96.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ „Act de nascere

Din anul una mie nouă sute doi, luna iunie, ziua douăzeci și șase ora patru post meridiene. - Act de nascere a lui Ion religia ortodoxă, de sece bărbătesc, născut alaltaeri în casa părinților săi din acest oraș strada Grădinari culoarea Galbenă N. 7 fiu a Preotului Ștefan bazgan etatea douăzeci și șapte ani profesia cleric și a D-ei Maria Ștefan Bazgan, etatea douăzeci ani profesia menajeră ambi de religie ortodoxă, domiciliați în Focșani, după declarația făcută de tatăl care nea înfățișat copilul. Întâiul martor Preotu Toma Petrescu etatea trei zeci și trei ani profesia cleric și al doilea martor Constantin Stoinescu etatea cinci zeci și opt ani, profesia croitor ambi domiciliați în Focșani, care au subscris acest act după ce li s-au cetit împreună cu noi și cu declarantele. Constatat după lege de noi Gavril Secară Consilier comunal delegat și oficer stării civile comunei Focșani.

Pr. St. Bazgan

Pr. Toma Petrescu

C. Stoinescu

Oficier Gavril Secară” (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea, fond Colecția Registrelor de Stare Civilă - Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 303 / 1902, Act. nr. 344, p. 348).

În orașul natal a urmat cursurile Școlii Primare de Băeți nr. 2 (1907 – 1913) - care astăzi îi poartă numele - pe care a absolvit-o ca premiant. Și-a continuat studiile ca bursier la Liceul Internat din Iași, iar, după absolvirea lui (5 iulie 1920) ¹² a candidat la o bursă de studii scoasă la concurs de Societatea Petrolieră „*Steaua Română*” ¹³. Obținând bursa, Ion Basgan a plecat, în 1920, să studieze la Școala Superioară de Mine și Metalurgie de la Leoben ¹⁴.

În timpul studenției a avut parte de două dueluri și un accident de cale ferată, dar a scăpat sănătos. Din anul 1922 ¹⁵ a fost președinte al Societății studenților români din Leoben - „*Sonda*” -, calitate în care a refuzat să adere la mișcările studențești de dreapta, fapt pentru care a fost felicitat de marele savant, Nicolae Iorga ¹⁶.

După terminarea studiilor și obținerea titlului de inginer în 1924, a efectuat un stagiu de practică la exploatarea de petrol de la Pechelbronn ¹⁷ din Alsacia (Franța), unde exploatarea petrolului se

¹² Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 fișe – portret pentru un tablou spiritual – istoric al județului Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 43.

¹³ „*Steaua Română*”. După aprobarea la 21 aprilie / 3 mai 1895 a Legii minelor (prima lege minieră din România), s-a constituit Societatea petrolieră „*Steaua Română*” cu un capital de 2.400.000 de lei, deținut, în cea mai mare parte, de firma Offenheim și Singer, de Banca Ungară pentru Comerț și Industrie din Budapesta și de un grup de financiari englezi (din 1898, capitalul englez este înlocuit de capitalul german și al grupului Deutsche Bank, care, în 1903, preia și participațiile Băncii Ungare pentru Comerț și Industrie) [Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României în date*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2007, p. 277 - 278.

¹⁴ **Leoben**. Oraș situat în Stiria, în centrul Austriei. Este situat pe valea superioară a râului Mur. Aici au fost semnate, la 18 aprilie 1797, preliminarile Tratatului de la Campoformio (17 octombrie 1797) semnat de Napoleon Bonaparte și împăratul Francisc I (*Grand Larousse en 10 volumes*, Tom 6: *incapacité / marbrure*, Librairie Larousse, Paris, 1990, p. 1.827).

¹⁵ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 43.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ **Pechelbronn**. Sat component al comunei Merkwiller - Pechelbronn, situată în Bas - Rhin, departament în Alsacia, în nord - estul Franței, la poalele

efectua prin galerii miniere. În august 1925, Ion Basgan s-a întors în țară și, conform contractului, a fost angajat ca inginer de foraj la „*Steaua Română*”, urmând să lucreze în zona Moreni - Gura Ocniței. Basgan și-a efectuat stagiul militar la Regimentul 4 Artilerie Grea din Focșani ¹⁸.

În urma examenului susținut în august 1926, a fost numit șef de exploatare în industria petrolului și gazelor de către Ministerul Industriei și Comerțului ¹⁹. A publicat în „*Analele minelor*” studiile: „*Regiunea petroliferă Moreni - Gura Ocniței*” și „*Motoare Wankeska în forajul rotativ*” ²⁰. Invitat de Nicolae Iorga la Vălenii de Munte (iulie 1929), conferențiază pe tema „*Industria de petrol*”. Publică în anul 1930, „*Exploatarea petroliferă de pe Valea Teleajenului*”, fiind numit director la „*Steaua Română*” din Moinești ²¹. În 1930 a fost numit director la Șantierul „*Steaua Română*” din Moinești. În anul următor s-a retras pentru a continua cercetările și a pregăti susținerea doctoratului.

Împreună cu George (Gogu) Constantinescu ²², Nicolae Malaxa ²³, Alexandru Periețeanu și alții înființează, în 1932, Asociația Economică pentru Studiul Conjuncturii din România.

Munților Vosgi. A fost principalul centru petrolier francez, între 1745 - 1970 și locul de naștere al companiilor Antar și Schlumberger. Este și stațiune termală pentru tratarea reumatismului (*Grand Larousse en 10 volumes*, Tome 8: *Oradea / orecteur*, Librairie Larousse, Paris, 1990, p. 2.335).

¹⁸ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 43.

¹⁹ Econ. Ludovic Cosma, *op. cit.*, p. 96.

²⁰ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 43.

²¹ *Ibidem*.

²² **George (Gogu) Constantinescu** (1881 - 1965). Opera sa științifică s-a concretizat în peste 120 de brevete de invenție, majoritatea fiind aplicații industriale ale noii științe descoperită și fundamentată de el - sonicitatea. Principalul domeniu de cercetare l-a constituit teoria sonicității, Constantinescu făcându-se cunoscut prin aplicarea ei la realizarea unui dispozitiv cumpărat la începutul Primului Război Mondial de la Amiralitatea britanică, care permitea mitralierelor să tragă peste palele elicelor. Tot lui i se datorează un convertor de cuplu, care asigura în bune condiții, independența completă a motorului față de arborele transmisiilor în ceea ce privește vitezele

În studiile sale, observând aplicarea principiului lui Arhimede și a principiului sonicității elaborat de ilustrul savant român, Gogu Constantinescu, stabilește, în 1932, efectul Basgan. Rezultatul studiilor sale le comunică la Academia Română în 1933 și sunt publicate în Analele Academiei Leoben: „Acțiunea și forma sapei Rotary în rocile formațiunilor de petrol din România” - prezentată de profesorul Ludovic Mrazec ²⁴ și „Fenomene vibratorii și efectul lor asupra acțiunii sapei în sistemul de foraj Rotary” ²⁵ - prezentată de Nicolae Vasilescu - Karpen ²⁶.

lor relative de rotație, mașina de integrat ecuații diferențiale, o serie de pompe de injecție și injectoare pentru motoarele Diesel etc. Membru corespondent (10 iunie 1920) și titular (3 februarie 1963) al Academiei Române (Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române. 1866 - 1996. Mic dicționar*, Editura A 92, Iași, 1996, p. 87).

²³ **Nicolae Malaxa** (1884 - 1965). Inginer, unul dintre cei mai importanți industriași ai României interbelice. A construit fabrica de locomotive „Malaxa” (1923 - 1927) - redenumită Uzinele 23 August, iar după 1990 - Societatea Faur S. A. -, Fabrica de țevi de oțel fără sudură (actuala uzină „Republica”, Fabrica de muniții de artilerie și armament în incinta Fabricii de material rulant. În 1945, a fost fabricat la Reșița, un automobil românesc cu numele Malaxa, de către fabricile ce-i purtau numele.

²⁴ **Ludovic Mrazec** (1867 - 1944). Geolog și petrograf român. La Geneva a obținut licența în Științe fizico - chimice, iar în 1892 și-a susținut aici și teza de doctorat; în 1893 a obținut titlul de docent în mineralogie și petrografie. Fondator și director (1906 - 1928) al Institutului Geologic al României. Ministru al Industriei și Comerțului în guvernul prezidat de Vintilă I. C. Brătianu (24 noiembrie 1927 - 9 noiembrie 1928). A elucidat structura Carpaților Meridionali și a avut un rol important în studierea structurii geologice a subsolului țării. Membru corespondent (25 martie 1901) și membru titular (11 aprilie 1905) al Academiei Române. Vicepreședinte (25 mai 1913 - 28 mai 1916) și președinte (30 mai 1932 - 31 mai 1935) al Academiei Române (Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 238; Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi - 1859 până în zilele noastre - 1995*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 94).

²⁵ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 43.

²⁶ **Nicolae Vasilescu - Karpen** (1870 - 1964). Studii la Craiova, București și Paris. Doctor în Științe la Sorbona (1904); inginer la Ministerul Lucrărilor Publice (1891 - 1894), șef al Diviziei tehnice a PTT (1906 - 1907), membru

La 7 iulie 1933, la Montanistische Hochschule Leoben și-a susținut lucrarea de doctorat, în prezența ministrului român la Viena, Caius Brediceanu²⁷.

Teza de doctorat, scrisă în limba germană, a fost reținută de Comisie spre a fi publicată în Anuarul Școlii Superioare de Mine și Metalurgie²⁸.

A reprezentat România, cu alți doi delegați, la Congresul Mondial al Petrolului din Londra (20 iulie 1933), luând cuvântul la deschiderea lucrărilor și participând activ la dezbaterile Congresului²⁹. Aici, a prezentat lucrarea „*Scientific Consideration of the Tehnic of Modern Drilling*” . În 1933 a urmat cursurile de vară ale Universității din Londra pentru specializarea în economie politică. Își începe cariera didactică în anul universitar 1933 / 1934, fiind numit profesor onorific la Catedra Economia Petrolului de la Academia de Înalte

---

al Consiliului tehnic superior (1904 - 1938), ministru al Industriei și Comerțului (14 iulie 1931 - 12 ianuarie 1932) în guvernul prezidat de Nicolae Iorga (18 aprilie 1931 - 5 iunie 1932). Profesor de Electricitate și Electrotehnică la Școala de Poduri și Șosele din București (1905 - 1940), devenită în 1920, Școala Politehnică, al cărui rector a fost timp de 20 de ani. Timp de 55 de ani a desfășurat o intensă muncă de cercetare, publicând valoroase lucrări în domeniul electricității și electrotehnicii, elasticității, aerodinamicii, termodinamicii, teoriei cinetice, electrochimiei. A realizat „*pilele Karpen*”, care funcționează folosind exclusiv căldura mediului ambiant. Membru corespondent (5 iunie 1919), membru titular (6 iunie 1923) al Academiei Române, al cărei vicepreședinte a fost în două mandate: 1 iunie 1929 - 30 mai 1932 și 31 mai 1941 - 2 iunie 1944 (Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 375; Stelian Neagoe, *op. cit.*, p. 102 - 103).

²⁷ **Caius Brediceanu** (1879 - 1953). Om politic și diplomat. Al doilea fiu al marelui avocat și politician Coriolan Brediceanu. Doctor în Științe Politice (Viena). Delegat al României la Conferința de Pace de la Paris (18 ianuarie 1919 - 21 ianuarie 1921). Ministru plenipotențiar la Rio de Janeiro (1 februarie 1928 - 16 iunie 1929), Vatican (16 iunie 1929 - 1 martie 1930) și Viena (1 martie 1930 - 1 noiembrie 1936). Vezi Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 930 - 931, 943.

²⁸ Econ. Ludovic Cosma, *op. cit.*, p. 96.

²⁹ *Ibidem*, p. 97.

Studii Comerciale și Industriale unde a predat cursul „*Rentabilitatea întreprinderilor petroliere*” și a ținut seminarele dr. ing. Iscu³⁰.

Editura Hans Urban din Viena îi publică lucrarea de doctorat „*Die Arbeitsweise und Form des Rotary Meissels*” (aprilie 1934), apreciată de părintele sonicității – inginerul și inventatorul George (Gogu) Constantinescu, care a semnat prefața. La 18 mai 1934, i se înregistrează primul său brevet de invenție în România, cu titlul „*Forajul cu prăjini grele proporționale și forajul sonic cu aplicarea efectului Basgan*”, sub nr. 22.789³¹. Brevetul i-a fost acordat în România pe o perioadă de 15 ani prin Decretul Regal nr. 1.579 din 1 iunie 1934. Prin invenția sa, Basgan a revoluționat tehnica forajului în sensul că a mărit viteza de penetrare a sapei, a obținut puțuri verticale, a evitat ruperea garniturilor , care avea ca efect reducerea volumului de instrumentări, reducerea prețului pe metrul forat cu 30%. Totodată, a crescut adâncimea de foraj de la 2.000 m. la 3.000 m. până la 5.000 m.

Din 1925 până în 1934, Ion Basgan a lucrat, ca inginer practicant, aproape pe toate șantierele din țară (Moreni, Gura Ocnitei, Câmpina, Scăioși, Podenii Noi, Boldești, Mislea, Ceptura, Moinești ș. a.)³², apoi ca inginer - șef secție, șef de schelă, director regional, director tehnic la Societatea Petroliferă Română, iar din decembrie 1934, devine președintele acesteia³³.

În 1935, Ion Basgan aplică brevetul în șantierele petroliere ale Societății Petrolifere Române cu rezultate excepționale. La Moscova și Baku i s-a publicat lucrarea „*Bazele științifice ale metodelor moderne de foraj*”³⁴.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 43.

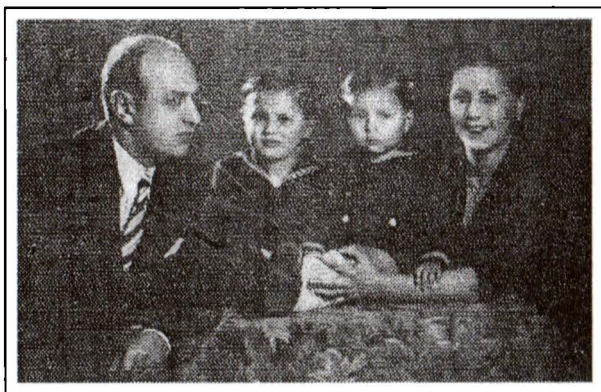
³² Econ. Ludovic Cosma, *op. cit.*, p. 97.

³³ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 43.

³⁴ *Ibidem*, p. 44.

Un an mai târziu, sovieticii au folosit invenția Basgan în câmpurile petroliere de la Baku, prin furt de tehnologie, fără să recunoască drepturile de proprietate intelectuală ale autorului.

La propunerea fostului președinte Ludovic Mrazec, Academia Română i-a acordat Premiul Nicoară pentru lucrarea „*Politica petrolului în funcție de situația exploatărilor și problema combustibilului*” (1936). Ion Basgan „*bărbat foarte prezentabil și, plăcut la vorbă*”³⁵, s-a căsătorit la 4 iunie 1937, cu Anișoara Frunzescu, fiica distinsului avocat Constantin Frunzescu și al Margaretei (născută Velicu)³⁶. Voiajul de nuntă a fost efectuat în Austria, Germania și Franța³⁷. Cei doi au avut doi băieți: Ion (născut la 16 iunie 1938) și Constantin (născut la 23 noiembrie 1940).

Ion Basgan cu soția Anișoara și copiii lor: Ion și Constantin

La 13 august 1934, Ion Basgan a depus o cerere la Biroul de brevete al Statelor Unite și după o perioadă de experimente de trei ani (conform procedurii americane), invenția sa a fost brevetată - „*Rotary Well Drilling Apparatus*” (Aparat rotativ pentru forare puțuri) - la

³⁵ Econ. Ludovic Cosma, *op. cit.*, p. 97.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 44.

21 decembrie 1937 (brevet nr. 2.103.137 , acordat pentru o perioadă de 17 ani)³⁸.

În 1939, a sosit la București, Mr. Rabe cu oferta de a cumpăra brevetul de invenție din SUA. În anul următor, lui Ion Basgan i s-a publicat studii în Germania, iar după intrarea României în război, apărând intereselor petroliștilor români (a condus acțiunea din cadrul Uniunii Naționale a Industriei Petrolifere pentru anularea protocolului Fischer româno - german și introducerea amendamentelor favorabile României), s-a văzut cu brevetul sechestrat de SUA³⁹. După Al Doilea Război Mondial, Ion Basgan a reușit să-și perfecționeze invenția, „*Forajul prin Ciocan Rotary*” și să-și înregistreze brevetul, la 30 ianuarie 1947 (brevet nr. 37.743).

Între anii 1944 - 1949, Ion Basgan a îndeplinit funcția de director al Companiei Petrolifere Muntenia, iar între 1949 - 1954, a lucrat la Ministerul Agriculturii, pe postul de proiectant și executant al forajelor pentru alimentarea cu apă a orașelor. În 1955, Ion Basgan s-a căsătorit cu Angela Cazaciuc . El a încercat în permanență să-și recapete drepturile de autor asupra invenției sale de foraj sonic, dar nu le-a obținut niciodată. În 1966, printr-un ordin al președintelui american, Lyndon Johnson, procurorul general a emis un ordin de desechestrare a brevetului, fără a limita perioada de recuperare a drepturilor de proprietate intelectuală. Un grup de experți din Germania au estimat, în 1966, datoriile utilizatorilor invenției - marile companii americane de petrol - la opt miliarde de dolari. În perioada 1954 - 1966, Ion Basgan a lucrat în cadrul Ministerului Agriculturii și la Comitetul de Stat al Apelor, fiind în același timp, președinte al Comisiei de coordonare a forajelor de apă din țară.

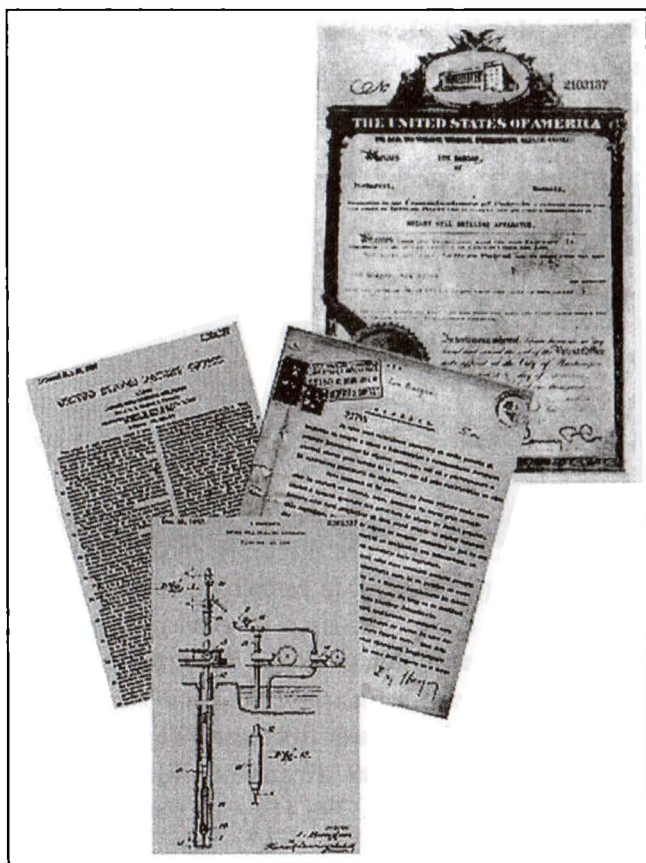
Pentru invenția „*Forajul sonic la 15.000 m adâncime*”, Ion Basgan a depus brevetul său la o firmă specializată în obținerea de brevete, „*Dominicis*” din Italia (29 mai 1967). Invenția sa a fost autenticată în Italia (brevet nr. 796.419 / 1 decembrie 1967), Franța

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*.

(brevet nr. 15.227.495 / 22 aprilie 1968) și Portugalia (brevet nr. 48.356 / 8 mai 1969).

Cutremurul din 1977 i-a distrus locuința, iar o mare parte din documentele sale au fost pierdute sub dărâmături. Primește, într-un final, dreptul să iasă din țară împreună cu soția și cei trei fii. Marcat profund de situația în care a ajuns, starea sănătății sale, s-a deteriorat, iar, la 18 decembrie 1980⁴⁰, a încetat din viață, în brațele soției Angela, în urma unui al doilea infarct.

⁴⁰ Ibidem, p. 43.

Ion Basgan este autorul a peste 60 de lucrări, publicate în țară și străinătate, unele premiate de Academia Română.

În pofida acestei activități științifice deosebite, realizările lui Ion Basgan au fost ținute într-un con de umbră și nu s-a numărat printre membrii Academiei Române. După căderea comunismului i s-au atribuit, post - mortem, titlul de membru de onoare al Academiei de Științe Tehnice din România și titlul de membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România.

În studiul de față se impun a fi inserate câteva date biografice despre frații și surorile lui Ion Basgan.

Costică (1904 - 1931) a urmat cursul primar și parte din cel secundar la Focșani, apoi a absolvit Liceul Internat din Iași. A urmat Facultatea de Medicină în București. Din cauza mișcărilor studențești din 1922, s-a dus în Germania, apoi în Franța, intenționând să treacă oceanul în America. A fost reținut la Lyon de profesorul Bonnet - absolvent al Facultății de

Medicină în România -, căruia i-a devenit asistent, dar la insistențele părinților a revenit în țară. A fost numit medic - șef al Spitalului din Valea Rea, județul Bacău, unde, în 1931, din nefericire, a fost împușcat mortal de dirigințele Poștei, bolnav mintal, dintr-o glumă sinistă. Corpul său a fost adus la Focșani și înmormântat în cavoul familiei ⁴¹.

Elena (Coca) s-a născut în 1906. A urmat cursul primar și liceul din Focșani. În 1923 s-a căsătorit cu Gheorghe Suceveanu, fiu de preot din județul Iași, absolvent al Facultății Juridice din Iași, fost magistrat la Panciu, avocat al Statului la Focșani, avocat la

⁴¹ Econ. Ludovic Cosma, *op. cit.*, p. 98.

Contenciosul C. N. R. în București, unde locuiesc.

Au doi copii: Ion (1928 - 1933) și Elena Sanda (născută în 1938)⁴².

Vasile (1908 - 1929) a urmat cursul primar la Focșani, iar cel liceal la Iași în „*Internat*”, pe care l-a absolvit la 16 ani (1924), dând două clase într-un an. A mers la Lyon, unde era fratele său Costică și s-a înscris la Ingineria chimică, dar, când era să iasă inginer, a murit electrocutat în baie, în ziua de Paști 1929⁴³.

Mărioara s-a născut în 1910, în Focșani, unde a urmat cursul primar și liceal. Licențiată a Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale. Profesoară suplinitoare de contabilitate în București. Căsătorită cu dr. C. Istrati, coleg de facultate, funcționar la Societatea Petroșani. Au doi copii: Gheorghe (născut în 1940) și Marina (1942)⁴⁴.

Mărioara și soțul împreună
cu copiii Gheorghe și Marina

---

⁴² *Ibidem*, p. 98 - 99.

⁴³ *Ibidem*, p. 99 - 100.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 100.

Translatând viața și opera inginerului inventator, în timpul istoric al României moderne, cu rezonanțe nu numai în spațiul geografic și uman românesc, cu integrarea firească a celui focșănean, ci și în dimensiunea umană europeană și mondială, chiar, o întrebare stăruitoare ni s-a impus de la sine: de unde, din ce timp și realitate românească au izvorât gândul, tenacitatea împlinirii acestuia într-un salt al științei și tehnicii în domeniu, ca ofrandă neamului său și omenirii, în general ?

Răspunsul ne-a venit de la sine.

Când România modernă a celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea a pășit pe drumul progresului, dintr-o nevoie stringentă a consolidării sale și prosperității, și-a regăsit, printre fiii săi, vlăstarele capabile să se dăruiască, prin trudă, gând și viziune comandamentelor epocii.

Când România Întregită a pășit pragul secolului al XIX-lea, secolul dominației petrolului ca sursă de energie, de progres, de prosperitate, cu un viitor ce depășește secolele, a născut și a dăruit lumii un inventator al cărui nume rezonază cu țara, cu nevoile ei, cu umanitatea.

Și toate acestea radiind din idealul, stăruior în simțământ, faptă și rezultat, ca o lumină călăuzitoare, de a-și servi într-un anume fel Țara, Neamul și Umanitatea.

ASPECTE PRIVIND EXPLOATAREA ZĂCĂMINTELOR CARBONIFERE DIN JUDEȚUL PUTNA

Ionuț Iliescu
Aurora - Emilia Apostu

Una din bogățiile cu care Divinitatea a înzestrat județul nostru o reprezintă cărbunele ¹. Așa cum se va vedea din rândurile de față, de-a lungul timpului, oamenii acestor locuri nu au acordat atenția cuvenită zăcămintelor aflate în adâncul pământului. Exploatarea acestora s-a făcut sporadic, nesistematic și mai degrabă empiric, în unele cazuri. Motivul principal l-a constituit lipsa unor straturi consistente, care să reclame investițiile necesare.

Interesul manifestat de autoritățile locale față de zăcămintele carbonifere datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Ocazia s-a ivit în anul 1884, când geologii români au făcut primele cercetări în zonă ². Straturile de cărbuni, formate ca urmare a unor îndelungi procese geologice, se întâlnesc pe locul fostelor lacuri, mlaștini, delte, uneori și lunci ale apelor curgătoare, unde s-au acumulat, de-a lungul perioadelor geologice, imense cantități de materie organică vegetală (rășini, plută, clorofilă etc.) ³.

---

¹ **cărbune** = rocă sedimentară organogenă, de culoare gălbuie sau brună până la neagră, folosită drept combustibil și ca materie primă în metalurgie și în industria chimică (Gogu Pârvu, *Mici enciclopedii și dicționare ilustrate. Minerale și roci*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 96 - 97).

² Mihail Canianu, Aureliu Candrea, *Dicționar Geografic al Județului Putna de...*, Lucrare premiată de Societatea Geografică Română în ședința adunării generale din martie 1893, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, București, 1897, p. 259.

³ Teofil Gridan, *Petrologia - știință a rocilor*, Editura Albatros, București, 1983, p. 108 - 109.

La Șindrilari - cătun în comuna Mera - s-au descoperit două straturi de lignit ⁴ de o calitate destul de bună. Grosimea acestor straturi era de 1 - 1,5 m ⁵.

Aveau să treacă aproape două decenii însă, până când să se găsească un întreprinzător particular care să se ocupe de exploatarea acestora.

La 9 februarie 1900, Camera de Comerț și Industrie din Focșani informa Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor că, în comuna Mera din județul Putna, pe terenurile locuitorilor împrăștiate, în baza Legii Rurale din 1864, se află o veche mină de cărbuni. Aceștia începuseră s-o exploateze înainte de 1895, cărbunii fiind comercializați prin împrejurimi. După scurt timp, exploatarea la mină a fost sistată.

Odată cu punerea în aplicare a noului regim minier, Ministerul amintit a aprobat mai multe cereri de exploatare a cărbunilor în Plasa Vrancea, printre care și cea care viza mina aflată în discuție. Acești „*preținși exploratori ... caută a profita de o descoperire deja făcută*” ⁶, fiind sub protecția Primăriei Comunei Mera. Instituția menționată „*fie din ignoranță, fie din rea voință, a spus locuitorilor să nu mai facă nici un demers pentru obținerea dreptului de exploatarea minei, căci după noua lege proprietatea minelor este a Statului*” ⁷. Mina aparținea în realitate locuitorilor, care o puteau exploata doar în condițiile respectării Legii Minelor.

---

⁴ **lignit** = cărbune natural de calitate inferioară, sfărâmicios, de culoare brună - negricioasă, folosit drept combustibil energetic în termocentrale, în transporturi, la încălzirea imobilelor: *miroase strașnic a funingine de lignit* (Ioan Oprea, Carmen - Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Dicționar Universal Ilustrat al Limbii Române*, vol. 6, *K - monom*, Ediția a patra revăzută și adăugită, Editura Litera, București, 2010, p. 99).

⁵ Mihail Canianu, Aureliu Candrea, *op. cit.*, p. 261.

⁶ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 34 / 1900, f. 1.

⁷ *Ibidem*, f. 1 verso.

La 18 februarie 1900, Subprefectura Plasei Gârlele - Biliеști informa Prefectura Județului Putna de cele întâmplate la Mera în vederea soluționării acestei afaceri: „*am chemat la Oficiul primăriei pe mai mulți locuitori fruntași, precum și pe primar, șeful de garnizoana lor și i-am obligat a încunoștiința pe toți locuitorii că dâșii au drept de folosință asupra minei de cărbuni care se află pe teritoriul lor, însă în acest scop să caute a respecta legea minelor.*

Din informațiile ce le-am cules în localitate, locuitorii din Mera, nu au toți drept asupra acestei mine de cărbuni, decât numai acei pe a căror pământuri se află; așa că aceștia din urmă caută a să asocia între ei pentru a o pune în exploatare”⁸.

Ca urmare a solicitării venite din partea Ministerului Domeniilor, la 30 octombrie 1900 Camera de Comerț și Industrie Focșani cerea Prefecturii Județului Putna o probă de cărbuni din mina de la Mera. Cererea era motivată astfel: „*Astăzi, când cărbunii de pământ sunt rari și foarte scumpi, punerea în evidență a minei de la Mera - prin expunere de eșantioane - are pentru mai mulți siguranță determină pe câțiva capitaliști să întreprindă exploatare ei”⁹. Exploatarea minei - aflată în regiunea Minieră I Târgu Ocna¹⁰ - trebuia să se facă nu doar în beneficiul întreprinzătorului, ci și al locuitorilor din Mera¹¹.*

La 22 februarie 1903, Serviciul Industriei și Minelor, subordonat Direcțiunii Industriei, Comerțului și Minelor din cadrul Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, informa Prefectura Județului Putna în legătură cu inițiativa unui anume Mihalache Chiriac. Acesta „*cere acordarea concesiunei pentru exploatare de cărbuni în localitatea numită « Pliscu de la Poenița », proprietatea locuitorilor din cătunul Șindrilari, pendinte de comuna Mera, Județul Putna și vă rog să binevoiți a lua măsuri ca acest estras*

---

⁸ *Ibidem*, f. 2 - 2 verso.

⁹ *Ibidem*, f. 3.

¹⁰ *Ibidem*, f. 22.

¹¹ *Ibidem*, f. 3.

să se afișeze atât în localul acelei onor Prefecturi, cât și la Subprefectură, la Primăria comunei respective și în cătunul Șindrilari, în conformitate cu legea minelor”¹².

Mihalache Chiriac avea eliberat, la acca dată, permis de explorare pentru zona respectivă, cu o suprafață de 600 ha. Mai avea însă nevoie și de acordarea unei concesiuni de exploatare. Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor avea să publice cererea petiționarului, „conform prescripțiunilor articolului 41 din Legea minelor, pentru ca toți acei care ar avea ceva de reclamat în contra instituirii acestei concesiuni să o poată face în termenul de 2 luni fixat de lege”¹³.

În 1906, mina de cărbuni de la Șindrilari era exploatată de trei întreprinzători: Ilie Capotes, Gheorghe Cotoran din Bârlad și Mihalache Chiriac din Odobești. O perioadă de timp lucrul la mină va fi întrerupt.

În 1911, acesta cedează, se pare, drepturile sale lui C. C. Dragomir din București.

Dacă până atunci cantitățile de cărbune extrase erau mici, în perioada 1916 - 1918 armata de ocupație germană a exploatat mina în mod sistematic.

După război, C. C. Dragomir a reluat afacerea, extracția de cărbune făcându-se însă cu intermitențe, în perioada 1922 - 1926¹⁴.

Documentele de arhivă cercetate nu lasă să se întrevadă rezolvarea favorabilă a celor două inițiative din anii 1900 și 1904.

În anul 1935, doctorul în geologie Mircea Păucă, în urma cercetărilor efectuate în județul Putna, avea să întocmească un raport referitor la bogățiile minerale ale județului Putna¹⁵. Se amintește, în acest document, și de cărbunii de pământ din punctul Poienița (aflat la

---

¹² *Ibidem*, dosar nr. 22 / 1903, f. 4.

¹³ *Ibidem*, f. 5.

¹⁴ Costică Drăstaru, *Monografia Andrieașu, 1445 – 2005. 560 de ani de atestare documentară*, Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2005, p. 30.

¹⁵ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 22 / 1903, f. 112.

vest de Mera). De vârstă meoțiană ¹⁶, ei ocupau cinci straturi verticale, grosimea lor variind de la 1 dm și până la lentile groase de 0,5 m. Din punctul de vedere al aspectului, acesta este sticlos, foios în unele locuri, compact în altele ¹⁷, indicele calitativ fiind comparabil cu cel al lignitului extras din zona Comănești ¹⁸.

Tot în 1935 s-au făcut analize pentru depozitele de cărbune din zona Andreiașu, de către Institutul Tehnologic C. F. R. . Puterea calorică a cărbunilor de aici era mare - între 5.802 și 6.348 kcal / mg. Din acest punct de vedere, ei erau superiori celor din bazinele carbonifere Comănești și Petroșani ¹⁹.

Aflați în punctele Andreiașu de Sus, dealul Mușa, pârâul Valea Neagră și Hotaru, cărbunii bruni în tranziție spre huiă ²⁰ ocupă mai multe straturi oblice cu o grosime de aproximativ doi metri, depărtarea dintre ele fiind mică (mai puțin de o jumătate de metru) ²¹.

---

¹⁶ **Meoțian** = primul etaj al Pliocenului din România (*Pliocen* = perioada de acum 5,3 - 2,6 milioane de ani). A doua perioadă a Neogenului, respectiv, perioada care a precedat Pleistocenului (*Pleistocen* = prima epocă a Cuaternarului), caracterizată prin, alternanțe de intervale reci cu perioade calde, prin răspândirea, în regiunile temperate, a unor specii de mamifere ca elefanții, rinocerii etc. și, mai ales, prin apariția omului (Liviu Ionesi, *Petrologia rocilor sedimentare*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2005, p. 45; Leonard Olaru, Liviu Ionesi, D. Ștabără, *Geologie fizică*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2004, p. 115).

¹⁷ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 22 / 1903, f. 120.

¹⁸ *Ibidem*, f. 121.

¹⁹ Costică Drâstaru, *op. cit.*, p. 30.

²⁰ **huiă** = cărbune natural de pământ, de culoare neagră - lucioasă, care arde ușor, rezultând un fum gros și negru; conține 80 - 85 % carbon și multe materii volatile. Este întrebuințat în industrie, la fabricarea cocsului, la extragerea gazului de iluminat sau drept combustibil (Ioan Oprea, Carmen - Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *op. cit.*, vol. 5, *gofrat - juxtă*, 2010, p. 102).

²¹ Costică Drâstaru, *op. cit.*, p. 31.

Un strat nou de cărbune avea să fie descoperit în zonă în anul 1943, când un localnic a săpat la 40 m adâncime în pământ, în vederea realizării unui puț²².

În perioada următoare, s-au pus bazele unei extracții de cărbune de pe moșia lui Gheorghe Orleanu, aflată în zona pârauului Cav, lângă satul Hotaru, în apropierea Dealului Plopilor. Galeria săpată avea o adâncime de doi metri și o lungime de cinci metri. Cărbunele extras era dus cu căruțele în orașele Mărășești, Focșani și Odobești, în vederea comercializării. Ulterior, galeria avea să fie dezafectată²³.

În 1947, readucând în actualitate necesitatea exploatării la scară industrială a bogățiilor miniere ale județului nostru, în vederea propășirii economice a acestuia, Primăria Orașului Focșani s-a adresat din nou mai multor ministere din Capitală (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Lucrărilor Publice și Ministerul Economiei Naționale).

Se amintește, din nou, de necesitatea uzinei termice de la Poienița - Șindrilari, combustibilul constituindu-l cărbunii din zonă, cu o putere calorică de 8.000 H.P.²⁴.

Din analizele comparative efectuate rezultă că acest cărbune (de Șindrilari și Andreiașu) este inferior față de cel din zona Petroșani din punct de vedere al umidității și materialelor volatile, sensibil egal din punctul de vedere al puterii calorice și *superior* în ceea ce privește coeficientul de cenușă, sulf și carbon fix.

Raportat la cărbunele din zona Comănești, cel existent în zona Șindrilari - Andreiașu este inferior din punct de vedere al coeficientului de sulf, dar *superior* din punct de vedere al umidității, coeficientului de cenușă, carbon fix, materiale volatile și al puterii calorice²⁵.

---

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p. 32.

²⁴ S. J. A. N. Vn., dosar nr. 39 / 1947, f. 5 - 5 verso.

²⁵ Costică Drâstaru, *op. cit.*, p. 31 - 32.

La începutul anilor '80, cercetările geologice în județul Vrancea au readus, din nou, în atenția factorilor de decizie problema zăcămintelor de cărbuni. Rezultatul acestora avea să facă obiectul studiului „*Sinteza studiilor geologice privind teritoriul județului Vrancea*”, întocmit de I. Dumitrescu de la Facultatea de Geologie Tehnică I. P. G. G. - București ²⁶. Din păcate, documentul nu face nici o referire la posibilitatea de exploatare a cărbunilor din zona Mera.

O altă localitate vrânceană depozitară de zăcămintele de cărbuni este Reghiu. Zona de interes se află „*mai jos de primărie, atât pe dreapta cât și pe stânga Milcovului, prelungindu-se, cu ieșiri la suprafață, pe Podul Căpătanului*” ²⁷.

În anii Primului Război Mondial, gura de ieșire a minei se afla în spatele magazinului situat în apropierea Primăriei. Șeful minei era inginerul Ilie Kapatos, un adevărat profesionist, aflat însă la ordinele ocupantului german, care finanța întreaga activitate.

După război, mina s-a închis, galeriile s-au surpat, vagonetii nemaiputând fi aduși la suprafață.

Între anii 1953 - 1954 mina s-a redeschis, realizându-se o serie de guri de exploatare. Aflată în dreapta Milcovului, aproape de primărie, galeria principală avea o lungime de 250 m. În vederea cercetării zăcămintului, în zonă a fost săpat un puț cu o adâncime de 40 m. S-au descoperit mai multe straturi de cărbune.

Cea de a doua galerie, aflată în zona dispensarului, avea o lungime maximă de 45 m.

În vederea cercetării zăcămintului de cărbune din punctul Podul Căpătanului s-a mai săpat un puț a cărui adâncime era de 35 m. Stratul de cărbune descoperit a fost afectat de vânturi și ploi.

---

²⁶ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 716 / 1972, f. 127.

²⁷ Ana Hanu, *Monografia comunei Reghiu*, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 40.

Cărbunii au fost folosiți de localnici atât pentru potcovirea cailor ²⁸, cât și drept combustibil pentru încălzirea locuințelor.

Din motive financiare, exploatarea s-a întrerupt.

În anul 1987, cercetările efectuate în zonă au scos la iveală un strat de cărbune cu o grosime de maximum 1,5 cm, puterea calorică fiind una foarte bună: peste 4.500 kcal / kg.

Cercetările au demonstrat existența cărbunelui și în zona denumită Malul Negru, nu departe de punctul de confluență al Reghiului cu Reghiorul.

Arealul zăcămintului fiind așadar destul de mare, nu este exclus ca, pe viitor, mina de la Reghiu să se redeschidă, faptul fiind benefic atât pentru industrie, cât și pentru forța de muncă existentă pe plan local ²⁹.

Zăcămintele de cărbuni se găsesc și la Vulcăneasa, pe pârâul Tăbăcărița ³⁰. Exploatarea în zonă nu s-a făcut niciodată la scară industrială, straturile de cărbuni fiind neînsemnate cantitativ, în ciuda faptului că, din punctul de vedere al calității, erau comparabili cu cărbunele brun aflat în bazinul Comănești ³¹.

La fel stau lucrurile și în cazul depozitului carbonifer de la Rotilești - Câmpuri pe Valea Sărățelu și pe Valea Râmnicului Sărat, între localitățile Jitia și Chiojdeni ³².

În ansamblu, concluziile la care aveau să ajungă geologii, cu prilejul cercetărilor efectuate în județul Vrancea, în anul 1972, erau totalmente defavorabile întocmirii unui proiect de exploatare

---

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*, p. 41.

³⁰ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 123 / 1932, f. 120.

³¹ H. Grumăzescu, Ioana Ștefănescu, *Județul Vrancea*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970, p. 38.

³² S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 716 / 1972, f. 141.

industrială a cărbunilor din zonă; se sublinia faptul că aceștia sunt fie de calitate inferioară, fie în cantități mici ³³.

Tocmai de aceea, exploatările făcute au fost sporadice și doar în limita posibilităților locale ³⁴.

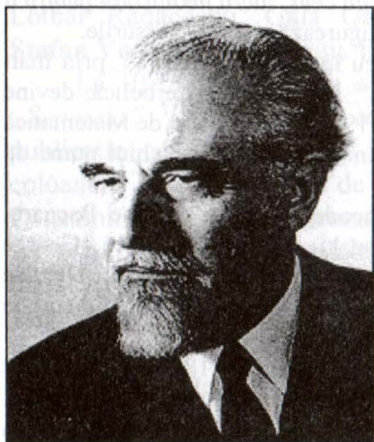
---

³³ *Ibidem*, f. 141.

³⁴ *Ibidem*, f. 142.

ȘTEFAN VOITEC ȘI ȚARA VRANCEI

Horia Dumitrescu

După mai bine de două decenii de la Revoluția română din decembrie 1989, cercetarea istorică a celei de a doua jumătăți a secolului al XX-lea a intrat pe făgașul ei firesc și obligatoriu, acela de prezentare și evaluare obiectivă a evenimentelor care au marcat intrarea României într-o nouă epocă, într-o strânsă dependență și interdependență cu realitatea politică a Europei postbelice.

La dramatica și rapida schimbare a cursului istoriei românești din anii 1944 – 1950, consolidată și adâncită, ulterior, timp de patru decenii, au contribuit și personalități marcante ale partidelor de stânga, socialiste, democratice, afirmate în viața politică a României după Marea Unire de la 1918, cu idealurile și experiența lor, dobândită într-un proces democratic caracteristic deceniilor scurse până la instaurarea regimului totalitar.

În conformitate cu realitatea politică, economică și socială a timpului, cu comandamentele epocii, care le-au influențat și determinat activitatea, aceste personalități au contribuit, în bine sau rău, la cele cinci decenii de istorie comunistă a României postbelice. Una din aceste personalități a fost Ștefan Voitec, jurnalist, om politic și de stat în aparatul de conducere al României socialiste.

Născut în localitatea Corabia, la 19 iunie 1900, absolvent al prestigiosului Liceu Carol I¹ din Craiova, Ștefan Voitec a devenit membru al Partidului Socialist din România² încă din anul 1918.

---

¹ Colegiul Național „Carol I”, a doua școală ca vechime în limba română, s-a înființat oficial la 20 mai 1826, însă construcția a început în 1835.

Dărămată din cauza cutremurului din 11 ianuarie 1838, clădirea se reconstruiește cu mobilier nou și cu un turn cu ceas, lucru neobișnuit pentru o școală. În noiembrie 1842, noul local se inaugurează și încep cursurile.

Școala devine gimnaziu în 1854, liceu în 1861 și din 1885, prin Înalt Decret Regal, este numită „Liceul Carol I”. În perioada interbelică, devine Colegiul Național „Carol I” (23 octombrie 1933), apoi Liceul de Matematică – Fizică „Nicolae Bălcescu” (1948), iar din 1997, își reia vechiul nume de Carol I.

Printre absolvenți s-au numărat: Theodor Aman, Petrarhe Poenaru, Titu Liviu Maiorescu, Alexandru Macedonski, Gheorghe Țițeica, George Vâlsan, Traian Lalescu, Simion Stoilov, Gheorghe Tătărescu, Nicolae Titulescu, Constantin Rădulescu – Motru, Gib Mihăescu, Ion Gheorghe Maurer, Amza Pellea, Adrian Păunescu, Tudor Gheorghe etc.

² La Congresul din 31 martie / 12 aprilie – 3 / 15 aprilie 1893, s-a constituit Partidul Social – Democrat al Muncitorilor din România (P. S. D. M. R.). Consiliul General era format din Ioan Nădejde, Vasile G. Morțun, Constantin Dobrogeanu – Gherea, Ioan C. Frimu, Mihail Gheorghiu – Bujor, Christian Racovski, Gheorghe Cristescu și Ilie Moscovici. În 1899, partidul s-a destrămat, iar începând cu 1901, organizațiile politice și profesionale ale muncitorilor și-au continuat activitatea sub conducerea Cercului socialist „România muncitoare”. La Galați, în prezența a 87 de delegați, a avut loc a doua Conferință pe țară a sindicatelor și cercurilor socialiste (29 iunie / 12 iulie – 1 / 14 iulie 1907). Aici, s-a hotărât înființarea Uniunii Socialiste din România, (creată în toamna aceluiași an) menită să grupeze mișcarea socialistă până la organizarea Partidului Social – Democrat.

La Congresul din ianuarie – februarie 1910, Uniunea Socialistă din România s-a transformat în Partidul Social – Democrat din România (P. S. D. R.). Interzis în august 1916, P. S. D. R. și-a reluat activitatea, schimbându-și și denumirea, la 28 noiembrie / 11 decembrie 1918, în Partidul Socialist din România. (Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României în date*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2007, p. 274, 306, 352; Acad. Gheorghe Platon (coord.), *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II, *De la Independență la Marea Unire (1878 – 1918)*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 163).

În același an, la 17 / 30 noiembrie, a apărut la București, zilnic, săptămânal sau bisăptămânal „Socialismul”. Organul Partidului Socialist și al Uniunii sindicale (17 / 30 noiembrie 1918 – 29 ianuarie 1933, 5 februarie 1933 – 7 iulie 1940; între 1921 – 1924 are subtitlul „Organul zilnic al Partidului Comunist”; între 5 februarie 1933 – 7 iulie 1940 apare cu titlul și subtitlul „Lumea Nouă”. *Organul Central al Partidului Social – Democrat din România*). Printre colaboratori s-au numărat: Barbu Lăzăreanu, Ion Pas, Șerban Voinea, Lothar Rădăceanu, Gala Galaction, Constantin – Titel Petrescu, **Ștefan Voitec**, Toma Dragu, B. Brănișteanu ș. a. ³.

La 10 februarie 1923, a apărut la Iași, apoi la București, ziarul „Scânteia” ⁴, subintitulat „organ pentru apărarea intelectualilor”, publicație care i-a prilejuit lui Voitec semnarea unor articole în coloanele acesteia alături de Constantin I. Parhon, Timotei Marin, Constantin și Nicolae Deleanu, Radu Cernătescu, Traian Bratu ș. a. ⁵.

La București, în zilele de 7 – 9 mai 1927, s-au desfășurat lucrările Congresului general al Federației Partidelor Socialiste din România și, prin unificarea acestora, s-a constituit un singur partid, Partidul Social – Democrat din România (P. S. D. R.), în frunte cu Constantin – Titel Petrescu ⁶.

La numai un an de la constituire, Partidul Social – Democrat a avut de făcut față unei prime sciziuni. O grupare de stânga, nemulțumită de colaborarea cu Partidul Național Țărănesc, a pus bazele, la 15 iulie 1928, Partidului Socialist al Muncitorilor din România. Conducerea acestui partid era asigurată de dr. Litman

³ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 351.

⁴ Publicația era editată de un grup de profesori și studenți, membri ai Partidului Comunist.

⁵ Constantin Olteanu, Ilie Ceaușescu, Vasile Mocanu, Florian Tucă, *Mișcarea muncitorească, socialistă, democratică, activitatea Partidului Comunist Român și apărarea patriei la români. Repere cronologice*, Editura Militară, București, 1983, p. 312.

⁶ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 398.

Ghelerter – președinte, **Ștefan Voitec**, Vasile Anagnoste, Zaharia Tănase și Constantin Mănescu ⁷.

Noul partid a editat publicația „*Proletarul*” (1928 – 1935) ⁸. În septembrie 1931, și-a schimbat denumirea în Partidul Socialist Independent din România, iar la 24 – 28 august 1933, a fuzionat cu un grup care s-a desprins în martie din P. S. D., în frunte cu Constantin Popovici, sub numele de Partidul Socialist Unitar, având ca președinte pe Litman Ghelerter, iar ca secretari pe Constantin Popovici și **Ștefan Voitec** ⁹.

În luna ianuarie 1938, acest partid va reveni în rândurile P. S. D. Între anii 1939 – 1944, Ștefan Voitec a deținut funcția de secretar.

La 20 iunie 1944, s-a constituit Blocul Național Democrat (B. N. D.), din care făceau parte: Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal, Partidul Social Democrat și Partidul Comunist. Comitetul era format din: Lucrețiu Pătrășcanu (P. C. R.), Constantin – Titel Petrescu (P. S. D.), Iuliu Maniu (P. N. Ț.) și Constantin I. C. Brătianu (P. N. L.). Biroul avea în componența sa pe: Petre Constantinescu – Iași și Vasile Băgu (P. C. R.), **Ștefan Voitec** și Iosif Jumanca (P. S. D.), Ghiță Pop și Ion Hudiță (P. N. Ț.), Constantin (Bebe) Brătianu și Gheorghe Zamfirescu (P. N. L.) ¹⁰.

Lovitura de stat de la 23 august 1944 și începutul comunizării României îl vor aduce pe Ștefan Voitec din ce în ce mai aproape de prim – planul vieții politice din țara noastră.

În al doilea guvern prezidat de general Corp de Armată Constantin Sănătescu (4 noiembrie – 5 decembrie 1944), Ștefan

---

⁷ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918 – 1948)*, Editura Paideia, București, 1999, p. 186; Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 403.

⁸ În anul 1935, în această publicație i-au apărut două articole: „*Diversiunea*” (nr. 88 / 4 martie) și „*Frontul unic în Franța – Fascismul nu va trece*” – (nr. 73 / 15 iulie). Vezi Titu Georgescu, *Intellectualii antifasciști în publicistica românească*, Editura Științifică, București, 1967, p. 329 – 330, 353.

⁹ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *op. cit.*, p. 265; Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 427.

¹⁰ Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, Editura Humanitas, București, 1990, p. 125.

Voitec va fi numit ministrul Educației Naționale (minister despărțit de Culte), funcție pe care o va păstra și în guvernul condus de general Corp de Armată Adjutant Nicolae Rădescu (6 decembrie 1944 – 5 martie 1945) ¹¹.

Instaurarea guvernului condus de dr. Petru Groza a coincis cu păstrarea funcției de ministru al Educației Naționale (6 martie 1945 – 30 noiembrie 1946, 1 decembrie 1946 – 29 decembrie 1947) ¹².

În primele zile ale lunii septembrie 1945, Ștefan Voitec a făcut o călătorie la Moscova cu delegația guvernamentală condusă de dr. Petru Groza, care avea drept obiectiv discutarea aplicării Convenției de Armistițiu. Din delegație mai făceau parte: Gheorghe Tătărescu – vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Mihail Ghelmegeanu – președintele părții române pentru aplicarea Convenției de Armistițiu. Delegația română a fost primită în plenul ei de Stalin, asistat de Viaceslav Mihailovici Molotov, Andrei Ianuarevici Vâșinski și S. I. Kaftaradze – ambasadorul Moscovei la București ¹³.

Ședința Comitetului Central Executiv al Partidului Social – Democrat din zilele de 9 – 10 februarie 1946 a avut ca obiect discutarea propunerii P. C. R. de a participa la alegeri pe liste comune. Au fost redactate și supuse la vot două rezoluții: una aparținând lui Lothar Rădăceanu și Ștefan Voitec, care a întrunit 19 voturi *pentru* și alta a lui Constantin – Titel Petrescu și Șerban Voinea – pentru liste separate, cu 10 voturi. În final, s-a hotărât convocarea unui Congres extraordinar al partidului ¹⁴. Atmosfera în care s-au desfășurat lucrările Congresului a fost tensionată. Duminică dimineața, 10 martie 1946, în fața sălii „*Libertatea*” unde urma să se desfășoare Congresul al XIII-lea extraordinar al Partidului Social – Democrat, se adunase o masă de 1.500 de oameni, care aștepta inaugurarea lucrărilor Congresului. La apariția lui Constantin Titel – Petrescu un grup de circa 30 de oameni a început să scandeze lozinca „*Socialismul și Titel, toți românii sunt cu el !*”, iar la sosirea lui **Ștefan Voitec**, Lothar

¹¹ Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1995*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 151, 154.

¹² *Ibidem*, f. 155, 157.

¹³ Victor Frunză, *op. cit.*, p. 218.

¹⁴ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 473.

Rădăceanu, Theodor Iordăchescu, Teodor Ionescu, Șerban Voinea etc. a fost primită cu aplauze și în sunetele „*Internaționalei*”¹⁵.

Raportori au fost: Constantin – Titel Petrescu (a susținut teza participării în alegeri pe liste separate) și **Ștefan Voitec**, care s-a pronunțat pentru liste comune cu comuniștii.

Delegații la Congres, de teama persecuțiilor Puterii, împotriva propriilor convingeri, au hotărât prin vot deschis (232 voturi *pentru*, 60 *abțineri* și 29 *contra*) participarea P. S. D. la alegerile parlamentare pe liste comune cu P. C. R. În urma votului, Constantin – Titel Petrescu și, cei care votaseră împotriva, au părăsit sala Congresului partidului.

Peste șase zile, Plenara C. C. al P. S. D. a adoptat o Rezoluție prin care s-a hotărât excluderea din partid a lui Constantin – Titel Petrescu, Adrian Dumitriu, Iosif Jumanca, Ioan Flueraș, Ilie Dumitru și a adepților lor. Prin aceste excluderi, aripa procomunistă a P. S. D. și-a asigurat controlul deplin asupra Partidului Social – Democrat.

Cei excluși au pus bazele Partidului Social – Democrat Independent din România¹⁶.

Astfel, Congresul din 10 martie 1946, a consfințit „*victoria P. C. R. asupra P. S. D., anexarea social – democrației de către stalinism, în mod definitiv și ireversibil*”¹⁷.

Slăbiciunile partidului în ansamblu, ca și slăbiciunile și defectele personale ale diverșilor fruntași sociali – democrați au fost speculate de P. C. R. „*cu maximum de pricepere și profit*”¹⁸.

Unul din mijloacele utilizate „*a constatat în coruperea acestora cu funcții și posturi ministeriale, directoriale, diplomatice. În paralel, funcționa șantajul: ca o condiție a menținerii în acele înalte funcții, mai ales după instaurarea guvernului Groza era conformismul, respectarea neabătută a liniei dictată de P. C. R.*

Nu întâmplător, tocmai cei care se agățau cu cea mai mare dârzenie de portofoliile lor ministeriale: Lothar Rădăceanu, Ștefan Voitec, Tudor Ionescu au fost și cei care au adus cele mai importante

---

¹⁵ Victor Frunză, *op. cit.*, p. 279.

¹⁶ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 474.

¹⁷ Victor Frunză, *op. cit.*, p. 279.

¹⁸ *Ibidem*, p. 273.

servicii partidului comunist, culminând cu acordarea unui concurs deschis tuturor acțiunilor îndreptate împotriva majorității, transformată prin manevre în minoritate, în frunte cu președintele partidului, C. Titel – Petrescu”¹⁹.

Ca lider marcant al social – democraților și ministru al Educației Naționale, Ștefan Voitec, în iunie 1946, va sosi pentru câteva zile în Vrancea. El era însoțit de Barbu Solomon – secretar adjunct al P. S. D., profesor Petre Mironescu – Mera²⁰ - secretar general al Departamentului Educației, Sevastru – membră a Comitetului Central al U. F. M.²¹.

La sosirea în orașul de pe Milcov, Ștefan Voitec și persoanele care îl însoțesc „*au fost întâmpinați cu flori și cuvinte de bun venit la*

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ **Petre Mironescu – Mera** (1904 – 1983). S-a născut în Vărsătura (unul din cele trei sate componente ale comunei Jariștea), unde a absolvit și școala primară. În 1919, a devenit elev al Școlii Normale de învățători „*Principele Carol*” din Focșani. Și-a început cariera profesională în comuna Mera, de pe Valea Milcovului și îndrăgostit de frumusețea locurilor și-a adăugat la nume și *Mera*. După absolvirea „Secției pedagogice” de specializare a învățătorului de pe lângă Universitatea București, a urmat cursurile Facultății de Litere și Filozofie, obținând diploma de licențiat în Pedagogie și Psihologie. A fost, succesiv: subrevizor școlar pe județul Putna, inspector școlar, șef pe circumscripțiile școlare Putna și Râmnicu Sărat. A colaborat activ la revista învățătorilor Putnei „*Frământări didactice*”, unde a îndeplinit într-o perioadă și funcția de director. Din 1944, a devenit membru al Partidului Social – Democrat, fiind un real susținător al lui Constantin – Titel Petrescu. Un an mai târziu, a fost numit secretar general al Ministerului Educației Naționale. A înființat „*gimnaziul unic*” și gradul didactic „*învățător superior*” pentru dascălii merituosi. După constituirea partidului unic al clasei muncitoare (21 – 23 februarie 1948), a fost exclus din el ca „*unealtă a reacțiunii*”. Arestat la 13 iunie 1949, a cunoscut teroarea închisorilor comuniste de la Sighet, Aiud și Ocnele Mari. A fost eliberat în 1956, în urma intervenției liderului laburist englez Hugh Gaitskell pe lângă Nikita Sergheevici Hrușciiov, aflat în vizită la Londra. A ieșit din închisoare cu sănătatea șubredă și psihicul afectat. A decedat la 79 ani și a fost înhumat la București. (Cezar Cherciu, *Jariștea, vatră de istorie și podgorie românească*, Editura Andrew, Focșani, 2007, p. 261 – 262).

²¹ „*Ultima oră*”. Ziar ilustrat de informații, Anul III, No. 517, Vineri, 14 iunie 1946, p. 3.

bariera Focșanilor”²², de către oficialitățile vrâncene, în frunte cu prefectul liberal, avocatul Constantin V. Chele, de primarul Focșanilor – profesorul Trofin Lozinschi, Stanciu – reprezentantul P. C. R., „*precum și de numeroși cetățeni și elevi ieșiți în întâmpinare*”²³.

În programul vizitei s-a înscris, în primul rând, „*o mare manifestație social – democrată*”²⁴, organizată în sala Ateneului Popular „*Maior Gheorghe Pastia*”. Întrucât sala era arhiplină „*nenumărații cetățeni au ascultat în grupuri dese, afară, la megafoane, cuvântările rostite cu această ocazie*”²⁵.

Adunarea a avut loc a doua zi și a fost prezidată de profesorul Trofin Lozinschi care „*urând bun venit frunțașilor socialiști sosiți dela centru, a arătat că partidul își întărește neîntrerupt activitatea, sporindu-și numărul membrilor*”²⁶.

Au rostit scurte cuvântări protocolare: Ion Stanciu – secretar politic al Organizației Putna a P. C. R., Gabor (Sindicatul Unit al Funcționarilor Publici din orașul Focșani și județul Putna – cu personalitate juridică din 1 mai 1945), Constantin Amărieuței (U. T. S.) și plugarul Sava Ilie, în numele țărânimii social – democrate din județ.

În cuvântul său, C. Linden, vicepreședintele Organizației Putna a P. S. D. „*a făcut un examen al situației politice și a expus marile realizări ale guvernului*”²⁷.

Secretarul Regionalei Moldova de Jos a P. S. D. - ului, Cucu „*a accentuat necesitatea unității de acțiune a partidelor muncitorești*”²⁸.

Din partea Organizației Putna a P. S. D., a luat cuvântul și Petre Mironescu – Mera, președintele acesteia și, totodată, secretarul general al Ministerului Educației Naționale. El a expus „*care sunt tendințele luptei socialiste, blamând, în același timp, pseudodemocrația diferitelor partide care s-au succedat la cârma țării între cele două*

---

²² *Ibidem.*

²³ *Ibidem.*

²⁴ *Ibidem.*

²⁵ *Ibidem.*

²⁶ *Ibidem.*

²⁷ *Ibidem.*

²⁸ *Ibidem.*

războaie mondiale”²⁹. Nu a uitat să precizeze că „*România nu voește să mai fie focar de infecție în coasta răsăritului și nici să mai lupte pentru un al treilea război mondial*”³⁰.

Între vorbitori s-a aflat și Barbu Solomon, secretarul adjunct al Partidului Social – Democrat, care „*a înfățișat legătura dintre social democrație și masele populare, lămurind de ce P. S. D.-ul susține blocul guvernamental și pentru ce va participa în alegeri alături de celelalte partide ale coaliției democratice*”³¹.

Declarațiile lui Ștefan Voitec au fost așteptate cu interes de numeroși simpatizanți prezenți la adunare.

În nota obișnuită, secretarul general al P. S. D. a arătat că „*după groaznicul războiu care a pustiit omenirea timp de 6 ani, pretutindeni încrederea maselor populare se îndreaptă către partidele socialiste și comuniste. Acestea au ieșit la suprafață și la noi, după lovitura dela 23 August care se datorește lor și Coroanei. Azi ele reprezintă forțele vii ale neamului nostru. În întreaga lume – se poate vedea ușor că atmosfera e îmbinată de socialism și comunism, iar acestea nu mai sperie pe nimeni, fiindcă nu înseamnă răzbnare, ci o dreaptă rânduială a lumii. În Belgia, în Cehoslovacia, ca și pretutindeni, milioane de voturi sunt date acestor partide. Partidul social – democrat e de sine stătător și la noi. El se află într-o fermă și cinstită alianță cu partidul comunist, iar alături de ele s-au alipit apoi toate forțele progresiste din țara noastră.*

Făcând o luminoasă analiză a punctelor principale din platforma – program a blocului partidelor democratice, d-sa a încheiat cerând învățătorilor din acest județ, să lămurească acest lucru la sate, pentru ca în viitoarele alegeri blocul democratic să iasă victorios, victorie care se va răsfrânge asupra întregului popor muncitor. D. ministru Voitec și-a încheiat cuvântarea în ovațiile mulțimii”³².

Primarul social – democrat al Focșanilor, prof. Lozinschi a ridicat ședința.

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem.*

În după – amiaza zilci, ministrul Ștefan Voitec a vizitat școlile din Focșani „*având lungi conferințe cu corpul didactic, căruia i-a dat directive pentru buna funcționare a învățământului.*

Întâmpinat prin cuvinte calde de bun venit și cu flori de către elevi d-sa a vizitat școlile primare de fete nr. 3 și 1, liceul industrial și cel teoretic de băieți, școala primară evrească de băieți și fete și gimnaziul unic. Aici d-sa a fost întâmpinat de d. Izrael, președintele comunității evreilor care a asigurat pe d. ministru și guvernul pe care îl reprezintă, de concursul pe care evreii înțeleg să-l dea, din toată inima, operii de democratizare a țării”³³.

În ziua următoare, Voitec „*a vizitat grădina de copii, școlile primare și gimnaziile unice din Odobești, precum și sediul partidului unde a fost întâmpinat de președintele organizației, d. dr. Doden*”³⁴. La adunarea care a avut loc cu social – democrații odobeșteni, au luat cuvântul: Vârtelniță, Barbu Solomon și Chicoș.

„*Primit cu puternice aplauze*”³⁵, Ștefan Voitec „*a expus calea pe care trebuiesc canalizate forțele social – democratice la noi, precum și îndatoririle actuale ale fiecărui luptător socialist*”³⁶.

Scara, Ștefan Voitec s-a întors la București.

Momentul ales pentru această vizită de trei zile în Țara Vrancei nu era deloc întâmplător. În vederea primelor alegeri parlamentare postbelice, încă de la 17 mai 1946 se constituise Blocul Partidelor Democratice (B. P. D.), alianță electorală alcătuită din P. C. R., Partidul Social - Democrat, P. N. L. – Gheorghe Tătărescu, P. N. Ț. – Anton Alexandrescu, Frontul Plugarilor și Partidul Național Popular (P. N. P.).

Mitingul de la Iași, din 2 iunie 1946, desfășurat în prezența primului – ministru Petru Groza, a marcat deschiderea oficială a campaniei electorale guvernamentale în România³⁷.

În Vrancea, organizația social – democrată era destul de puternică. În afara Focșanilor, social – democrații mai ocupau încă șapte posturi de primari³⁸.

---

³³ *Ibidem.*

³⁴ *Ibidem.*

³⁵ *Ibidem.*

³⁶ *Ibidem.*

³⁷ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 477.

Ei se alăturau celor 55 primari ai Frontului Plugarilor și 10 din partea Partidului Comunist.

Duminică, 7 iulie 1946, primul – ministru Petru Groza, însoțit de Constantin Agiu și Chivu Stoica, va fi și el prezent la Focșani, pentru a participa la Congresul Județean al Frontului Plugarilor și a anunța oficial începutul campaniei electorale în județul Putna³⁹.

Începând cu anul 1946, cariera politică a lui Ștefan Voitec va intra pe o traiectorie permanent ascendentă.

La 9 august 1946, Consiliul de Miniștri a aprobat mandatul și componența delegației române la Conferința de Pace: Gheorghe Tătărescu, ministrul Afacerilor Străine – șeful delegației, Gheorghe Gheorghiu – Dej – ministrul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice, Lucrețiu Pătrășcanu – ministrul Justiției, Ștefan Voitec – ministrul Educației Naționale, Ion Gheorghe Maurer – subsecretar de Stat, dr. Florica Bagdasar – ministrul Sănătății, Elena Văcărescu, Șerban Voinea, general Dumitru Dămăceanu, Mihai Ralea – ministrul României în S. U. A., Richard Franasovici – ministrul României în Marea Britanie, Simion Stoilov – ministrul României în Franța, Horia Grigorescu – ministrul României la Haga ș. a.⁴⁰.

Ștefan Voitec s-a numărat printre cei patru semnatari (Gheorghe Tătărescu, Lucrețiu Pătrășcanu, Dumitru Dămăceanu) ai Tratatului de Pace cu Puterile Aliate (10 februarie 1947)⁴¹.

La 27 septembrie 1947, a avut loc ședința comună a Birourilor Politice ale Partidului Social – Democrat și Partidului Comunist Român, la care s-a hotărât „*grăbirea înfăptuirii unității politice, organizatorice și ideologice*” a mișcării muncitorești în cadrul partidului unic muncitoresc⁴². Ca o urmare firească a celor stabilite,

³⁸ Arhivele Naționale Vrancea, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 16 / 1946, f. 6.

³⁹ Horia Dumitrescu, *Petru Groza și Ținutul Vrancei*, în Gheorghe Buzatu, Marusia Cîrstea, Horia Dumitrescu, Cristina Păiușan – Nuică (coord.), *Iluzii, teamă, trădare și terorism internațional = 1940. Omagiu Profesorului Ioan Scurtu*, vol. II, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2010, p. 303 – 317.

⁴⁰ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 480.

⁴¹ *Ibidem*, p. 489.

⁴² *Ibidem*, p. 497.

între 4 – 9 octombrie 1947, s-au desfășurat lucrările Congresului al XVIII-lea al Partidului Social – Democrat.

Alături de liderii social – democrați, au fost prezenți: prim-ministrul Petru Groza și reprezentanți ai Partidului Comunist: Gheorghe Gheorghiu – Dej, Ana Pauker, Ion Gheorghe Maurer, Iosif Rangheț, Constanța Crăciun, Petre Borilă, Gheorghe Apostol, Gheorghe Florescu, Alexandru Sencovici. **Ștefan Voitec** și Lothar Rădăceanu, în luările de cuvânt, s-au străduit să teoretizeze necesitatea lichidării partidului, ca o condiție obligatorie pentru realizarea „*regimului democratic și a societății socialiste*” - afirmație care îi aparține lui Ștefan Voitec.

Rezoluția adoptată însărcina C. C. al P. S. D. să discute cu C. C. al P. C. R. mijloacele practice pentru realizarea partidului unic, de fapt înghițirea P. S. D. de către P. C. R. **Ștefan Voitec** și Lothar Rădăceanu au fost aleși în funcția de secretari generali ⁴³.

Congresul s-a încheiat cu o Moțiune intitulată „*Admirație pentru Uniunea Sovietică, prin îndreptarea gândului către popoarele sovietice, în frunte cu I. V. Stalin*” ⁴⁴.

După acest Congres, au fost înlăturați toți oponenții: Ion Burcă, apoi Victor Brătfăleanu (înlocuit la conducerea sindicatelor cu Alexandru Sencovici), Petre Mironescu – Mera, Gheorghe Stroia, Gheorghe Urzică ș. a. ⁴⁵.

În Raportul pe care Adrian Holman, ministrul britanic la București, l-a înaintat la 3 noiembrie 1947, lui Bevin ⁴⁶, titularul Foreign Office, Ștefan Voitec era prezentat astfel:

„*Naționalitate: Română. Ocupație: Politician. Născut la 19 iunie 1900 la Corabia, județul Romanați. Funcție: ministru al Educației. Numit: 1 octombrie 1944. Partid: PSD (aripa Rădăceanu – Voitec). Membru al Comitetului Executiv.*

---

⁴³ *Ibidem*, p. 497 – 498.

⁴⁴ Victor Frunză, *op. cit.*, p. 342.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ Ernest Bevin (Winsfort, Sommerset, 1881 – Londra, 1951). Președinte al Consiliului General al Sindicatelor, a intrat, în 1940, ca ministru al Muncii în guvernul de coaliție format de Churchill. A fost secretar de Stat în Ministerul Afacerilor Străine între 1945 – 1951 (*Grand Larousse en 10 volumes*, Tome 2 – Balkars / chondrichtyen, Librairie Larousse, Paris, 1990, p. 358).

Carieră: A absolvit Liceul la Craiova, Școala Politehnică și Facultatea de Matematică a universității din București. 1919 – 1920 – unul din liderii studențimii socialiste; a predat la liceu până în 1925 când autoritățile l-au silit să se retragă; a revenit la jurnalistica socialistă și la politică. A devenit persoană publică înainte de 1923, când a aderat la Liga drepturilor Omului din București, august 1923. A luat parte ca membru marcant al partidului Socialist în 7 – 9 mai 1927 la Congresul de Unificare care a dus la unificarea Federației partidelor socialiste regionale ce au fuzionat sub numele de Partidul Social – Democrat. El și Ghe[ler]ter au acceptat reconcilierea cu comuniștii de care se despărțiseră în 1921 și dizolvaseră astfel Partidul Social Democrat al Muncitorilor din România. Voitec a condus oficiosul noului partid, Proletarul, care a apărut în 29 iulie 1928; a continuat lucrul ca redactor al altor publicații socialiste; Partidul a funcționat până în 1937 când a fuzionat cu Partidul Social – Democrat. În anii ce au urmat, a lucrat cu PSD; a participat la Conferința socialistă interparlamentară din toamna lui 1931 și la Congresul din 1933; ca lider al socialiștilor a contribuit la pactul de înțelegere și neagresiune cu comuniștii din 1936. A participat la Congresul din aprilie 1936; după desființarea tuturor partidelor de către Carol II a colaborat împreună cu liderii socialiști la ziarul „Lumea nouă” care a încetat să mai apară după 6 septembrie 1940; în timpul războiului din 1940 [1941] – 1944 a fost autorul și redactorul mai multor articole antisovietice în săptămânalele antonesciene „Soldatul” și „Sentinela”. A știut să demonstreze prin documente istorice dreptul României asupra Basarabiei; s-a referit la „regimul rusesc de teroare” și a exprimat sentimente antisovietice în multe alte articole. Până la 23 august 1944 nu a fost membru al Comitetului Central dar a fost ales după această dată; numirea sa în guvern ca ministru al Educației a fost susținută de Petrescu, Ministru al Educației în guvernele Sănătescu, Rădescu și Groza.

Limbi străine: Română, franceză, italiană.

Detalii despre familie: Mama sa a fost de origine italiană. E căsătorit cu Victoria Voitec, despre care se spune că suferă de mult timp de o boală necesitând schimbări de climă. Au o fiică născută pe 19 octombrie 1934.

Remarci: E o prezență plăcută prin barba sa gen Van Dyke, înălțime medie, temperament vioi. Voitec nu e cunoscut ca un om cu convingeri puternice deși se pretinde idealist. Chiar persoane pe care le agreează cred că presiunea comunismului este mare asupra sa. Se spune că a fost nemulțumit de condițiile din România, dar, dorind să-și păstreze poziția în guvern, pentru o vreme vrut să fie simultan și ministru la Roma și ministru al Educației. A fost la Moscova cu delegația guvernului Groza și s-a întors complet sub influența Partidului Comunist Român. Divergența lui Petrescu cu Rădăceanu și Voitec a început la Conferința generală din 1 - 2 decembrie 1945. Petrescu susținea că partidul trebuie să prezinte singur în alegeri, iar ceilalți doi – că ar trebui să colaboreze cu comuniștii. În acest scop, se spune, că Rădăceanu și Voitec au lucrat mână în mână cu organele de siguranță comuniste, care coordonau prin agenții lor activitatea internă a Conferinței. Martie 1946 – a reușit împreună cu Rădăceanu să primească de la Congres încuviințarea colaborării electorale cu comuniștii, ceea ce a dus la ruptura de Petrescu. Ca ministru al Educației a lucrat la reforma învățământului și la promovarea profesorilor considerați instrumente politice ale ierarhiei sale administrative. Apare susținut de comuniști împotriva lui Rădăceanu, când acesta dă semne de adoptare a unei linii independente și s-a spus că a colaborat strâns cu comuniștii de-a lungul carierei sale în timpul războiului”⁴⁷.

Prezența trupelor sovietice și propaganda comunistă au precipitat evenimentele politice din țară și, la 30 decembrie 1947, regele Mihai I a fost silit, prin șantaj și amenințare, să abdice.

În aceeași zi, Adunarea Deputaților s-a întrunit în cadrul unei ședințe extraordinare, fără a avea cvorumul necesar. La ora 19¹⁰, Mihail Sadoveanu – președintele Adunării Deputaților - a deschis ședința, fiind întâmpinat cu „urale și ovații”. În numai 45 de minute, ea a adoptat legi de însemnătate istorică. Premierul Petru Groza a prezentat actul de abdicare a Regelui și Proclamația guvernului, „ambele primite de deputați cu urale și aplauze”⁴⁸.

⁴⁷ Vezi Gh. Buzatu, *Execuția Mareșalului Ion Antonescu*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2009, p. 284 – 286.

⁴⁸ Victor Frunză, *op. cit.*, p. 323 – 324.

Adunarea Deputaților a aprobat Legea nr. 363, prin care România este proclamată republică populară și Legea de numire a membrilor Prezidiului R. P. R. (cu rol prezidențial) compus din: dr. Constantin I. Parhon – președintele Asociației române pentru legăturile de prietenie cu U. R. S. S. (A. R. L. U. S.) – președinte, iar ca membri: Mihail Sadoveanu – președintele Adunării Deputaților, **Ștefan Voitec** – ministrul Educației Naționale, Gheorghe Stere – președintele Curții de Apel din București, Ion Niculi – vicepreședintele Adunării Deputaților⁴⁹.

În ziua de 21 februarie 1948, la București, în sala Ateneului Român, au început lucrările Congresului de unificare a P. C. R. și a P. S. D. și de creare, pe baza ideologiei marxist – leniniste, a Partidului Muncitoresc Român. În realitate, „*El nu mai avea ce să unifice. P. S. D. fusese deja lichidat încă din ianuarie, când în adunările generale ale organizațiilor de jos, apoi ale conferințelor județene, au fost alese organele de conducere ale partidului unic și delegații la congres. Au fost unificate și organizațiile de tineret ale celor două partide*”⁵⁰.

Acest lucru devenise firesc în condițiile în care, între anii 1945 – 1947, slăbiciunile și defectele personale ale unor fruntași social – democrați au fost speculate de P. C. R. cu maximum de pricepere și profit:

„Un mijloc utilizat la lumina zilei a constatat în coruperea acestora cu funcții și posturi ministeriale, directoriale, diplomatice. În paralel, funcționa șantajul: ca o condiție a menținerii în acele înalte funcții, mai ales după instaurarea guvernului Groza, era conformismul, respectarea neabătută a liniei dictată de P. C. R.

Nu întâmplător, tocmai cei care se agățau cu mai mare dârzenie de portofoliile lor ministeriale: Lothar Rădăceanu, Ștefan Voitec, Tudor Ionescu au fost și cei care au adus cele mai importante servicii partidului comunist, culminând cu acordarea unui concurs deschis tuturor acțiunilor îndreptate împotriva majorității,

⁴⁹ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 502.

⁵⁰ Victor Frunză, *op. cit.*, p. 345.

*transformată prin manevre în minoritate, în frunte cu președintele partidului, C. Titel – Petrescu”*⁵¹.

Astfel s-a ajuns în situația în care acești social – democrați, din carierism și lașitate „s-au făcut ei înșiși complici ai mâinii care i-a sugrumat politicește”⁵².

Cuvântul de deschidere a lucrărilor Congresului de unificare a fost rostit de Ștefan Voitec, Raportul politic de Gheorghe Gheorghiu - Dej, Raportul asupra proiectului de Statut al P. M. R. de Lothar Rădăceanu, iar cuvântul de închidere de Ana Pauker⁵³. În noul Comitet Central, format din 41 de membri plini și 16 membri supleanți, a fost ales și Ștefan Voitec. Pentru el, ascensiunea în funcție, mai ales pe linie de stat, a continuat.

În noul guvern condus de dr. Petru Groza (15 aprilie 1948 – 2 iunie 1952), Voitec a ocupat funcția de al treilea vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, coordonator al activității Ministerelor sociale și culturale⁵⁴ (va fi eliberat din funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, la 16 aprilie 1949, fiind numit președinte al Comitetului pentru Organizarea Cooperativelor de Consum)⁵⁵.

La 4 octombrie 1955, devine ministru al Comerțului Interior în guvernul condus de Gheorghe Gheorghiu – Dej (28 ianuarie 1953 – 19 martie 1957), iar la 24 noiembrie 1956 este eliberat din funcție pentru a fi numit vicepreședinte al Consiliului de Miniștri⁵⁶.

Anul 1957 putea să fie ultimul din viața lui Ștefan Voitec. Avionul în care se afla delegația de partid și de stat (Alexandru Moghioroș, Ștefan Voitec, Grigore Preoteasa, Leonte Răutu, Nicolae Ceaușescu) condusă de Chivu Stoica, în drum spre festivitățile prilejuite de aniversarea zilei de 7 noiembrie, s-a izbit, la aterizare, de liziera unei păduri, prăbușindu-se. În acest accident aviatic și-au pierdut viața Grigore Preoteasa și membrii echipajului sovietic, iar câțiva membri ai delegației române au fost răniți⁵⁷.

---

⁵¹ *Ibidem*, p. 273.

⁵² *Ibidem*, p. 348.

⁵³ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 504 – 505.

⁵⁴ Stelian Neagoe, *op. cit.*, p. 164.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 165.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 176 – 177.

⁵⁷ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 551.

În guvernul condus de Chivu Stoica (20 martie 1957 – 20 martie 1961), Ștefan Voitec a ocupat postul de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru al Industriei Bunurilor de Consum⁵⁸.

Lucrările primei sesiuni a celei de-a patra legislaturi a Marii Adunări Naționale (20 – 22 martie 1961) s-au finalizat prin adoptarea proiectului de lege privind modificarea Constituției țării, instituirea Consiliului de Stat (în locul Prezidiului Marii Adunări Naționale), organ al puterii de stat, cu activitate permanentă, subordonat Marii Adunări naționale și ales de aceasta dintre membrii săi, pe durata unei legislaturi. Președinte al Consiliului de Stat a fost ales Gheorghe Gheorghiu – Dej, Ion Gheorghe Maurer – președinte al Consiliului de Miniștri (până la pensionarea sa forțată, în 1974), iar Ștefan Voitec – președinte al Marii Adunări Naționale⁵⁹.

În mai 1961, Ștefan Voitec s-a numărat printre cei care au fost decorați cu medalia „A 40-a aniversare de la înființarea Partidului Comunist din România”.

Ștefan Voitec, Gheorghe Gheorghiu – Dej și Ion Gheorghe Maurer vor fi realeși pe aceleași funcții la întrunirea primei sesiuni a celei de-a cincea legislaturi a Marii Adunări Naționale (18 martie 1965)⁶⁰.

Situația rămâne aproape neschimbată până la Sesiunea Marii Adunări Naționale din 12 – 14 martie 1969, când Nicolae Ceaușescu a fost reales în funcția de președinte al Consiliului de Stat⁶¹, iar Voitec și Maurer și-au păstrat funcțiile.

Peste cinci ani, Sesiunea Marii Adunări Naționale (28 – 29 martie 1974) a instituit funcția de președinte al Republicii, iar ca însemn al puterii prezidențiale - un sceptru. Ștefan Voitec, ca președinte al M. A. N., a fost cel care l-a investit pe Nicolae Ceaușescu ca președinte al României.

⁵⁸ Stelian Neagoe, *op. cit.*, p. 178.

⁵⁹ Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 564.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 580.

⁶¹ După decesul lui Dej, Marea Adunare Națională l-a ales pe Chivu Stoica în funcția de președinte al Consiliului de Stat (24 martie 1965). În locul lui Chivu Stoica, Marea Adunare Națională l-a ales, la 9 decembrie 1967, pe Nicolae Ceaușescu.

Din 1974 până în 1984, Ștefan Voitec a fost vicepreședinte al Consiliului de Stat, funcție pe care a ocupat-o și între anii 1961 – 1965.

În această perioadă, a devenit și președinte al Consiliului Superior al Educației, ales de Congresul Educației și Învățământului (11 – 12 februarie 1980). Funcțiile pe care le deținea erau mai mult de decor, fără ca Voitec să aibă putere decizională deosebită într-un domeniu sau altul. Nici nu putea fi altfel, în condițiile în care cultul personalității începea să fie exacerbat și unele personalități politice ale timpului resimțind din plin consecințele sale.

La sfârșitul anului 1980 - începutul lui 1981, Ștefan Voitec a dispărut brusc din viața publică. Agențiile de presă au pus această dispariție subită pe seama unei declarații nepublicate în presă, firește, făcută cu prilejul unei adunări la cel mai înalt nivel de partid, convocată pentru a-l sărbători cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, prin care fostul fruntaș social – democrat și-ar fi exprimat regretul pentru trădarea idealurilor tinereții⁶².

Dar, „nici o declarație de la sfârșitul vieții, oricât de sinceră, nu poate să-l ridice pe autorul ei la înălțimea faptului făptuit la timpul său, când oricât de mic, poate modifica istoria: tardivele regrete pot da eventual numai măsura nimicniciei morale de până atunci”⁶³. Nu i s-a iertat nici faptul că „s-a mulțumit prin a accepta orice folosință i s-a dat, de pildă, de gard viu la toate adunările, între Nicolae și Elena Ceaușescu”⁶⁴.

După decesul său (5 decembrie 1984), Ștefan Voitec a fost înmormântat la Monumentul din Parcul Carol din București, apoi exhumat și incinerat. Urna cu cenușa sa se găsește, nerevendicată de nimeni, la Crematoriul Cenușa.

Numai judecata nepărtinitoare a Istoriei este în măsură să-l așeze pe Ștefan Voitec, prin faptele sale care i-au conturat și marcat întreaga viață și activitate, la locul pe care îl merită în mișcarea muncitorească și socialistă, în viața de partid și de stat, într-o perioadă de aproape jumătate de secol din istoria contemporană a României.

---

⁶² Victor Frunză, *op. cit.*, p. 354.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 353.

ASPECTE PRIVIND IDENTIFICAREA ZĂCĂMINTELOR DE GAZE NATURALE DIN VRANCEA ȘI POSIBILITĂȚI DE EXPLOATARE A LOR LA SCARĂ INDUSTRIALĂ

Ionuț Iliescu
Aurora - Emilia Apostu

Printre multele bogății de care beneficiază județul Putna figurează și zăcămintele de gaze naturale ¹. Din lipsă de fonduri și aparatură adecvată, acestea nici acum, la începutul celui de-al treilea mileniu, nu au fost captate în vederea utilizării lor de către consumatorii casnici și industriali. În pofida acestui fapt, ele „se încăpățânează” să înfrunte timpul; prin simpla, dar spectaculara lor existență ele atrag atenția omului că sunt gata de a-i sta dispoziție, în viața de zi cu zi.

În județul nostru, două localități sunt marcate de existența emanațiilor de gaze: Andreiașu și Reghiu. În cazul celei de la Reghiu, gazele ies singure din măruntaiele pământului ², uimind și încântând totodată.

---

¹ După încetarea unor erupții vulcanice, pe craterul vulcanului sau pe fracturile din zonele adiacente, uneori și la distanțe foarte mari, la intervale largi de timp, se continuă o activitate post vulcanică, de mai multe tipuri: mofete, soffioni, geyseri, izvoare termale etc. Mofetele, menționate și ca produse gazoase naturale (*mofete = gaze naturale*), pot continua pe mari intervale de timp, chiar dacă activitatea vulcanică a încetat de foarte multă vreme (la noi, cum este și cazul zonei Vrancea), activitatea mofetică continuă deși, ultimele erupții vulcanice datează de peste un milion de ani (Teofil Gridan, *Petrologia - știință a rocilor*, Editura Albatros, București, 1983, p. 216).

² Costică Drâstaru, *Monografia Andreiașu, 1945 - 2005. 560 de ani de atestare documentară*, Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2005, p. 28.

Zona aceasta poartă denumirea de „*Focul Viu*” ori „*Focul Nestins*”, ocupând un areal de 80 - 100 mp. În fapt, este vorba despre emanații de gaze naturale care ard fără întrerupere ³, fenomenul având la origine o presupusă erupție vulcanică.

Suprafața ocupată de „*Focul Viu*” nu prezintă vegetație. Solul este acoperit cu un strat de piatră de mici dimensiuni. Din loc în loc apar băltoace „*care bolborosesc din cauza degajării gazelor care ard chiar și deasupra acestora*” ⁴.

Gazele ies la suprafață prin mai multe locuri, în funcție de dispariția unor mici canale ori apariția altora. Eventuala stingere a unei flăcări (intenționat sau nu) atrage după sine reaprirea acesteia.

Înălțimea maximă a unei flăcări este de 50 cm. Culoarea acesteia este nedefinită în timpul zilei; odată cu venirea serii, flacăra începe să crească în intensitate, pe timpul nopții aceasta ajungând la limita superioară.

Spectacolul oferit de acest fenomen este impresionant, luminile flăcărilor învăluind într-un dans magic poalele brazilor din apropiere.

Emanația permanentă de gaze de aici se datorează hidrocarburilor aflate în măruntaiele pământului. Cu alte cuvinte, ele nu sunt dovada existenței în zonă a unor comori, ci a țițeiului ⁵, aflat la mare adâncime ⁶.

Atenția acordată de către administrația locală putneană „*Focului Viu*” este de dată relativ târzie. Astfel, la 1 februarie 1935, Primăria Orașului Focșani trimite Școlii Politehnice din București două damigene cu gaz de la Andreiașu, menționând că solicită analiza acestuia, dând asigurări că va achita costul ⁷.

---

³ *Ibidem*, p. 65.

⁴ *Ibidem*, p. 66.

⁵ *Ibidem*, p. 67.

⁶ *Ibidem*, p. 68.

⁷ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 42 / 1935, f. 5.

La 13 martie 1935, Laboratorul pentru Încercarea Materialelor și Analize Industriale avea să trimită la Focșani următorul răspuns: „Privitor la proba de gaz conținută în damigene, luată de la Focul nestins de pe dealul Clocotișul din comuna Andreiașu din 1 februarie 1935, s-a constatat că nu conține gaze combustibile ci este aer, îmbogățit în bioxid de carbon. Proba trimisă conținând aer, probabil că n-a fost bine captată. Vă rugăm a ne trimite o altă probă în condițiuni mai bune”⁸.

Studiile efectuate de geologul dr. Mircea Păucă în acest an, în județul Putna⁹, au scos în evidență „gaze în cantități mari” care alimentează „focurile nestinse” de pe dreapta pârâului Milcov, la Andreiașu de Jos¹⁰.

Tot în 1935, Primăria Orașului Focșani informa Întreprinderile Metalurgice „Ardeal” R. I. M. A. din Capitală că inginerul - șef I. Fundățeanu, membru în Consiliul Superior al Energiei, a realizat proiectul Uzinei termice de la Andreiașu, care să utilizeze drept combustibil gazul existent aici¹¹.

Acest proiect a fost verificat la 29 octombrie 1942 de către Consiliul Tehnic Superior din cadrul Ministerului Industriei și Comerțului și readus în atenția autorităților centrale în 1947, centrala termică de la Andreiașu având proiectată o capacitate de 6.300 H. P.¹².

Printr-o Decizie a Consiliului Județean Vrancea din anul 1967, zona din dreapta Milcovului, cuprinsă între Pârâul Sărat și Pârâul Războaielor, a fost declarată monument al naturii¹³.

---

⁸ *Ibidem*, dosar nr. 123 / 1932, f. 86.

⁹ *Ibidem*, f. 112.

¹⁰ *Ibidem*, f. 116.

¹¹ *Ibidem*, f. 85.

¹² *Ibidem*, dosar nr. 39 / 1947, f. 5.

¹³ Costică Drăstaru, *op. cit.*, p. 65.

În 1972, Ministerul Petrolului intenționa să investească sume importante de bani în direcția cercetării posibilității captărilor de gaze naturale ¹⁴.

În anul 1973, în baza Deciziei nr. 156 a Consiliului Județean Vrancea, „Focul Viu” devine Rezervație Naturală, Geologică, Forestieră, Floristică și Peisagistică, având o suprafață de 306 ha. Importanța ei este nu doar de ordin ecologic ci și științific ¹⁵.

Câțiva ani mai târziu, s-au depus eforturi în vederea transformării Rezervației amintite în obiectiv turistic: s-a modernizat drumul care leagă „Focul Viu” de șosea, s-au reparat podul de peste Milcov și drumul către Andreiașu de Sus. Zona „Focului Viu” a fost protejată cu un zid de beton și cărămidă. În plus, în zonă s-au amenajat o scenă și bănci de lemn, accesorii absolut indispensabile desfășurării Festivalului Folcloric „Focul Viu” de la Andreiașu ¹⁶.

Alături de factorul natural, tradițiile și superstițiile sporesc farmecul locului, întreținut de localnicii care venerază „focurile vii”: *„Ei le întrețin aprinse cu sfințenie și de le stinge ploaia sau vreunul e înăbușit și stins de trecători străini, sunt aprinse din nou cu cremenea și amnarul, căci ele nu sunt altceva decât « duhurile rele care ard » și dacă ar rămâne neaprinse și nearse, ele s-ar împrăștia, vătămând oamenii și dobitoacele bune ce pasc neștiutoare”* ¹⁷.

În baza Legii nr. 5 din 2000, Consiliul Județean Vrancea a luat o Hotărâre prin care „Focul Viu” („Focul Nestins”) a devenit Rezervație Geologică, Peisagistică și Forestieră. Cuprinsă între dealul Titila și râul Milcov, ea se află la o distanță de aproximativ o jumătate de km de drumul comunal (DN 114), care asigură accesul la Andreiașu de Sus ¹⁸.

---

¹⁴ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 176 / 1972, f. 149.

¹⁵ Costică Drâstaru, *op. cit.*, p. 71.

¹⁶ *Ibidem*, p. 68.

¹⁷ S. J. A. N. Vn., fond personal Vasile I. Țiroiu, dosar nr. 1, f. 124.

¹⁸ Costică Drâstaru, *op. cit.*, p. 65.

Cercetările geologice, din 1935, au semnalat o acumulare mai mică de gaze la Vizantea, la nord de pârâul Plopului ¹⁹.

Emanațiuni de gaze s-au evidențiat, cu același prilej, și în perimetrul satului Reghiu, în partea de est - sud - est a vârfului Răiuțul ²⁰. La punctul numit „*Stârmină*” ajung la suprafață pâraiașe cu existență efemeră, aducând cu ele și emanații de gaze. Ca și la Andreiașu, se formează și aici băltoace, deasupra cărora gazele naturale ard cu o flăcără de culoare albastră ²¹. Emanția de gaze este aici mai slabă, flăcările arzând însă numai în cazul când sunt aprinse de om ²².

Astăzi, ca și în viitorul apropiat, pentru întreaga omenire, singurele surse de materii prime sunt: scoarța globului pământesc și oceanul planetar. Cercetarea naturii pentru mai bună sa cunoaștere, pentru stăpânirea forțelor ei, pentru transformarea a tot ceea ce este nefolositor în lucruri utile omenirii, „*este una din pârgurile puternice pentru crearea unei vieți noi*” ²³.

---

¹⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 123 / 1932, f. 116.

²⁰ *Ibidem*, f. 118.

²¹ Ana Hanu, *Monografia Comunei Reghiu*, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 42.

²² *Ibidem*.

²³ Teofil Gridan, *op. cit.*, p. 319.

BISERICA DONIE DIN FOCȘANI - CTITORIA CĂPITANULUI DE MARGINE DONE DAMIAN

**Lelia Pavel
Mădălina Stănescu**

În a doua jumătate a secolului al XVII-lea și prima jumătate a secolului al XVIII-lea, în ținuturile Vrancei și Buzăului s-a semnalat o perioadă extrem de darnică în sensul că multe inițiative ctitoricești s-au concretizat în „*numeroase lăcașuri de cult, unele de notabilă importanță artistică*”¹, lăcașuri zidite de ctitori mari și mici (voievozi sau dregători domnești).

Numai în orașul de pe Milcov - Focșani - s-a remarcat o „*întrecere între ctitorii focșăneni*”² care în câțiva ani, de la începutul secolului al XVIII-lea, au ridicat patru lăcașe de cult, printre acestea numărându-se și Biserica „*Adormirea Maicii Domnului*”, cunoscută și ca Biserica Donie. Biserica se află pe strada Maior Pastia, în apropierea Pieții Unirii, în vecinătatea unui alt monument zidit de domnul Grigore Ghica Voievod (6 / 16 decembrie 1660 - 20 / 30 noiembrie 1664 și 23 / 2 aprilie 1672 - 17 / 27 noiembrie 1673) în anul 1661 și anume Mănăstirea „*Sfântul Ioan*”.

Ambele s-au construit în partea muntenească, la marginea hotarului ce despărțea Moldova de Țara Românească, hotar ce a împărțit și orașul în „*Focșanii moldoveni - mai mari - și Focșanii munteni - mai mici - , pe cari-i despărția o micuță gârlă, un firisor de*

---

¹ Vasile Drăguț, *Tradițiile ctitoricești la Curbura Carpaților*, în *Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților*, Sub îngrijirea Dr. Antonie Plămădeală, vol. II, Buzău, 1983, p. 172.

² *Ibidem*.

apă ...”³, până la mijlocul secolului al XIX – lea când s-a înfăptuit Unirea Principatelor Moldova și Țara Românească și hotarul a dispărut, iar orașul s-a unificat.

Ținuturile din apropierea hotarului au fost cunoscute ca ținuturi de „*margine*” pentru care Matei Basarab a înființat „*Căpitănia de margine*”⁴, condusă de un „*Căpitan de margine*” care asigura paza hotarului și rezolva neînțelegerile ivite în aceste regiuni între locuitorii săi.

Printre căpitanii de margine de la Focșani, s-a numărat și Done Damian^{*} care, în secolul al XVIII-lea stăpânea „*întreaga centură de sate mărghiașe, începând de la Hângulești și până la Dălhăuț*”⁵, aici deținând numeroase moșii.

În Focșani, Done Damian „*marele căpitan de margine al Țării Românești*”⁶, și-a înălțat biserica ce-i poartă numele - Biserica Donie, pe la începutul secolului al XVIII - lea, în partea muntenească, unde se întindea domeniul stăpânit de dregător.

---

³ Nicolae Iorga, *Drumuri și orașe din România*, Editura Minerva, București, 1904, p. 139.

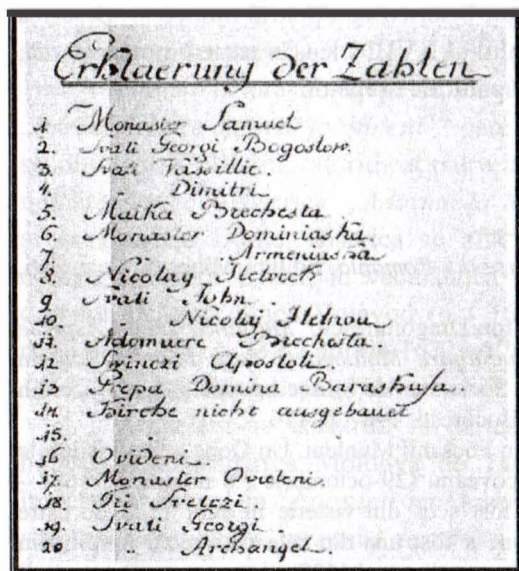
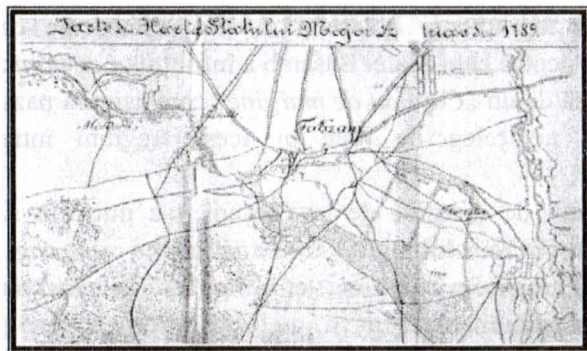
⁴ C. Constantinescu - Mircești, Ion Dragomirescu, *Marginea Țării - Aspecte caracteristice în zona hotarului dintre Moldova și Țara Românească*, în Studii și articole de istorie, IX, Societatea de Științe istorice și filologice din Republica Socialistă România, București, 1967, p. 116.

^{*} **Familia Done** era originară din Focșanii Munteni. Un Done a fost vistiernic în vremea lui Constantin Brâncoveanu (29 octombrie / 8 noiembrie 1688 - 24 martie / 4 aprilie 1714). A fost scos din visterie în anul 1722 de către domniile fanariote. Familia Done a fost una din cele mai vechi familii din Focșanii Munteni conform unui zapis din anul 1638 prin care „*un Done vinde moșului său Miron Ranitea și cumnatului său Constantin Căpitan Ușă, partea lui din Focșani*”. Ioniță Done, stolnicul, a fost și Epitropul bisericii zidită de vistiernicul Donie, strămoșul său. (Dimitrie F. Caian, *op. cit.*, p. 269 – 270).

⁵ C. Constantinescu - Mircești, Ion Dragomirescu, *op. cit.*, p. 100.

⁶ *Ibidem*, p. 115.

Pentru datarea construcției lăcașului s-a apelat la mărturii documentare cum ar fi *Harta Statului Major Austriac*⁷ din anul 1789, unde apare menționat ca „*Adormirea Brechesta*” la numărul 11.

O altă sursă documentară care încadrează zidirea bisericii în veacul al XVIII-lea, menționată ca posibilă pisanie a lăcașului în lucrarea lui Dimitrie F. Caian, o constituie o piatră ruptă în două bucăți găsită în incinta bisericii. Pe aceasta se poate citi următorul text inscripționat cu caractere

⁷ Dimitrie F. Caian, *Istoricul Orașului Focșani. Scris cu prilejul Jubileului de 40 ani de domnie a Majestății Sale Regelui Carol I*, Tipografia, Legătoria de cărți și Steriotipia Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1906, Anexa Parte din *Harta Statului Major Austriac* din 1789, p. 104.

chirilice:

„Această sfântă și Dumnezeiască biserică, unde să prăznuiește Adormirea prea Sfintei de Dumnezeu născătoare și pururi fecioarei Mariei, este zidită și înălțată din temeliei, e de dumnia lui Done ... za margine și Jupâneasa lui, și înzăstrată de fata lui Raducan Vistier, în zilele luminatului și înălțatului Domn Constandin B. Basarab spre pomenirea părinților veșnică”⁸.

Dacă lăcașul a fost zidit de Done Damian, căpitan de margine, în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu (29 octombrie / 8 noiembrie 1688 - 24 martie / 4 aprilie 1714), conform inscripției, ar fi posibil ca aceasta să se fi înălțat între anii 1688 - 1714 (anii de domnie ai lui Brâncoveanu), mai plauzibil în primii ani ai secolului al XVIII-lea.

Că Done este ctitorul, stă mărturie Hotărnicia făcută în anul 1845 după actele prezentate de Ioan Done (urmașul lui Done Damian, ctitorul bisericii), printre care Zapisul din 8 aprilie 1755, în care se arăta că „vistiernicul Done, stămoșul d-lui Stolnic Ion Done”⁹ a cumpărat o moșie de la moșnenii din Focșani, pe care probabil a zidit biserica.

Urmașii lui Done Damian, amintindu-l aici pe Ion Done, a înzestrat-o cu moșii, care îi asigurau venituri din care se putea întreține (reparații, plata preoților și epitropilor). În testamentul¹⁰ acestuia din anul 1871, legalizat la Tribunalul Ilfov, se stipula că : „Moșia mea Capoteasca din Districtul Râmnicu Sărat pe care o am cumpărată la anul 1848, prin zapis legalizat de la Stolniceasa Smaranda Topliceanul, las danie la sfânta biserică din Focșani numită a lui Donie, unde mă aflu ctitor și epitrop de a se stăpâni în veci de această sfântă biserică, cu toată cealaltă avere mai are, și pe

⁸ Ibidem, p. 105

⁹ Ibidem, p. 104 -105.

¹⁰ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 38 / 1901, f. 80 - 81.

care eu am lămurit-o. Mă rog cu umilință, ca această sfântă biserică să fie sub îngrijirea sfintei Episcopii competente și averea ei sub controlul rudelor mele, a unor locuitori din orașul Focșani, spre a i se păzi averea cu credință și bună orânduială, pentru întreținerea bisericei după cuviință, spre pomenirea neamului meu”¹¹.

La veniturile moșiei de la Căpotești se adaugă și altele obținute din embaticurile * unor locuri, case și prăvălii, existente în Focșani, dar și în județ, Biserica Donie fiind cunoscută ca una dintre cele mai bogate, așa cum reiese dintr-un document din anul 1924: „*Biserica Adormirea Maicii Domnului (Donie) din acest oraș ...este biserică particulară, și în tot timpul s-a întreținut din veniturile ei proprii și care venituri proveneau din arendarea moșiei Capoteasca în întreținere de 470 Hectare și care producea înainte de războiu un venit anual de peste 20.00 lei anual, osebitt venitul de la Embaticuri și dobânzile escedentele depuse la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, așa că această Biserică înainte de războiu trecea drept una dintre cele mai bogate între Bisericile din acest oraș*”¹².

Proprietățile deținute de către Biserica Donie sunt menționate în *Hotărnicia moșiei* întocmită la 1841 de către Judecătoria Județului Slam Râmnic, armaș fiind Barbucin Pavalache, hotarnicul împuternicit de stolnicul Ion Done¹³ să stabilească hotarele moșiei bisericii pe baza documentelor prezentate de biserică, vecini și Mănăstirea „*Sfântul Ioan*”.

Conform acesteia, în Cotul Moldovei, locurile aflate în posesia bisericii se învecinau cu „*soseaua de nisip [azi strada Cuza Vodă] drumul mare și cu matca veche și hotarului Moldovei ...*

---

¹¹ *Ibidem*, f. 80.

* **embatic** – drept real de folosință a unui imobil, rezultat dintr-o locațiune perpetuă sau de foarte lungă durată, în schimbul unei chirii (Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu (coord.), *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1988, p. 183).

¹² S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 90 / 1924, f. 30.

¹³ Dimitrie F. Caian, *op. cit.*, p. 67.

asemenea și ograda cu nameștiile * a D-lui Pitarului Gheorghiță Chirițoiu ...”¹⁴.

Un alt loc stăpânit de Biserica Donie se află în apropierea celui de mai sus și era mărginit „cu semne firești, despre miază noapte cu șoseaua, și despre apus cu drumul de caldarâm, și despre răsărit cu hotarul sec al Moldovei”¹⁵.

Spre sud de această moșie, la capătul acesteia, mai stăpâna un loc pentru care plătea bezman „chir Ioniță Mărculescu” și pe care loc avea un han „ce l-a cumpărat dela D-l Sărdarul Ghiță Șonțu”¹⁶.

Într-un Act din anul 1832 dat de Ghiță Șonțu la mâna lui Ioniță Mărculescu, se menționa că a vândut lui „chir Ioniță Mărculescu pivnița cea după pământul bisericii lui Donie” pentru care se angajase să plătească câte 20 lei embatic¹⁷. Pentru această moșie își aroga dreptul și Mănăstirea „Sfântul Ioan”, care nu a avut acte doveditoare și pentru care Biserica Donie a prezentat o Hotărnicie din 8 aprilie 1755 în care se specifica precum că vistiernicul Done cumpărase de la moșnenii din Focșani această moșie. Hotărnicia a fost întărită și de o anafora originală, din anul 1799, în care se arăta: „casa i pivnița și ograda cu grădina Măzgosului este pe moșia sfintei biserici Donie cum și a lui Dumitrașcu Stegar”¹⁸ (despre care Mănăstirea „Sfântul Ioan” argumenta că acesta stăpâna un loc viran pentru care plătea chirie mănăstirii și că ar fi fost trecut în condica acesteia). Stabilind hotarul moșiei se mai amintește că „în colț pe pământul Bisericii Donie este cârciuma logofătului Mărgărit Dumitru zet Costea”¹⁹.

---

* **namestie** - clădire cu toate dependențele ei; dependență, acaret (DEX. Dicționarul explicativ al limbii române, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 668).

¹⁴ Dimitrie F. Caian, *op. cit.*, p.67.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, p. 71.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, p. 70.

Mai stăpânea biserica un loc în „*cuprinsul ogrăzii D-lui Stolnic Dimitrache Misirescu, și că și-a luat embaticul pe dânsul de la reposatul D. Rigei*”²⁰.

Pentru stabilirea locurilor aflate în posesia ctitoriei sale, stolnicul Done a mai prezentat și un alt zapis, datat 26 octombrie 1795, dat „*de către Dumitrașcu stegar la mâna părintelui egumen Ioanichie ot biserica Donie*”²¹, în care se menționa că Dumitrașcu Stegar își zidise o casă cu grădină și cu ogradă pe locul Sfintei Biserici Donie și pentru care se înțelesese să plătească cinci parale pe an chirie.

Cu alte două documente, din 13 martie 1804 și 23 aprilie 1810, s-au stabilit hotarele locurilor din cotul Moldovei și anume: „*ograda lui Mihalache Ciobotaru sin Constandin, unde are două case și plătește embaticul la sfânta biserică Donie*”²², loc ce cuprindea 111 stânjeni și două palme.

Un alt embatic, ce completa veniturile bisericii, era plătit de către pitarul Gheorghiță Chirițoiu pentru „*casele cuhne, grajdul și șopronul*”²³ ce făceau parte tot din proprietatea Bisericii Donie.

În proprietatea acesteia se mai afla un loc „*în ulița mare a orașului Focșani munteni, pe care este prăvălia ce a cumpărat-o prin mezat D-l Neculae Stavăr cu plată de embatic*”²⁴ pentru care stolnicul Done avea două zapise, unul din 1795 și altul din 1796.

Așa cum aminteam mai sus, Hotărnicia din anul 1841 a stabilit că toate aceste locuri aparțineau Bisericii Donie în conformitate cu documentele prezentate de Ioan Done, stolnicul și că embaticurile încasate de la cei care le foloseau asigurau și întregeau veniturile bisericii.

---

²⁰ *Ibidem.*

²¹ *Ibidem*, p. 71.

²² *Ibidem*, p. 72.

²³ *Ibidem*, p. 73.

²⁴ *Ibidem.*

Aceste proprietăți sunt menționate și în „*Cartea de hotărnicie*”²⁵ din 13 mai 1898 prin care s-au stabilit încă o dată locurile cu embatic ale Bisericii Donie din Focșani, de către Dimitrie Militianu, inginer - hotarnic, autorizat de către Tribunalul Putna să stabilească proprietățile conform unor acte și documente prezentate de către Biserica Donic, adăugându-se la acestea și Hotărnicia din anul 1841 „...*făcută de hotarnicul Armaș Barbucin Pavalachi, pentru că este bazată pe acte de proprietate în sumă de stânjeni, după cum însăși comisiunea de statistică a orașului Focșani Munteni, din anii 1847 - 1850 a considerat-o și a găsit că Epitropia Bisericii Donie stăpânea pământurile ei după limitele arătate în această carte de hotărnicie, în care și limitele celor trei parcele sunt descrise ...*”²⁶. În „*Cartea de hotărnicie*”, în afară de un singur loc, și anume curtea stolnicului Dumitrache Misirescu pentru care nu a probat cu acte doveditoare, au fost înscrise toate locurile cu embatic ale bisericii, în număr de 15, marcate pe plan cu culoare verde, așa cum reiese și din „*Tabloul Statistic al tuturor locuitorilor și clădirilor din Focșani Munteni*”, și anume:

În mahalaua grădinarilor, Sofica Văduva stăpânea o casă de 25 de ani pe care o folosea drept cârciumă, pentru care plătea un embatic de 25 lei²⁷.

În mahalaua Donoae, la nr. 110, se afla o casă de zid și scânduri folosită ca prăvălie pentru vânzare de vin și pentru care Ioniță Mărculescu plătea 30 de lei pe an chirie²⁸.

Nobilul Lupu Roset plătea 70 de lei pe an pentru două case cu vânzare de vin aflate la numerele 111 și 112²⁹.

---

²⁵ S. J. A. N. Vn, fond Colecția de documente, Pachet VIII, act nr. 106, Hotărnicia locurilor cu embatic din Focșani. Proprietatea Bisericii Donie, f. 1 verso.

²⁶ *Ibidem*, f. 3.

²⁷ Dimitrie F. Caian, *op.cit.*, p. 186 - 187.

²⁸ *Ibidem*, p. 188-189.

²⁹ *Ibidem*.

De nouă ani Alexe Rachieru plătea Bisericii Donie câte 25 lei pe an pentru „o casă din gard cu pae” folosită precum cârciumă, notată în plan cu nr. 114³⁰.

La numerele 116 și 117 se aflau două cârciumi în casele de pe pământul bisericii Donie și care erau folosite de 12 ani de către Iacob Ungureanu și Pitaru Mărgărit cu chirie de câte 25 lei pe an³¹.

Pe șoseaua și în spatele Mănăstirii „Sfântului Ioan”, la numerele 119 și 120, se aflau două case locuite de 15 ani de către Marghioala Mosgoroaia și K.K. Marița Gimbolu și tot aici, la nr. 121, se menționa Biserica Donie³² cu locul pe care se zidise.

În mahalaua Donie, pe proprietatea de la numărul 125, avea o fierărie Boenar Carîtașu pe care o stăpânea de 12 ani, pentru care plătea 90 de lei pe an; în casele de la numerele 136 și 137 locuiau Iordache Țigară și Preotu Zamfir cu un embatic de 25 de lei pe an³³. De la D.V. Mihalache Vitănescu, biserica încasa câte „14 lei și 29 p.” pe an pentru casa de la numărul 140, pe care o folosea ca locuință de șapte ani³⁴.

Așa cum s-a menționat anterior, veniturile ce proveneau din embaticarea moșiilor, caselor și pământurilor aflate în proprietatea Bisericii Donie, erau folosite la întreținerea bisericii iar pentru gestionarea lor se stabilise un administrator.

Într-un document din anul 1872 se menționa că fondurile bănești se aflau în grija protopopului de atunci, Ioan Chiriac. Documentul făcea în continuare referire și la faptul că biserica se afla într-o stare jalnică din cauza proastei administrări a averii ei de către acesta și se solicita înlocuirea lui ca urmare a plângerii a mai multor „cetățeni enoriași ai bisericii numita Donie din acelui orașu Focșani ale cărui sfînt locașu sînt ai ctitorii Epistale prin care ni se descrie

---

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, p. 190 - 191.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*, p. 192 - 193.

*jalnica stare în care este redusă astezi acea Sf. Biserică, din neîngrijirea celui de acum însercinat cu administrarea averei și intereselor ei Sfinția sa, Protopopul Ioan Chiriac Iconomul”*³⁵.

În locul vechiului administrator, destituit din funcție, au fost nominalizați ca administratori ai averii „*Vasile Călcaiu, Rusu Gancea și Panaiot ginere răposatu Stamatie, Epitropi Bisericii Donie din Focșani*” în speranța că fiind „...*bunii creștini și iubitori de dreptate și onestitate veți bine administra averea și interesele acei Sfinte Biserici ridicând din jalnica ei actuală stare la primitiva ei poziție...*”³⁶. Cei doi au primit în data de 26 mai 1872³⁷ o procură prin care erau numiți pe această funcție.

Intrucât noii administratori nu s-au înțeles cu protopopul Chiriac să le predea registrele de cheltuieli ținute de către acesta pe perioada cât a fost administrator, Primăria, prin Adresa din 8 noiembrie 1872, îi atenționează că lor le revenea răspunderea morală de a rezolva acest caz³⁸. De asemenea erau înștiințați și „*asupra caselor ce sunt la poarta bisericii față în ulița mare care case de sint făcute de Sfinția sa protopopul însă pe care nu l-a spus, că acele case sint clădite cu (...) fondul Banilor Bisericii și prin urmare se socotesc ca chilii și proprietate a bisericii*”³⁹.

În anul 1872, Biserica Donie încă stăpânea mai multe proprietăți și locuri cu embatic de pe urma cărora încasa venituri, așa cum reiese dintr-o Adresă din 22 decembrie 1872, primită de către epitropii bisericii, și care era însoțită și de o anexă cu toate „... *actele atingătoare de proprietățile bis Donie din Focșani și anume:*

a) Hotărnicia făcută de amosiulu Bărboceanu Pavalache din 1841 mai I a tuturor locurilor ce are biserica în Focșani,

---

³⁵ S. J. A. N. Vn, fond Colecția de documente, Pachet VIII, act nr. 79.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, act nr. 80.

³⁸ *Ibidem*, act nr. 82.

³⁹ *Ibidem*.

b) *Ca însemnare pentru trăsurile moșiei Doneasca de la Rîmna explicatare de suma stampilor în lat și în lung, din 1855 aug. 1, în care însemnare se menționează și orice are această biserică,*

c) *O copie de pe un act de aducere la îndeplinire sub nr. 129 din 1852 mai 21, a decisiunilor judecătorești date în privința hotărniciei făcută de ...Bărbuceanu Pavalache,*

d) *Un contract de arendarea moșiei Donească care contract expira la 23 aprilie 1843..."*⁴⁰.

Dintr-o „*listă de obiectele datei bisericii Done din urbia Focsiani*” aflăm care era inventarul obiectelor de cult ale bisericii în anul 1872 și anume:

- 1) *Sânta Masă îmbrăcată cu adamască * de lână*
- 2) *Doue Antimisc: 1 de mătăasă și altu de matipolon*
- 3) *Doue Evanghelii îmbrăcate cu argintu: 1 vechia și una noue*
- 4) *Una Cruce îmbrăcată cu argintu (Mișlocie)*
- 5) *Una Cutie de argintu pentru ținuta Sfânta împărtășire*
- 6) *Santele vase: Potiru, Taleru, stea și lingurițe totu de argintu*
- 7) *Una [...] de oțelu*
- 8) *unu păhăruțu de argintu pentru caldură*
- 9) *unu clopoțelu*
- 10) *doue tăvițe*
- 11) *Cinci Sfesnice: doue de alamă, 2 de porțelan la capete cu alamă*

Vesminte preotesci

- 12) *Patru Vesminte cu epatrahirile * loru înse 3 mai bune și unu mai urdineru (de stofă tote)*

---

⁴⁰ *Ibidem*, act nr. 83.

* **adamască** – stofă scumpă de mătase țesută cu flori (*DEX*,..., p. 11).

* **epitrahil (patrafir)** – obiect din odăjdiiile bisericești, în formă de fâșie lungă de stofă, de mătase, etc., pe care sunt brodate motive religioase, purtat de preoți peste stihar, când oficiază (*Ibidem*, p. 759).

13) *Trei Stihare* * ; Doue de plisă și unu de adamascu

14) Doue încingători : una de argintu poleită cu auru și alta de sidefu legată cu argintu

15) Doue perdele pentru ușile împărătești (adamascu)

16) Doue Pole: una de stofă pentru iconostasu și una de adamască pentru tetrapodu

Iconele

17) 10 Icone mari imperătesci din cari, icona Adormirei Maicii Domnului cu 16 coronițe mici de argintu și patru icone cu corone mari la capu

18) trei Icone mici pentru iconostasu

19) Una Cruce (Mișlocie) îmbrăcată cu argint

20) Una Ipitaŋir * vechiu

21) Una Tempa de zidu. Zugrăvită dar înruinată

22) Sesse candelu de argintu”

23) Una Cădelniță de argintu

24) Doue Sfesnice mari, în pondu de 80 oca, de alamă

25) Una Mesă de feru cu garnitură poleită cu auru

26) Doue Policandre: Unu de alamă și altu de feru

27) trei Sfesnice purtative de lemn

28) Una Cristeniția de aramă pentru botezat

29) Unu stegu vechiu

Cărțile

30) 12 Minee

31) unu Octoichiu mare

32) Doue Triodu

33) Unu Apostolu Vechiu

---

* **stihar** – veșmânt lung și larg pe care îl poartă preoții ortodocși în timpul serviciului religios (*Ibidem*, p. 1021).

* **epitaŋ** – obiect de cult care constă într-o bucată de stofă pe care este brodată o scenă reprezentând punerea în mormânt a lui Isus Cristos (*Ibidem*, p. 345).

34) *unu Pentecostariu și alte 2 cărți pentru septemâna luminată*

35) *una leturghie*

36) *Biserica este de zidu, învelită cu tinichea cu clopotniță de asupra și cu două clopote unu mai mărișoru și altu micu ”*⁴¹

O altă mențiune documentară despre averea și veniturile bisericii a fost făcută într-o Adresă, tot din anul 1872, de către preotul Bisericii Donie, prin care comunica Primarului fondul de care dispunea biserica la acea dată și care se compunea „*dintr-o mică sforă de moșie , venitul anualu este de o mie șase sute lei vechi și din niște loculețe în nomăru de 14 date cu îmbaticu care tote producu unu venitu anualu de 544 totu lei vechi care cu acesta și cu celu dupe sforicica de moșie constitue un venitu anualu de lei vechi 2114. ”*⁴². În continuare preotul arăta că „*starea materială acesti biserici se află în proastă posițiune căci este de necesitate a se zugrăvi peste totu pă din năuntru. Avându de asemenea necisitate de o catapeteasmă, precum și a se pardosi și altele. ”*⁴³, iar venitul rezultat din embaticuri nu era suficient și pentru reparațiile de care ar avea nevoie biserica, de aceea se apela în acest sens la un ajutor din partea Primăriei.

În anul 1873, epitropii bisericii solicitau Primăriei publicarea în *Gazeta de Focșani* a unui anunț prin care se arenda „*sfora de moșie numită Donească ce o are aceasta Biserică în cotuna Râbna plasa orașului margine de josu Districtului Râmnicu Săratu în mărime de 35 pogoane arătură și fâneață 70 cu aprocsimație în vecinătate cu moșia D-lui Costache Zamfirescu, pe intervalu de un anu începătoru dela 23 Aprilie 1873. ”*⁴⁴. Cei care doreau să o arendeze trebuiau să se prezinte la Primărie cu garanțiile de rigoare pentru licitație.

---

⁴¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 25 / 1872, f. 97 – 97 verso.

⁴² *Ibidem*, dosar nr. 25 / 1872, f. 96.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 4 / 1873, f. 45.

Licitația s-a organizat în ziua de 13 aprilie 1873 așa cum reiese din Procesul - verbal încheiat și în care se specifică precum că s-au licitat sume între 520 și 620 de lei, iar în urma licitării a fost ales Zisu Neculai care a oferit suma de 620 de lei pe un an ⁴⁵.

Expirând arendarea moșiei în anul 1874, era nevoie de o nouă licitație pentru darea moșiei Doneasca în arendă pe timp mai îndelungat, de cinci ani, începând cu 23 aprilie 1874, fapt consemnat în Adresa din februarie 1874 ⁴⁶ prin care se solicita Primăriei să facă publică licitația tot în *Gazeta de Focșani*.

Chiar și după ani buni de la secularizarea averilor mănăstirești din anul 1864, Biserica Donie „era printre singurile biserici din oraș care aveau avere în urma căruia avea un venit considerabil. Ca moșii exista Capoteasca, moșia Falfaia, via de la Budești și cea de la Cîrligele, numeroase locuri cu embatic și pangar” ⁴⁷.

Dintr-un document din anul 1894, aflăm că în bugetul Bisericii Donie pe anii 1894 - 1895 intrau următoarele venituri: „capitalul în 13 acțiuni și 1 ban de ale Societății Economia Frăția din Focșani;

- arendarea Moșiei Capoteasca
- arendarea viilor din Budești și Cîrligele
- arendarea Moșiei Farfaia
- veniturile de la pangar * cu embatic
- rămășițe de încasat de la embaticari și de la vii” ⁴⁸.

La 1898, într-un Proces - verbal, Epitropul bisericii a arăta că după ce a examinat contul acesteia pe anii 1897 - 1898, drepturile

---

⁴⁵ *Ibidem*, f. 69

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1874, f. 38.

⁴⁷ *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1895, f. 12.

* **pangar** - masă pe care se vând lumânările în biserică; venit realizat de biserică din această vânzare (*DEX...*, p. 744).

⁴⁸ S. J. A. N. Vn., Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 33 / 1894, f. 436 - 437.

bisericii erau în „*sumă de 15996,98 lei; în sarcina Bisericii 7664,14 lei*”⁴⁹.

Tot în anul 1898, Biserica Donic încă mai avea în posesie moșia Căpoteasca pentru care epitropii solicitau Primăriei un nou termen de licitare pentru arendarea acesteia⁵⁰.

Într-un alt document datând din anul 1900 se specifica precum că biserica mai avea încă „*8 locuri cu embatic, cele două șfori de moșie și viile*”⁵¹ (una de 400 pogoane, alta de 100 și 7 pogoane de vie pe care le moștenise prin testamentul lui Done), al căror venit intra în contul bisericii, dar insuficient pentru nevoile ei materiale, ceea ce a impus vânzarea unora din aceste proprietăți.

În documentele după anul 1900, s-a semnalat faptul că Biserica Donic era interesată să vândă moșia Fălfaia sau Doneasca „*ce posedă această biserică în județul R. Sărat comuna Slobozia Ciorăști, în întindere ca o sută pogone, precum și șapte pogone vie cu... în podgoriile comunilor Cărligele și Budesci, tot în județul R. Sărat*”⁵², din cauza proastei administrări. Procesul – verbal de constatare menționa acest fapt: „*În cauza administrațiunii este defectul că, are o lungime de aproape cinci kilometri și lățimea numai de o sută metri sau cinzeci stânjeni Serban - Vodă; iar în cauza cultivării este că, pământul în capătul despre Vest, ca douăzeci pogone, este prundiș care nu produce nimic fiind și expus la distrugere decâtre râul Râmna carel bântue de două părți, și în capătul dinspre est, se află sărătură și expus la înneacăciune de apă adeseori, așa că în realitate nu rămâne pământ de cultivat decât optzeci de pogone.*

---

⁴⁹ *Ibidem*, dosar nr. 41 / 1898, f. 6.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 18.

⁵¹ *Ibidem*, dosar nr. 32 / 1900, f. 29.

⁵² *Ibidem*, dosar nr. 38 / 1901, f. 76.

În ceea ce privește despre vii, e constatat că sunt filoxerate și numai pot produce un venit, și că Biserica nu despune spre a închide un capital pentru replantarea lor”⁵³.

Epitropia bisericii, luând în considerație cele constatate a propus vânzarea acestor moșii, iar banii încasați din vânzare să fie plasați în bonuri de stat și, astfel, biserica să aibă un venit fără alte cheltuieli. În Procesul - verbal s-a prevăzut ca moșiile și viile să se vândă prin licitație, iar prețul să se depună la casa epitropiei bisericii, care epitropie va elibera imediat actul de vânzare legalizat. Decizia luată de către Consiliul Comunal trebuia să fie aprobată de către Ministerul Cultelor⁵⁴. Procesul - verbal a fost înaintat în anul 1902, cu o Adresă și cu rugămintea de a fi aprobat legal, către Primăria Focșani⁵⁵.

Pe foaia de licitație se arăta „...Cu prețul de lei nouă spre zece mii cinci sute [este] adjudecată provizoriu proprietatea acestui teren asupra domnului Ion Rădulescu ...”⁵⁶.

În același an, 1902, Epitropia bisericii trimitea Primăriei mai multe acte privitoare la cealaltă moșie, Căpoteasca, și la locurile embaticate, însoțite și de rugămintea ca aceasta să dea un anunț de arendare a moșiei respective⁵⁷. Primăria a dat un „Anunț” prin care se aducea la „cunoștința generală că în ziua de 12 Octombrie 1902 se va ține licitațiune publică, la cancelaria epitropiei în Focșani strada Biserica Donie No. 5, pentru arendarea moșiei Capoteasca (Donie) din comuna Gulianca Jud. R. Sărat, întindere de 939 pogoane, pe termen de 10 ani începători de la 1 Aprilie 1904 și până la asemea zi 1914. Garanția provizorie este de lei 600”⁵⁸.

---

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem, f. 77.

⁵⁵ Ibidem, dosar nr. 4 / 1902, f. 1.

⁵⁶ Ibidem, f. 3.

⁵⁷ Ibidem, f. 18.

⁵⁸ Ibidem, f. 22.

Câțiva ani mai târziu, în 1905, într-o „Publicațiune” a Primăriei se anunța vânzarea unui alt loc deținut de biserică, aducându-se pe această cale „...la cunoștința amatorilor, că în ziua de 24 Februarie 1905 ora 2 p.m. se va ține licitațiune publică orală, în casele Părintelui P. Romanescu, din Strada Dorului No. 8 din Focșani, pentru vânzarea a 4 pogoane și 1/8 pământ arabil, fostă vie, aflătoare în Com. Budesci, jud Rîmnicu Sărat. În cazul când această vie nu se va putea vinde, tot atunci imediat va urma licitație pentru arendarea ei, pe termen de 5 ani. Garanția provizorie este de 50 lei”⁵⁹. În cele din urmă, Epitropia nemaiputând întreține și arenda moșiile pe care le mai deținea, a apelat la vânzarea lor așa cum ne-o confirmă actele menționate vremii.

Veniturile bisericii încasate din embaticuri erau utilizate, așa cum am arătat și mai sus, pentru plata preoților și epitropilor, iar ce mai rămânea erau folosite în scopul reparațiilor lăcașului care a avut de suferit de pe urma unor evenimente nedorite, cum a fost incendiul din anul 1854 sau seismele (cel mai puternic fiind cel din anul 1802). În cazul că fondurile erau insuficiente, Epitropia mai apela la Primărie pentru a primi sprijin bănesc sau material în acest sens.

După ce a ars, în anul 1854, biserica a suferit lucrări de reparații „cu cheltuiala Stolnicului Ion Done. Atunci fără știrea și voia ctitorului ei s-au astupat cu tencuială toate pătratele de pe zidul de afară, pe care erau zugrăviți cei 12 Apostoli. Să spune că Ion Done care stătea în București a făcut mare tapagiul pentru astuparea zugrăvelilor de afară”⁶⁰.

În anul 1876, Epitropia bisericii a inițiat alte reparații de care avea nevoie construcția și pentru acest scop înainta Primăriei o Adresă prin care solicita organizarea unei licitații pentru luarea în antrepriză a lucrărilor „...cei amatori ce vor voi...să se prezinte în orice zi în casa

---

⁵⁹ *Ibidem*, dosar nr. 41 / 1905, f. 2.

⁶⁰ Dimitrie F. Caian, *op.cit.*, p. 106.

Epitropilor a vedea devizul format și condițiunile cu care se dă în antrepriză”⁶¹.

Biserica a mai necesitat reparații în anul 1894, întrucât cutremurul din acel an a avariat lăcașul. Tot atunci „... s-a făcut pardoseala nouă de asfalt colorat și străni de stejar masiv sculptate, ast-fel că biserica este în bună stare și foarte bine îngrijită având veniturile ei proprii ...”⁶².

În anul 1914 „în vederea serviciului oficial, care trebuie să se săvârșească în biserica Donie Focșani, ținem ca biserica să fie întreținută în condițiuni ireproșabile”⁶³, epitropii cereau primăriei aprobare pentru pictarea bisericii, care aprobare trebuia înaintată Ministerului Cultelor, care, la rândul său, avea misiunea de a-și da acordul favorabil privitor la această acțiune.

În anul 1926 au fost demarate alte lucrări care necesitau fonduri bănești în sumă de peste 30.000 lei așa cum reiese dintr-o Adresă către Primăria orașului. Epitropii bisericii solicitau acesteia un ajutor bănesc care să completeze fondurilor strânse de la enoriași, acestea din urmă fiind insuficiente: „acum suntem în cursul unei imperioase reparațiuni în valoare de lei 30.000 ca cheltueli pentru a cărei realizare am contat pe ajutorul enoriașilor acestei biserici , însă din cauza crizei monetare nu o să putem realiza toată suma , pentru aceste motive fac un călduros apel în numele epitropiei, la generozitatea D-voastră de a dispune să se vină în ajutorul acestei biserici”⁶⁴. În Adresă se mai spunea că nu numai criza era cea care împiedica colectarea de fonduri de la enoriași, ci și faptul că Biserica Donie, care fusese înzestrată cu moșii, case și prăvălii din a căror închiriere aduna un venit ce putea fi folosit și la unele reparații, acestea i-au fost expropriate, biserica pierzând astfel veniturile proprii și de aceea solicitau sprijinul Primăriei: „Biserica Donie din acest

---

⁶¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 12 / 1876, f. 36

⁶² Dimitrie F.Caian, *op.cit.*, p. 106.

⁶³ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 71 / 1914, f. 6.

⁶⁴ *Ibidem*, dosar nr. 90/1924, f. 112 – 112 verso.

oraș înainte de război avea o moșie în întindere de 471 hectare pământ arabil din venitul căreia se întreținea personalul ei de serviciu, se făceau cheltueli de întreținerea bisericei , ba încă mai rămăneau și excedente care se întrebuințau la reparațiuni și îmbunătățiri mai de seamă; astăzi această biserică ne mai posedând acea moșie căci a expropriat-o statul în întregime nemai lăsându-i în stăpânire măcar un metru de pământ venitul ce îi oferă statul pentru expropriere, nu este suficient nici pentru salariarea personalului și întreținerea servitorului divin, niciun pentru reparațiuni și îmbunătățiri mai de seamă cerute de legea și regulamentul clerului mirean”⁶⁵.

De asemenea și numărul enoriașilor era destul de mic așa cum reiese dintr-o Hotărâre a Primăriei care fixase numărul parohiilor din oraș la 10, printre ele figurând și Donie căreia îi fuseseră arondate doar 311 familii cuprinse în zona: „...Începând din bariera București (Bulevardul Carol la dreapta, în care este situată capela Militară) până în șoseaua națională, mergând pe șosea pe dreapta până la întâlnirea cu Bulevardul Carp. Din strada D. Sturza pe cimitirul Catolic pe starda Cotu Cancei, trece prin capul străzii Zinelor, pe ambele laturi eșind în strada D. Sturza și trecând în strada Brăilei, pe care continuă pe ambele laturi, până la barieră și apoi pe strada Raionului până la bariera București”⁶⁶.

În anul 1936, episcopii solicitau tot Primăriei un ajutor material necesar înființării unui cor bisericesc: „*Ne este desigur destul de bine cunoscut sprijinul pe care Biserica l'a dat totdeauna ridicării poporului nostru! Dar, ca ori ce instituție, Biserica are nevoie de mijloace materiale pentru a putea face față multiplelor cerințe cărora trebuie să răspundă ca una ce este mama noastră a tuturor! Raportându-se în special la Biserica „Donie”, al cărei fiu sufletesc avem onoarea să fiți, ne facem o datorie cetățenească a vă ruga să binevoiți a vă face ecoul silințelor pe care vi le dăm, pentru*

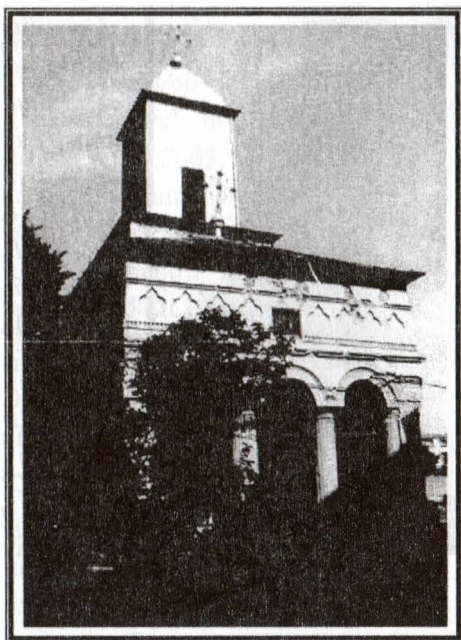
⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ *Ibidem*, dosar nr. 90 / 1924, f. 134.

*înjghebarea unui „cor religios de cartier” prin ajutorul material, pe care cu toată stăruința vi-l solicităm din ... pentru ajutorarea bisericilor din oraș. În felul acesta persoana Dv. Care ne este atât de scumpă se va lega ... realizările Bisericii „Donie”*⁶⁷.

Seismul din anul 1940 a afectat din nou construcția lăcașului care a avut nevoie de reparații. Pentru finalizarea lucrărilor Epitropia bisericii împrumutase bani, care, nefiind suficienți, a determinat-o să facă un apel tot la Primărie, prin Adresa din anul 1942, ca aceasta să o sprijine cu un ajutor bănesc din fondurile pe care le avea în buget pentru unitățile de cult, la capitolul reparații: *„Ca să putem face reparația la biserică am împrumutat de la Casa de Depuneri lei 400.000. Cum statul nu ne-a putut ajuta decât cu 70.000 lei, deși devizul întocmit de arhitecții săi este de 300.000 lei, iar devizul nostru este de 520.000 și realitățile nu vor urca peste 600.000. Respectuos vă rugăm, să bine voifi a dispune să fim ajutați din primele încasări ale primăriei; cu o sumă, care să constituie pentru noi un real ajutor, pentru a putea să terminăm lucrarea începută”*⁶⁸.

De asemenea, printr-o altă Adresă, se cerea scutirea de taxe a căraușilor care aduceau materialele pentru reparații: *„Întrucât la biserica orașului se încasează 4 lei pe fiecare căruță de petriș și nisip ce*

⁶⁷ *Ibidem*, dosar nr. 115 / 1936, f. 83.

⁶⁸ *Ibidem*, dosar nr. 58 / 1942, f. 34.

intră în oraș. Întrucât biserica noastră are nevoie de 200 m³ nisip și prund adică circa 400 de căruți, respectuos vă rugăm să binevoiți a scuti pe următorii cărauși de această taxă”⁶⁹.

Câteva ani mai târziu, în 1946, o nouă Adresă a fost înaintată Primăriei, însoțită de rugămintea de a contribui cu o aprobare pentru procurarea lemnului necesar refacerii împrejmuirii incintei, datorită faptului că „ni s'au ruinat și furat toate zaplaturile bisericii. Cum fonduri de refacere nu avem fiindcă pe urma celor 1000 de pogoane expropriate în 1922, nu s'a dat o rentă care produce anual numai 66.00 lei; fiindcă sau sleit toate bunele voinți din parohie și din oraș, cu lucrările de refacere și pictură a bisericii, respectuos vă solicităm 20 de brazi uscați din grădina publică, pentru să-i transformăm în scânduri ca să ne refacem gardul.”⁷⁰.

Pentru aprobarea favorabilă, „Consiliul parohial și epitropia Bisericii Donie luând cunoștință în ședința de la ... Ianuarie de darul făcut bisericii noastre constând din 6 brazi uscați tăiați de noi din grădina publică , vă aduce prin noi călduroase mulțumiri.

Brazii vor fi folosiți numai pentru făcut scânduri de gard.”⁷¹.

În anul 1948, biserica a fost înveșmântată cu pictură nouă de către Adolf Cantini (pictor bisericesc de origine italiană, stabilit în Focșani). Tot atunci s-au decapat nișele care fuseseră astupate cu tencuială la reparațiile din secolul al XIX-lea.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 10.

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 23 / 1946, f. 97.

⁷¹ *Ibidem*, f. 98.

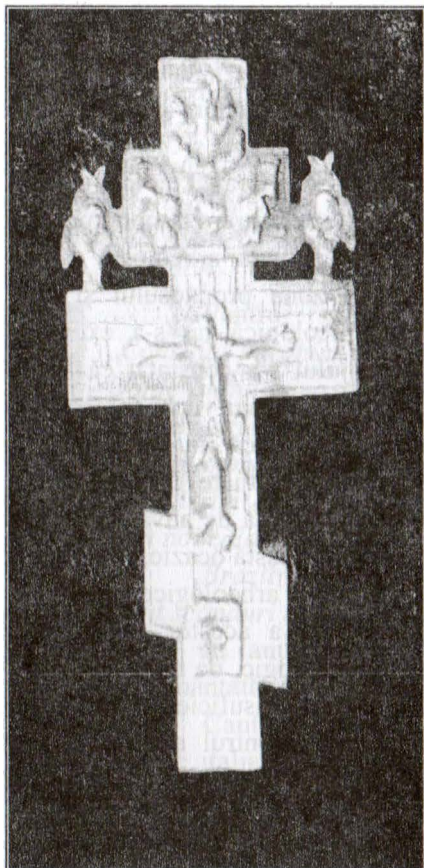
Reparații de mică importanță s-au efectuat între anii 1971 și 1973, când turla s-a acoperit cu solzi din tablă.

Seismul din 1977 a afectat iarăși construcția, producând fisuri la soclu, pe laturile de nord și de sud și la absida altarului, precum și căderea tencuielilor din interior și de pe fațade. În anul 1981 s-a restaurat pictura, iar în anul 1985, pentru o mai bună consolidare a bisericii, s-a turnat o centură de rezistență deasupra cornișei.

În 1986, după alte stricăciuni datorate cutremurului din acel an, s-au reparat și s-au refăcut și tencuielile pereților interiori, pregătind lăcașul pentru acoperirea cu pictură nouă.

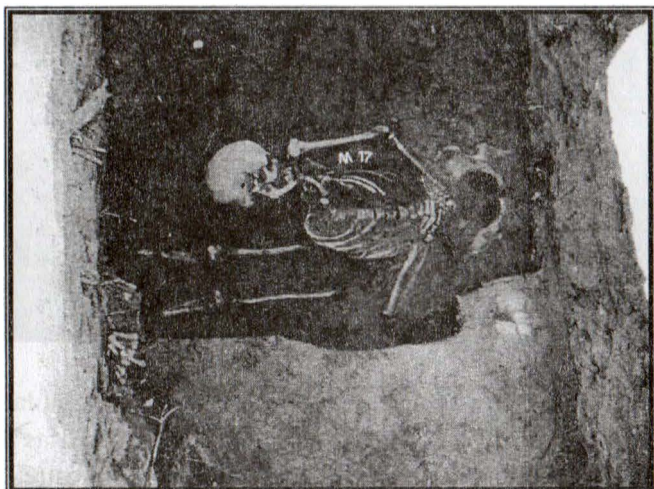
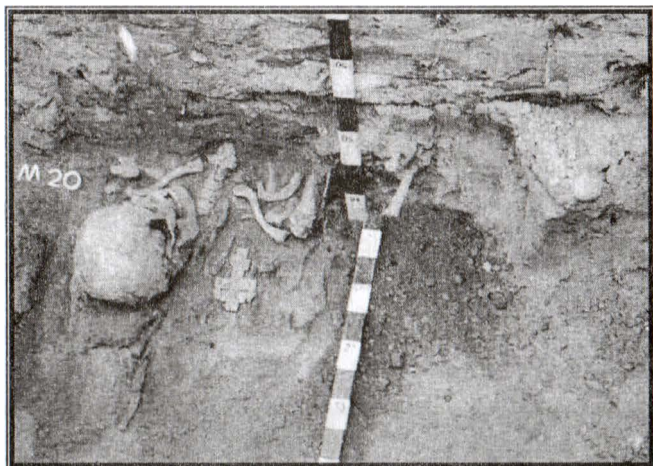
Un nou proiect de restaurare a monumentului demarat în anul 1996, a fost precedat de un sondaj arheologic pe zidul sudic constând în două casete, una în zona pronaosului și una în zona absidei naosului. Cercetarea arheologică nu s-a extins, datorită lipsei de fonduri. În urma sondajului s-a constatat că actuala biserică a fost înălțată pe locul unei biserici mai vechi (probabil de lemn). Ipoteza este susținută și de faptul că în interiorul bisericii, în urma observațiilor arheologice, efectuate în anul 2003, s-au descoperit fundațiile unei biserici, în formă de navă cu dimensiuni apropiate de cea actuală. S-au făcut, cu această ocazie, observații planimetrice, fără a putea realiza secțiuni arheologice, pentru a putea releva caracteristicile pe verticală a acestor fundații. În anul 2004, s-a efectuat un alt sondaj arheologic, de data aceasta pe latura de nord a lăcașului. Datorită fondurilor insuficiente, acesta a constatat doar într-o secțiune perpendiculară pe centrul absidei nordice a naosului, cu lungimea de 15m și lățimea de 1m, care a dat la iveală un număr de 22 de morminte, dintre care 12 morminte cu oseminte reînhumate. Adâncimea mormintelor este situată între 70 și 150 cm față de nivelul actual de călcare, datând din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Cimitirul a fost desființat după ce s-a înființat cimitirul sudic din Focșanii Munteni. Din inventarul mormintelor s-a remarcat o cruce rusească cu două brațe, o cruciuliță cu inscripția IC-XC, un inel inscripționat cu monogramă și anul 1858 și șase monede, toate din

secolul al XIX-lea, dintre care un krcutzer (monedă austriacă) de la 1816 și o monedă otomană neidentificată ⁷².

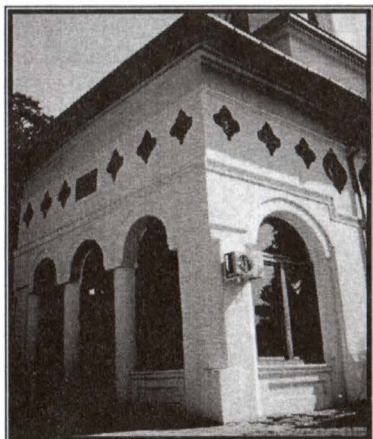
⁷² Raportul preliminar de cercetare arheologică efectuat la Biserica Donie din Focșani, campania anului 2004. Campania de cercetare s-a desfășurat între 25 august – 9 septembrie 2004, dec către un colectiv format din Maria Voica Pușcașu, arheolog la Institutul de Arheologie din Iași - responsabil de șantier, Nicodei Aurel și Aurora-Emilia Apostu, ambii de la Muzeul Vrancei.

Lăcașul a beneficiat de lucrări de reparații și consolidări, refaceri de tencuieli exterioare, în urma cărora se remarcă armonia proporțiilor prin scoaterea în evidență a aparatului decorativ.

Biserica prezintă tipul de plan triconc, cu pridvor (inițial deschis), pronaos, naos și altar, cu turlă pe pronaos, având lungimea de 22,45 m, lățimea de 8 m și înălțimea de 7,25 m. Sistemul constructiv este cel obișnuit: temelie din piatră și cărămidă, pereții din zidărie portantă, tencuiți cu mortar de var. Biserica a conservat un pridvor deschis, pe coloane din cărămidă cu baza circulară pe care se sprijină arcaturi semicirculare, duble.

La ultima restaurare, pentru o mai bună protecție a interiorului, în aceste arcade s-au montat ferestre. Accesul în interior se face printr-o ușă în două canate, montată în ax. Pridvorul este acoperit de o semicalotă sferică sprijinită pe un sistem de arce și pandantivi.

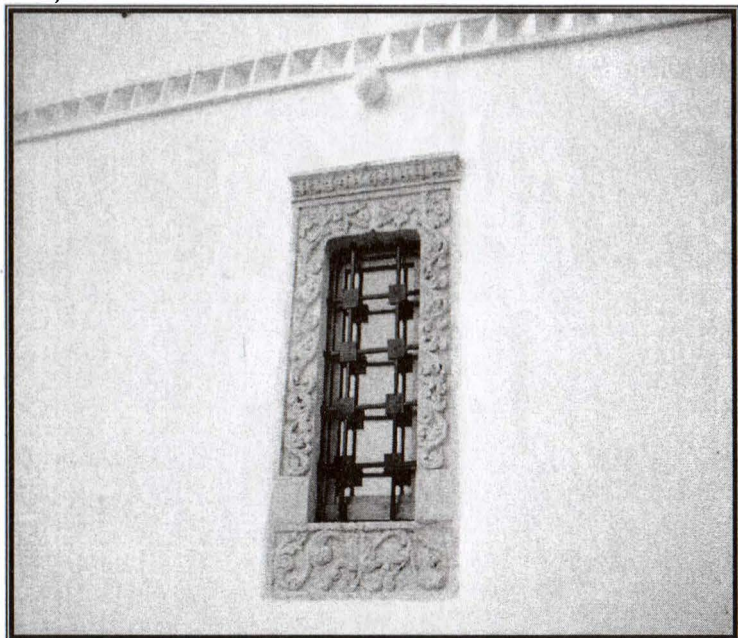
Din pridvor se accede în pronaosul dreptunghiular printr-o ușă montată pe axul vestic, deasupra căruia se află un cafas din lemn. Pe laturile de nord și sud, în deschideri, s-au montat ferestre. Sistemul de boltire este asemănător cu cel al pridvorului - o semicalotă sferică cu același sistem de sprijin: arce și pandantivi. O arcadă semicirculară care are ca sprijin doi stâlpi semiangajați separă pronaosul de naos.

Naosul supralărgit de cele două abside laterale poligonale în exterior, prezintă două ferestre în deschizăturile absidelor.

O semicalotă sferică s-a înălțat pe arce și pandantivi deasupra naosului.

O catapeteasmă din lemn sculptat, cu cele trei deschideri ale ușilor împărătești și diaconești, desparte naosul de absida altarului, poligonală în exterior și circulară în interior, o fereastră montată în axul estic al absidei, lasă lumina să pătrundă în interior. Pe latura de nord se află proscomidia, iar, pe cea de sud, vestmântarul.

Așezământul a conservat, în exterior, elementele decorative ale fațadelor, brâul din cărămizi așezate pe colț, situat deasupra ferestrelor și întrerupt pe latura de vest de nișa cu icoana de hram. Registrul superior brâului a fost decorat cu ocnițe pictate cu chipuri de apostoli. Ancadramentele din piatră ale ferestrelor au primit decorații abundente de vrejuri vegetale. Cornișa a fost realizată din brâuri succesive. Acoperișul, de tip șarpantă din lemn, prezintă învelitoare din tablă. O turlă cu bază din zidărie, cu ferestre în ogivă și învelitoare din tablă, a înlocuit vechea turlă din lemn.

Spațiul de protecție este înconjurat de gard din fier forjat, montat la ultima restaurare a monumentului.

Biserica Donie, ctitoria unui dregător domnesc, face parte din rândul lăcașurilor de cult ale începutului de veac XVIII, care conservă caracteristicile arhitecturii ecleziastice autohtone, tradițiile spirituale și râvna constructivă, specifice veacului respectiv.

Înscrisă pe Lista monumentelor de arhitectură, alături de celelalte monumente, înnobilează viața spirituală și artistică a locuitorilor de pe aceste meleaguri ale județului Vrancea.

MONUMENTUL EROILOR DIN PNCIU

Lelia Pavel

În orașul Panciu, situat în partea de nord - est a județului Vrancea, se ajunge parcurgând drumul european E 85 din Focșani până la Tișița, iar de aici, către nord - est pe șoseaua modernizată care se îndreaptă spre Panciu ¹.

Localitatea, ca multe altele din județ, poartă amprenta Războiului de Întregire a Neamului, aici desfășurându-se în vara anului 1917 una din principalele lupte ale războiului cunoscută ca Bătălia de la Panciu. În ziua de 30 iulie 1917, Comandamentul german a dezlănțuit o puternică ofensivă pe direcțiile Panciu și Dealu Muncelu reușind să cucerească orașul. „*Târgușorul Panciu, Crucea de Sus și Șerbești au fost ocupate în ziua de 13 august*” ², germanii încercând aici să lărgescă frontul și să ocupe înălțimile din împrejurimi. Populația din Panciu, ca și cea din localitățile învecinate, a fost greu încercată în timpul acestor lupte și bombardamente. Deși se luaseră măsuri de evacuare, populația a rămas pe loc îndurând cu stoicism, timp de șapte luni, vicisitudinile războiului. Până la urmă, două regimente românești au reușit să pună capăt înaintării germane, dar distrugerile provocate de această bătălie au fost deosebit de grele, lăsând în urmă un tablou apocaliptic: „*De unde mai înainte întâlneai viile care râdeau soarelui, care îți vorbeau de cea mai desăvârșită muncă, acum, la fiecare pas, e numai fier, sârmă ghimpată, proiectile, care rupe, chesoane sfărâmate, de parcă vezi încheștarea războiului*

---

¹ Emil A. Giurgea, *Vrancea. Ghid turistic al județului*, Editura Sport – Turism, București, 1977, p. 120.

² Alexandru Deșliu, *Vrancea. Județ cu vocație europeană. Album monografic*, Editura Pallas, Focșani, 2006, p. 77.

*care sfarmă, risipește ceea ce generații întregi, cu muncă tihnită au strâns, au cultivat, au respectat...”*³.

După război orașul a intrat într-o perioadă de refacere, iar locuitorii lui revenind la activitățile de dinainte de război. Pentru a nu uita pe cei care s-au jertfit pentru apărarea și integritatea României, pe cei căzuți în bătălia de la Panciu, dar mai ales pe păncenii care au luptat pentru aceleași idealuri ca ale tuturor românilor, locuitorii orașului le-au înălțat un monument chiar în centrul orașului, slăvind-i astfel cum spunea Regina Maria „*să nu vărsăm numai lacrimi pe mormintele eroilor, ci mai curând să-i slăvim, așa ca faima numelui lor să rămână un ecou prin legenda veacurilor*”⁴.

După terminarea războiului, prin Decretul – Lege nr. 4106⁵ din 12 septembrie 1919, s-a înființat Societatea „*Mormintele Eroilor Căzuți în Război*” patronată de Regina Maria și de Patriarhul României, cu scopul ca „*printr-o îngrijire pioasă și statornică a mormintelor și cimitirelor de eroi să se simbolizeze frumusețea geniului războinic al neamului și să se contribuie la redeșteptarea cultului pentru morții glorioși ai neamului – cult străvechi așa cum ni l’au lăsat străbunii, cum se desprinde din paginile istoriei și din locașurile sfinte, ridicate de voievozii noștri...*”⁶. Societății nou înființate îi revenea sarcina de a se ocupa de îngrijirea mormintelor și cimitirelor comemorative de eroi, precum și de ridicarea unor monumente care să le cinstească memoria.

---

³ Constantin Kirilescu, *Istoria pentru Întregirea României 1916 – 1919*, volumul al II-lea, Întâiul volum a fost premiat de Academia Română cu Premiul Năsturel 1923, Tipografia „*Revista Nouă*” Teodor I. Voinea, București, p. 192 – 193.

⁴ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 104 / 1919, f. 14 verso.

⁵ Valeria Bălescu, *Cultul eroilor*, în *Enciclopedia Armatei României*, Editura C.T.E.A., București, 2009, p. 1.083.

⁶ S. J. A. N. Vn., fond Pretura Plășii Vrancea, dosar nr. 6 / 1922, f. 82.

Conform articolului 19 al statutului societății trebuiau înființate în toate județele și localitățile din țară comitete locale care să se ocupe de aceste acțiuni, precum și de înălțarea de monumente care să-și atingă scopul propus, acela de a cinsti memoria celor care și-au jertfit viața pentru România, datorie sacră a statului, dar și a fiecărui cetățean în parte. Inițiativa a fost preluată și de județul Putna unde s-au înființat comitete locale în majoritatea localităților avându-se în vedere faptul că *„Nicăieri ... ca în Putna nu se găsesc atâtea hecatombe și gropnițe unde în morminte uriașe dorm pentru vecii vecilor rămășițele făuritorilor întregirii”*⁷.

La Focșani a fost creat Comitetul Județean Putna al Societății *„Mormintele Eroilor Căzuți în Război”* în anul 1920⁸, care la rândul lui a înființat filiale în orașele și comunele județului conform instrucțiunilor primite de la Comitetul Central al Societății, așa cum reiese dintr-o Adresă a Prefecturii trimisă către administratorii de Preturi care aveau misiunea de a da ordin comitetelor locale să întocmească *„tabelul nominal al membrilor comitetului și procesul-verbal de constituire”*⁹.

Într-o Adresă, din august 1919, a Prefecturii, trimisă tuturor administratorilor plășilor și primarilor din județ, se comunica faptul că Prefectura primise informația *„că pe alocurea s-au început inițiative lăudabile, formându-se comitete în vederea ridicării monumentelor pentru eroii căzuți în războiul pentru întregirea neamului”*¹⁰. Așa cum reiese din Adresa respectivă, în județul Putna au luat ființă comitete pentru construirea de monumente încă înainte de înființarea Societății *„Mormintele Eroilor Căzuți în Război”* și a filialelor județene. În continuare se specifica în Adresă că aceste monumente ca să-și poată atinge scopul pentru care au fost create trebuie să fie opera

⁷ I. M. Dimitrescu, *Ținutul jertfei (Ținutul Putna de ieri și de azi)*, Focșani, 1938, p. 2.

⁸ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 85 / 1924, f. 9.

⁹ Idem, fond Pretura Vrancea, dosar nr. 12 / 1920, f. 28.

¹⁰ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 38 / 1919, f. 71.

unor sculptori – artiști consacrați întrucât aceste monumente „pe lângă însemnătatea lor educativă, patriotică ar trebui să fie modele de manifestări artistice în această ramură. Pentru atingerea acestui scop cultural e nevoie ca persoanele și comitetele de inițiativă să cunoască numele artiștilor noștri sculptori, unii dintre ei luptând pe front, deci singurii în măsură a reda în chip plastic sufletul ostașului nostru”¹¹.

Cei interesați se puteau adresa Prefecturii care deținea lista completă a celor mai de seamă artiști sculptori români.

Un astfel de comitet de inițiativă pentru ridicarea unui monument închinat eroilor s-a constituit și în Panciu. Comitetul a lansat în anul 1925 un Apel care purta semnăturile celor care îl înființaseră și cărora trebuiau să se adreseze cei doritori să contribuie la realizarea acestei inițiative. Comitetul se compunea din următoarele persoane¹²: „(Nicu) Asfadur Burdea *, Președinte, Comersant, Podgorean, Sergeant instructor; Iancu Ciobanu, Director Gimnaziul Zăbrăuți, Sublocotenent; Vasile Burdea, Comersant, Sergeant; Garabet Aburel, Comersant, Sergeant; Jean Popescu, Depozit de Vițe Algeriene, Plutonier; Dumitru Milea, Proprietar de vie, Sergeant; Costică Vasiliu, Proprietar, Sergeant; Marcu Stander, Funcționar, Sergeant Major; Vasile C. Urziceanu, Comersant, Sergeant”¹³.

Presa vremii a conturat preocupările acestor comitete pentru înălțarea monumentelor de eroi, publicând fie liste de subscripție cu numele celor care au subscris cu sume de bani pentru realizarea

---

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*, dosar nr. 76 / 1925. f. 70.

* **Nicu Asfadur Burdea** a fost unul din cei 13 copii ai armeanului Cristea – Hacic Burdea din Suceava venit în Vrancea la Panciu. Educația primită l-a format ca bun gospodar, calitate pe care a valorificat-o și în slujba comunității implicându-se în calitate de consilier la conducerea orașului Panciu. O atenție deosebită a acordat-o cinstirii eroilor, în calitate de președinte al filialei locale a Societății „Cultul Eroilor” asumându-și întreaga responsabilitate pentru realizarea și inaugurarea monumentului Eroilor din Panciu. Pentru aceste realizări a fost distins cu Ordinul Național „Coroana României” în gradul de cavaler și „Meritul Comercial și Industrial”.

¹³ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 76 / 1925, f. 70.

acestui ideal, fie, în cazul nostru, cu publicarea Apelului lansat de Comitetul de la Panciu prin care invita populația orașului, dar și din alte localități, să-și aducă obolul ei la acest măreț proiect:

„APEL

Iubiți camarazi și iubiți cetățeni,

Astăzi sunt șapte ani delă încheerea păcei groaznicului rășboi de întregirea neamului pentru care a suferit atât armata cât și populația civilă. In acest timp nimeni nu s'a gândit în mod serios să ridice un monument acelor ce și-au jertfit totul pentru patrie și tron și cum Panciu a fost devastat, lăsat prada trupelor dușmane și evacuat, un monument istoric, care să ne amintească acele zile turbure și triste, ar fi bine venit pentru orășelul nostru. In acest scop, am format un comitet din nouă persoane, pentru a ridica în centrul orașului, în centrul județului și în centrul României întregite, acest monument care va avea o înălțime de 6 metri.

De oarece acest monument costă enorm de mult, facem apel la toate persoanele binevoitoare, fie că au luat parte în rășboi, fie că au rude moarte în rășboiu, fie militar sau civil, să contribue fiecare după puterile sale la această înălțătoare lucrare. Tot în acest scop facem apel către toți d-nii comandanți de diferite unități militare, profesori, preoți, învățători, jandarmi și d-nii ofițeri de poliție din comunele urbane din România, să ne dea tot concursul spre a se completa listele ce am lansat pentru strângerea fondurilor necesare. Pe acest monument vor fi scrise cu litere de aur, în afară de numele eroilor morți în rășboi, numele tuturor acelor donatori, cari vor subscrie delă suma de o mie lei în sus”¹⁴.

Strângerea fondurilor urma să se facă prin liste de subscripție, iar persoanele care primeau astfel de liste erau rugate să le înapoieze

¹⁴ „Cultura Poporului” , Anul V, N-rul 110, Duminică 10 mai, 1925, coloana 5, p. 6.

până la data de 28 mai 1925, pe adresa Comitetului din Panciu ¹⁵, așa cum se menționa în finalul apelului.

Cererea a fost trimisă la data de 9 februarie 1925 Prefecturii județului Putna, care la rândul său trebuia să o înainteze Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale pentru autorizare ¹⁶.

La 13 martie 1925, Ministerul Muncii trimite Prefecturii avizul său favorabil: *„cunoscut că în conformitate cu art. 1 din noua lege pentru reglementarea și controlul apelurilor la contribuția benevolă a publicului apărută în << Monitorul Oficial >> N-º 51 din 8 Iunie 1923, au autorizat comitetul din Panciu să strângă sumele necesare în scopul ridicării unui monument în acel oraș prin 500 liste de subscripție care vor circula în județul Putna până la 15 septembrie 1925”* ¹⁷. Înainte de a fi trimise în teritoriu listele trebuiau vizate de către un reprezentant al Prefecturii.

Prefectul înaintază, la rândul său, avizul favorabil comitetului de la Panciu prin Adresa din 17 martie 1925 ¹⁸. Cu toate eforturile depuse de comitet nu s-au putut răspândi toate listele de subscripție și nu s-au strâns nici fondurile necesare construcției, ceea ce a impus inițierea unei petiții prin care se cerea prelungirea termenului de colectare a listelor și a fondurilor bănești până la data de 1 martie 1926 ¹⁹. Petiția a fost trimisă Prefecturii, iar de aici la Ministerul Muncii, care la 3 martie 1925, în răspunsul său, anunța că: *„nu poate acorda nici o prelungire de termen pentru colectarea de bani cerută de Domnul Nicu A. Burdea, pentru monumental eroilor din Panciu, până nu se trimite procesul-verbal de sumele rezultate de pe urma vechei autorizări și modul de întrebuințare a acelor sume”* ²⁰.

Președintele comitetului, Asfador Burdea, a luat cunoștință de rezultatul petiției și înaintază procesul-verbal cerut către Prefectură în

---

¹⁵ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 76 / 1925, f. 70.

¹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 85 / 1925, f. 33.

¹⁷ *Ibidem*, f. 48.

¹⁸ *Ibidem*, f. 48 verso.

¹⁹ *Ibidem*, f. 102.

²⁰ *Ibidem*, f. 100.

data de 12 august 1925 ²¹, iar aceasta, la 17 august îl trimite ministerului ²². După numai câteva zile, la 26 august, Prefectura ia cunoștință de răspunsul ministerului din Adresa sosită pe numele prefectului:

„Domnule Prefect,

La adresa d-vs...avem onoare a vă face cunoscut următoarele:

1) Ministerul a acordat 500 (cinci sute) liste de subscripție Comitetului pentru ridicarea unui monument în Panciu, iar rezultatul bănesc comunicat reprezintă numai produsul a 60 liste, pentru rest nu se comunică nimic.

2) Procesul-verbal nu este întocmit de vre'un organ administrativ, ci numai de membrii comitetului.

În consecință vă rugăm să binevoiți a pune în vedere Comitetului pentru ridicarea unui monument al eroilor căzuți în război, din Panciu

a) Să strângă toate listele de subscripție lansate și cu ele să se prezinte organelor indicate prin autorizație pentru a ne încheia socotelile.

b) Se va înainta acestui Minister copie depe procesul-verbal de rezultatul bănesc obținut.

c) Nu se mai aprobă nici o prelungire de colectare” ²³.

Luând act de această respingere a procesului-verbal, președintele Comitetului sugerează Prefectului, în data de 4 septembrie 1925 ²⁴, să solicite sprijinul Poliției Urbane Panciu să încheie procesul - verbal cerut de minister pentru a se putea prelungi termenul de colectare.

²¹ *Ibidem*, f. 113.

²² *Ibidem*, f. 113 verso.

²³ *Ibidem*, f. 116.

²⁴ *Ibidem*, f. 118.

La 10 septembrie Prefectul intrase deja în posesia actului cerut și la Adresa trimisă Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale anexează procesul - verbal remis de Comitet:

„Proces-verbal,

Astăzi 10 septembrie 1925

Noi I. M. Dimitrescu șef de biurou principal cls. I în Prefectura Putna, în legătură cu ordinul ...Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale, constat prin aceasta că sa prezentat la prefectură dl. Asfador Burdea, președintele Comitetului de inițiativă pentru ridicare unui monument în orașul Panciu cu următoarea situație:

Din 500 liste a primit înapoi numai 70 liste. Suma subscrisă este de 19.264,75 lei din care 10.000 lei s'au depus la Banca Putnei din Focșani sub recipisa N° 12.136, 6.000 lei se găsesc în casa Comitetului, iar restul reprezintă cheltueile efectuate în contul subscripției”²⁵.

În finalul Adresei, prefectul solicita Ministerului Muncii „o prelungire de 3 luni a termenului de subscripție pentru strângerea restului de 430 liste de subscripție, ce sunt lansate în județ”²⁶ de către Comitetul de inițiativă.

Prin Adresa din 21 septembrie 1925, Ministerul Muncii avizează favorabil prelungirea termenului de colectare până la finele anului în curs²⁷.

Între timp Comitetul încearcă să strângă toate listele pe care le repartizase pe la diferite instituții, chiar și la Prefectură. În corespondența trimisă acesteia solicita remiterea listei cu numărul 468 pe care Prefectura o primise și dacă era posibil să fie însoțită și de banii strânși până la acea dată. La data de 8 septembrie, o Adresă²⁸ la care s-au anexat lista și banii colectați este înaintată Comitetului de la Panciu.

---

²⁵ *Ibidem*, f. 125.

²⁶ *Ibidem*, f. 119.

²⁷ *Ibidem*, f. 127.

²⁸ *Ibidem*, dosar nr. 76 / 1925, f. 69 – 69 verso.

Invitată să contribuie la realizarea acestui monument a fost și Primăria orașului, care a primit invitația președintelui Comitetului: *„Luând inițiativa pentru ridicarea unui monument la Panciu în amintirea Eroilor căzuți în război pentru Întregirea Neamului, sunteți respectos rugați să contribuiți cu obolul D-vs pentru înfăptuirea acestei lucrări.*

Suma ce veți binevoi a strânge se va trimite prin mandat poștal la adresa demai jos” ²⁹.

La 4 mai 1925, primarul trimite Comisiei Interimar o Adresă prin care solicită acesteia să rezolve cererea celor de la Panciu: *„Domnule Președinte,*

Alăturatul Apel însoțit de lista de subscripție N° 482 relativ la ridicarea unui monument în comuna Panciu..., s'a primit la această Primărie, rugăm să binevoiți a dispune” ³⁰. La 20 august același an, Primăria făcea din nou apel la Comisia Interimară ca aceasta să înapoieze lista de subscripție împreună cu suma colectată – 820 de lei - Comitetului de la Panciu ³¹.

Expirând termenul la 30 decembrie tot fără a se obține rezultatul scontat, Comitetul de la Panciu solicită prefectului, prin Adresa din 16 ianuarie 1926, să *„bine voiți a încheia 1 Proces verbal în dublu Exemplar de situația celor 500 liste de subscripție aprobate pentru facerea monumentului... Pentru care vă rugăm să bine voiți a stărui locului în drept pentru prelungirea Termenului de strângerea listelor pe timpul de 6 luni fiindcă listele se adună din Județ cu mare greutate”* ³². Prefectul însărcinează Serviciul Administrativ să încheie acel proces-verbal, care în timp oportun l-a și prezentet Prefecturii:

„Proces-verbal

Astăzi 16 ianuarie 1926

²⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 81 / 1925, f. 22.

³⁰ *Ibidem*, f. 28.

³¹ *Ibidem*, f. 29.

³² S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 53 / 1926, f. 18.

Presentându-se la această prefectură Dl. Asfadur Burdea, președintele comitetului pentru ridicarea monumentului eroilor din orașul Panciu și care conform ordinului Ministerului Sănătății N° 33.710, ne-a prezentat situația încasărilor provenite din subscripție publică.

Am constatat că din 500 liste de subscripție lansate s'au înapoiat numitului 125 liste conținând suma de lei 34.139,75.

Din această sumă 10.000 depus în Banca Putnei sub recipisa N° 12.136 și 20.000 lei sunt depuși la Banca Franco – Română din Panciu sub recipisa N° 5.275.

Diferența de 4.139,75 lei reprezintă cheltueli efectuate în interesul lucrărei”³³.

În urma primirii procesului - verbal, Ministerul Sănătății a anunțat Prefectura, la 11 februarie, că autorizează noul termen de colectare ce va „expira la 1 iulie 1926, când în asistența unui delegat al D-vs încheia procesul verbal de rezultatul bănesc ce se va înainta Ministerului”³⁴. Răspunsul cu avizul favorabil este trimis prin intermediul Poliției din Panciu la 17 februarie 1926³⁵.

Ministerul anunța Prefectura, la data de 15 martie 1926, că procesul-verbal încheiat încă din ianuarie nu ajunsese la Minister și „ca urmare vă punem în vedere că în termen de 15 zile dela data prezentă să ni se înainteze procesul-verbal cu toate datele necesare prevăzute de lege și regulament.

La neurmă, contravenții riscă să suporte aplicarea sancțiunilor prevăzute în lege...”³⁶, astfel nu se poate aproba prelungirea termenului colectării.

După trimiterea datelor cerute, Ministerul avizează prelungirea termenului până la 1 iulie 1926 conform Adresei primite de Prefectură de la Asfadur Burdea la data de 30 martie³⁷.

---

³³ *Ibidem*, f. 21.

³⁴ *Ibidem*, f. 27.

³⁵ *Ibidem*, f. 27 verso.

³⁶ *Ibidem*, f. 22.

Întrucât până la 28 iunie 1926³⁸ Comitetul nu intrase în posesia tuturor listelor trimise în teritoriu și nici fondurile nu erau suficiente pentru înălțarea monumentului, acesta apelează din nou la Prefectură adresându-i rugămintea de a interveni pe lângă Ministerul Sănătății pentru o nouă prelungire a colectei până la data de 30 decembrie 1926. Pentru aprobare a fost necesar un proces-verbal de stabilire exactă a situației bănești, care a fost încheiat în iunie, același an, și în care se specifica precum că s-au primit înapoi doar „240 de liste din cele 500 cu suma de 69.082 lei. La Banca Putnei s-au depus 10.000 lei, iar la cea Franco – Română 50.000 lei. Restul reprezintă cheltuielile comitetului”³⁹.

Ministerul a avizat prelungirea termenului de strângere a fondurilor până la data de 1 ianuarie 1927⁴⁰.

Un an mai târziu, la 20 iunie 1927, Prefectura a făcut o nouă verificare a tuturor scriptelor privind strângerea banilor pentru monument, delegând în acest sens ca reprezentant al său pe Ioan M. Dimitrescu, cel care a încheiat procesul - verbal de constatare a situației la acea dată:

„Din 500 (cinci sute) liste de subscripție ce au fost încredințate diferitelor persoane spre colectare s'au primit 345 (trei sute patruzeci și cinci), iar restul de 155 (una sută cinzeci și cinci) nu s'au mai primit încă de comitet.

<i>Sume primite</i>	<i>Lei</i>	<i>B</i>
<i>Bani primiți cu liste de subscripție</i>	<i>107.802</i>	<i>-</i>
<i>De la diferite autorități și persoane civile după cum reiese din registrul</i>		
<i>Comitetul (trimise ca donațiuni)</i>	<i>47.020</i>	<i>-</i>
<i>Total:</i>	<i>154.822</i>	<i>-</i>
<i>Sume depuse</i>	<i>Lei</i>	<i>B</i>

³⁷ Ibidem, f. 23.

³⁸ Ibidem, f. 64.

³⁹ Ibidem, f. 66.

⁴⁰ Ibidem, f. 68.

<i>La Banca Putnei chitanța N° 12136</i>	<i>10.000</i>	<i>-</i>
<i>La „ Comercială Panciu carnet</i>		
<i>N° 140</i>	<i>4.936</i>	<i>-</i>
<i>La „ Focșani recipisa N° 2080</i>	<i>10.542</i>	<i>-</i>
<i>La „ Franco-Română Panciu</i>		
<i>Carnet N° 5275</i>	<i>70.000</i>	<i>-</i>
<i>Total:</i>	<i>139.902</i>	<i>-</i>

Bani în casa Comitetului lei 477 din totalul de lei 154.822, s'au consemnatla diferite Bănci suma de lei 139, bani în cassa Comitetului fiind 477 lei, iar restul de 14.443 reprezintă cheltuielile făcute, după cum sa justificat în fața Prefecturii”⁴¹. Procesul - verbal a fost înaintat Ministerului Sănătății pentru a putea obține o amânare a colectei cu încă șase luni.

Între timp, Comitetul a fost preocupat de stabilirea locației monumentului pe care-l voia așezat în centrul orașului. În acest sens președintele Comitetului, Asfadur Burdea, s-a adresat, la data de 14 iulie 1927, Ministerului Sănătății și Societății „Cultul Eroilor” cu rugămintea ca să se intervină pe lângă Primăria Panciu „*de a așeza acest monument, conform autorizației din 1925, pe locul unde se face serbarea Bobotezei. Rugăm a interveni să se cedeze locul numaidecât, de oarece, se începe executarea monumentului de către sculptorul George Dimitriu*”⁴². Ministerul a răspuns favorabil și a trimis la Prefectură o Adresă prin care îi solicita acesteia să intervină la Primăria Panciu pentru rezolvarea cererii Comitetului de a amplasa monumentul pe locul propus⁴³.

De asemenea a avizat și prelungirea termenului de strângere a fondurilor de pe cele 155 de liste nereturnate Comitetului până la 31 decembrie 1927⁴⁴.

⁴¹ *Ibidem*, dosar nr. 63 / 1927, f. 61

⁴² *Ibidem*, f. 63.

⁴³ *Ibidem*, f. 62.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 64.

După expirarea termenului la data menționată mai sus, la 28 ianuarie 1928, s-a întocmit o dare de seamă și un proces-verbal privind fondurile strânse până atunci, precum și cheltuielile efectuate cu lucrările monumentului:

„Proces-verbal

Astăzi 28 ianuarie 1928

Noi, Ioan M. Dimitrescu, șef de birou principal în Prefectura județului Putna, delegat din partea Prefecturii și Asfador Burdea, Președintele Comitetului pentru ridicarea unui Monument Eroilor din Panciu, conform delegațiunei date, verificarea scriptelor pentru strângerea fondurilor necesare efectuării acestor lucrări, am încheiat prezentul proces-verbal din care se constată următoarele:

Din 500 de liste de subscripție ce au fost încredințate pe la diferite persoane prin colectare, s'au primit 411 (patru sute unsprezece) cu bani, 18 liste pierdute în locul cărora s'a trimis proces-verbal de pierdere, 71 liste încă nu s'a primit de către Comitet, rămâne a se prezenta spre verificarea ulterioară.

Sume primite:

Bani primiți din liste de subscripție lei 135.741

Donați dela diferite persoane civile,

Autorități, Societatea „Cultul Eroilor”

Din București, Primăria Panciu (după

cum reiese din registre ca documente

directe) 104.120

Dobânda banilor ce au fost depuse la

Banca Franco – Română din Panciu 14.660

Dobânda banilor ce au fost depuși la

Banca Putnei din Focșani 2.373

Dobânda banilor ce au fost depuși la

Banca Comercială din Panciu 4.331

Dobânda banilor ce au fost depuși la

Banca Comercială din Focșani 700

Beneficiul net al balului organizat de

către Comitet pentru balul dat în seara

zilei de 25 / XII / 927 lei

18.615

Cu ocazia ridicării monumentului s'au cheltuit din suma totală rezultată următoarele:

Ridicarea monumentului conform contractului încheiat cu Dl. Gh. Dumitriu din București, la 14 iulie 1927 și vizat de către Societatea „Cultul Eroilor” din București și delegația Ministerului de Interne, D-l Avocat Teodor C. Marinescu, Directorul General și D-l Avocat Teodorescu din București, lei 210.000

Inscripția donatorilor și a eroilor Seria I-a, lei 8.500

Inscripția donatorilor și a eroilor Seria II-a, lei 2.860

Împrejmuirea cu scânduri pentru conservarea

Monumentului până la desvelirea lui lei 4.707,20

Diferite cheltuieli timp de 2 ani și 9 luni, diferite corespondențe publice, sfințirea locului, transportul monumentului dela gara Panciu până la locul destinat și diferite cheltuieli constatate din registru lei 2.392

Total: 279.339,20

Din suma rezultată adică 280.540 lei s'a cheltuit 279.339,20 lei, iar rwsul de 1200,80 lei, care s'a prezentat în casa Comitetului pentru acoperirea cheltuielilor eventuale cu ocazia desvelirii monumentului”⁴⁵.

În Darea de seamă, la final, au fost trecute și cheltuielile făcute după încheierea procesului-verbal și anume cheltuielile efectuate cu împrejmuirea și organizarea serbării: „Urmare la monumentul eroilor orașul Panciu. Bani cheltuiți mai mult dela încheierea procesului-verbal, fiindcă cheltuielile a întrecut venitul:

Gardul de fier al monumentului ce

este lucrat de către Toder Gabor din

Focșani, lung de 16 m. 40cm. a 700

lei metru

11.480

Masa oamenilor, montare, vopsit

1.150

6 butoe de ciment a 360 kg.

3.240

---

⁴⁵ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 89 / 1928, f. 13.

<i>Lucrul betonului la 2 persoane</i>	<i>1.600</i>
<i>14 care prund și nisip pentru</i>	
<i>1. Cristescu și Plăcintă, 70 lei carul</i>	<i>980</i>
<i>6) Vopsitul grilajului a 2-a oară</i>	<i>210</i>
<i>7) Bani trimiși sculptorului Dimitriu</i>	<i>7.000</i>
<i>8) Flori monument</i>	<i>170</i>
<i>9) Masa oamenilor la inaugurare, Armata, Muzica, Delegația Reg. 9 Buzău, Divizii</i>	<i>9.750</i>
<i>10) Decorarea Bulevardului până la cimitir</i>	<i>420</i>
<i>11) Achitarea datoriei la Banca Franco- Român</i>	<i>5.000</i>
<i>12) Bani dați d-lui Neculai Mihalache pentru banchet</i>	<i>2.500</i>
<i>13) Bani primiți și returnați Primăriei Panciu pentru inaugurare</i>	<i>10.000</i>

Total: 53.500

*Se scade banii rămași în casa Comitetului
dela încheierea procesului-verbal din
28 Mai 1928, pentru fondul inaugurării 1.200*

52.299,20

Cu ocazia inaugurării s'a colectat următoarele:

<i>Colecta d-șoarei Ilgat</i>	<i>2.587</i>
<i>Colecta D-șoarei Lina Ion și d-șoara Șuşu</i>	<i>1.547</i>
<i>Colecta d-șoarelor Vasiliu</i>	<i>1.540</i>
<i>Colecta d-șoarei Ciulian</i>	<i>850</i>
<i>Colecta d-șoarei Dumitrescu</i>	<i>733</i>
<i>Colecta d-șoarei Banciu</i>	<i>403</i>
<i>Colecta d-șoarei Blumenfeld</i>	<i>310</i>

Total lei: 44.339,20

*Se scade beneficiul de la serbarea
câmpenească organizată pe bulevardul
Gărei la 27/5 1928*

<i>Total lei:</i>	40.839,20
<i>Se scade ajutorul dat de d-l N. N. Săveanu Președintele Camerei dela Camera Deputaților, prin D-l Anton Alaci</i>	10.000

<i>Total lei:</i>	30.839,20” ⁴⁶ .

Din același document reiese că Societatea „Cultul Eroilor” a contribuit cu suma de 23.554 de lei⁴⁷.

Așa cum se constată din procesul-verbal, monumentul a fost realizat de către sculptorul George Dumitriu din București și fusese deja instalat până la sfârșitul anului 1927, urmând a fi inaugurat.

Inaugurarea a fost stabilită pentru ziua de 27 mai 1928, așa cum reiese din Adresa către prefectul județului prin care era invitat să participe la acest eveniment: „Cu onoare vă rugăm să bine voiți a lua parte și Dv. La inaugurarea Monumentului Eroilor și la marea Serbare câmpenească ce va avea loc în orașul nostru Panciu în ziua de 27 Mai ora 10 Dimineața rugându-vă a interveni Diviziei 6 și D-lui comandant al Regimentului 10 Putna de a ni trimite la Panciu Muzica Drapelu și trupă pentru inaugurare și serbare câmpenească ce e tot în acea zi...”⁴⁸.

Pentru reușita manifestării a contribuit și Primăria Panciu care a pregătit bilete pentru serbarea câmpenească. Dintr-o Adresă către Prefectură, din 13 mai 1928, aflăm că acesteia i-au fost anexate și „zece carnete din care șapte a douăzeci lei biletul pentru serbarea câmpenească ce va avea loc în ziua de 27 mai a.c., în acest oraș rugându-vă să bine voiți a dispune a se da poliției Focșani, Odobești, Adjud și Mărășești pentru a fi plasate în folosul inaugurării

---

⁴⁶ *Ibidem*, f. 14 verso.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 14.

⁴⁸ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 59 / 1928, f. 36.

monumentului Eroilor”⁴⁹. Prefectura a răspuns negativ la cerința Primăriei din Panciu, motivând că în conformitate cu un ordin superior funcționarii publici nu au voie să se ocupe de vânzarea de bilete pentru nici un fel de acțiuni⁵⁰.

Tot Prefecturii Putna, la data de 22 mai 1928, i se mai solicita intervenția pe lângă Revizoratul școlar al județului să dea aprobare ca „Școala Primară din localitate să dea o sală pentru facerea serbărei ce va avea loc cu ocazia inaugurării monumentului eroilor din localitate”⁵¹.

La inurgurarea monumentului au fost invitați primarii din localitățile județului prin fonograme trimise pretorilor:

„Domnule Pretor,

În ziua de 27 mai a.c. se face serbarea desvelirei Monumentului Eroilor din orașul Panciu, pentru ca această solemnitate să fie cât mai impunătoare, veți lua măsuri ca fiecare comună rurală și urbană să participe împreună cu Dv., câte o delegațiune de 3 persoane primar, membri din delegația permanentă. Ar fi de dorit ca fiecare delegat, pe cât este posibil, să fie îmbrăcați în costume naționale”⁵².

Prefectul județului a primit o invitație personală din partea președintelui Comitetului, Asfadur Burdea, cu rugămintea de a lua parte la acest eveniment:

„Domnule Prefect,

Avem onoare a vă aduce la cunoștință că, în ziua de 27 Mai 1928, urmează a se face desvelirea și inaugurarea Monumentului Eroilor din orașul Panciu, județul Putna, în cinstea și amintirea celor căzuți pe Câmpul de Onoare pentru îndeplinirea Idealului Național Mărășești, Răzoare, Panciu.

⁴⁹ Ibidem, f. 38.

⁵⁰ Ibidem, f. 38 verso.

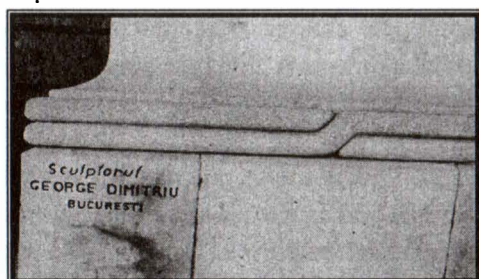
⁵¹ Ibidem, f. 65.

⁵² S. J. A. N. Vn., fond Pretura Plasei Mărăști, dosar nr. 11 / 1928, f. 63.

Cu onoare vă rugăm a lua parte și D-voastră la această solemnitate, ca semn de dragoste pentru „Eroii Neamului”, întrucât acest Monument este și va rămâne o candelă aprinsă la Porțile Moldovei Bătrânului Ștefan cel Mare și făclie de veghe pentru sufletul celor ce plutesc pe alte tărâmurii și ca venerație și semn de pietate, ce s'ar cuvine celor care întruclipează jertfa unei națiuni, pe care îi auzim strigându-se: „Veniți cu toți ai națiunei din ori și ce zare, veniți în veci, veniți mereu, pentru cultul Patriei, altare să ridicăm lui D-zeu”⁵³.

Aceeași invitație a fost trimisă și primarului orașului Focșani, dorindu-se participarea la evenimentul din 27 mai⁵⁴.

Monumentul, însemn al urmașilor pânceni, de cinstire a celor căzuți la datorie, a fost amplasat în centrul orașului și ne înfățișează un ostaș, impostat pe un soclu din beton de formă paralelipipedică, surmontat de trei trepte din beton. Sculptura realizată în ronde - bosse, turnată în bronz, îl redă în mărime naturală, cu arma în mână, gata de atac și este opera „sculptorului Gh. Dimitriu din București. Î = 5 m”⁵⁵.

În stânga, în partea inferioară a postamentului și-a lăsat amprenta „sculptorul George Dimitriu * București”.

⁵³ Idem, fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 59 / 1928, f. 74.

⁵⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 88 / 1928, f. 69.

⁵⁵ Idem, fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 121 / 1936, f. 125.

* **George Dimitriu** – sculptor român, născut la 23.10. 1879 în comuna Dumbrăveni, județul Botoșani. A studiat la Paris, la Academia Julian cu Paul
380

Pe fațada principală, în partea superioară, s-a montat un meplat de formă dreptunghiulară, din bronz, care înfățișează scene din

---

Landowski și Henri Bouchard. A fost membru al Asociației sculptorilor români (1919 – 1920). A modelat cu sensibilitate impresionistă portrete ale unor oameni de cultură sau artiști, portrete de femei și copii, compoziții cu teme citadine sau rustice în ghips, marmură, bronz. S-a stins din viață în anul 1952. (*Dicționarul sculptorilor din România secolele XIX – XX*, vol. I, Lit. A – G, coordonator Ioana Vlasu, Editura Academiei Române, București, 2011, p. 186).

timpul luptelor Primului Război Mondial. Sub meplat, săpată în beton, se află inscripția: „*Eroilor din Panciu. Răsboiul 1916 – 1919. Patria recunoscătoare*”.

Pe latura de est, inscripționate pentru eternitate în marmura albă, apar numele eroilor din orașul Panciu:

„*Cornut Ioan locotenent*

Axente Cristea sergent

Boneanu Ioan „

Moraru Teodor „

Mavru I. Costel „

Preda Vasile caporal

Amăriuței Grigore soldat

Avramovici Pincu „

Brotman Leon „

Braunstein Mauriciu „

Bucătaru Alex. „

Berla Ilie Meer „

Butnaru Lupu „

Chon Marcu soldat

Costache Vasile „

Cerchez Mihalache „

Ciobataru Gh. „

Drăghici Scarlat „

Drăghici C. Chirilă „

Florian Gh. „

Grunberg B. David „

Gagiu Constantin „

Goldemberg Aron „

Kramer Haim „

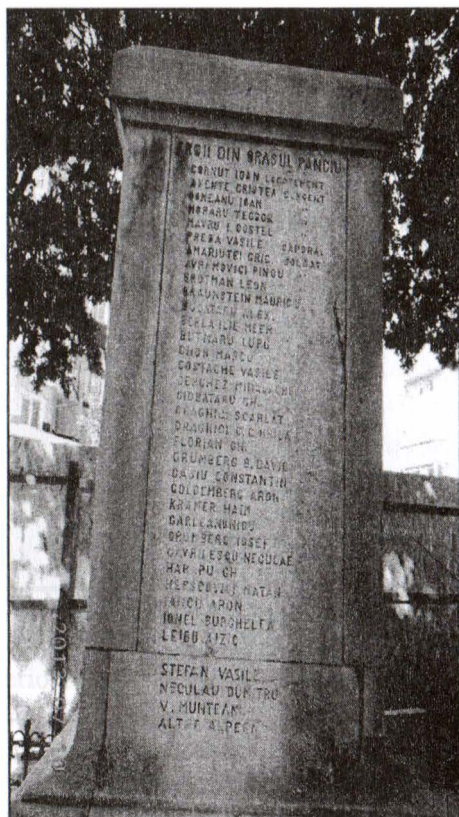
Garleanu Nicu „

Grunberg Iosef „

Gavrilescu Neculae „

Harapu Gh. „

Herscovici Natan „

<i>Iancu Aron</i>	„
<i>Ionel Burghilea</i>	„
<i>Leibu Aizic</i>	„
<i>Stefan Vasile</i>	„
<i>Neculai Dumitru</i>	„
<i>V. Munteanu</i>	„
<i>Alter Alpern</i>	„

Pe latura de vest a monumentului stă scris pe placa de marmură „Eroii din orașul Panciu”, urmând numele acestora:

„Leibovici Aron   soldat

<i>Manea C-tin</i>	„
<i>Munceleanu D-tru</i>	„
<i>Mitelman Marcu</i>	„
<i>Mitelman Lupu</i>	„
<i>Neculau C-tin</i>	„
<i>Natan Coferman</i>	„
<i>Popovici Bogdan</i>	„
<i>Paval Dumitru</i>	„
<i>Pisen Nusem</i>	„
<i>Robu Gheorghe</i>	„
<i>Reidler Matos</i>	„
<i>Rubinstein David</i>	„
<i>Raducanu Costache</i>	„
<i>Tataru Vasile</i>	„
<i>Tencher Aron</i>	„
<i>Zilberman Rubin</i>	„
<i>Veisman Bercu</i>	„
<i>Juvara Dumitru</i>	„

<i>Morți la vatră</i>	
<i>Burdea Agop plutonier</i>	
<i>Vlădoianu Dumitru</i>	„

Atanasie Ioan sergent

Cristea Iancu „

Missir Teodor „

D. Alexandru soldat

N. Carabet „

Iancu Avram „

Gheorghe Sclavone „

Ilie Olti „

Constantin V. Harabor medic sublocot.”.

Celelalte inscripții menționează pe toți donatorii din Panciu, din comunele învecinate sau din alte orașe: „*Donatorii din Panciu. Primăria Urbei Panciu: Vasile Apostoleanu, Alex. și Gh. Apostoleanu, Colonel D. Cardaș, Jud. Eugen Atanasiu, Dr. Neculai Antohe, Atanase Gh. Popescu, Dr. Ioan Chirișescu, Sergiu Sefenovici, Banca Franco – Română, Banca Comercială, Ghișă Strățulescu, Mihalache Stoica, Neculai Mihalache, Costică Bandrabur, Neculai Ciuciu, Bratu G. Ivanciu, Vasilica Urziceanu, ...G. G. Hurmuzache, Gion Constantinescu, Ivan Ciorogaru, Ghișă Alexandrescu, Gimnaziul Zăbrăuși, ...Garnizoanei Panciu, Neculai Strățulescu, Asociația Meseriașilor Evrei, Comunitatea Israelită, Rafail Paihstein, Jean Manea, Asfadur Burdea, Iosef Stoica, Adolf Căpășână, Grigore Missir, Ilie Teodoru, Lala Gheorghiu, Iancu Vasiliu, H. Manoliu, Gh. Dimitriu, Iancu Mavru, I. Cristoiu, N. Gorgos, Iancu Ciaușu, P. P. Heinig, G. A. Popescu, V. Huțu, C. Banciu, I. Davidescu, Tobias Veiss, Gh. Aburel, M. Radu, I. T. Cojocar, I. Pascal, N. C. Cauffman, I. Amăriuței, Solo Leuleanu, Dumitru Ionescu, Iordache Șerban, Grigore Burda, Cristea Burda, Neculai Millea, Maioru C. Gâțză, Jean C. Popescu, Pavel P. Șerban, Iosef Teodorescu, Anton Maerovici, Constantin Bitu, Pane Vernescu, Gheorghe Istrate, Tataru Panaite, Gr. Urziceanu, V. N. Andronache, Gh. Patulescu, Th. I. Frățilă, Gh. C. Popescu, Ioan Varvariche, Costică Mazăre, Gh. Stoenescu, Teodor G. Popescu, Ghișă I. Popescu, Traian Petrescu, Plutonier Steluța, Sava Traian, Garabet Burdea, Gr. Brandabur*

Comuna Crucea de Jos

*Preotul N. Furtună, Gh. Ion, N. Popescu, Costică Strățulă,
Jenică G. Șerban, Grigore Bacalu, V. T. Nichifor, Ioan P. Șerban,
I. C. Sbârciog, Dumitru Șerbu, Toader Cristea*

Donatorii Comunei Crucea de Sus

*Grigore Vidrașcu, Iosef S. Mihai, C. Balaș, Gh. Mititelu,
V. I. Panaite*

Donatorii Comunei Străoane de Jos

*Dr. C. Talambă, Dim. C. Lung, Șef Post Gheorghiță Ioan,
Neculai Amăriușei, Simion Drăgan, Cicirone Ungureanu*

Donatorii Comunei Țițești

*Dumitru Sclavone, Pascalache Luca, Sofia Sclavone,
I. Neagu, Teodor Constantinescu Panciu*

Comuna Mănăstioara

*PS. SS. Episcopul Gherontie Nicolau al Constanței,
Constantin Neculau, N. C. Popa, Banca Podgorenilor Panciu*

Comuna Diochești

Lazăr Vrabie, Ion Șerban

Donatorii din Orașul Focșani

*...D. Chirculescu, Antom M. Alaci, Ion M. Alaci,
Iorgu Lupașcu, ...Lazarovici*

Donatorii din Galați

*V. Damian, Avram Cohn, Crucea Rosa Armeană, Fabrica
Stella, Fab. Chimica Mărășești*

Donatorii Orașului București

*Societatea Cultul Eroilor, ...(ilizibile), Anghel Atanase,
Carol...et Comp.*

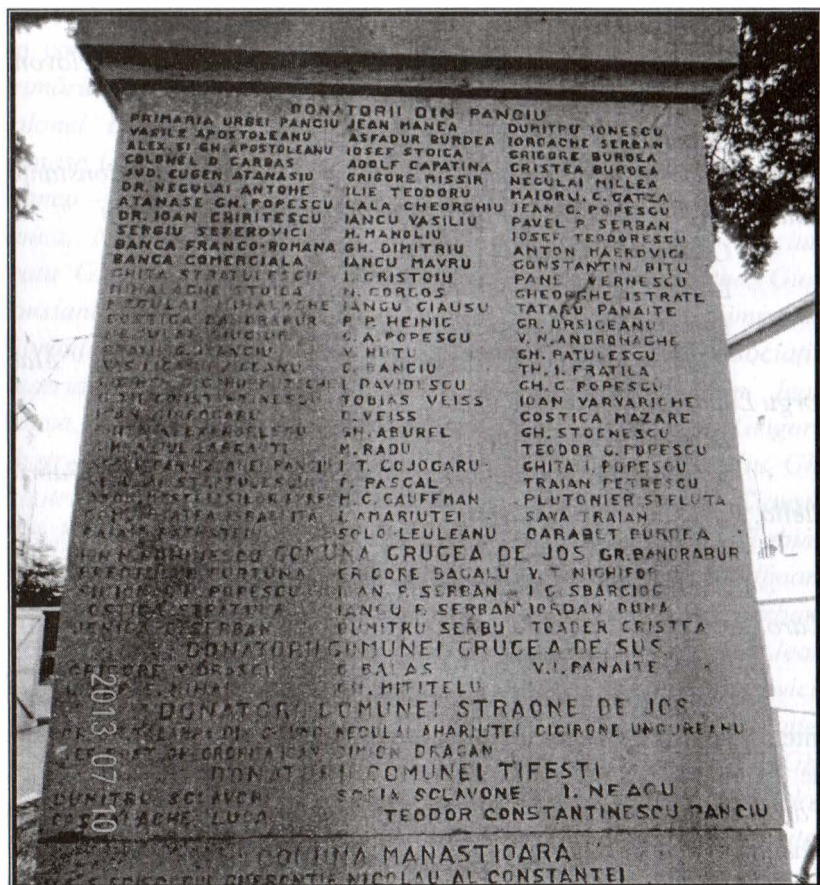
Vasile D. Vasilache – Comuna Jarișteștea”.

Multe nume inscripționate în betonul postamentului datorită intemperiilor au devenit ilizibile. S-au mai putut citi următoarele nume de donatori: „Noe Rosenberg, Moritz Rabinovici, Hristache Paraschivescu, Ilie și Herman Holdenberg, Mardare Burdea, Nicolae Vasiliu, Ta... Rosenberg, Ionică Alaci, V. G. Dumitrescu, Gegea Hristodor, Spirache Vasiliu, Toader, Ioan Istrati, Isidor Rosenberg, Gh. Vasiliu, Gică Vasiliu ziarist, Haim Pascal, ..., Petre

Ghișulescu, Toader Pufu, Pl. P. Tutoveanu, H. G. Popescu, W. T. Cruceanu, Dimitrie Dimitrescu, Stamati Strățulescu, Costică Marinescu, G. S. Jinga, V. D. Bandrabur, Ghișă Popescu, Bratu Vartel. Iași”.

Toate numele ilizibile vor fi refăcute întrucât în vara anului 2013 monumentul de la Panciu a intrat în restaurare. Această lucrare are menirea de a-i reda aspectul original atât monumentului, cât și împrejuririi din fier forjat care îi asigură protecția.

Monumentul de la Panciu, datorat subscripției publice, se alătură celorlalte monumente înălțate pe pământul Vrancei, ridicate în memoria celor ce erau convinși că luptă pentru patrie și neam, pentru cei cărora jertfirea lor era o consfințire a acestei credințe, acelor eroi care „...*formează mândria noastră de astăzi, elementele cele mai alese ale românismului și chează că viitorul Patriei noastre este asigurat prin jertfa și mai ales prin exemplul lor*”⁵⁶.

Prin monumentele închinatelor, acești eroi vor trăi în istoria noastră de-a pururea fiindcă și-au câștigat dreptul la nemurire prin faptele lor de eroism.

---

⁵⁶ *Țara Voievozilor*, Gazetă de informație, reportaj și slovă românească, Anul XII, Nr. 67 – 68 (serie nouă), Joi 10 iunie 1943, col. 1 - 2, p. 2.

„Cine va studia istoria **Vrancei**, va afla despre istoria în mic a acestui popor”.

Nicolae Iorga

„La curbura exterioară a Carpaților, acolo unde drumurile ciobanilor ardeleni către Dunăre și Mare erau cele mai scurte, << țara **Vrancei** >> înfățișează, deopotrivă, chipul unei străvechimi istorice ilustrată de balada << Mioriței >>, de neobișnuitele măști populare, sau de tradiția folclorică a << priveghiului >>, pe cel al unei geologii teribil de frământate – suntem aici în patria românească a cutremurelor, cum bine se știe – în fine, pe cel al unei bogății economice deosebite constituită de viața de vie știută din timpuri venerabile la Odobești, la Panciu, la Cotești”.

Răzvan Theodorescu

„Rostind cuvântul **Vrancea**, parcă se aude hurelul tunetului din munții străjeri ai ținutului, duruitul pietrișului călcat de turmele fără număr sau scrâșnetul răzeșului neînfrânt de forțele naturii și de lăcomia dușmanilor”.

Valeriu D. Cotea

„Ca să spui câteva cuvinte adevărate, despre o așezare din << bătrâna **Vrance** >>, ai nevoie, în primul rând, de o înțelegere a tot ce înseamnă această zonă unică între toate ținuturile locuite de români, înțelegere pe care ți-o dă numai apartenența la acest spațiu - << vrânceanul se naște cu dreptul lui >> sau traiul permanent pe aceste meleaguri.

Unicitatea **Vrancei** este dată de faptul că aici Carpații se abat din drumul lor domol, de pe direcția miazănoapte – miazăzi, spre apus. Aici munții se reorganizează ca într-un nou front de luptă, îmbrățișând și ocrotind în mijlocul lor Depresiunea **Vrancei**”.

Costică Neagu

„Oamenii ce s-au născut pe acest pământ, au dat dovadă că și iubesc locul natal ca un rai din care n-au reușit a-i izgoni năvălitorii barbari ce au venit peste ei, nici cotropitorii imperiilor țarist, rusesc, turcesc sau austriac și nici tiraniile cele mai crude nu i-au desființat. Au dus o existență de chinuri și umilinți pe care numai țăranul o poate îndura. Cu cât se înmulțeau suferințele și treceau vremurile, țăranul s-a îndărătnicit în răbdare. Dragostea lui de pământ s-a cimentat. Nimeni nu a putut să-l clintească din loc, nici o putere și nici o schingiuire, zicând spre mângâiere: << apa trece, pietrele rămân >>”.

Toader Z. Vișan